

ÉRTESÍTŐ

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET
ORVOS-TERMÉSZET-TUD. SZAKOSZTÁLYÁBÓL.

XXVIII. évfolyam.

1903.

XXV. kötet.

I. ORVOSI SZAK.

Szerkeszti a választmány nevében: SZABÓ DÉNES.

III. FÜZET. Tartalom: DR. LÓTE JÓZSEF: Jelentés a helybeli egyetemi ált. kór- és gyógytani intézetben folyó vizsgálatokról. 193—196 l. — DR. KONRÁDI DÁNIEL: Betegségokozó baktériumok élettartama vízben. 197—210 l. — DR. KONRÁDI DÁNIEL: Typhus bacillusok kimutatása kútvízben. 211—219 l. — DR. REINBOLD BÉLA: A Molisch—Udránszky-féle α -naphtol-kénsav reakzióról. (3 ábrával, 1 táblázattal.) 220—254 l. — DR. VERESS ELEMÉR: A látóterek vetélkedésének egy példájáról. 255—256 l. — DR. VERESS ELEMÉR: Megjegyzések a látással kapcsolatos szétszágzás természetére vonatkozólag. 257—263 l. — DR. KENYERES BALÁZS: A magyar orvosi szakirodalom 1900—1902 években. 264—357 l. — Szakülések jegyzőkönyvei. 358—368 lap.

SITZUNGSBERICHTE

DER MEDICINISCH-NATURWISSENSCH. SECTION
DES ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET (SIEBENBÜRGISCHER MUSEUMVEREIN).

XXVIII. Jahrgang.

1903

XXV. Band.

I. MEDICINISCHE ABTHEILUNG.

Redigirt im Namen des Ausschusses von: D. v. SZABÓ.

III. HEFT. Inhalt: DR. JOSEF v. LÓTE: Zur Kenntniss der experimentellen Hundswut S. 61—62. — DR. DANIEL KONRÁDI: Die Lebensdauer von Krankheitsregenden Bacterien in Wasser. S. 63—66. — DR. DANIEL KONRÁDI: Der Nachweis von Typhusbacillen im Brunnenwasser. S. 67—68. — DR. BÉLA REINBOLD: Über die Molisch—Udránszky'sche α -Naphthol-Schwefelsäure Reaction. S. 69—70. — DR. ELEMÉR VERESS: Bemerkungen über die Natur der im Bereiche des Gesichtssinnes auftretenden Irradiation. S. 71—72. — DR. ELEMÉR VERESS: Ein Beispiel des Wettstreites der Gesichtsfelder. S. 73. — Protocolle der medic. Fachsitzungen S. 74—80.

KOLOZSVÁRT,

NYOMATOTT AJTAI K. ALBERT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1904

Kivonat az Erdélyi Múzeum-Egylet alapszabályaiból.

1. §. Az egylet célja a Kolozsvárt létesített és a m. kir. Ferencz-József tudomány-egyetemmel kapcsolatban álló országos múzeum fentartása és tovább fejlesztése, a tudományok művelése és a magyar tudományosság terjesztése.

6. §. A múzeummal kapcsolatban különösen a honismeret és az erre vonatkozó tudományok iránti kedv élesztésére és művelésére munkál az egylet az által, hogy

a) kebelében tudományos szakosztályokat állít fel, egylőre a következőket:

I. Orvos-természettudományi,

II. Bölcsészeti, nyelv- és történelmi szakosztályokat.

b) Szakosztályainak tudományos működését saját kiadványaiban közrebocsátja. Az orvos-természettudományi szakosztály kiadja az „*Értesítő*“-t, a bölcsészeti nyelv és történelmi szakosztály kiadja az „*Erdélyi Múzeum*“-ot.)

8. §. Egyleti tag lehet minden önálló és tudományval foglalkozó vagy tudománykedvelő honpolgár. Egyleti tagoknak tekintendők pedig, a kik az alább (11. 13. 15. 16. §§) elősorolt feltételeknek eleget tesznek. A csatlakozni kívánó, valamely tag által a választmányban jelenti be magát.

9. §. Az elősorolt feltételek mellett egyleti tagokká lehetnek egyes községek testületek, erkölcsi személyek is; ezek jogaikat megbizottjaik vagy küldötteik által gyakorolhatják.

10. §. Az egylet tagjai kétfélek: rendesek és rendkívüliek.

A rendes tagok vagy igazgatók, vagy alapítók, vagy részvényesek, vagy szakosztályi tagok.

A rendkívüli tagok tiszteletbeliek, vagy levelezők.

11. §. Igazgató tagok azok, a kik az egylet pénzalapjába legalább 500-öt száz osztály forintot adományoznak, vagy a múzeumba felvehető ennyi értékű gyűjteményt ajándékoznak.

Az igazgató tagok az egyleti választmánynak holtokig rendes tagjai.

12. §. Alapító tagok azok, a kik akár az egylet pénzalapját, akár a múzeum gyűjteményeit 100 = száz o. é. forinttal, vagy annyi értékű ajándékkal gyarapítják. Az alapító ezen egyszerre lefizetett összeg által, minden részvényfizetés nélkül holtig rendes tagja az egyletnek.

13. §. Az igazgató- és alapító tagok által befizetett összegek a múzeum alapkéjéhez csatoltnak; következőleg a folyó költségekre ezen összegeknek csak kamjai fordíthatók; csak a közgyűlésnek van joga előfordulható rendkívüli kiadások fedezésére az egylet tőkéjéből is utványozni.

14. §. Részvényes tagok azok, a kik kötelezik magokat, hogy az egylet pénztárába évenként az év első negyedében öt forintot fizetnek.

15. §. Szakosztályi tagok azok, a kik csupán egyik vagy másik szakosztályba lépnek be és évi 3 forint tagdíjt fizetnek.

Az egyszer belépő tag tag marad mindaddig, míg kötelezettségét teljesíti.

16. §. A beállási év január 1-ével kezdődik; időközben beálló részvényes és szakosztályi tag akként fizet, mintha azon év januáriusa 1-jén lépett volna be az egyletbe.

17. §. Evenkénti fizetés helyett tíz évre eső részvénydíj egyszerre előre is lefizethető 40 = negyven o. é. forinttal. A ki pedig husz évre akarná részvényét előfizetni, 60 = hatvan o. é. forinttal megetheti. Tagok 25 forinttal válthatják meg tíz évi tagdíjait.

53. §. A fenn (12., 13., 14., 15., 17. §-okban) elősorolt fizetési kötelezettség kivül az egyletnek minden tagja felhivatik, hogy tehetsége szerint a múzeum gyűjteményeit gyarapítsa és tudományos törekvéseit előmozdítsa.

54. §. Közgyűléseken az egyletnek minden rendes tagja egyenlő szavazási jogú; kivéve a szakosztályi tagokat, kik csak a szakosztály gyűlésein bírnak szavazási joggal; a választmányi 15 tag az alapító és részvényes tagok közül választatik.

Az egylet tagjai az egylet kiadványait ingyen kapják, szakosztályi tagok csak az illető szak kiadványait.

55. §. Az egyleti tagnak joga van a múzeum gyűjteményeibe oly meghatározott napokon is bemenni, melyeken azok a nagy közönség előtt zárvák.

56. §. Megszűnik tagja lenni az egyletnek: a) a ki meghal, b) a ki önkéntesen kilép, c) a mely részvényes kötelezéseit a választmány ismételt felszólítására nem teljesíti, d) a ki az egyletből kizáratik.

Kivonat az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának ügyrendjéből.

1. §. Az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának alszakai: I. Orvosi szak, II. Természettudományi szak.

15. §. A szakosztály folyóirata: Értesítő az E. M. E. orvos-term. tud. szakosztályából címen évente 3 orvosi, 3 természettudományi és az esetleges népszerű estélyekről kiadott több füzetben jelenik meg és tartalmazza: azokat az értekezéseket, melyek az E. M. E. orvos-term. tud. szakosztályának szakülései elé kerülnek, továbbá az esetleges népszerű előadásokat és a magyar orvosi és természettudományi szakirodalomban évről-évre megjelenő önálló dolgozatoknak névjegyzékét, valamint a szakosztály ügyeire vonatkozó apróbb közleményeket. Mindezt legalább kivonatosan közli az Értesítőnek „Revue“-je, német vagy egyéb világnyelven.

18. §. Az Értesítőben megjelent értekezésekért tiszteletdíj jár, még pedig:

a) A népszerű előadás tiszteletdíja 70 korona, mely összeg csak a kézirat benyújtása után adatik ki; ezenkívül 25 különlenyomatra tarthat igényt a szerző.

b) A szakdolgozatok nyomtatott ívének tiszteletdíját a választmány határozza meg a viszonyok szerint és az Értesítő borítékján közli.

c) Egy-egy értekezésből 2 ívnél több nem díjazható; ha pedig valamely értekezés 3 ívnél többre terjedne, ezen többlet nyomdai költsége az illető szerzőnek 2 ív után járó tiszteletdíjából levonatik.

d) A szakdolgozatok és népszerű előadások csak azon esetben díjaztatnak, ha a szakosztály Értesítőjében jelennek meg először.

e) Különlenyomatok csakis a szerzők költségére adhatók ki. Áruk a szerző tiszteletdíjából levonatik kivéve az a) alatti esetet.

Tudnivalók.

A szakosztályi tagdíjak az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának titkárához, dr. **Jakabházy Zsigmondhoz** (Libuzcgáti-utca 4. sz.) küldendők be.

(Új tagok az Értesítő 1876., 1877., 1878-ki folyamának egyes füzött példányait két-két koronáért, az 1883—1895-ki folyamokat 4—4 koronáért a titkári hivatal útján megszerezhetik.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet kiadásában megjelent egy hátrahagyott műve **Herbich Ferenc** drnak: **Paläontologiai adatok a romániai Kárpátok ismeretéhez. I. A Dambovitia forrásvidékének krétaképződményei**, 17 könyomatú táblával, magyar és német nyelven. E munka bolti ára 3 korona, az egylet tagjainak azonban csak 2 korona, mely összegnek beküldése után bérmentve megküldjük azt a megrendelőnek.

Az „Értesítő“ ben megjelent szakdolgozatok egy nyomtatott ívének tiszteletdíja 32 korona, a petített szedett közleményeké ellenben 48 korona, mely tiszteletdíj a dolgozat megjelenése után adatik ki.

A külön lenyomatok ára (lapszámozva, borítékkal, füzve) a következőre van szabva:

25 példány $\frac{1}{4}$ íves.....	2 k 50 f		25 példány $\frac{3}{4}$ íves.....	5 k 50 f
50 „ „ „.....	3 k 20 f		50 „ „ „.....	7 k 60 f
100 „ „ „.....	4 k — f		100 „ „ „.....	9 k 90
25 „ $\frac{1}{3}$ „.....	4 k — f		25 „ $\frac{1}{1}$ „.....	7 k — f
50 „ „ „.....	5 k 40 f		50 „ „ „.....	8 k — f
100 „ „ „.....	6 k 80 f		100 „ „ „.....	10 k 80 f

Több íves füzeteknél a második sat. ívek 25% engedménnyel.

100 példányon felül, a második sat. 100 példánynál még külön 10%.

külön címlap: 25 pld. 2 korona, 50 pld. 2 korona 50 f, 100 pld. 3 k 50 f.

ÉRTESÍTŐ

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI SZAKOSZTÁLYÁRÓL.

I. ORVOSI SZAK.

XXV. kötet.

1903.

III. füzet.

Jelentés a helybeli egyetemi ált. kór- és gyógytani intézetben folyó vizsgálatokról

a kísérleti veszetzégre vonatkozólag.*

DR. LÖTE JÓZSEF egy. tanártól.

A PASTEUR korszakos fölfedezései és az ezek nyomán világszerte megindult s kivált a budapesti általános kórtani intézetben végrehajtott nagy terjedelmű vizsgálatok után első tekintetre egészen fölöslegesnek látszhatik még tovább is foglalkozni a kísérleti veszetzéggel. De ha tüzetesebben vizsgáljuk a dolgot, arról győződünk meg, hogy a gyakorlati cél szempontjából mindenestre legfontosabb rész ugyan biztosan meg van állapítva, de még nem egy függő kérdés várja a megoldást. Ennek a megfontolása és az ismételten kinálkozott alkalom indított arra az elhatározásra, hogy magam is megkísértem: hátha találnék valami újat egyik vagy másik irányban. A kutatáshoz okvetetlen szükséges volt a szakadatlan átoltogatás alkalmas állatra, már csak azért is, hogy szükség esetén friss anyag legyen kézügyben.

Az úgynevezett *fix virus* előállítására irányult vizsgálódás folyamán mindjárt egyéb irányba is megindítottuk a kutatásainkat, a melyek eredményéről más alkalommal számolok be majd. Most csupán a *megállapodott ragály* előállítására irányzott kísérleteimről akarok jelentést tenni igen röviden.

Vizsgálódásaink I. sorozatához az anyagot F. N. B. városi tanácsos kutyájából nyertük. Kísérleti állat, természetesen, házi nyúl volt, igen kevés kivétellel a saját tenyésztésünkből szár-

* Előadatott az „Erd. Múz.-Egylet” orvos-természettudományi szakosztályának 1903 június 12-iki orvosi szakülésén.

mazott erős, egészséges hazai fajta nyúlak. Az oltás az agy-burok alá történt, rendszeren 2—2 nyúlba.

1899. június 22-én tettük az első izbeli átoltást a kutya nyúltagyából sósvízzel készített dörzsölékkel. A 24. nap folyamán bekövetkezett a halál, jellemző tünetek között. Ettől fogva aránylag csekély ingadozással egyre rövidült a betegség tartama úgy, hogy a 18—20 izbeli átoltás 12 nap alatt válott halálössá. Sőt a XXI. átoltásra használt nyúlon, egy 1600 gr.-os szép állaton, az 5-ik nap végén már jelentkeztek az ideges tünetek és a 7-ik nap folyamán bekövetkezett a halál. Egyszersmint azonban a kísérleteknek ez a sorozata meg is szakadt, mert az ebből beoltott két nyúl közül egyik sem kapta meg a betegséget, jöllehet az egyik egy csupán 4 hónapos, 940 gr.-os súldó volt, a másik egy 8 hónapos, 1500 gr.-os. 1900 május 14-től fogva aug. 2-ig voltak kézben minden nap kétszer a hőmérés miatt, de még a hőmérséklet járásában sem mutatkozott semmi eltérés. Azután sem lett bajuk.

Kísérleteink II. sorozata azzal az anyaggal indul meg, a melyik egy 1900 márczius 26-án veszettségben itt elhúnyt katona nyúltagyából származott.

1900 márczius 28-án történt az I. izbeli átoltás; 15 nap múltán a szokott lefolyású betegség halálosan végződött. Kisebb-nagyobb ingadozásokkal le is-, de gyakrabban és nagyobbakkal fölfelé a betegség tartamában, elérkeztünk a XXII. izig. Ennek az egyik tagja a 33-ik nap dögölt meg, a társa pedig meg sem betegedett. Itt aztán ismét megszakad ez a sorozat, mert a XXIII. izbeli átoltás az egyik nyúlon foganatlan maradt, jöllehet csak 1000 gr.-os fiatal állat volt. A társa időnap előtt dögölt meg egyéb bajban.

Végre a III. sorozat kiinduló anyagául egy a helybeli Pata-utczában 1902 jan. 7-én agyonvert kutya nyúltagya szolgált. Aznap d. u. 1 órakor történt az I. izbeli átoltás 2 nyúlba, 2 tengeri malaczba és 2 galambba. A 21. és 23. nap a nyúlak elhullottak a veszettségre jellemző tünetek között. A tovább oltás úgy a következő, valamint a későbbi izekben — természetesen — a korábban eldögölt állatból történt. Közbejött agyburki genyes fertőzés miatt azonban a sorozat II—VI. izét

tengeri malacz testén keresztül ment anyaggal beoltott nyúlakkal kellett kitölteni. A VII. iztól fogva aztán akadálytalanul haladtunk a XXXI. izig, összehasonlítás és a haladás gyorsítása kedvéért mindig egy fiatalabb és kisebb, meg egy idősebb és súlyosabb nyúlát oltván be. Mindazonáltal kétségtelen hajlandóság nem mutatkozik a megállapodásra. Mert igaz ugyan, hogy a VII. iztól fogva a korábban eldöglött nyúlak élettartama legtöbbszörre 13 nap, sőt a XXXI. izben csak 10 nap, és a láz már a 6. nap megjelent, de ugyanilyen rövid lefolyást a X. izbeli oltásban is tapasztaltunk, sőt itt a láz már az 5. napon mutatkozott. Hozzá még a XXXII. izbeli állatokkal felbukkant akadály! Az egyik nyúlunk u. i. egy 1600 gr.-os körül-belül egy éves állat, a mely 1903. febr. 14 oltatott be, márcz. 14. sem mutatkozott hajlandónak a megveszésre, sőt 1700 gr.-ra növekedett, a hőmérséklete járásában semmi számottevő változás az egész idő alatt. Ekkor a mindennapi hőmérést elhagyjuk, de megfigyelés alatt tartjuk az állatot. Április 29-én, a beoltástól számítva a 74. nap, heves izgatottság tünetei után este 6 ó. 30 p.-kor megdöglött. Idegen fertőzés nem volt, a miről a II. iztól fogva mindenkor meggyőződést szerzünk az agyból történt ültetés segítségével. Ennek a nyúlnak a társa, egy 1100 gr. súlyú 7 hónapos süldő egyáltalában beteg sem volt: most is életben van.

Ez lévén a kísérlet lefolyása, nehogy a sorozat ismét megszakadjon, időközben a megelőző izbeli nyúl glycerinben tartott nyúltagyából oltottunk be egy 1200 gr.-os fiatal szürke nyúlát 1903. márczius 4-én. A 6. naptól fogva 2 napig tartott hőemelkedés jelentkezett, aztán rendes lett a hőmérséklet. A 10. nap megint jelentkezett a láz, de 2 napi tartam után újra rendesre szállott a hő. Egyszersmint jelentkezett a betegség szokott jeléül remegés, étvágytalanság, azonban mintegy 6 napi kornyadozás után ismét helyreállott a látszólagos egészség, a testsúly 1350 gr.-ra emelkedett. Közben május 6-ig még 4 izben jelentkezik $\frac{1}{2}$ —1 napig tartó hőemelkedés, a betegség egyéb jele nélkül. Május 9-én újabb hőemelkedés jelentkezik, egyszersmint a bal hátulsó végtagja az izmok göresös rövidülése miatt állandóan meg van zsugorodva. Nem is használja ezt a lábát az állat.

Azóta a hőmérséklete majdnem állandóan magasabb valamivel a rendesnél, május 22. óta pedig szinte mindig 40° C-on áll, sőt gyakran 40.2° C. Egyébiránt a testsúlya még most is 1250 gr. Tovább észleljük.

Ezek miatt az akadályok miatt egy ugyanabból az anyagból kihajtott mellékágból kellett oltót vennünk a sorozat folytatására a XXXII. izbeli átoltás ezéjából. Egy tyúkjárczén, egy tengeri malaczon és egy nyúlön történt keresztül menetel után, ebből az utóbbi állatból oltatott be egy 1200 gr.-os, körülbelül 1 éves nyúl, a mely 12 nap múlva megdöglött. Ugyanennyit élt a XXXIII—IV. izbeli is, a XXXV-diki azonban már 20 napig birta. A következőben ismét 12 napra szállott az élet-tartam. Végül az utolsó izbeli állatokon a 78-ik nap jelentkezett a lázas hőemelkedés, tehát ismét késve, és a halál a 14. nap folyamán — szintén késve — következett be.

Kísérleteinknek ebből a rövid ismertetéséből látnivaló, hogy a mi veszettség-anyagunk még nem jutott megállapodásra, még nincs annyira megerősödve, hogy meg tudná ölni átlagosan 8 nap alatt az állatot, mint a hogy megöli a párisi vagy budapesti fix vírus. De, sőt nemcsak, hogy jelentékenyen elhúzó-dhatik a hatása, hanem még nem is öl bizonyosan. Pedig elég számos izig, a XXXVII.-ig haladtunk az átoltogatásban és arra is figyelemmel voltunk, hogy fiatal és kisebb súlyú állatok beoltásával sietessük a haladást. Azonban az egyéni fogékonyság olykor kifog a koron, sőt még a fertőző anyag ereje is megtörik rajta némelykor, a mint tapasztaltuk. Lehetséges is, hogy a mi jól tartott nyúlaink kisebb fogékonysága az oka a megállapodás késésének, de a fertőző anyagnak is lehet valami része benne. Mert a különböző eredetű anyagok hatásának megnyilatkozásában lát az ember különbséget, pl. a hőmérséklet járásában.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI M. KIR. FERENCZ JÓZSEF TUD.-
EGYETEM ÁLT. KÓR- ÉS GYÓGYTANI INTÉZETÉBŐL.

Igazgató: DR. LÓTE JÓZSEF ny. r. tanár.

Betegségokozó bakteriumok élettartama vízben.*

DR. KONRÁDI DÁNIEL tanársegédtől.

A mióta KOCH RÓBERT abban a bizonyos indiai tóban megtalálta a cholera okozóját, számtalan vizsgálódás történt abban az irányban, hogy a betegségokozó bakteriumok hogyan viselkednek és mennyi ideig élnek a különböző vizekben? Azt ugyanis régen tapasztalták az észlelők, hogy embereknél ivóvíz útján cholera, typhus, dysenteria, állatoknál lépfenes fertőzés jöhet létre, de a betegség okozóját nem sikerült mindig kimutatni a vízben. Ennek az okát igen különböző módon igyekeztek megmagyarázni. BOLTON¹ szerint a kimutatás azért nem sikerül, mert a vízbe jutott betegség okozó bakteriumok gyorsan elpusztulnak, mivel nem találják meg a fejlődésükhöz szükséges életfeltételeket. Szerinte a typhus mikrobája legalább 67 mg., a choleraé pedig 400 mg. szerves fehérje tartalmú anyagot kíván 1 liter vízben, hogy megélhessen.

A gyors elpusztulást elősegíti a napfény hatása és a vízben rendszeren élő vízi bakteriumokkal folytatott létért való küzdelem. Tekintetbe veendő továbbá a víz hőmérséke, tiszta vagy szennyezett volta, áramlása és mélysége. BOLTON 1884 decz.-tól 1886 jan.-ig kísérletezett ilyen irányban s azt találta, hogy a lépfene bacillus 35°-nál tartott vezetéki vízben már 55 óra, 20°-ban

* Előadatott az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának 1903 június hó 12-én tartott orvosi szakülésén.

pedig hat nap alatt pusztult el. Az anthrax isporája (LÓTE) 20°-os párolt vízben 90 nap múlva még él, de 35°-nál tartva, ennyi idő alatt elpusztult. Ha pedig rossz kút vízben figyelte meg, azt találta, hogy a szűrt vízben 20°-nál 20—30 nap múlva még élt, de 35°-nál elpusztult, ellenben szűretlen vízben még 90 nap múlva is életben volt. Ugyanő a staphylococcus pyogenes aureus és typhus mikrobáit is figyelte, az előbbit párolt, vezetéki és kút vízben 20°-nál 20—30 nap, 35°-nál 5—10 nap alatt látta elpusztulni; a typhus mikrobája, a melynél isporás alakot is különböztet meg, párolt vízben 20°-nál 14, 35°-nál 3, vezetéki vízben 7, illetőleg 3 napig élt.

WOLFFHÜGEL és RIEDEL² szűretlen, szűrt, nagyon szennyezett patak- és vezetéki vízben 30—35°, 12—15° és 7—10°-nál figyelték a lépfene, typhus és cholera bakteriumait s azt találták, hogy a typhus 10—32 nap, a cholera forralatlan patak- és kút vízben 24 óra, folyó- és vezetéki vízben 15 nap alatt, párolt vízben pedig azonnal elpusztult; a lépfene bacillus magasabb hőmérsékletnél eleinte jól fejlődik, körülbelől 4 napig, de 7—10°-nál már 1 nap múlva nem él.

KRAUS³ szerint bármily érdekesek BOLTON, WOLFFHÜGEL és RIEDEL vizsgálatai tudományos szempontból, de nem felelnek meg a gyakorlati követelményeknek, mert ők sterilis vizekben figyelték meg a bakteriumokat, WOLFFHÜGEL és RIEDEL ugyan nem sterilisekben is, de olyan hőfoknál, a milyen kútakban és vezetéki rendszerekben soha sincsen. Ő müncheni vezetéki és kétféle kút vízben figyelte a bakteriumokat. A vizeket nem sterilizálta, átlagos hőmérsékletük 10.5° C volt. Meghatározta előbb mind a három vízben a rendes bakteriumok számát és fajtát, aztán ültetett a vizekbe typhus, cholera és anthrax bakteriumokat és azon eredményre jutott, hogy a vízi bakteriumokat szélesztéseken 130—150 nap múlva is ki tudta mutatni, ellenben a bevitt betegségek okozók néhány nap alatt eltűntek, még pedig a cholera már 24 óra, a lépfene 3, a typhus 6 nap alatt. Ez annyival inkább meglepő szerinte, mert a bevitt betegségek okozó bakteriumok mennyisége 1—2 ezerszeresen felülmúlta a vízi bakteriumokat s így túlsúlyban voltak. Érdekes az a megjegyzése, hogy az első 2 napon csak typhus bakteriumok fej-

lődtek s hogy a betegségokozók nem szaporodnak, hanem napról-napra fogy a számuk. Ugyanő megállapította előbb a vizek vegyi tulajdonságát is s azt találta, hogy sem a bevitt bakteriumok mennyisége, sem a vegyi tulajdonság nincs befolyással s így mindegy akár bélsárral fertőzött, akár a legtisztább vízbe jutnak a betegségokozó bakteriumok, mindenikben hamar elpusztulnak. Közleménye végén hivatkozik ARNOULDRA,⁴ a ki nem PETTENKOFER tanítványa, de szintén ugyanerre az eredményre jutott, hogy t. i. mindenféle víz „antipathisches Medium“ a betegségokozó bakteriumokra nézve.

KARLINSKI⁵ megerősíti és kiegészíti KRAUS vizsgálatait. Ő is meghatározta előbb a próbavizekben levő bakteriumok számát és faját, aztán typhus- és cholera-tenyészetet, illetőleg anthraxos vért tett a nem sterilizált vezetéki és kútvizekbe, a melyeket 8°-os vízvezetéki csap alá állított. A 8 napig tartott megfigyelés alatt a rendes vízi bakteriumok nem nagy mértékben ugyan, de mégis szaporodtak, ellenben a bevitt 36 ezer typhus bakteriumból 6 nap, a cholera és anthrax mikrobáiból 72 óra múlva egyetlen egy sem fejlődött.

BRAEM⁶ igen érdekesen írja le a betegségokozó bakteriumok elhalási folyamatát a párolt vízben: az anthrax bacilluson már 48 óra múlva megindul a BAUMGARTEN-féle vacuolaris degeneratio, a bacillusok nem festődnek, feltűnő alakváltozásokat szenvednek, megduzzadnak, megvastagodnak, két hét alatt mindegyik ilyen lett, 36 nap múlva alig lehetett belőlük valamit látni. A cholera, typhus, staphylococcus már 2 nap múlva alig festődik, idomtalan, azonban ha új táptalajra ültette át, megereedtek: még pedig az anthrax bacillus 12, a staphylococcus 25—50, a typhus bakteriuma 60, de a cholera már csak 1 nap múlva történt átültetésnél.

FRANKLAND⁷ szerint a typhus 34, a coli 40 napig élt 19 és 6° C-nál tartott nem sterilizált Themse vízben, ellenben sterilisben mindkét bakterium 75 napig; nem sterilizált, csupán porzellán szűrőn átszűrt folyóvízben 12 nap alatt pusztultak el a nevezett mikrobák, tehát gyorsabban, mint a nem sterilizált vízben. Megfigyelései szerint vezetéki vízben a coli 17 napig élt, úgy a magasabb, mint az alacsony hőmérsékletnél, ellenben

a typhus bakteriuma csak 6—8°-nál élt 17 napig. Sterilis és szűrt vezetéki vízben 21 napig, nem sterilis kútvízben 33, sterilisben 20 napig lehetett kimutatni a „Phenol-bouillon“ tenyésztettel a typhust.

Hivatkozik TRENMANNRA,⁸ a kinek vizsgálatai szerint a cholera spirillumával sóval kevert vízben nagy mértékben elszaporodik. FRANKLAND ily irányú vizsgálódásainál azt találta, hogy a konyhasó-tartalom a rendes vízi bakteriumokat nem bántotta, ellenben a typhus bakteriumra rossz hatással volt. Az elpusztulás okát FRANKLAND nem a vízi bakteriumokkal folytatott küzdelemből magyarázza, hanem azon káros vegyi anyagokból, a melyeket a vízi bakteriumok termelnek.

Egy másik kísérleti sorozatnál lassankint hozzászoktatta a typhus bakteriumot, hogy ivóvízben is fejlődjék, a mely alkalommal határozott, bár nem igen nagyfokú szaporodást észlelt.

A már említett észleletek között legérdekesebbek KARLINSKI⁹ vizsgálatai, a ki 5 liter typhus tenyészetet öntött egy olyan kútba, a melynek vegyi és bakteriologiai tulajdonságait többszörös vizsgálatból már ismerte. A beöntés után időnként számláló szélesztéseket (LÖTE) tett egy-egy cm³ vízből. E szélesztések eredményeit az alábbi táblázat tünteti föl:

2 órával a tenyészet beöntése után a vízi bakt. száma 0, typhus b. 500,000								
24 . „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„	„	„	„	„	„	„	„ kezdenek szaporodni 130,000
3-ik nap	„	„	„	„	„	„	„	száma : 110,000 typh. b. 18,000
4-ik „ „	„	„	„	„	„	„	„	100,000 „ „ 9400
5-ik „ „	„	„	„	„	„	„	„	100,000 „ „ 0
6-ik „ „	„	„	„	„	„	„	„	117,000 „ „ 0
7-ik „ „	„	„	„	„	„	„	„	80,000 „ „ 0
8-ik „ „	„	„	„	„	„	„	„	60,000 „ „ 0
14-ik „ „	„	„	„	„	„	„	„	900 „ „ 0

Ismételt kísérleteiből azon végeredményre jutott, hogy a gyorsan szaporodó vízi bakteriumokkal folytatott harcban a betegségokozók néhány nap alatt elpusztultak.

Hasonló érdekes kísérleteket végeztek EMMERICH és PINTO,¹⁰ a kik 1 liter 48 órás choleras tenyészetet öntöttek a kútba, de már 72 óra múlva nyomát sem találták.

EMMERICH oly formán is vizsgálódott, hogy 0.5 gr. lépfene isporát sterilis lycopodium porra szárítva dobott a kútba. Az

azonnal megejtett számláló szélesztésen 208 anthrax-telep fejlődött 1 cm³ vízből; 12 órával később 0·1 cm²-ből már csak 6, és 36 óra múlva egyetlen egy telep sem fejlődött. Azután 4 héten keresztül birkáit itatta ilyen vízzel, de egyiknek sem lett semmi baja.

STRAUSS és DUBARRY¹¹ szerint sterilis párolt és szűrt vízben 15—20° mellett az anthrax ispora 131, typhus bac. 81, cholera vibrio 39, a tuberculosis bacillus 115, a malleus bac. 57, a streptococcus pyogenes 15, a staphylococcus pyog. 21, a FRIEDLAENDER-féle pneumo-bac. 8, és a tyúk cholera mikróbjája 8 napig élnek.

Hosszabb élettartamról szólnak SIRENA és SCAGLIOSI¹² adatai, a melyek szerint az anthrax ispora sterilis párolt vízben, ha az állandóan nyugalomban volt, két és fél évig, ha pedig olykor-olykor felrázták, 20·5 hónapig élt.

Nem terjeszkedhetem ki a többi irodalmi adat felsorolására, mert az igen hosszassá tenné közleményemet, s erről annál inkább lemondhatok, mert az eredmény úgy is mindenikben ugyanaz, hogy t. i. a vízbe jutott betegségokozó bakteriumok hamar elpusztulnak.*

Ugyanezen az állásponton van MEZ,¹³ a ki 1898-ban megjelent: „Mikroskopische Wasseranalyse“ című nagybecsű munkájában is azt mondja, hogy ha betegségokozó bakteriumok jutnak olyan vízbe, a mely más, a vízben rendes körülmények közt élő fajokat tartalmaz (már pedig minden vízben vannak ilyenek), a tápanyagokért kifejlődött harezban a bejutott fajok igen gyorsan elpusztulnak. Ezen verseny eredményére nézve igen fontos tényező a szám, a mennyiség, a melylyel az egyes fajok harezra kelnek. Mindezekből az következik MEZ szerint, hogy a betegségokozók tiszta vízben sokkal hosszasabban élhetnek meg, mint a szennyezettben, s így az ivásra szolgáló tiszta víz, ha egyszer fertőzve van, sokkal veszedelmesebb, mint a nagyon szennyezett.

Ennek a véleménynek a hatása alatt már 1899. április hó

* Az erre vonatkozó részletesebb irodalom össze van gyűjtve a most megjelenő „Handbuch der pathogen. Mikroorganismen“ című mű I. kötet 196—198 lapjain.

19-én közönséges vezetéki vízbe, a melynek rendes bakterium tartalmát többszörösen megejtett vizsgálatból ismertem, ültettem lépfene bacillust, hogy lássam, mennyi idő alatt pusztulnak el a mesterségesen bevitt betegségek okozó mikrobák, mert ennek az időnek a rövidebb vagy hosszabb voltából némi bepillantást nyertem volna arra nézve is, hogy nagy-e azon bakteriumok száma, amelyek eddigi mesterséges tenyésztő talajunkon nem fejlődtek? Ugyanis abból a körülményből, hogy a bevitt betegségek okozó bakteriumok gyorsan elpusztulnak, arra gondoltam volna, hogy a vízi bakteriumok száma nagy, és megfordítva. Ez annál inkább érdekelt, mert a kolozsvári (szászfenesi) vezeték vizéből kevés bakteriumot kaptunk.

Ebben az *I. kísérleti sorozatban* megfigyeltem az anthrax bacillus viselkedését közönséges és sterilis vezetéki vízben, úgy szoba hőnél, mint 37°-os tenyésztőben. Naponként ezekből a vizekből alapos felrázás után ültetésekét téve, meggyőződtem arról, hogy él-e az anthrax bacillus és milyen számarányban van a rendes vízi bakteriumokhoz viszonyítva? Az eredmény legjobban az alábbi táblázatból tűnik ki:

<i>Kelet</i>	Vezetéki vízben 37°-nál	Sterilis vízben 37°-nál	Vezetéki vízben szobahőnél	Sterilis vízben szobahőnél	Megjegyzés
1899. IV. 20.	Sok vízi bac. anthr. alig	Anthrax szín- tenyészet	Sok vízi bac. anthr. alig	Anthrax szín- tenyészet	
" IV. 21.	"	"	"	"	
" IV. 24.	"	"	"	"	
" V. 2.	Vízi bac. kevés, sok anthr.	"	Vízi bac. kevés sok anthr.	"	
" V. 16.	<i>Csak anthrax*</i>	"	"	"	* Az ebből be- oltott nyúl 40 óra alatt pusztult el jellemz. anthr.- ban.
" VIII. 15.	"	"	"	"	
" IX. 12.	"	"	Átteszem te- nyésztőbe	"	
" XII. 1.	A víz kiszáradt	A víz kiszáradt	<i>Csak anthrax*</i>	"	* Az ebből be- oltott nyúl 40 óra alatt pusztult el jellemz. anthr.- ban.
1900. I. 8.	—	—	"	—	
" I. 10.	—	—	A víz kiszáradt	A víz kiszáradt	

Miként e táblázatból is kitűnik, a rendes vízi bakteriumok eleinte túlsúlyban vannak, később fogy a számuk, ezzel kapcsolatosan emelkedik az anthrax bacillusok száma, sőt *egy bizonyos idő múlva elpusztúlnak a vízi bakteriumok s csak az anthrax micróba marad életben.* Láthatjuk továbbá azt is, hogy az anthrax bacillus betegségokozó hatását még 264 nap alatt sem veszíti el a vízben, mert a jól tartott házi nyúlat rendes idő alatt öli meg.

Ez az eredmény először annyira meglepő volt, hogy hihetetlennek tetszett volna, ha több, már megkezdett észlelés meg nem erősíti. Ugyanis az előbbi kísérleti berendezés megkezdése után 6 nappal: 1899. április 25-én anthraxban elhullott nyúl lép-darabkáit kezdtem ugyanolyan viszonyok között figyelni. *(II. kísérleti sorozat.)*

Az eredmény a következő lett:

a) a 37°-nál tartott vezetéki vízből tett ültetésen június 24-én már vízi bakteriumok nem fejlődtek, *csupán anthrax bacillus* s ez így tartott tovább is. Az augusztus 17.-iki ültetésből származott tenyésztettel beoltott nyúl 40 óra alatt pusztult el jellemzetes anthraxban. A megfigyelés 1899. szept. 9.-ig a víz kiszáradásáig, vagyis 138 napig tartott.

b) A 37°-nál tartott sterilis vízből természetesen mindig anthrax szintenyészet fejlődött a kiszáradás bekövetkezéséig.

c) A szobahőnél tartott vezetéki vízből egészen 1899. nov. 12.-ig fokozatosan kevesbedő számban fejlődtek a vízi bakteriumok és emelkedő számban az anthrax bacillus. Ekkor ezt is 37°-os tenyésztőbe tettem, a hol a vízi bakteriumok egészen elpusztultak a vízből s már decz. 1.-én tett ültetésen csak anthrax tenyészet fejlődött; ez az állapot ugyanaz maradt a víz kiszáradásáig, vagyis 1900. jan. 8.-ig (258 nap).

d) A szobahőnél tartott sterilis vízben az anthrax bacillus 1900. jan. 8.-ig (258 nap) szintén a víz kiszáradásáig élt.

Azt lehetne gondolni, hogy az agarról való áttevés alkalmazásával, vagy az állati anyaggal együtt nemcsak az anthrax bacillus jutott a vízbe, hanem tápanyag is, a melyből táplálkozhatott a betegségokozó bakterium, ezért egy *III. kísérleti sorozat*-nál selyemfonálra szárított anthrax isporákat tettem közönséges és sterilis vezetéki vízbe 1899. aug. 17.-én. Az eredmény a következő lett:

a) A 37°-nál tartott közönséges vezetéki vízből tett ültetésen még nov. 12. és decz. 1.-én anthrax mellett vízi baktériumok is fejlődtek, de már 1900. januárius 8.-án csak anthrax szintenyészet. Az ebből beoltott nyúl 38 óra alatt pusztult el jellemzetes lépfenében.

b) A 37°-nál tartott sterilis vízben 144 napig, a víz kiszáradásáig élt az ispora.

c) A szobahőnél tartott közönséges vezetéki vízből tett ültetésen még 1900. április 20.-án anthrax mellett vízi baktériumok is fejlődtek, de 1900. okt. 10.-én már csupán anthrax tenyészet. Ez az állapot így maradt 1901. nov. 11.-ig, a víz kiszáradásáig, vagyis *816 napig. Betegségokozó hatását ennyi idő alatt sem vesztette el az anthrax ispora*, mert a házi nyúlat rendszer idő alatt ölte meg.

d) A szobahőnél tartott sterilis vezetéki vízben szintén 816 napig, vagyis a víz kiszáradásáig élt az anthrax ispora.

Az eddigi kísérletekből meggyőződtem arról, hogy az anthrax bacillus és isporája addig él, amíg egyáltalában a víz a kémlőcsőben ki nem szárad. Ezért, hogy hosszabb ideig folytathassam az észleléseket, 1900. jan. 25.-én (*IV. kísérleti sorozat*) nagyobb fajta kémlő csövekben tartott vezetéki vízbe tettem anthraxos lépdarabokat. Az észlelés eredménye az alábbi:

a) A 37°-nál tartott vezetéki vízből még 1901. jan. 25. (tehát egy év múlva) anthrax mellett vízi baktériumok is fejlődtek, de már 1902. jan. 25. (2 év múltán) csak anthrax. *Ez az állapot 1903. jan. 25. (3 év múltán) változatlan.* (Tovább nem tarthatott az észlelés, mert ennyi idő alatt most is kiszáradt a víz.)

b) A 37°-nál tartott közönséges párolt vízben még 1903. jun. 4.-én is él az anthrax.

c) A 37°-nál tartott sterilis párolt vízben az anthrax egy év múlva még él és a nyúlat rendszer idő alatt öli meg, de 1902. jan. 25.-én (tehát 2 év múlva) nem él. (A közbe eső időben nem tettem ültetéseket.)

d) A szobahőnél tartott vezetéki vízből egy év múlva még vízi baktériumok is fejlődnek, de már 2 év múlva csak anthrax

bacillus, sőt $3\frac{1}{2}$ év múlva is. (1903. jun.) Virulentiája ekkor is még teljes.

e) f) A szobahőnél tartott közönséges és sterilis párolt vízben $3\frac{1}{2}$ év múlva is él az anthrax és a nyúlát rendes idő alatt öli meg.

Megjegyzem, hogy ily hosszú idő múltán a bacillusok elvesztik szabályos alakjukat, szemeséscs lesznek, nehezen veszik fel az anilin festékeket.

Az eddigi kísérletek azt mutatták, hogy az anthrax bacillus és isporája, ha vízbe teszi az ember, eleinte kifejlődésre engedi maga mellett az ilyen vízből tett ültetésen a vízi bakteriumokat. Rövidebb-hosszabb idő múlva azonban elpusztulnak a rendes vízi bakteriumok s csak az anthrax marad meg. Ugyanezért igen érdekesnek, tanulságosnak és a gyakorlati életre igen fontosnak ígérkezett megvizsgálni azt, vajjon a többi betegség-
okozó bakteriumok hogyan viselkednek hasonló viszonyok között?

Ezért 1901. decz 1-én (*V. kísérleti sorozat*) kipróbált staphylococcus pyog. aur. (3-szor ment át állaton, mindannyiszor jellemzetes pyaemiát okozott) döjtött agaron kifejlődött tenyészetéből 1—1 két mm. átmérőjű kaecsal ültettem közönséges és felforralt vezetéki, illetőleg párolt vízbe. Az eredmény a következő lett:

a) A 37° -nál állott közönséges vezetéki vízből tett ültetésen 1903. febr. 11-én, tehát *438 nap múlva csak staphylococcus pyog. aur. fejlődik*. Az ezután tett ültetésekön semmi fejlődés sem mutatkozott, jeléül annak, hogy ennyi idő alatt a staphylococcus is elpusztult.

b) A 37° -nál tartott felforralt vezetéki vízben a coccus már egy hónap múlva nem él.

c) A 37° -nál tartott közönséges párolt vízben a coccus 438 napig élt.

d) A szobahőnél tartott közönséges vezetéki vízből 1 hónap múlva staphylococcus pyog. aur. mellett vízi bakteriumok is fejlődtek, de már a 2-ik hónaptól kezdve csak staphylococcus, amely virulentiáját 2 hónapig vízben való állás alatt sem veszette el. Ebben a vízben 1903. ápr. 22-ig, vagyis *508 napig maradt életben a coccus*.

e) f) A szobahőnél tartott felforralt vezetéki és közönséges párolt vízben már 1 hónap múlva nem volt életképes a coccus.

Egy következő VI. kísérleti sorozat-ban kísérleti pyaemiában elhullott nyúl vesemedencéjéből származott genyet tettem ugyanilyen vízbe, mint előbb 1901. decz. 10-én. Az eredmény a következő:

a) A 37°-nál tartott vezetéki vízből tett ültetésen 1903. febr. 11-én csak staphylococcus pyog. aur. fejlődött. Ebben a vízben a coccus 511 napig élt.

b) c) Sterilis párolt vízben 1 hónapon, közönséges párolt vízben pedig 1903. febr. 11-én túl, tehát 469 nap múlva nem élt a coccus.

d) A szobahőnél állott közönséges vezetéki vízből tett ültetésen még 1903. apr. 22-én, tehát 497 nap múlva még fejlődnek vízi bakteriumok is a staphylococcus mellett, de május 10-én csak staphylococcus pyog. aur. Ebben a vízben 545 napig élt a szóban forgó coccus.

e) f) A szobahőnél állott sterilis és közönséges párolt vízben 1 hónap múlva nem volt kimutatható a staphylococcus.

Feltűnt ezeknél a kísérleteknél, hogy a *staphylococcus a vízben való állás alatt elveszti sárgás színét, de az állatba történt oltás után ismét visszanyeri*. E coccuról GÜNTHER¹⁴ is említi tankegyében, hogy mesterséges tenyésztő talajokon ismételt átültetéseknel igen hamar elveszti sárga színét. Saját tapasztalataink arról tanuskodnak, hogy a vízből kifogott színanyag termelő mikróbák legnagyobb része rövidebb-hosszabb idő múlva elveszti jellemzetes színét.

1901. decz. 9-én (VII. kísérleti sorozat) typhus abdominalisban elhalt ember lépéből apró darabkákat tettem különböző vizekbe. Az észlelés eredménye a következő:

a) A 37°-nál tartott vezetéki vízből tett ültetésen 1 hónap múlva a typhus bac. mellett sok vízi bakterium fejlődik, de már 1 esztendő múlva csak typhus bakterium. Ez az állapot változatlan még 1903. jun. 4-én is. Ebben a vízben tehát 542 napig élt az EBERTH-féle bacillus.

b) c) Sterilis és közönséges párolt vízben a typhus bac. 429 napig élt.

d) A szobahőnél állott közönséges vezetéki vízben 499 napig élt a typhus bacillus.

e) f) A szobahőnél állott közönséges és sterilis párolt vízben szintén 499 napig élt a typhusbacillus.

Az előbbi esetből kitenyészett bakterium agartenyészetéből, amely az összes eddig ismert próbákkal valódi typhusnak bizonyult, tettem a különböző vizekbe 1—1 két mm. átmérőjű kaocsal, 1901. decz. 18-án (*VIII. kísérleti sorozat*) s arra az eredményre jutottam, hogy:

a) A tenyésztőben állott vezetéki vízből tett ültetésen egy hónap múlva typhus bac. mellett vízi bakteriumok is fejlődtek, de már 1 év múlva csak typhus. Ebben a vízben 420 napig élt a szóban forgó bacillus.

b), c) Sterilis párolt vízben 1 hónapig, közönségesben pedig 420 napig élt a typhusbacillus.

d) A szobahőnél állott vezetéki vízből tett ültetésen 1903. ápr. 22-én már csak typhus bac. fejlődik. Ebben a vízben 490 napig élt a szóban forgó bacillus.

e), f) Sterilis és közönséges párolt vízben szobahőnél 490 napig volt életképes a typhusbacillus.

Megjegyzem, hogy minden alkalommal megtettem az összes ellenőrző próbákat a typhus bac. azonosíthatása végett. Kísérleteim közben feltűnt, hogy a vízben állott typhus bakterium a leves felületén igen finom hárttyát képezett, amit a többi typhus törzsnél, amelyeket laboratoriumunkban tartunk, nem észleltem.

Azt a körülményt, hogy a typhus bac. ily sokáig élhet a vízben, igen fontosnak tartom, mert ez azt mutatja, hogy valamely víz bizonyos körülmények között igen hosszú ideig lehet a járvány forrása. Emellett szól MOREAU¹⁵ azon észlelete, amelyet boussay-i typhus járvány alkalmával tett, hogy t. i. a typhus bakteriumok a vízben és a talajban igen sokáig (de meddig? Szerző.) maradhatnak életben és fertőző képes állapotban. Ugyanezt bizonyítja LORTET¹⁶ tapasztalata is, aki a genfi tó iszapjában a parttól 200 méternyire 40—50 mtr. mélységben is megtalálta a coli és typhus bacillusokat. Igen érdekes TAVEL¹⁷ észlelete. Az ő esetében vezetéki rendszerbe jutott a typhusbacillus,

amelyben 1900. okt. végétől 1901. május elejéig, tehát körülbelül 7 hónapig maradt életképes és fertőző állapotban.

Mindezek az észleletek azt bizonyítják, hogy a typhus abd. okozója az emberi testen kívül igen sokáig élélhet, nemcsak vízben, hanem talajban, (GRAUCHER és DESCHAMPS,¹⁸ KARLINSKI,¹⁹ SYDNEY MARTIN,²⁰ RÓBERTSON,²¹ RULLMANN²² PFUHL²³), bélsárban (UFFELMANN,²⁴ SCHILLER²⁵), szemétben (GÄRTNER²⁶) sőt miként WURTZ és BOURGES²⁷ kísérletei mutatták, még oly növények levelein és szárain is, amelyek betegségek okozó bakteriumokkal kevert földből nőttek ki. A legújabb idevágó észlelet LEVY és KAYSER-től²⁸ ered, akik a typhus bacillust olyan földben is megtalálták, a melynek a trágyázására szolgált bélsár 5 téli hónapon át volt egy ezementumozott árnyékszékben, majd 15 hideg téli napon keresztül a földön.

Könnyebb áttekintésül táblázatba állítottam össze a tőlem vizsgált bakteriumok élettartamát a különböző vizekben:

A bakterium neve	Teshőmérséknél			Szobahőmérséknél		
	vezetéki	sterilis	párolt	vezetéki	sterilis	párolt
	v í z b e n			v í z b e n		
Anthrax tenyészet	264 napig tarthatott az észlelés					
Anthrax lépben	Három és fél évig tartott az észlelés					
Anthrax ispora	144 napig tarthatott az észlelés			816 napig tarthatott az észlelés		
Staphylococcus p. a. tenyészet	438 nap	30 nap	438 nap	508 nap	30 nap	30 nap
U. a. genyben	511 nap	30 nap	469 nap	545 nap	30 nap	30 nap
Typhustenyészet	420 nap	30 nap	420 nap	490 nap	490 nap	490 nap
Typhus lépben	542 nap	429 nap	429 nap	499 nap	499 nap	499 nap

Vizsgálódásaim eredményeit a következőkben foglalhatom össze:

1. A vizsgált betegségek okozó bakteriumok (anthrax, staphylo-

coccus pyogenes aureus, typhus) ha vízbe jutnak, bizonyos körülmények között harcra kelnek a vízi bakteriumokkal s rövidebb-hosszabb idő múlva a vízi bakteriumok elpusztulnak s csak a betegségokozók maradnak életben.

2. A betegségokozó bakteriumok meglehetősen hosszú ideig élhetnek a különböző vizekben, amely körülmény járványok keletkezése alkalmával némi magyarázatot nyújthat.

3. A betegségokozó bakteriumoknak a vízből való kimutatását az a körülmény is megnehezíti, hogy ezeknek a bakteriumoknak egyes biológiai sajátosságai a vízben megváltoznak (*typhusbacillus* a tenyésztő leves tetején hártját képez, *staphyloc. pyog. aur.* elveszti a sárgás színét).

4. Betegségokozó hatását évek múlva sem veszti el a vízbe jutott pathogen bakterium.

5. A vízbe jutott bakteriumok előbb-utóbb való elpusztulásának oka elfajulásos folyamat a bakterium testében.

6. Feltűnő, hogy a *staphylococcus pyog. aur.* és egyik kísérleti sorozatban a *typhus bacillus* aránytalanul hamarabb pusztult el sterilis vízben, mint vezetékiben.

Irodalom.

- ¹ BOLTON, Das Verhalten künstlich zugefügter pathogener Bakterien im Wasser (Zeitschr. f. Hyg. I. 1886.).
- ² WOLFFHÜGEL és RIEDEL, Die Vermehrung der Bakterien im Wasser (Arch. d. kaiserl. Gesund. A. I. 1886.).
- ³ KRAUS, Ueber das Verhalten pathogener Bakterien im Trinkwasser (Arch. f. Hyg. VI. 1887.).
- ⁴ ARNOULD, L'eau et les bactéries spécialement les bactéries typhogènes (Rev. d'hyg. IX. 1887.).
- ⁵ KARLINSKI, Ueber das Verhalten einiger pathogener Bakterien im Trinkwasser (Arch. f. Hyg. IX. 1889.).
- ⁶ BRAEM, Untersuchungen über die Degenerationserscheinungen pathogener Bakterien im destillierten Wasser (Beitr. z. path. Anat. u. z. allg. Path. VII.).
- ⁷ FRANKLAND, Ueber das Verhalten des Typhusbacillus und des Bacillus coli communis im Trinkwasser (Zeitschr. f. Hyg. XIX. 1895.).
- ⁸ TRENMANN (idézve Centralbl. f. Bact. stb. XIII. 1893.).
- ⁹ KARLINSKI, Ueber das Verhalten des Typhusbacillus im Brunnenwasser (Arch. f. Hyg. IX. 1899.).
- ¹⁰ EMMERICH és PINTO (idézve Arch. f. Hyg. IX. 1899.).

- ¹¹ STRAUSS és DUBARRY, Recherches sur la durée de la vie des microbes pathogènes dans l'eau (Arch. de méd. expér. stb. 1889. 1. füz.).
- ¹² SIRENA és SCAGLIOSI (idézve Centralbl. f. Bakt. stb. XVII. 1895.).
- ¹³ MEZ (Mikroskopische Wasseranalyse 1898.).
- ¹⁴ GÜNTHER, Einführung in das Studium der Bakteriologie 1898.
- ¹⁵ MOREAU, Contribution à l'étude de l'étiologie de la fièvre typhoïde et de la vitalité dans le sol du bacille d'Eberth. (Centralbl. f. Bakt. stb. XV.).
- ¹⁶ LORTET, Die pathogenen Bakterien des tiefen Schlammes im Genfer See (Centralbl. f. Bakt. stb. IX.).
- ¹⁷ TAVEL, Zur Epidemiologie des Typhus abdominalis (Centralbl. f. Bakt. stb. XXXIII. 1903.).
- ¹⁸ GRANCHER és DESCHAMPS, Recherches sur le bacille typhique dans le sol (Arch. de méd. expér. 1889.).
- ¹⁹ KARLINSKI, Untersuchungen über das Verhalten der Typhus-bacillen in typhösen Dejektionen (Centralbl. f. Bakt. stb. VI.).
- ²⁰ SIDNEY MARTIN, Report on the growth of the typhoid bacillus in soil (Report. of med. Officer of the Local Gov. Board ^{97/98}) idézve Centralbl. f. Bakt. XXXIII. 1903.
- ²¹ ROBERTSON, Notes on an experimental investigation into the growth of bacillus typhosus in sol. (Brit. med. Journal 1898.) Idézve ugyanott.
- ²² RULLMANN, Ueber das Verhalten des in Erdboden eingesäten Typhusbacillus (Centralbl. f. Bakt. stb. XXX. 1901.).
- ²³ PFUHL, Vergleichende Untersuchungen über die Haltbarkeit der Ruhrbacillen und der Typhusbacillen ausserhalb des menschlichen Körpers (Zeitsch. f. Hyg. XI. 1902.).
- ²⁴ UFFELMANN, Die Dauer der Lebensfähigkeit von Typhus- und Cholera-bacillen in Fäkalmassen (Centralbl. f. Bakt. stb. V. 1889.).
- ²⁵ SCHILLER, Zum Verhalten der Erreger der Cholera und des Unterleibstypus in dem Inhalt der Abtrittsgruben und Abwässer (Arb. a. d. kais. Gesundh. A. VI. 1890.)
- ²⁶ GÄRTNER, Ueber das Absterben von Krankheitserregern in Mist und Kompost. (Zeitsch. f. Hyg. XXVIII.).
- ²⁷ WURTZ és BOURGES, Sur la présence des microbes pathogènes à la surface des feuilles stb. (Arch. de méd. exper XIII. 1901.).
- ²⁸ LEVY és KAYSER, Ueber die Lebensdauer von Typhusbacillen, die im Stuhle entleert wurden (Centralbl. f. Bakt. stb. XXXIII. 1903.).

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI M. KIR. F. J. TUD. EGYETEM
ÁLTALÁNOS KÖR- ÉS GYÓGYTANI INTÉZETÉBŐL.

Igazgató: DR. LÖTE JÓZSEF, ny. r. tanár.

Typhus bacillusok kimutatása kútvízben.*

DR. KONRÁDI DÁNIEL tanársagódtól.

A hasi hagymáz járványszerű kitörésének forrását még a kórokozó bakterium megismerése előtt is az ivóvízzel hozták kapcsolatba az epidemiologiai észleletek. LIEBERMEISTER,¹ továbbá BIERMER² érdeme, hogy PETTENKOFFER lokalista elméletével szemben sok járvány részletes elemzése által minden kétséget kizáró módon bebizonyították, hogy a typhusos fertőzés főforrása a víz. SCHÜDER³ 1901-ben megjelent gyűjtőmunkája szerint is az esetek 77·5%-ában a víz játszotta a legfontosabb szerepet. A víz mellett majdnem háttérbe szorúl a fertőzés többi forrása: a *tej* (SCHÜDER,³ ROSSI,⁴ SCHLEGTENDAL⁵), a *többi tápanyag*: osztriga, vaj, sajt, gyümölcs, saláta, burgonya, hús, (HORCICKA,⁶ PFUHL,⁷ HEIM,⁸ LEVY és JACOBSTHAL⁹), a *jég* (PARK¹⁰), az *érintkezés útján terjedő ragályozás* (ESCHERICH,¹¹ SCHÜDER,³ LIEBERMEISTER¹) és mások), végül a *talaj* (SCHÜDER,³ VIRCHOW¹²).

Az epidemiologiai észleletek sokat nyertek értékükben, a mióta a hasi hagymáz okozóját sikerült a vízből kimutatni. Számos idevágó észleletet találunk az irodalomban. LÖSENER¹³ 1895-ig 65 olyan esetet gyűjtött össze, a melyekben állítólag sikerült az EBERTH-féle bacillusnak a vízből való kimutatása. Kétségtelen, hogy e 65 eset közül sokban valódi typhusbacil-

* Előadatott az E. M. E. orvostermészettudományi szakosztályának 1903. jun. hó 12.-én tartott orvosi szakülésén.

lusok lehettek jelen (VAILLARD,¹⁴ VINCENT,¹⁵ GÉRÉ,¹⁶ FODOR,¹⁷ LOEVY,¹⁸ BLOCK,¹⁹ SCHILD,²⁰ LOPO DE CARVALHO²¹), de ha meggondoljuk, mily nehézségekkel jár a typhusbacillusoknak a kimutatása, megkülönböztetése még napjainkban is, igazat kell adnunk LÖSENER,¹³ FISCHER ÉS FLATAU,²² NEUFELD,²³ továbbá BONHOFF²⁴ állításának, hogy t. i. *a typhusbacillus megkülönböztetésére legerősebb és legbiztosabb reagensünk a typhusos serum, illetőleg a PFEIFFER-féle reactio, a melyhez később a GRUBER—WIDAL-féle agglutinatio is járult.* Ugyanezért az 1895-ig megjelent adatokat nem számítva, legelsőnek a LÖSENER¹³ esetét tekintjük, a kinek sikerült a berlini vezetéki vízben az EBERTH-féle bacillust kimutatni, a mely a PFEIFFER-féle reactioval is annak bizonyult.

A második észlelet KÜBLER ÉS NEUFELD²⁵ esete 1898-ból, a kiknek kútvízből sikerült 5 typhusbacillust kimutatni két egymást 4 hét múlva követő vizsgálatnál, s a melynél a PFEIFFER-féle reactio is igenlő volt. Erről az esetről BONHOFF²⁴ megjegyzi, hogy a másodszori kimutatás valószínűleg azért sikerült, mert egészen pangó és erősen fertőzött vízről volt szó. BONHOFF-nak erre az észrevételére megjegyzem, hogy saját kísérleteim: „*Betegség-
okozó bakteriumok élettartama vízben*“* azt mutatták, hogy a typhus bakterium 499—542 napig élt a vezetéki vízben, a mely körülményt ilyen esetek elbírálásánál szintén tekintetbe kell venni.

A harmadik biztos eset HANKIN²⁶ észlelete 1899-ből. Typhusos serummal is jellemzetes typhusbacillusoknak bizonyultak a vízből kifogott mikrobák.

Egy negyedik esetben GENERSICH VILMOSNAK²⁷ sikerült a pécsi typhus-járvány alkalmával hagymázbacillusokat kitenyészteni a vízből, a melyek 1:50 arányban agglutináltak. PFEIFFER-féle reactiót nem végzett.

Az ötödik eset HANRIOT²⁸ észlelete szintén 1900-ból. Ó Párisban a Vanne vízében mutatta ki a typhusbacillust. Agglutinatioáról vagy PFEIFFER-féle reactioáról nincs említés téve a rendelkezésemre állott referatumban.

A hatodik eset 1901-ből FISCHER ÉS FLATAUTÓL²² ered, a

* Lásd „Értesítő“ előző cikkét.

kiknek kútvízből sikerült a typhusbacillust kimutatni, a melyek a WIDAL, továbbá a PFEIFFER-féle reactióval is annak bizonyultak.

A hetedik eset TAVEL²⁹ észlelete 1903-ból, a ki vezetői vízben találta a typhusbacillust, s a melyben kb. 7 hónapig élt a szóban forgó bakterium. Az agglutinatio 1:10000 hígításban is sikerült.

Nyolczadik esetül most leirandó észleletem esatlakozik.

1902 április 22-én egy nagyszebeni gyártelep vezetősége azzal a kéréssel fordult a kórtani intézethez, hogy vizsgáljuk meg a gyárunkban lévő kút ivóvizét, a melynek használatát a városi főorvos megtiltotta, „mert az állítólag typhus bacillusokat tartalmazna és mi az orvos ezen állítását kétségbe vonjuk“.

Ennek alapján LÖTE tanár úr megbízásából, április 29-én Nagyszebenbe útaztam, magammal víve a helyszínen megejthető vizsgálathoz szükséges tenyésztő talajokat, csészéket stb.

Ezzel az alkalommal a következőkről győződtem meg: a 11—12 hold területű gyártelep 3—4 éves, azelőtt mocsaras kaszáló volt, helyenként most is vizenyős. A szivattyús kútat is akkor ásták, kővel van kirakva, a mely kövek egymás mellé illenek ugyan, de a dolog természeténél fogva nem zárnak tökéletesen. A kút deszkával van fedve, ezek a deszkák igen könnyen felemelhetők, közöttük egy-egy cm.-nyi rés van. Szivattyúzásnál ezekre a deszkákra kell állani, s így a lábakhoz tapadt piszok ilyenkor a repedéseken át egyenesen a kútba hull. A szivattyú tetején levő nyílás tele volt tömve poronddal. Kérdésemre, hogy ez honnan ered, azt a felvilágosítást kaptam, hogy a gyermekek tömik be játékból. Ugyanis elég alacsony, hogy ezt meg lehessen tenni, ezért nehezen is lehet szivattyúzni. A kút környéke vizenyős, nem porondozott, hanem fahulladékokkal behintett. A kút az istállótól 10, az egyik eselédháztól, a hol az első megbetegedés fordult elő, 20 lépésnyire fekszik. Ezzel az utóbbi eselédházzal egymasmellé van építve a peczegödör-rendszerű árnyékszék. A eselédházban lakó asszony mindenemű szennyvizet a ház elé szokott önteni, tehát közvetlenül a kút környékére. Ezt a munkások állították, s magam is meggyőződtem, mert a midőn a kút felé közeledtem, láttam, a mint valami mosogatóvíz-félet kiöntött.

A gyárban kb. 60—70 munkás dolgozik, a kik nem laknak a telepen, hanem a városban, a hol igen jó vízvezetéki víz van. *A munkások között egyetlen egy megbetegedés sem fordult elő, csupán azon gyári alkalmazottak között, a kik a telepen laktak.* Ezeknek állítása szerint a szóban forgó kút vize soha sem volt jóízű, s csak azért itták, mert hideg volt s mert a telepen levő másik kút vize vasizú és nem ilyen hideg.

A legelső typhusos megbetegedés 1902 márczius 25-én fordult elő a kút közelében fekvő cselédházban. Az ekkor megbetegedett gyermek 2 hétig feküdt otthon s csak azután került a kórházba. SCHULLER HENRIK kórházi orvos úr szivességéből az alábbi összeállítást nyújthatom az előfordult megbetegedésekről:

Sorszám	A beteg neve és kora	A betegség			Eredmény
		kezdet	súlyossága	tartama	
1	M. János, 14 éves	III—25.	súlyos, metastaticus tályog	5 hét	gyógyult
2	M. Juli, 83 é. előbbi anyja	III—27.	középsúlyos	5 hét	"
3	M. Mari, 11 éves	IV—5.	középsúlyos	4 hét	"
4	M. Frigyes 1½ éves	IV—12.	igen súlyos, meningitissel szövődött	3 hét	"
5	M. Lorencz	IV—12.	középsúlyos	—	V—12-én még lázas
6	R. Tamás, 34 éves	IV—11.	igen súlyos, recidiva, nagyfokú szívgyeng.	—	az orvos értesítése szerint a végét járja
7	R. Tamás felesége	IV—12.	kb. 2 hétig lázas volt, a nélkül,	—	hogy feküdt volna
8	R. Berta 8 éves	IV—14.	könnyű lefolyás	3 hét	gyógyult
9	Sch. Fülöp, 34 éves	IV—16.	középsúlyos	—	V—12-én még lázas
10	K. Mihály, 38 éves	IV—23.	középsúlyos	3 hét	gyógyult
11	K. gyermeke	V—12.	lázás, de a kórisme nem volt megállapítható.	—	—

Az említett cselédházban tehát megbetegedett az anya (2. eset) és 4 gyermeke (1. 3. 4. 5. eset) rövid egymásutánban, IV—11-én megbetegedett ugyancsak a telepen, de a szomszéd házban lakó gépész (6. eset), ennek gyermeke (8. eset). Hogy R.-né asszonynak (7. eset) typhusa volt-e vagy nem, nem volt megállapítható, csak annyit lehetett megtudni, hogy kb. 2 hétig lázas volt, de nem feküdt le. A 9. 10. eset a telepen lakó két felvigyázó és a 11-ik eset az utóbbiak egyikének gyermeke.

A városi főorvos arra való tekintettel, hogy a városban a vezetéki vizet élvező lakosok között typhusos megbetegedés nem volt, és a nevezett *gyártelepen 3 hét alatt 9 megbetegedés fordult elő*, április 17-én, tehát kiszállásom előtt 12 nappal, lezáratta a kútat, de a kulcsot náluk hagyta. Ők merítették is belőle, de nem ivásra; 3 naptól fogva egyáltalában nem szivattyúztak volt a kútból.

Az előttem megejtett szivattyúzás eleinte nehezen ment a gyermekek által bedugott porond miatt, a víz első részlete poronddal, szalmával kevert, majd piszkos kékes-fekete színű, bomlott vizeletszagú víz jött ki kb. egy negyed órán át, aztán némileg tisztább, de felfogva még $\frac{1}{2}$ órai szivattyúzás után is ezafatos, kisebb-nagyobb rögökkel, szemcsékkel kevert. Hőmérséklete 10° C. A szivattyúzás elején és $\frac{1}{2}$ órai folyás után fogtam fel a próba vizet.

A felfogott víz első, valamint második részletéből, ott a helyszínén 0.1, 0.2, 0.5 és 1.0 cem-es szélesztéseket tettem agar-agarral, közönséges és 0.05 %-os carbolos kocsonyával, mindenikféleből 2—2 PETRI-féle csészében. Összesen tehát 24 csészében feldolgoztam majdnem 11 cem vizet. Hogy még több szélesztéssel nagyobb mennyiségű vizet dolgozhassam fel a laboratóriumban, sterilis üvegekben felfogott vizet hoztam haza, a melyből aztán lemezeken közönséges és carbolos kocsonyában új szélesztéseket tettem. Így kb. 20 cem víz dolgoztatott fel.

A 30—48 óra múlva megvizsgált szélesztéseken a víz első részletének 1 cem-jéből összesen 85 folyósító és 2018 nem folyósító, a második részletéből ugyancsak 1 cem-ből 25 folyósító és 365 nem folyósító telep fejlődött a carbolos kocsonyában. A közönséges kocsonyával 1.0 és 0.5 cem vízzel készített szélesztéseken már 48 óra múlva egészen szétfolyt a kocsonya, kellemetlen, bűzös, bomlott vizeletszagot árasztottak. Ezekből a használható szélesztésekből összesen 9 typhusgyanus telepet fogtam ki, a melyekből a további vizsgálat alkalmával 7-et kiküszöböltem. Megjegyzem, hogy többszöri gondos megvizsgálásnál *sem találtam egy coli-bacillust sem*, a mit a fertőzés létrejövetele szempontjából igen fontosnak tartok.

Maradt tehát két typhusgyanus. Ezek az alábbi sajátságo-

kat mutatták: rövid, vastag bacillusok, lekerekített végekkel, a melyek függőcseppben épen olyan eleven önálló mozgást mutatnak, mint az ellenőrzésül szolgáló valódi typhusbacillus. A GRAM-féle kiválasztó festés (LÖTE) szerint festetlenül maradnak, csillófestéssel sok köröskörül elhelyezett csillót láttunk. A kocsonyát nem folyósítja, a szeg feje nem nagy kiterjedésű; a tejet nem alvasztja meg, de jól fejlődik benne; ezukortartalmú tenyésztő talajokban gázt nem képez. Burgonyán alig látható szintelen lepedék fejlődik, épen olyan, mint ugyanannak a burgonyának másik felén fejlődő valódi typhus. A PETRUSCHKY-féle lakmusos tejsavóban RUIZSKA BÉLA dr. magántanár és egyetemi vegytani adjunctus úr többszöri meghatározása szerint oly kevés savat termel, hogy az $\frac{1}{10}$ normalis natronlúgból csak egy csepp kellett a közömbösítésig, ellenben az ugyanolyan idős coli tenyészethez 25 csepp kellett.

A MAASSEN-féle oldatban egyáltalában nem terem meg. Az indol reactiot nem adja. Egyszóval úgy *morphologiai, mint biologiai sajátosságai tökéletesen megegyeznek az állandóan ellenőrzésül szolgáló valódi typhus bacillussal*, egyedül a levestenyészet nem. A laboratoriumi levest ugyanis egyenletesen zavarossá teszi, de a *felületén jól kifejezett hártyát sző*, a mit a valódi typhusnál nem látunk.

Ennek az eltérésnek a magyarázatára szolgáljon az a tapasztalatom, a melyet akkor szereztem, a midőn a betegség-
okozó bakteriumoknak a vízben való élettartamát kísérletileg tanulmányoztam. Feltűnt ezeknél a kísérleteknél, hogy a valódi typhus bacillus a vezetéki, sterilis vagy párolt *vízben való állás után a tenyésztő leves tetején hártyát sző*. Tehát megváltozhatnak a betegségokozó bakteriumoknak egyes biologiai sajátosságai a vízben, a mi a kimutatásukat nagy mértékben megnehezíti.

Ugyanezért nem elégedtem meg ezekkel a próbákkal, hanem megvizsgáltam azt is, hogyan viselkedik ez a kifogott bacillus a typhusos vérsavóval szemben.

Kétféle typhusos vérsavóval ejtetett meg a vizsgálat:

1. Emberi vérsavóval JANCsó MIKLós dr. magántanár és belgyógyászati adjunctus úr volt szives a vizsgálatot végezni, a melynek eredménye a következő: „A GRUBER—WIDAL-féle

reactiót kifejezetten adó vérsavóval 1:10 arányban keverve 24 órás levestenyészetben függőceppben vizsgálva, pár perc múlva a bacillusok megszűnnek mozogni, csoportokba összecsapzódnak s 3 óra alatt nagy halmazokba összecsapzott bacillusok láthatók csupán, egyetlen mozgó bacillus sincs. 15, 25, 50, 75, 100-szoros higításban függőceppben összecsapzott bacillustömegek.

2. Mesterségesen immunizált tengeri malacz vérsavóval végzett vizsgálataimról az alábbi táblázat nyújt felvilágosítást, a melyben az ellenőrzésül szolgált typhus és *B. coli commune* is fel van tüntetve:

Valódi typhus	Szebeni bacillus	<i>B. coli comm.</i>	Higítás
Agglutinál 30 perc alatt	Agglutinál 30 perc alatt	Agglutinál 30 perc alatt	1 : 10
" " " "	" " " "	Egy óra alatt sem agglutinál	1 : 20
" " " "	" " " "	Egyáltalában nem agglutinál	1 : 40
" " " "	" " " "	" " "	1 : 80
" " " "	" " " "	" " "	1 : 120
" " " "	" " " "	" " "	1 : 200
" " " "	" " " "	" " "	1 : 400
" " " "	" " " "	" " "	1 : 1000
" " " "	" " " "	" " "	1 : 2000
" " " "	" " " "	" " "	1 : 4000
" " " "	" " " "	" " "	1 : 8000

Miként ez a táblázat is mutatja, a *B. colit* csak 1:10 arányban agglutinálta a kérdéses vérsavó, ellenben a *kérdéses bacillust még 1:8000 higításban is épen úgy agglutinálta, mint a valódi typhus bacillust.*

A PFEIFFER-féle reactio megtétele végett immunizálnom kellett előzetesen tengeri malaczokat. Immunizáltam chloroformiummal megölt, továbbá 65°-nál 15 percen át tartott typhus tenyészetrel és megkísérletem élő typhus tenyészetrel is óvatosan immunizálni. Énnél az utóbbi eljárásnál számláló szélesztéseket is tettem s így az immunizálás menete a következő volt egy 650 gr. súlyú tengeri malacznál:

1903. IV.—17. kap a malacz 1 kgr. testsúlyra	1,356.307 bacillust
„ IV.—28. „ „ „ „	2,712.614 „
„ V.—6. „ „ „ „	34,146.461 „
„ V.—14. „ „ „ „	218,240.000 „
„ V.—23. Elvéreztetés a carotisból vérsavó nyerhetése céljából.	

Ezzel a vérsavóval végeztem az agglutinatiót és ezt használtam fel a PFEIFFER-féle reakcióhoz, a melyet a kérdéses bacillussal 3 malaczon hajtottam végre, még pedig egyen V.—25.-én, egy másodikon V.—28.-án és egy harmadikon V.—29.-én.

Az immunizálás minden baj nélkül sikerült, egyetlen egy malaczt sem vesztettem el. Megjegyzem azonban, hogy attól az adagtól, a melyet az előkészített malaczkoknak utoljára fecskendeztem a hasüregbe, az ugyanilyen módon beoltott egészséges nyúl és malacz 24 óra alatt elpusztúlt.

A PFEIFFER-féle reakciót a következőkép végeztem: egy kem levesben, a melyhez 0'02 kem serum volt keverve, szét-dörzsöltem a kérdéses bacillus 20 órás agartenyészetéből annyit, a mennyi egy 2 mm átmérőjű kaeshoz hozzátapadt. Ezt aztán befecskendeztem a malacz hasüregébe. Időnként hajszálcsovel savót vettem ki a hasüregből. A savóból függőcseppes és festett készítményeket csináltam. Ebben a savóban már 5 percz múlva sok a mozdulatlan bacillus, a melyek még elég jól festődnek; 15 percz múlva alig van mozgás, a bacillusok legnagyobb része szemcsés. *30 percz múlva mozgás egyáltalában nincsen, a bacillusok nem festődnek és rögökre szétestek. Az állatok mind életben maradtak.* Ha azonban typhusos savó hozzáadása nélkül vagy pedig egészséges ember véréből nyert savóval keverten fecskendeztem be ezt a mennyiséget, *a malacz 24 órán belül megdöglött. Tehát 0'02 kem immunizált tengeri malaczból származott typhusos vérsavó képes volt az egészséges malaczt a halálos fertőzéstől megóvni, illetőleg a bacillusokat 30 percz alatt a malacz hasüregében elroncsolni.*

Azt hiszem ezek után, hogy a nagyszebeni kútból kifogott bakterium, nem számítva, hogy a leves tetején hártját sző, morphologiai és biologiai sajátásaiban megegyezik a valódi typhus bacillussal és a GRUBER—WIDAL,- továbbá a PFEIFFER-féle reakciónál is épen úgy viselkedik, mint a hasi hagymáz

okozója, *okozati összefüggésbe hozható a szóban forgó gyártelepen előfordult megbetegedésekkel.*

Végezetül felemlítem, hogy abból a körülményből, hogy egyetlen egy coli bacillust sem találtam, arra lehetne gondolni, hogy a betegség okozója *a vizelet útján juthatott a kútba*, a melyre a kút fekvésénél és a szennyvizek kiöntésénél fogva megvolt a kellő alkalom.

Irodalom.

- ¹ LIEBERMEISTER, Gesammelte Abhandlungen.
- ² BIERMER, Volkmanns Samml. klin. Vortr. 53. sz. 1873.
- ³ SCHÜDER, Zeitschr. f. Hyg. XXXVIII. 1901.
- ⁴ ROSSI, La clinica moderna, 1897. 28. sz. Ref. Centrbl. f. öffent. Gesund. Pflege, 1898.
- ⁵ SCHLEGTENDAL, Deutsche Vierteljahrschr. f. öffent. Gesundh. Pflege, XXXII.
- ⁶ HORCICKA, Wiener med. Wochenschr. 1900.
- ⁷ PFUHL, Centrbl. f. Bakteriöl. XXVI.
- ⁸ HEIM, Arb. a. d. kais. Gesundh.-Amt. V.
- ⁹ LEVY és JACOBSTHAL, Arch. f. Hyg. 1902. XLIV.
- ¹⁰ PARK, Ref. VIRCHOW—HIRSCHS Jahresbericht, 1901. II.
- ¹¹ ESCHERICH, Zeitschr. f. Medizin.-Beamte, 1900.
- ¹² VIRCHOW, Berliner klin. Wochenschr. 1893.
- ¹³ LÖSENER, Arb. a. d. kaiserl. Gesundh.-Amt. XI.
- ¹⁴ VAILLARD, idézve Centrbl. f. Bakteriöl. IX.
- ¹⁵ VINCENT, Ann. de l' Inst. PASTEUR 1890.
- ¹⁶ GÉRÉ, Ann. de l' Inst. PASTEUR, 1891.
- ¹⁷ FODOR, Centrbl. f. Bakteriöl. XI.
- ¹⁸ LOEWY, Centrbl. f. Bakteriöl. XV.
- ¹⁹ BLOCK, Centrbl. f. Bakteriöl. XXIV. 1898.
- ²⁰ SCHILD, Zeitschr. f. Hyg. XVI.
- ²¹ LOPO DE CARVALHO, Centrbl. f. Bakteriöl. XVI.
- ²² FISCHER és FLATAU, Centrbl. f. Bakteriöl. XXIX. 1901.
- ²³ NEUFELD, Zeitschr. f. Hyg. XXXI.
- ²⁴ BONHOFF, Centrbl. f. Bakteriöl. XXXIII. 1903. I.
- ²⁵ KÜBLER és NEUFELD, Zeitschr. f. Hyg. XXXI.
- ²⁶ HANKIN, Centrbl. f. Bakteriöl. XXVI.
- ²⁷ GENSERICH, Orvosi Hetilap, 1900. évf. és Centrbl. f. Bakteriöl. XXVII.
- ²⁸ HANRIOT, Ann. d. hyg. publ. 1900, Ref. Centrbl. f. Bakteriöl. XXIX.
- ²⁹ TAVEL, Centrbl. f. Bakteriöl. I. Abt. Orig. XXXIII. 1903.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI MAGY. KIR. FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-EGYETEM ÉLETTANI INTÉZETÉBŐL.

Igazgató: DR. UDRÁNSZKY LÁSZLÓ ny. r. tanár.

A Molisch-Udránszky-féle α -naphtholkénsav reakzióról.*

(3 ábrával, 1 táblázattal)

REINOLD BÉLA dr. élet- és kórvegytani tanársegédttől.

MOLISCH¹ 1886-ban felismerte, hogy cukrok oldatai α -naphthollal és tömény kénsavval összerázva sötét ibolya színt vesznek fel, ha pedig α -naphthol helyett thymolt használunk a reakcióhoz, a keverék cizinóber-rubin-, illetve karmin vörösre színeződik. E reakciókat kizárólag cukorreakcióknak tekintette, megjegyezte azonban, hogy más szénhidrátok és glykosidák, melyekből ásványi sav behatása alatt cukor hasad le, ennek révén α -naphthollal vagy thymollal és kénsavval közvetett úton szintén jellegző színeződést adnak. Minthogy úgy találta, hogy az ép emberi vizelet igen kifejezetten adja e reakciókat, teljes határozottsággal oda nyilatkozott, hogy ez cukrot tartalmaz.

Ámbár e következtetést a későbbi vizsgálatok beigazolták, MOLISCH ezen állítása mégis több oldalról ellenmondásokra talált. Egyfelől ugyanis hiányzott a reakció lényegének ismerete, másfelől pedig kiderült, hogy a MOLISCH előírása szerint végzett kémzés cukrokon és savakkal kezelésnél cukrot adó vegyületeken kívül más anyagokkal is sikerül. Így SEEGEN² kimutatta, hogy teljesen tiszta fehérjekészítmények is adják e szín-

* Előadatott az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának 1903. évi október hó 30-án tartott orvosi szakülésén.

reakciókat. MOLISCH¹⁷ második közleményében kénsav helyett sósav használatát ajánlotta és felhívta a figyelmet azokra a különbségekre, melyek az eljárás ilyen módosítása mellett cukrok és fehérjék reakciója között észlelhetők.

SEEGEN azon kívánságának, hogy MOLISCH reakcióinak értékesítéséhez szükséges volna ismerni a reakciók alapjául szolgáló vegyi folyamatokat, csakhamar megfeleltek UDRÁNSZKY-nak³¹ a furfurool színreakcióira vonatkozó vizsgálatait, melyek a MOLISCH-féle reakcióknak ugyanezek a furfuroolreakciók között jelöltek helyet.

A MOLISCH-UDRÁNSZKY-féle reakció tehát tulajdonképen a PETTENKOFER-féle epesav reakcióval és az IHL-féle¹² cellulose reakcióval egy csoportba tartozik.

E reakciók rendkívül érzékenyek. Régiségüknél és kevésbé ismert voltuknál fogva érdekesek BENGE JONES¹ ide vonatkozó adatai, melyekből kitűnik, hogy ő a PETTENKOFER-féle reakciónak, mint cukorreakciónak érzékenységi határát 0·4%-os szőlőcukoroldatnál találta. Ebből az oldatból egy cseppet vett a reakcióhoz, tehát 0·2 milligr. szőlőcukrot még ki tudott mutatni ezen úton. MOLISCH¹⁶ 0·01 milligr. szőlőcukorral még kapott színreakciót. UDRÁNSZKY³¹ a kénsav és vizes oldat érintkezési határán fellépő színes gyűrűt véve tekintetbe, a reakció érzékenységének határát 0·028 milligramm szőlőcukornál találta. LUTHER,¹⁴ ROOS²⁰ és TREUPEL³⁰ 0·01—0·02%-os szőlőcukoroldatok egy-egy cseppjével, vagyis 0·005—0·01 milligramm szőlőcukorral még felismerhető színeződést kaptak. TREUPEL előírása szerint végzett előzetes kísérleteimnél szintén ilyen fokban hígított szőlőcukoroldatok alkalmazásával értem el a reakció érzékenységének határát.

Ez a nagyfokú érzékenység nemcsak szénhidrátok vagy ezekkel rokon vegyületek nyomainak minőleges kimutatására tette alkalmassá a MOLISCH-UDRÁNSZKY-féle reakciót, hanem szénhidrátok, helyesebben furfurolfejlesztő anyagok igen kis mennyiségeinek kvantitatív meghatározására is mintegy kijelölte. UDRÁNSZKY³¹ előbb klinikai célból a még ép és a már diabetesesnek mondható vizelet megkülönböztetésére használta fel az α -naphtholkénsav reakciót, később³² pedig ugyanezen az alapon

módszert dolgozott ki a vizelet szénhydráttartalmának megbecsülésére. Módszerét LUTHER,¹⁴ ROOS²⁰ és TREUPEL³⁰ több-kevesebb módosítással az ép emberi vizelet szénhydráttartalmára irányuló vizsgálataiknál alkalmazták, POSNER és EPENSTEIN¹⁹ pedig diabeteses vizeletek megvizsgálására használták.

A MOLISCH-UDRÁNSZKY-féle α -naphtol-kénsav reakcióra alapított mennyileges eljárások lényegileg megegyeznek a többi colorimetriás eljárással. A vizsgálandó oldatot hígítjuk mindaddig, míg elérjük a reakció érzékenysége határát, mi az adott feltételek mellett ismert töménységű szénhydrát-oldatnak felel meg, vagy addig, míg az oldat ép olyan élénk reakciót ad, mint ismert töménységű alapoldatunk. A hígítás mértékéből kiszámíthatjuk az eredeti oldat töménységét. Ennek az eljárásnak a colorimetriás eljárások közös hátrányai mellett más nehézségei is vannak. Ezek között első sorban említendő e színreakcióknak rendkívüli érzékenysége, minek következtében a vizsgálandó oldatokat többnyire igen nagy fokban kell hígítani, hogy jól összehasonlítható, kellően világos színeződést kapjunk. Ez a körülmény jelentékenyen növelheti az eljárás valószínű hibáját, annival inkább, mert a reakció feltételeinek aránylag csekély megváltoztatása, vagy a legkisebb szennyezés (szervi eredetű porszemese, gyapotszálacska stb.) a színeződés fokára nagy befolyást gyakorolhat. Fölötte gondos kivétel mellett azonban — mint azt tiszta oldatokkal végzett előzetes kísérletek mutatták — ez eljárással, nehézségei dacára is, meg lehetős pontos eredményhez lehet jutni.

Más kérdés azonban az, hogy ezt az eredményt miképpen lehet értékesíteni. UDRÁNSZKY kezdeményezésére a furfurolfejllesztő képességet a redukáló képességhez hasonlóan szőlőcukorra szokás vonatkoztatni, bár jól tudjuk, hogy így kapott értékeink egyik esetben sem felelnek meg a redukáló vagy furfurolfejllesztő anyagok tényleg jelenlevő mennyiségeinek. Eredményünk tehát nem jelent többet, mint hogy vizsgált oldatunk az adott feltételek mellett annyi furfurolt fejleszt, mint alapoldatunknak, illetve a kísérleti alapúl vett szénhydrátnak (többnyire szőlőcukornak) bizonyos mennyisége. Ez eredményből jól kiszámíthatnók a vizsgált oldat töménységét, ha az csupán egyféle

és pedig ismert furfurolfejlesztő anyagot tartalmazna. Mihelyt azonban több ilyen anyag van a vizsgálandó oldatban, a meghatározás meglehetősen bizonytalan értékűvé válik, minthogy a különböző furfurolfejlesztő anyagok nem egyforma mennyiségben termelnek furfurolt. Ismeretlen előttünk az is, hogy azon kísérleti feltételek, melyek egy bizonyos szénhydrát furfurolfejlesztésére vonatkozólag kedvezőknek bizonyultak, ép oly kedvezők-e a többi furfurolfejlesztő anyagoknál is, vagy nem?

Különböző szerzők eredményeinek összehasonlítása pedig, ha csak némileg is eltérő kísérleti feltételek mellett végezték vizsgálataikat, jóformán lehetetlen, minthogy nem ismerjük a hatást, melyet a kísérlet feltételeinek különbözősége a reakció végeredményére gyakorolhatott.

Az α -naphтол-kénsav reakció azonban ezen nehézségei és hiányai daczára is figyelmet érdemel, mert érzékenységénél fogva eddigelé ez adja meg az egyedüli módot az olyan folyadékok összes szénhydráttartalmának, illetve furfurolfejlesztő képességének meghatározására, melyek mint az ép emberi vizelet, csak igen kevés furfurolfejlesztő anyagot tartalmaznak. Az ép vizelet szénhydráttartalmának tanulmányozásánál nem szabad egyoldalú megfigyelésekkel megelégednünk, hanem vizsgálatainkat különböző irányú módszerekkel a szénhydrátok lehetőleg minden sajátságára ki kell terjesztenünk. Kétségtelen, hogy a szénhydrát, illetve ezukor meghatározására szolgáló többi módszer között és mellett a furfurolfejlesztés vizsgálata értékes adatokat nyújthat. Másfelől a fehérjék furfurolfejlesztő atomcsoportjának kimutatására és esetleg mennyileges meghatározására sem áll jelenleg más könnyen végrehajtható módszer rendelkezésünkre, mint a MOLISCH-UDRÁNSZKY-féle reakció.

A MOLISCH-UDRÁNSZKY-féle reakció érdekességét nagyban növelte annak felismerése, hogy pentosek, melyek sav behatása alatt bőven termelnek furfurolt, az állati szervezetben igen elterjedten fordulnak elő. Mióta SALKÓWSKI-nak^{24, 22} az emberi vizeletben is sikerült pentoset kimutatni, számos szerző foglalkozott az ép és kóros vizelet pentosetartalmának vizsgálásával. EBSTEIN⁷ kimutatta, hogy már igen kis mennyiségű szabad pentose bevétele után ez a vizeletben részben megtalálható. Ezzel szemben

pentosekban aránylag dús állati részek bekebelezése után pentosenak a vizeletbe jutását a jelenleg használatos pentose-reagensekkel nem sikerült kimutatni, míg BENDIX² észlelete szerint, pentosetartalmú növényi eledelék élvezése után pentose kimutatható mennyiségben megy át a vizeletbe. Nem lehetetlen, hogy az ép emberi vizelet furfurolfejlesztő képessége is részben pentosetól ered.

Tekintetbe véve azon kérdésnek jelentőségét, hogy az α -naphthol-kénsav próba mennyiből tekinthető tényleg általános szénhidrátreakciónak, valamint azt, hogy a reakció kifejlődésének mellékkörülményeit illetőleg nem egy kérdés még eldöntetlen, a reakció feltételeinek tüzetesebb tanulmányozása nem látszott fölöslegesnek. Különösen pedig érdekléssel birt annak az eltérésnek tüzetesebb tanulmányozása, melyet LUTHER vett észre a furfurol és viszont a szőlőcukor α -naphtholkénsav reakciójának fényelnyelési jelenségei között.

A furfurol vagy szénhidrátoldat, kénsav és α -naphthol összekeverésénél kiképződő színreakció a színeződés foka, sőt a színárnyalat milyensége tekintetéből is bizonyos különbségeket mutat a szerint, a mint a reakció feltételei több-kevesebb változást szenvednek. A színreakció kiképződésére a furfurol, illetve furfurolfejlesztő oldat töménységén és mennyiségén kívül az alkalmazott kénsav töménysége és mennyisége, a reakció keverék megmelegedése, illetve az összekeverés módja, továbbá a reakció keverékhez adott α -naphthol mennyisége, az α -naphthol hozzáadásának módja és a reagensek összekeverésének időbeli sorrendje is befolyással lehet. A színreakció kiképződésére legkedvezőbb kísérleti feltételek megállapítása céljából e tényezők befolyását sorra vizsgáltam.

Már eleve feltehető, hogy a MOLISCH-UDRÁNSZKY-féle reakció két szakaszban megy végbe. Ezek egyike a furfurol lehasadása a tömény kénsav behatása alatt, másika a színes anyag kiképződése. Annak eldöntése céljából, hogy a kísérleti feltételek megváltoztatása az első, vagy a második folyamatra, vagy pedig mindkettőre gyakorol-e olyan befolyást, mely a reakció végeredményének megváltozásában nyilvánul, a reakció mindkét része külön tanulmányozást igényel. Minthogy pedig a reak-

ezio tulajdonképpen a második folyamat, vagyis a színes anyag képződése révén válik észrevehetővé, kísérleteim első csoportját szénhidrátoldatok helyett tiszta furfurololdattal végeztem, kirekesztve ez által a kísérletből annak a körülménynek zavaró hatását, hogy a kísérlet feltételeinek más czélből történő megváltoztatásánál az első folyamat, t. i. a furfurol lehasadása is változásnak lehet alávetve.

A furfurol α -naphtol-kénsav reakciója.

A kénsav mennyiségének és a reakciókeverék megmelegedésének hatása. MOLISCH¹⁰ eredeti előírása szerint a vizsgálandó folyadék $\frac{1}{2}$ —1 cm.³-ét, α -naphtol hozzáadása után ugyanannyi, vagy kétszer annyi tömény kénsavval kell összerázni. UDRÁNSZKY³² 0.5 cm.³ vizes folyadékot mintegy 1 cm.³ tömény kénsavval ágyazott alá és az érintkezési határon fellépő színes gyűrűt vizsgálta. LUTHER¹⁴ a szőlőcukoroldat egy cseppjéhez fecskendő palackból adott 0.5 cm.³-nyi vizet és ezen oldatot 1 cm.³-nyi tömény kénsavval ágyazta alá; egyes esetekben azonban összerázta a folyadékokat és a keverék színét vette figyelembe. ROOS²⁰ LUTHER előírása szerint végezte reakcióit, de csupán a színes gyűrű kifejlődésére volt tekintettel. TREUPEL³⁰ ellenben a kénsav és vizes folyadék összekeverése után keletkező színre fektette a fősúlyt és az aláágyazásnál a folyadékok érintkezési határan fellépő színes gyűrűt csak mellékesen vizsgálta. Ez a kísérleti berendezés természetesen a keverendő vizes folyadék és kénsav mennyiségeinek állandó arányát tette szükségessé. Ezért TREUPEL kifejezetten hangsúlyozta, hogy mennyileges irányú kísérleteknél, tehát oly esetekben, midőn a kifejlődő színeződés fokát figyeljük, a reakcióhoz nem körülbelül 0.5 cm.³ vizet és körülbelül 1 cm.³ kénsavat, hanem pontosan 0.5 cm.³ vizet és pontosan 1 cm.³ kénsavat kell vennünk. A folyadékokat cseppek száma szerint mérte.

LUTHER és ROOS, de különösen TREUPEL kiemelték, hogy a szőlőcukorral végzett α -naphtol-kénsav próbánál szükség van a kénsav és víz keveredésénél keletkező melegre, hogy a furfurol a szőlőcukorból lehasadjon. Arról, hogy magának a színes anyagnak képződésére milyen befolyással van a megmelegedés,

illetve a keverék kénsav tartalma, nem tesznek említést. Ezen kérdések vizsgálása céljából kísérleteimet * oly módon végeztem, hogy 0·01 milligramm furfurolt tartalmazó 1 cm.³-nyi vizes folyadékot 4 csepp 5%-os metylalkoholos α -naphtololdattal kevervén 0·8, 1·0, 1·2, 1·5, 2·0, 2·5, illetve 3·0 cm.³ tömény kénsavval aláagyasztam és hűtés nélkül összeráztam. 0·8 cm.³ kénsavval halvány barackvirág színt kaptam; ez rövid idő alatt teljesen eltűnt. 1 cm.³ és 1·2 cm.³ kénsav alkalmazása mellett ugyanilyen szín állott elő, ez azonban előbbi esetben sárgába ment át, utóbbi esetben pedig megmaradt, de halványodott. E három próba zavaros volt, a több kénsavat tartalmazó keverékek ellenben szép ragyogó színűekké lettek. 1·5—2·0 cm.³ kénsavval a keverék málnalé színt vett fel; ez 2·0 cm.³ kénsav alkalmazása mellett valamivel sötétebb és állandóbb volt, mint az 1·5 cm.³

* E kísérleteknél kétszer lepárolt, víztiszta, 24° C-nál 1·1575, 15° C-nál 1·1660 fajsúlyú furfurolból készített 0·01%-os furfuroldatot, a későbbi kísérleteknél metylalkoholból átjegecizett ismert víztartalmú szőlőcukorból készített 0·01—0·05%-os szőlőcukoroldatot használtam. Ez oldatoknak esetenként szükséges mennyiségeit pontosan 0·02 cm.³-ekre osztott kis burettek segítségével mértem le. Hasonló burettekkel mértem a kétszer lepárolt vizet, melylyel a furfurol, illetőleg a szőlőcukoroldat lemért mennyiségét 1—1 cm.³-re higitottam fel.

A KAHLBAUM, illetve MERCK-féle tömény kénsav (fajs. 15° C-nál: 1·840), melyet használtam salétromsavas és salétromossavas vegyületet, furfurolfejlesztő anyagot nyomokban sem tartalmazott. A kénsavat minden esetben 0·1 cm.³-ekre osztott üvegesapos burettekből adtam a vizes folyadékhoz.

Az α -naphtol (puriss. resublimat. magánlaboratoriumból; albiss. MERCK) kísérleteim egy részénél 5%-os metylalkoholos (puriss. pro analysi MERCK) oldat alakjában alkalmaztam. Ez oldatot üvegesapos szivornya-készülékkel ellátott barna üvegben tartottam és cseppenként adtam a reakciókeverékekhez.

Az α -naphtol-kénsav reakciókat egyenlően tág, egyforma fuvású, színtelen kémcsövekben végeztem, különös gondot fordítva arra, hogy az egymással összehasonlítandó színes folyadékok egyforma fénytörési viszonyok közé jussanak. Az összehasonlítás eleintén át- és föleső fényben, fehér alap fölött történt, később áteső fényben sötét fiúlkében, melybe csak egy kb 150 cm.²-nyi fehér, áttetsző szűrőpapírral borított nyíláson át jutott fény. Ez a berendezés a környezet tárgyairól jövő színes visszaverődött fény kizárásával lehetővé teszi, hogy a színárnyalatnak és a színezettség fokának igen csekély különbségeit is felismerjük.

kénsavval készített keverék színeződése. 2·5—3·0 cm.³ kénsavval nemcsak gyengébb volt a reakció, mint az előbbi esetben hanem a szín jellege is más volt, a keverékek halvány eperszínt vettek fel.

Legkedvezőbbnek találtam tehát a vizes folyadék és kénsav azon arányát (1:2), melyet az eddigi szerzők is több-kevesebb pontossággal betartottak. Ezen arány betartása mellett igyekeztem a víz és kénsav keveredéséből származó ismeretlen fokú megmelegedés hatását kizárni, illetőleg könnyen mérhető hővel helyettesíteni.

0·01 milligr. furfurolt tartalmazó 1 cm.³-nyi vizes folyadékot erélyes hűtés közben kevertem 2 cm.³ kénsavval, az α -naphtol pedig az előbbi mennyiségben utólagosan adtam a lehűtött keverékhez. A keverékek néhány perc alatt már melegítés nélkül is jellegzetes málnalé színt vettek fel, azonban kissé zavarosak voltak, színük csak felmelegítéskor vált ragyogóvá. Bár a színeződés foka melegítés közben nem sokat emelkedett, mégis észrevehető volt, hogy tetőpontját 65° C-nál érte el. A glicerinfürdőben 2—2 percig 65, 75, 85, 120, 130° C-ra felmelegített próbák színezettségének foka egyforma volt. Azon próbák, melyeket ennél magasabb hőfoknak tettem ki, a mellett, hogy sárgás árnyalatot vettek fel, mi a hőfok emelkedésével arányosan mindinkább előtérbe lépett, egyszersmind az előbbieknél gyengébben színeződtek. A 160° C-ra felmelegített próba világos barna volt, gyengén rózsaszínes árnyalattal, míg a felforralt próba ugyanolyan halvány barna színt vett fel, mint a csupán α -naphtollal felforralt hasonló töménységű kénsav.

Némileg eltérő viszonyokat találtam még hígabb furfurolt-oldat alkalmazása mellett, a mennyiben ilyenkor a reakciókeverékek csak lassan és kevésbé színeződnek. Ennek következtében jobban észlelhetjük, hogy a színreakció csak 50—70° C-nál válik teljessé.

Az alkalmazott α -naphtol mennyiségének és az alkalmazás módjának befolyása a színreakcióra. A mily tüzetesek az α -naphtol-kénsav reakcióra vonatkozó előírások sok más tekintetben, éppoly kevés pontos útastást találunk az alkalmazandó α -naphtol mennyiségére vonatkozólag.

MOLISCH¹⁶ szerint 0·5—1 cm.³ vizsgálandó folyadékhoz 2 csepp 15—20%-os alkoholos α -naphtololdat adandó. UDRÁNSZKY az α -naphtol 15%-os,³¹ illetve hidegen telített³² oldatából adott 2—2 cseppet 0·5 cm.³-nyi vizes folyadékhoz. LUTHER¹⁴ és ROOS²⁰ ugyanennyi vizes folyadékot 1 csepp 10%-os chloroformiumos α -naphtololdattal keverték. TREUPEL³⁰ chloroformium helyett methylalkoholt használt az α -naphtol oldására, minthogy a chloroformiumos oldatból nem mindig sikerül egyetlen cseppet lemérni, ha pedig 2 vagy 3 csepp α -naphtololdat jut a reakciókeverékbe, ez már befolyással van a színreakcióra. SALKOWSKI,²¹ ki e reakciót, az előbbi szerzőktől eltérően csak minőleges vizsgálatokra használta, az α -naphtolt 10%-os aethyl-, ill. methylalkoholos oldatban alkalmazta.

Valamennyi szerző a kénsavval kezelés előtt adta az α -naphtolt a megvizsgálandó vizes folyadékhoz. Kísérleteimből kitűnt, hogy ha a furfurololdatot előbb keverjük a megfelelő mennyiségű tömény kénsavval, lehűtjük, csak azután adjuk hozzá az α -naphtolt és ezzel mérsékeltlen melegítjük (55—70° C.), sokkal ragyogóbb, tisztább és e mellett sötétebb színt kapunk, mintha az α -naphtollal már kevert furfurololdatot rázzuk össze, hűtés közben, vagy a nélkül kénsavval. Ezért, ragaszkodva a vizes folyadék és tömény kénsav azon arányához, melyet a fentebbiek szerint legkedvezőbbnek találtam, a reakciókat a következő módon végeztem.

0·002, 0·008, 0·010, 0·012 milligr. furfurolt tartalmazó, 1—1 cm.³-nyi vizes folyadékot kevertem hűtés közben 2—2 cm.³-nyi tömény kénsavval.* A hideg folyadékhoz 1—6 csepp 5%-os methylalkoholos α -naphtol-oldatot adtam és a keverékeket néhány percre 50—60° C.-ra melegített vízfürdőbe helyeztem. Több ilyen irányú kísérletből kitűnt, hogy 0·008, 0·012 milligr. furfurol ilyen kísérleti feltételek mellett 2—3 csepp α -naphtol oldattal adott legsötétebb színeződést, néha azonban már 3

* Egyes esetekben úgy jártam el, hogy vizes furfurololdat nagyobb mennyiségét kevertem erélyes hűtés közben kétszeres mennyiségű tömény kénsavval. Az egyes próbákhoz e kénsavas oldatból mértem le az esetenként szükséges mennyiséget és ezt 3—3 cm.³-re egészítettem ki olyan kénsavval, mely $\frac{1}{3}$ rész lepárolt vizet és $\frac{2}{3}$ rész tömény kénsavat tartalmazott.

eccel is sárgás árnyalat lépett fel. A 4 és 5 csepp α -naphtolal kevert próbák nemcsak kifejezettebb barnás árnyalatot vettek fel, hanem világosabbak is maradtak, mint az ugyanannyi fufurolt, de kevesebb methyllalkoholos α -naphtol-oldatot tartalmazó keverékek. Már a 2 csepp α -naphtol-oldattal végzett reakciónál is gyakran lehetett sárgás árnyalatot észrevenni az egy cseppel készített reakciókeverékek ibolyás árnyalatú színével szemben. Ennek dacára azonban az előbbieken színében jobban kifejezésre jutottak a fufurolttartalom mekkoraságának megfelelő fokozati különbségek. Igen hig fufurololdatoknál (0.002 milligr. 1 cm.³-ben) a 2 csepp methyllalkoholos α -naphtololdattal készített reakciókeverékek sárgás árnyalata zavarólag hatott, ezenkívül pedig az ilyen reakciókeverékek sokkal hamarabb elhalványultak mint azok, melyek 1—1 csepp α -naphtol-oldattal készültek.

A sárga szín, illetve sárgás árnyalat, mit fölös mennyiségű methyllalkoholos α -naphtol-oldat alkalmazása esetén láthatunk, nemcsak az α -naphtoltól, hanem a methyllalkoholtól is származhatik. Erre vonatkozólag megejtett kísérleteim tényleg azt mutatták, hogy a MERCK-féle tiszta methyllalkohol (puriss. pro. anal.) néhány cseppje 1 cm.³ vízzel felhígítva, 2 cm.³ tömény kénsavval összerázva és néhány apró α -naphtol kristálylyal 50—60° C.-re melegítve halvány sárga színreakciót adott. Ennek megfelelően az α -naphtol methyllalkoholos oldatával végzett reakciók az α -naphtol-kristályokkal végzett reakciókkal összehasonlítva, sárgás árnyalatot mutattak. A methyllalkohol ezenkívül más irányban is zavarta a reakciót. Egyenlő mennyiségű fufurollal és α -naphtolal ugyanis, egyébként egyező feltételek mellett, sokkal halványabb színt vett fel a keverék, ha pár csepp methyllalkoholt is adtam hozzá, mint ha a reakciót methyllalkohol kizárásával végeztem.*

Nem terjeszthettem ki vizsgálataimat annak felderítésére,

* TREUPEL³⁰ szerint a methyllalkohol, melyet a MOLISCH—UDRÁNSZKY-féle reakciónál az α -naphtol oldószerül óhajtunk használni, előzetesen UDRÁNSZKY³¹ nyomán vizsgálandó meg oly irányban, hogy fufurollal és kénsavval nem ad-e színeződést. A fentiekből kitűnik, hogy a megvizsgálásnak ezen módja — melyet különben UDRÁNSZKY egészen más célra használt — nem elégséges.

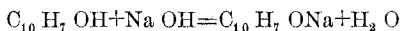
hogy ezen sárga színreakció és a furfurool α -naphtol-kénsav reakciójára gyakorolt hátráltató befolyás magának a methylalkoholnak, vagy valamely szennyezésnek tudandó-e be. A methylalkohol azonban e tulajdonságot lepárolás után is megtartotta.

A methylalkoholnak, mint az α -naphtol oldószerének, más lényeges hátrányai is vannak. Az α -naphtol ugyanis methylalkoholos oldatban nem könnyű pontosan adagolni; az oldat könnyen bepárolódik és ennek következtében rövid idő alatt töményebb lesz, mint kívánjuk. Nem kevésbé kellemetlen a methylalkoholos oldat azon sajátsága is, hogy a csepegtető készülék nyílása körül igen könnyen és gyorsan kikristályosodik, azt esetleg elzárja.

E nehézségek elkerülése céljából methylalkohol helyett más oldószert, illetve az α -naphtol adagolásának más módját kerestem. Ugy találtam, hogy az α -naphtol igen könnyen kezelhető és pontosan adagolható α -naphtol-natrium alakjában.*

Annak megállapítása céljából, hogy ebből mennyit kell vennünk a reakcióhoz, különböző töménységű (1—3%) friss

* Az α -naphtol-natriumot, BISCHOFF⁴ nyomán járva el, nem sikerült tisztán előállítanom; ilyen irányú kísérleteimnél csak barna, tapadós, nem jegezedő anyagot tudtam nyerni. Ezért α -naphtol-natrium-oldatomat úgy készítettem, hogy igen finom porrá tört α -naphtolt oldottam annyi lugban, a mennyi az oldáshoz éppen elegendő volt.

egyenlet alapján kiszámíthatjuk, hogy 10 cm.³ 1%-os α -naphtol-natrium oldat készítéséhez 0.086 gr. α -naphtol és 10 cm.³ 0.234%-os NaOH oldatot kell vennünk.

Az így készített oldat friss állapotban, gyenge tejszerű zavarosságtól eltekintve, csaknem víztiszta, kémhatása erősen lugos. Savval titrálva még lugos kémhatás mellett erősen elzavarodik; közömbös kémhatásúvá csak akkor lesz, ha az oldáshoz vett NaOH összes mennyiségének megfelelő savat adtunk hozzá. Levegőtől és fénytől elzárva is csakhamar barnul és zavarossá válik, néhány nap elteltével furfurool kimutatására többé nem használható.

Czél szerű ezért az α -naphtol kis — kb. 3—5 cm.³ 1%-os α -naphtol-natrium oldat készítéséhez elegendő — adagokban lemérni és beforrasztott, vagy jól elzárt üvegesövecskékben tartani. E kis részleteket közvetlenül a felhasználás előtt oldhatjuk fel 0.234%-os NaOH-oldatunk megfelelő mennyiségével.

α -naphtol-natrium oldatok különböző mennyiségeit adtam egyforma furfuroltartalmú furfuroldat-kénsav keverékek egyenlő mennyiségeihez.*

E keverékek 50—55° C.-ra melegítve igen szép málnalé színt vettek fel. A színezettség foka bizonyos határig arányban volt az alkalmazott α -naphtol-natrium mennyiségével, a mennyiben pl. 0·00015—0·00288 milligramm furfural jelenléte miatt.

Javitandók.

		helyett 1—2,	olvasandó
231. l. felülről 18-ik sor 1·2			
" " " 22-ik "	70—70	" 70—75	"
238. " " 12-ik "	szőlőcukorról	" szőlőcukorból	"
243. " " 7-ik "	lehágó	" leszálló	"
247. " alulról 2-ik "	jellegző	" furfurolra jellegző	"
249. " felülről 10-ik "	az ibolya	" a kék	"
254. " a 34. sz. alá betoldandó:	Magyar chemiai folyóirat. VI. kötet (1900.)		

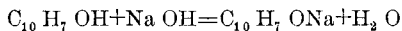
129. l.

tot nem oldat alakjában juttattam a reakciókeverékhez, hanem ebbe néhány apró α -naphtol kristályt dobtam. Az α -naphtol fölöslege ilyenkor nem oldódott fel és a reakciókeverékből a színreakció teljes kiképződése után, a mennyiben ez további vizsgálatok céljából szükségesnek látszott, kiizzított asbesten keresztül szűrés útján eltávolítható volt. Minthogy azonban igen nehéz volna a kristályos α -naphtolt mindig pontosan egyforma mennyi-

* E kísérleteknél az α -naphtol-natrium-oldatot 0·02 cm.³-ekre beosztott pipettával mérve adtam a reakciókeverékekhez. Egyes esetekben a keverék hígítását, mit ezzel okoztam, megfelelő mennyiségű tömény kénsav hozzáadásával igyekeztem ellensúlyozni. Minthogy azonban úgy találtam, hogy ez a kis fokú hígítás a reakciót nem zavarja, ezen eljárástól később elállottam.

hogy ezen sárga színreakció és a furfurool α -naphtol-kénsav reakeziójára gyakorolt hátráltató befolyás magának a methylalkoholnak, vagy valamely szennyezésnek tudandó-e be. A methylalkohol azonban e tulajdonságot lepárolás után is megtartotta.

A methylalkoholnak, mint az α -naphtol oldószerének, más levegőes hátrányai is vannak. Az α -naphtolt ugyanis methyl-

egyenlet alapján kiszámíthatjuk, hogy 10 cm.³ 1%-os α -naphtol-natrium oldat készítéséhez 0.086 gr. α -naphtolt és 10 cm.³ 0.234%-os NaOH oldatot kell vennünk.

Az így készített oldat friss állapotban, gyenge tejszerű zavarosságtól eltekintve, csaknem víztiszta, kémhatása erősen lugos. Savval titrálva még lugos kémhatás mellett erősen elzavarodik; közömbös kémhatásúvá csak akkor lesz, ha az oldáshoz vett NaOH összes mennyiségének megfelelő savat adtunk hozzá. Levegőtől és fénytől elzárva is csakhamar barnul és zavarossá válik, néhány nap elteltével furfurool kimutatására többé nem használható.

Czél szerű ezért az α -naphtolt kis — kb. 3—5 cm.³ 1%-os α -naphtol-natrium oldat készítéséhez elegendő — adagokban lemérni és beforrasztott, vagy jól elzárt üvegcsőveeskékben tartani. E kis részleteket közvetlenül a felhasználás előtt oldhatjuk fel 0.234%-os NaOH-oldatunk megfelelő mennyiségével.

α -naphtol-natrium oldatok különböző mennyiségeit adtam egyforma furfuroltartalmú furfurololdat-kénsav keverékek egyenlő mennyiségeihez.*

E keverékek 50—55° C.-ra melegítve igen szép málnalé színt vettek fel. A színezettség foka bizonyos határig arányban volt az alkalmazott α -naphtol-natrium mennyiségével, a mennyiben pl. 0·00015—0·00288 milligramm furfurol jelenléte mellett 0·06 cm.³ 1%-os α -naphtol-natrium-oldattal erősebb színeződést kaptam, mint 0·02 cm.³-rel. Az α -naphtolnatrium alkalmazott mennyiségének növelése egy bizonyos határon túl nem volt előnyös. Így a fennebbi furfurolmennyiségek jelenléte mellett 0·1 cm.³-nél több 1%-os α -naphtolnatrium-oldattal nemcsak zavarosak lettek a reakciókeverékek az oldatlanul maradó α -naphtol miatt, hanem egyszersmind gyengébben színeződtek, sőt némely esetben szennyes színt vettek fel. A reakciókeverék több furfurol jelenléte mellett több α -naphtol tudott oldásban tartani. Így 0·03 milligr. furfurolt véve 3 cm.³-nyi kénsavas folyadékhoz, 0·002 gr. α -naphtolnatriummal is (1·2, ill. 3%-os oldatban) szép tiszta, sötét málnalé színű keverékeket kaptam, csak ennél nagyobb mennyiségű α -naphtolnatrium alkalmazása mellett váltak a keverékek többé-kevésbé zavarosokká. Ha ez a zavarodás nem volt nagyfokú, akkor a keverékeknek 70—70° C.-ra melegítésekor eltűnt.

Tiszta színű, szép reakciót kaptam akkor is, ha az α -naphtol nem oldat alakjában juttattam a reakciókeverékhez, hanem ebbe néhány apró α -naphtol kristályt dobtam. Az α -naphtol főlölege ilyenkor nem oldódott fel és a reakciókeverékből a színreakció teljes kiképződése után, a mennyiben ez további vizsgálatok céljából szükségesnek látszott, kiizzított asbesten keresztül szűrés útján eltávolítható volt. Minthogy azonban igen nehéz volna a kristályos α -naphtol mindig pontosan egyforma mennyi-

* E kísérleteknél az α -naphtol-natrium-oldatot 0·02 cm.³-ekre beosztott pipettával mérve adtam a reakciókeverékekhez. Egyes esetekben a keverék hígítását, mit ezzel okoztam, megfelelő mennyiségű tömény kénsav hozzáadásával igyekeztem ellensúlyozni. Minthogy azonban úgy találtam, hogy ez a kis fokú hígítás a reakciót nem zavarja, ezen eljárástól később elállottam.

ségben adni az egyes reakciókhoz, az α -naphtol alkalmazásának ezen módja csak minőleges vizsgálatoknál ajánlatos, míg olyan esetekben, hol a fellépő színeződés fokából mennyileges következtetéseket óhajtunk vonni, czélszerűbb az α -naphtolnatrium-oldat használata.

A *levegő oxygeniumának hatása*. Azon körülmények közül, melyek e színreakció kifejlődésére befolyással lehetnek, még a levegő oxygeniumának hatását vizsgáltam. Annyival inkább lehetett arra gondolnom, hogy a levegő oxygeniuma a színes anyag kiképződésében szerepet játszhatik, mert LEUKEN¹³ cukoroldatok furfurolreakcióit vizsgálva, úgy találta, hogy egyes anyagokkal, pl. terpenekkel nem lépett fel színeződés, míg ezek oxygeniumtartalmú származékai furfurollal színreakció adtak. DE CHALMOT⁵ pedig a furfurolnak némely basisokkal (anilin, toluidin, benzyliden basisok) képzett condensatiós termékeire nézve mutatta ki, hogy azok csak a levegő oxygeniumának hatása alatt változnak át színes anyagokká. Az oxygenium hatásának megvizsgálása czéljából alkalmas alakú üveg-edényekbe 1 rész híg furfurololdatból és 2 rész tömény kénsavból álló keveréknek egyenlő mennyiségeit mértem le, az edények más részeibe pedig, oly módon, hogy a kénsavas folyadékkal ne érintkezhessek, az α -naphtolnak kb. egyforma mennyiségeit juttattam. Ezután az edények nyílásait hajszálcsövekké húzván ki, a párhuzamos kísérletek egyikénél a furfuroltartalmú kénsavas folyadékon és az egész készüléken lugos pyrogallol-oldattal mosott és chlorealcium-esövön átvezetett hydrogeniumot áramoltattam át, másikánál pedig levegővel kevert oxygeniumot. 24 óra elteltével az edények kivezető csöveit még a gáz áramlása alatt beforrasztottam. Ezután az α -naphtolt a kénsavas furfurololdattal keverve, az edényeket 65° C-os vízfürdőbe helyeztem.

Úgy az oxygeniummal, mint a hydrogeniummal kezelt részlet csakhamar jellegző málnalé színt vett fel; a színeződés foka pedig mindkét próbánál körülbelül egyforma volt. A két részlet között mégis lehetett annyi különbséget észlelni, hogy az oxygeniummal kezelt próba már néhány óra múltán halványodni kezdett, mi közben kókes árnyalatot vett fel, míg a

hydrogeniummal kezelt részlet csak később mutatta ezt a színváltozást.

A *furfurol α -naphtol-kénsav-reakciójának érzékenysége*. Már a fennebbiekből is látszik, hogy a kísérleti feltételek aránylag csekély módosítása nagy mértékben befolyásolhatja a reakció végeredményét. Még jobban szembetűnik ez akkor, ha megfigyeljük a reakció érzékenységének határát különböző kísérleti feltételek mellett.

Ha a vizes furfurololdat 1 cm.³-ét 1 vagy 2 csepp 5%-os methylalkoholos α -naphtololdattal kevertem és 2 cm.³ tömény kénsavval hűtés nélkül összeráztam, 0'002 milligr. furfurollal még jól felismerhető színreakziót kaptam, míg 0'001 milligrammal a reakeziókeverék ugyanazt a szennyes zöldes-sárga színt vette fel, mint a furfurol nélkül végzett ellenőrző próbánál. Ha ellenben a furfurololdat és kénsav hűtés közben készített keverékének 3 cm.³-éhez utólagosan adtam ugyanazon α -naphtololdatból, még 0'001 milligr. furfurol jelenlétében is, bár nem egészen tiszta, de az ellenőrző próbával összehasonlítva, mégis elég jól felismerhető színreakció lépett fel. Jelentékenyen nagyobbak találtam a reakció érzékenységét hasonló kísérleti feltételek mellett, ha methylalkoholos α -naphtol-oldat helyett néhány egészen kicsiny α -naphtolkristályt vettem a próbához. A reakció érzékenységében ezen módosítás következtében beálló változást már MOLISCH¹⁷ észrevette, a mennyiben megjegyezte, hogy igen híg szőlőcukor-oldatoknál α -naphtol-oldat helyett kristályos α -naphtol alkalmazandó. Ily módon kísérleteimben az α -naphtol utólagos hozzáadása mellett 0'001 milligr. furfurol igen jól kifejezett színreakziót adott, a 0'0075, ill. 0'0005 milligr. furfurolt tartalmazó próbák igen halványan, de még határozottan felismerhető mértékben színeződtek, míg a 0'00025 milligr. furfurolt tartalmazó próba, valamint a furfurolt nem tartalmazó ellenőrző próba ugyanolyan feltételek mellett víztiszta maradt.

Legnagyobbak találtam a reakció érzékenységét α -naphtolnatrium-oldat alkalmazása mellett. Ha α -naphtolnatrium frissen készült 1%-os oldatának 0'1 cm.³-ét adtam a vizes furfurololdathoz és ezt 2 cm.³ kénsavval hűtés nélkül összeráztam,

0·001—0·00075 milligr. furfurol jelenlétében még felismerhető színeződést kaptam, míg a 0·0002 milligr. furfurolt tartalmazó keverék, úgyszintén a furfurol nélkül készített reakció-keverék szintelen maradt. Az α -naphtolnatrium utólagos hozzáadása mellett 0·0005—0·00025 milligr. furfurollal jól kifejezett, 0·0001 milligr. furfurollal még felismerhető színreakziót kaptam; 0·00144, 0·00288 és 0·00576 milligr. furfurolt tartalmazó keverékek színe között pedig igen határozott fokozati különbség volt észlelhető. Azon színeződés, melyet 0·00005 milligr. furfurollal is lehetett észlelni, nem volt erősebb, mint a furfurol hozzáadása nélkül végzett ellenőrző próbáké, melyek valószínűleg a reagensek más módon ki nem mutatható igen kis fokú szennyezettségétől függően alig észrevehető rózsaszínes árnyalatot vettek fel.

A furfurol α -naphtol-kénsav reakciójának feltételeire vonatkozó kísérleteimből tehát kitűnik, hogy a színeződés akkor leg-erősebb, ha 1 rész vizes furfurololdatot hűtés közben 2 rész tömény kénsavval keverünk össze és e keveréket α -naphtolnatrium oldatával kb. $\frac{1}{4}$ óráig 55—70° C-nál tartjuk. Czélszerű az α -naphtolnatriumot 1%-os oldatban alkalmazni és ez oldatból 3 cm.³-nyi kénsavas folyadékra, illetve kb. 0·03 milligr. furfurolra, 0·2 cm.³-t venni.

A *furfurol α -naphtol-kénsav-reakciójánál fellépő szín milyensége*. Az eddig leírt kísérletek során kitűnt, hogy a kísérleti feltételek nemesak a színeződés fokára, hanem bizonyos mértékben a szín jellegére is befolyással vannak.

MOLISCH¹⁰ a szőlőcukor-oldat, α -naphtol és tömény kénsav összekeverésénél fellépő színt sötét ibolya színnek mondja. UDRÁNSZKY²¹ az α -naphtollal kevert furfurololdatot kénsavval aláagyazva az érintkezési határon „pompás ibolya színű“ gyűrűt kapott, mi mellett még egy zöldes gyűrű is látszott. Ez utóbbi jelenséget, mint a hogy arra L. MAYER¹⁶ vizsgálatai nyomán LUTHER később reámutatott, a kénsavban foglalt salétromsavas vegyületek okozzák. Hígabb furfurololdatok α -naphtollal és kénsavval összerázva, barackvirág, illetve málnavörös színt vettek fel. UDRÁNSZKY ezen színes keverékek szinképében a FRAUNHOFER-féle *D* és *E* vonalcsoportok között középen nem egészen éles szélű keskeny elnyelési csíkot észlelt; a szinképnek az *F* vonal-

csoporttól az ibolya felé eső része pedig szintén el volt sötétedve. Ha a reakciókeverék rövid állás után sötétedni kezdett, akkor az elnyelési csík eltűnt, a színekép jobb szélének elhomályosodása pedig egészen a *C* vonalcsoporig nyomult elő. UDRÁNSZKY ezen észleletével a későbbi vizsgálok ez irányú megfigyeléseinek eredményei is megegyeznek.

UDRÁNSZKY a furfurol reakcióiról írt első értekezésében is hangsúlyozta, hogy a színreakciók azonosítása és megkülönböztetése czéljából lényeges a színes reakciókeverékek színeképének pontos megfigyelése. Hogy a furfurol α -naphtol-kénsav reakciójánál fellépő szín jellegzését minél teljesebbé tegyem, másfelől, hogy a furfurol α -naphtol-kénsav-reakcióját biztos alapon hasonlíthassam össze a szőlőcukor, vagy más szénhidrátok hasonló reakciójával, HUFNER¹¹ féle spectrophotometerrel meghatároztam a reakciókeverék fényelnyelő képességét a színekép 668 $\mu\mu$ hullámhosszuságú sugaraitól a 471 $\mu\mu$ hullámhosszuságú sugaraiig terjedő szakaszának csaknem minden részére vonatkozólag.

A spectrophotometriás vizsgálatához a reakciókeveréket a fentebb leírt, legelőnyösebbnek talált módon készítettem 0.01 milligr. furfurollal. Minthogy azonban arra törekedtem, hogy a keverékbe minél kevesebb szorosan oda nem tartozó anyagot vigyek be, α -naphtolnatriumoldat helyett apró α -naphtol kristályokat használtam. A reakciókeveréket ezeknek csekély fölségéről a reakció teljes kifejlődése után, közvetlenül a spectrophotometriás megvizsgálás előtt, kiizzított asbesten leszűrtem. 4 ilyen reakciókeverék spectrophotometriás megvizsgálásának* eredményét középértékben a következő I. számú diagramm tünteti fel. (1. ábra.)**

* Az összes itt említendő spectrophotometriás vizsgálatoknál fényforrásként AUER lámpa szolgált. A collimator-rés 0.1 mm. tág volt, az ocularis rés nyílása pedig 0.9 osztályzatnak felelt meg a színekép beosztásán.

** A színekép minden egyes megvizsgált részére vonatkozólag 6—6 leolvasás átlagát vettem a számítás alapjául. Ez átlagértékek a 4 reakciókeveréknél a színekép ugyanazon tájékára vonatkozólag egymás között eléggé megegyezők voltak ahhoz, hogy a középértékük alapján megszerkesztett diagrammot a leírt feltételek mellett készített keverék színére jellegzőnek

A diagramm abscissája, melyre a színek egyes részeinek hullámhosszúságai, valamint a FRAUNHOFER vonalcsoportok vannak feljegyezve, jelképezi a színeképet. Az ordinátákra húzott vízszintes vonalak jelölik a színes keverék fényelnyelési együtthatóinak nagyságát, a színeképet illető részére vonatkozólag.

E diagramm mutatja, hogy a fennebb leírt módon furfuroldattal készített színes reakciókeverék fényelnyelő képessége legnagyobb mértékben illeti a színeképet 552—542 $\mu\mu$ hullámhosszuságú sugarait, vagyis az elnyelési csík legsötétebb része a *D* és *E* vonalcsoportok között, utóbbihoz valamivel közelebb fekszik. A fényelnyelés kb. a 600 $\mu\mu$ hullámhosszuságú sugaraktól kezdve e tetőpontig elég hirtelen emelkedik, innen pedig a színeképet jobb széle felé meglehetősen lassan hagy alább.

A spectrophotometriás felvétel tehát eltekintve a színeképet jobb szélének elhomályosodásától, mely spectrophotometerrel nem volt észlelhető, egyezik UDRÁNSZKY-nak a furfurold α -naphtol-kénsav-reakciójánál fellépő fényelnyelési jelenségekre vonatkozó észleletével.

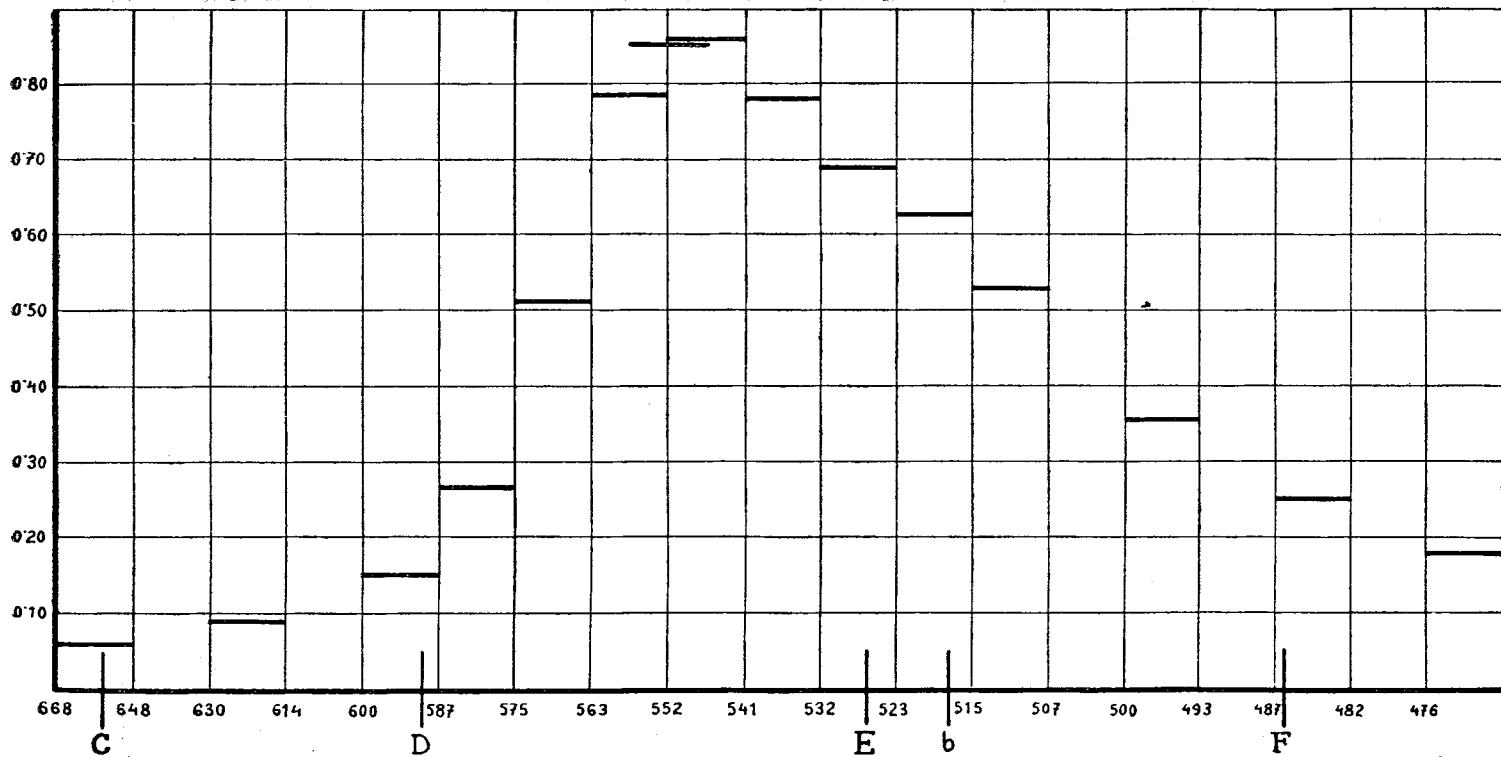
A szőlőcukor α -naphtol-kénsavreakciója.

Szénhidrátok, ill. furfurolfejlesztő anyagok α -naphtol-kénsav-reakciójánál számot kell vetnünk azon körülménnyel, hogy míg furfuroldattal végzett reakcióknál a reagensek már előképzetten találják a furfurolt, addig a furfurolfejlesztő anyagoknak a sav behatása alatt még bomlaniok kell, hogy e bomlásuk közben furfurolt termeljenek.

Lehessen tekinteni. Így pl. a fenti 4 megvizsgálásnál a színeképet azon helyén, hol a fényelnyelést legnagyobbnak találtam, t. i. az 552—542 $\mu\mu$ hullámhosszuságú sugarak helyén, a fényelnyelési együttható legkisebb értéke 0.8306, legnagyobb értéke 0.8990 volt.

A fényelnyelés nagyságának ez az ingadozása részben arra vezethető vissza, hogy a kristályos α -naphtol nem sikerült mindig pontosan egyenlő mennyiségben adni a reakciókeverékhez. Másfelől pedig abban kereshetjük okát, hogy a spectrophotometriás megvizsgálás nem mindig egyenlő ideig tartott és az egyes keverékek ennek megfelelően különböző ideig állottak a spectrophotometer lámpájának hőbehatása alatt, minek következtében ez a keverékek színére különböző hatást gyakorolhatott.

Ezt a szabálytalanságot a hasonló keverékek később leírandó spectrophotometriás megvizsgálásánál sem tudtam elkerülni.

1. ábra.

A szőlőcukornak savbehatás alatt végbemenő bomlása sok oldalról tanulmányozott, de még nem teljesen megoldott kérdés. A bomlási termékek között kétségtelenül szerepel a furfurool, bár nem termelődik akkora mennyiségben, mint pentosek hasonló bontásánál. SCHIFF²⁵ ecetsavas xyloidinnel az összes akkor ismert cukrokról kimutatta, hogy furfuroolt termelnek. UDRÁNSZKY²¹ az α -naphtol-kénsav-reakcióval hasonló eredményhez jutott. TOLLENS és tanítványai¹⁰ ezzel szemben pentosek és más cukrok között különbséget tettek azon az alapon, hogy utóbbiak vagy egyáltalában nem, vagy csak nyomokban fejlesztenek furfuroolt. SALKOWSKI-nak²³ sósavval nem sikerült szőlőcukorról furfuroolt lepárolni, míg TOLLENS a szőlőcukor 12%-os sósavval lepárolásánál képződő furfurool mennyiségét is meghatározta és ezt a szőlőcukor $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ %-ának találta. BERTHELOT és ANDRÉ³ különböző savakkal kezelték a szőlőcukrot és belőle phosphorsavval lassú lepárolással hydrogenium-áramban 0.43%, kénsavval lassú lepárolással levegőáramban 0.47%, sósavval gyors lepárolással levegőáramban 0.04% furfuroolt kaptak.

WEISER és ZAITSCHEK³⁴ tiszta szőlőcukoroldatból 12%-os sósavval 0.36%-nyi furfuroolt tudtak lepárolni.

A kísérleti eredmények ezen feltűnő ingadozásának oka természetszerűen a cukrok savval bontásának körülményeiben és a furfurool kimutatására használt reagensek különböző érzékenységében keresendő. CONRAD és GUTHZEIT⁶ nádcukornak savval bontásánál különbségeket észleltek a bomlástermékek (dextrose, lävulinsav és huminanyagok) egymásközötti mennyi-leges viszonyában, a bontáshoz használt sav milyensége és mennyisége szerint. Viszont SIEBEN²⁷ azt vette észre, hogy a különböző cukrok — dextrose és lävulose — sav behatása alatt nem egyformán bomlanak. GROTE és TOLLENS⁹ 50 gr. szőlőcukorból, miután azt 50 gr. kénsavval és 450 gr. vízzel 6 napig főzték, 27 gr.-ot még bomlatlanul találtak.

A kísérleti feltételek befolyása a cukrokból keletkező bomlástermékek milyenségére és mennyiségére igen jól kitünik BERTHELOT és ANDRÉ³ közleményeiből. E szerzők arabinoseból, melyet beforrasztott üvegesőben tömény sósavval 24 óráig melegítettek, egyáltalában nem kaptak furfuroolt, míg az arabinosenak

12·3%-os sósavval hasonló módon kezelése révén keletkező bomlástermékei között 0·3%-nyi furfurolt találtak, a kísérlet feltételeinek alkalmas módosításával pedig 40—44% furfurolt tudtak arabinoseből lepárolni.

Természetes, hogy a szénhidrátokból képződő furfurool mennyiségére a kísérleti feltételek abban az esetben is épen ilyen befolyást gyakorolhatnak, ha a furfurool nem pároljuk le, hanem magában a sávval kezelt folyadékban igyekszünk kimutatni.

Annak megismerése céljából, hogy a furfurool α -naphtholkénsav-reakciójára nézve legkedvezőbbnek talált feltételek mennyiben kedvezők a szőlőcukor ugyanazon reakciójára nézve, vagyis, hogy e feltételek mennyiben kedvezők a furfurool lehasadására szőlőcukorból, híg szőlőcukoroldatokkal végeztem ugyanazon kísérleteket, melyeket az előbbi fejezetben a furfuroolra vonatkozólag ismertettem.

A kénsav mennyiségének és a reakciókeverék melegeződésének, az α -naphthol mennyiségének és alkalmazási módjának hatása. 1 cm.³-nyi vizes szőlőcukoroldatot, mely 0·15 milligr. szőlőcukrot tartalmazott, 1 csepp 5%-os methylalkoholos α -naphthololdat hozzáadása után hűtés nélkül kevertem 0·7—3·0 cm.³ tömény kénsavval. A reakciókeverékek 0·9 cm.³-nél kevesebb kénsavval egyáltalában nem színeződtek. A színeződés legerősebb volt 2·0—2·2 cm.³ kénsavval, míg azon reakciókeverékek, melyekhez ennél több kénsavat adtam, halványabb és barnás árnyalatú színt vettek fel. Ugyanezt találtam azon kísérleteknél, melyeket ugyanilyen módon 0·01 milligr. cukorral végeztem.

Kisebb mennyiségű kénsavval melegítés útján sem lehet elérni azt, hogy a keverék úgy színeződjék, mint a kénsavnak azon mennyiségével, mely a fennebbieket szerint a reakcióhoz szükségesnek bizonyult. Ezt mutatta azon kísérletem, melynél 0·15 milligr. szőlőcukrot tartalmazó 1—1 cm.³-nyi oldatot 1—1 csepp α -naphthololdattal, 1 ill. 2 cm.³ tömény kénsavval kevertem össze hűtés közben és a keveréket fokozatosan melegítettem. Az 1 cm.³ kénsavat tartalmazó keverék a kísérlet egész tartama alatt világosabb volt, mint a 2 cm.³ kénsavval készí-

tett keverék, 135° C.-nál pedig már szennyes barna színt vett fel. Ezzel szemben a 2 cm.^3 kénsavat tartalmazó keverék már 55° C.-nál kifejezett barackkvirág-színű volt; színe a hőmérsék további emelésével párhuzamosan sötétedett. A keverék színeződésének tetőpontját csak $135\text{--}140^{\circ}$ C.-ra melegítésnél érte el, 150° C.-ra melegítve kezdett zavarossá lenni, ennél magasabb hőnek kitéve fokozatosan zavarosodott és barnult, míg végre 160° C.-nál szennyes barna színűvé lett.

Ha a reakciókeveréket nem fokozatosan és tartósan melegítettem, hanem egyes próbákat csak rövid időre tettem ki magasabb hőmérsék hatásának, az eredmény az előbbi kísérlet-sorozat eredményétől annyiban tért el, hogy a teljes színeződést csak magasabb hőfoknál értem el. Ennek megfelelően az $50\text{--}85^{\circ}$ C. vízfürdőbe tett reakciókeverékek barackkvirág-színűek lettek, a $100\text{--}125^{\circ}$ -nak kitett részletek málnavörös, a $130\text{--}155^{\circ}$ -nak kitett részletek rubinvörös, illetve sötét rubinvörös színt vettek fel. A 160° C.-ra és magasabb hőfokra melegített próbák barnás, illetve barna színűekké lettek.

E reakciókeverékek színe $12\text{--}14$ órai állás után saját-szerűen megváltozott. Az $50\text{--}75^{\circ}$ C.-ra melegített részletek igen szép rózsaszínűekké lettek, a $100\text{--}125^{\circ}$ C.-ra melegített próbák sajátságos, erősen kékes, szederjes színt vettek föl, a $130\text{--}155^{\circ}$ C.-ra melegített próbákon csekély kékes árnyalat lett észrevehető, míg a magasabb hőfoknak kitett próbákon semmi változás sem látszott. A reakciókeverékek ilyen viselkedése annyiból érdekes, hogy figyelmünket felhívja a szőlőcukor és furfurool α -naphtol-kénsav-reakciói között fennálló és később részletebben tárgyalandó különbségekre.

Az α -naphtol, ill. metylalkoholos α -naphtol-oldat alkalmazott mennyiségének és az alkalmazás módjának különböző változtatása a szőlőcukorral végzett kísérleteknél is ugyanazon eredménnyel járt, mint a furfurollal végzett kísérleteknél.

A furfurool és a szőlőcukor α -naphtol-kénsav-reakcióinak összehasonlítása. Az előbb felsorolt kísérletek eredményeiből kiténik, hogy szőlőcukorral végzett α -naphtol-kénsav reakciónál egyébként azonos viszonyok mellett jelentékenyen magasabb hőmérsékre van szükség, hogy a színeződés tetőfokát

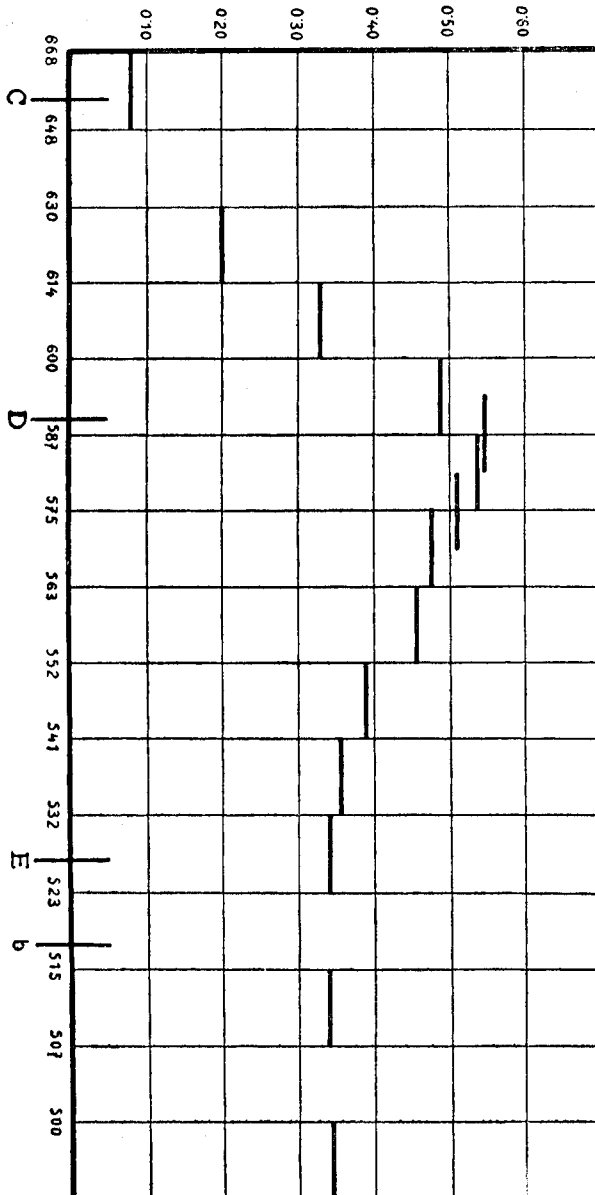
elérje, mint a furfurollal végzett hasonló reakciónál. A reakció menetének ezen különbségén kívül a kísérletek bizonyos alkalmas berendezése mellett a színeződés milyenségében is lényeges különbségeket észlelhetünk. LUTHER¹⁴ pontosan leírta erre vonatkozó észleletét, összehasonlítván egymással a kétféle reakciókeverék színképeit is. A szőlőcukor-oldattal készített reakciókeverék színképében két elnyelési csíkot látott. Ezek közül a feltűnőbb a *D* és *E* vonalesoportok közé esett, de nem középre, mint a furfurol α -naphtol-kénsav-reakciójánál, hanem szorosán a *D* vonalesoport mellé. Ezen csík balfelé élesen határolódott el a színkép világos részétől, míg jobb széle elmosódott volt. A második csík a *D* vonalesoportra esett és azt megszélesítette. LUTHER észlelete szerint ezen két csík a reakciókeverék állása közben egymással összeolvadt; az elsötétedés a színkép zöld részét nem mindig egyforma mértékben érintette, a vörös azonban állandóan látható maradt úgy, hogy az elnyelési csík baloldali határa a *D* vonalesoporttól kissé balra, a színkép vörös színű részében volt.

A két reakció közötti különbség élesen szembeötlik, ha furfurollal és szőlőcukorral egyidejűleg egyformán végezzük az α -naphtol-kénsav-próbát és pedig úgy, hogy a vizes folyadékot kénsavval hűtés közben összerázzuk és ezután α -naphtollal 55—70° C.-ra melegítjük. Ily eljárás mellett jól láthatjuk, hogy a furfuroldattal készített reakciókeverék málnalé színével szemben a szőlőcukorral készített keverék erősen kékes ibolya színt vesz fel.

A színbeli eltérésnek megfelelőleg a kétféle reakció között, színképüket illetőleg is jelentékeny különbségeket találtam. Míg a furfurollal készített reakciókeverék színképe az I. fejezetben leírt elnyelési csíkot mutatta, addig a szőlőcukorral a fennebb leírt módon készített kékes színű keverék színképében az elnyelési csík a furfurol α -naphtol-kénsav-reakciójának elnyelési csíkjához képest balra volt eltolódva. A színkép jobb szélének elhomályosodását kis kézi spektroskopiummal e reakciókeveréknél sem észleltem.

Pontosabb adatokhoz juttat ebben az esetben is a spectrophotometria. A fennebb leírt módon 0.02%-os szőlőcukor-oldat-

tal készített reakciókeverék fényelnyelési együtthatóit a színkép egyes részeire vonatkozólag a következő diagramm tünteti fel (2. ábra).

2. ábra.

Látható, hogy a reakciókeverék fényelnyelő képességét legnagyobbnak találtam az 594—582 $\mu\mu$. hullámhosszúságú fény-sugarakkal szemben, vagyis az elnyelési csík legsötétebb része a *D* vonalesoport helyére esett. A fényelnyelés e tetőpont felé már a *C* vonalesoporttól kezdődőleg meglehetősen lassan és egyenletesen emelkedett, mi a diagrammnak lankásan felhágó szárában jut kifejezésre. A diagramm lehágó szára még lankásabb esésű, a *D* és *E* vonalesoportok között középen, az 563—555 $\mu\mu$. hullámhosszúságú sugarak helyén, tehát a furfurool α -naphtol kénsav-reakciójánál kapott elnyelési csík legsötétebb helyétől kissé balra, másodlagos kiemelkedést mutat. Láthatjuk továbbá, hogy a fényelnyelés egész a színekép kékes zöld részéig meglehetősen magas maradt újabb emelkedés nélkül. Ez a jelenség megegyezik LUTHER észleletével, ki szintén úgy találta, hogy a szőlőcukor α -naphtol-kénsav-reakciójánál a színes keverék színeképének jobb széle fényben szegény.

Tekintetbe véve, hogy a szőlőcukorral a leírt módon készített reakciókeverék színét, de főleg színeképét illetőleg ily nagy fokban eltér a furfurool hasonló módon végzett reakciójától, arra kell gondolnunk, hogy a kénsav behatása alatt a szőlőcukorból első sorban nem furfurool, hanem valamely más anyag keletkezik, mely α -naphtollal a furfurool színreakciójától eltérő kék színreakciót ad, vagy pedig a szőlőcukorból kénsav behatására lehasadó anyagok között a furfurool mellett olyan is van, mely a reakciót a fennebbi értelemben módosítja.

Az utóbbi eshetőség figyelembe vételével a szénhidrátoknak savval bontásánál keletkező vegyületek közül egyeseket a reakcióhoz vett furfuroolvízhez kevertem.

BERTHELOT és ANDRÉ³ szerint a cukrok bomlása sav behatása alatt, három egyidejű, de egymástól bizonyos tekintetben független folyamathól áll. E folyamatok: a cukrok átalakulása huminsavvá és vízzé, molekuláris tömörülés következtében; átalakulásuk lävulinsavvá és hangyasavvá, hasadás útján (KILLIANI, TOLLENS és GROTE, CONRAD és GUTHZEIT); végül szénsav termelése más folyamatoktól függőleg. Úgy találtam, hogy a furfurool α -naphtol-kénsav-reakcióját sem a hangyasav, sem a lävulinsav nem módosítja. Ha tehát képződnek a szőlőcukorból a

kénsav behatása alatt olyan anyag, mely a furfurool α -naphtol-kénsav-reakciójára befolyást gyakorolhatna, ezt a többi bomlástermék között kellene keresnünk.

NEUBERG¹⁸ úgy találta, hogy az eddig egyformán furfurool-reakcióknak tekintett α -naphtol, orein, phloroglucin és resorcin reakciók eredménye úgy furfurooldatok, mint furfuroljelesztő anyagok megvizsgálásánál különböző. Ezen az alapon hajlandó azt felvenni, hogy e színreakciók létrejötténél nem furfurool, hanem a BERTHELOT és ANDRÉ vizsgálatai szerint szénhidrátokból savbehatás alatt mindig képződő humussavak szerepelnek, mikkel a phenolok condensatiós termékeket adnak. Azon adatokban, melyeket NEUBERG felsorol, nem találjuk kellő megokolását annak az általánosításnak, melylyel ő a többi 3 színreakcióval együtt az α -naphtol-kénsav-reakciót is kizárja a tulajdonképeni furfuroolreakciók közül, holott, mint ő is mondja, ez a reakció furfuroollal mindig sikerül.

Egyébként pedig nem is vehetjük fel azt, hogy azon vegyület, mely α -naphtollal és kénsavval kék színreakciót ad, vagy a furfurool színreakcióját ilyen irányban módosítja, a huminvegyületekhez tartozik, mivel képződése épen azon feltételhez van kötve, hogy a kénsavat csak rövid ideig és alacsony hőnél engedjük a cukorra hatni. Furfuroolfejlődés, mint a később leírandó kísérletekből látni fogjuk, szintén csak erélyesebb savbehatás alatt indul meg, huminanyagok képződéséhez pedig tudvalevőleg még hosszabb idő és magasabb hőmérsék szükséges.

Sokkal valószínűbbnek látszik, hogy a szőlőcukorból a sav rövid ideig tartó behatásánál alacsony hőmérsék mellett nem furfurool,* hanem valamely más, eddig talán még ismeretlen anyag hasad le, mely α -naphtollal és kénsavval kék színreakciót ad.

Ezen anyag különválasztása céljából szőlőcukrot oldotam kb. 1·6%-os kénsavban és ez oldatot 65—68° C. hőmérsék-nél 25—30 mm. higany nyomás mellett szakaszonként lepároltam.**

* Nem is huminsav.

** A folyadék forrásánál képződő permetének a párlatba jutását visszafelé hajlított csővel ellátott biztosító készülék akadályozta. A párlat javaré-

Az egyes részletek megvizsgálásánál úgy találtam, hogy azok gyengén savi kémhatásuak voltak, de $BaCl_2$ -dal és sósavval nem adtak csapadékot. A kivett próbák kétszeres mennyiségű tömény kénsavval hűtés közben összerázva és ezután α -naph-tollal melegítve, többé-kevésbé kékes árnyalatú, de lényegileg turfuroltra jellegző színreakciót adtak. A fuchsinkénessav-reakció a párlatok nagyobb részével sikerült, míg $NaOH$ -oldattal és $LiCl$ -oldattal csak egy esetben volt iodoformium kiválásának nyoma észlelhető; az ammoniakos ezüstoldatot egyik részlet sem redukálta.

Azon részleteket, melyek α -naph-tollal és kénsavval kékes árnyalatú színreakciót adtak, egyesítettem és az előbbi feltételek mellett újból lepároltam. Ekkor is gyengén savi kémhatású párlatot kaptam, mely kékes árnyalatú α -naph-tol-kénsav-reakciót adott. A lepárolás után megmaradt folyadék gyengén savi kémhatású volt, α -naph-tollal és kénsavval nem színeződött.

Egy másik kísérletnél a híg kénsavas szőlőcukor-oldatot $69^\circ C$. hőmérséknél, 20–25 mm. higanynyomás mellett szakaszonként lepárolva, a párlat egyes részleteinek megvizsgálása mellett a szőlőcukor-oldat savanyúságának fokát is figyelemmel kísértem. Egészen addig, míg a folyadék annyira bepárlódott, hogy savtartalma 11·29-szeresen normalis savnak felelt meg, közömbös kémhatású párlatot kaptam, mely a fuchsinkénessav-reakciót gyengén adta, kénsavval és α -naph-tollal nem színeződött. További bepárolásnál az eddig szintelen kénsavas szőlőcukor-oldat sárgulni kezdett, 14·2-szeresen normalis savnak megfelelő savtartalom mellett közömbös, α -naph-tollal és kénsavval halványkékre színeződő párlatot kaptam.

A 17-szeresen normalis savnak megfelelő savtartalom mellett lepárolt részlet szintén közömbös kémhatású volt, a fuchsinkénessav-reakciót kifejezetten adta, α -naph-tollal és kénsavval pedig kékes-rózsaszínűvé lett. A meglehetősen bepárolt kénsavas

szét a szedőlombik fogta fel, míg az esetleg mégis elszálló párák felfogására a szedőlombik és légszivattyú közé iktatott, kétszer lepárolt vízzel megtöltött gázmosó palaczk szolgált. Az egyes szakaszok lepárolása után a kénsavas oldathoz a lepárolt folyadékkal kb. egyenlő mennyiségű vizet adtam, hogy a szőlőcukrot túlságosan tömény kénsav behatásától megóvjam.

szőlőcukor-oldatból most már az adott hőmérséknél és nyomásnál, 40 percz alatt alig párolódott le néhány cseppnyi folyadék. A lepárolt vizet ezért pótoltam és az oldatot 9·7-szeresen normalis savnak megfelelő savtartalom mellett tovább pároltam. A párlat, mely most ment át, savanyú kénhatású volt, az ammoniakos ezüstoldatot kifejezetten redukálta, NaOH és LUGOL-oldattal iodoformium vált ki belőle, fuchsin-kénessavval kifejezett reakziót adott, kénsavval és α -naphtollal pedig halvány kékes színt vett fel.

Ujabb feltöltés után egy további részletet párolva le, közömbös kémhatású folyadékot kaptam, mely a fuchsin-kénessav reakziót adta, α -naphtollal és kénsavval pedig kékes árnyalatú színt vett fel.

Ezen csak vázlatosan leírt kísérleteknek eredményeiből tehát annyi tűnik ki, hogy azon eddig ismeretlen anyag, mely mérsékelt töménységű kénsav behatása alatt mérsékelt melegítésnél képződik, és α -naphtollal kénsav jelenlétében kék színreakziót ad, illanó természetű, lepárolható, nem savi kémhatású, igen híg oldatban a fuchsin-kénessav reakziót nem adja, az ammoniakos ezüstoxydoldatot nem redukálja. Jelenlétét ugyanis közömbös kémhatású párlatokban és olyan párlatrészekben is ki lehetett mutatni, melyek fuchsinnal és kénsavval nem reagáltak és az ezüstoxydot ammoniakos oldatban nem redukálták. A párlatok egy részében foglalt és a fuchsin-kénessav reakziót adó testtel, vagy testekkel a kérdéses anyag látszólag nem áll vonatkozásban.

Ez az anyag csak mérsékelt töménységű sav és mérsékelt fokú melegítés behatása alatt képződik, illetve jelenléte az α -naphtol-kénsav-reakcióval csak ezen feltételek mellett mutatható ki. Egy kísérletnél, melynél a kénsavas szőlőcukor-oldat savtartalma 18·5—19·5-szeresen normalis savnak felelt meg, 25—30 mm. higany-nyomás mellett 80° C.-nál savi kémhatású párlatot kaptam, mely kénsavval és α -naphtollal igen élénk tisztán furfurolra jellegző színreakziót adott, sósavban oldott phloroglucin hozzáadására előbb sárga, majd zöld színt vett fel, végül pedig kék színbe átcsapás mellett kékes-zöld csapadék vált ki belőle. Ezen folyadék kétszer ismételt át párolás

után is megtartotta savi kémhatását, furfuroltra jellegző reakciói pedig még jobban kifejezetteké váltak.

Mindenesetre kívánatos lett volna a szőlőcukornak savbehatás alatt keletkező bomlástermékeit, különösen pedig a furfurolt és azon ismeretlen anyagot, mely α -naphtollal és kénsavval kék színreakciót adott, egymástól különválasztani. Ez azonban a kékes árnyalatú α -naphtol-kénsav-reakciót adó párlatok ismételt lepárolásával sem sikerült, sőt egyes esetekben azt lehetett észlelni, hogy a második lepárolás után úgy a párlat, mint a maradék, minden kékes árnyalattól mentes, tisztán furfuroltra jellegző α -naphtol-kénsav-reakciót adott.

Ezen kísérletek nem vezettek a szőlőcukorból kénsav enyhébb behatása alatt keletkező ismeretlen anyag különválasztásához. Sikerült azonban módot találni arra, hogy szőlőcukorral a furfurol α -naphtol-kénsav-reakciójához, színét és színképét illetőleg hasonló reakciót kapjunk. Ezen módra az útmutatást megadta már azon körülmény, hogy minél kevésbé gondos hűtés közben kevertem a szőlőcukor-oldatot kénsavval, a színreakció annál többet veszített kékes jellegéből és annál jobban közeledett a tiszta furfuroldat színreakciójához. Az előbbi leírt kísérleteknél pedig azon esetekben, melyekben a savat töményebb állapotban és magasabb hőfoknál engedtem a szőlőcukorra behatni, sikerült a kénsavas szőlőcukoroldatból — a reakciók jól kifejezett voltából ítélve — eléggé tekintélyes mennyiségű furfurolt lepárolni.

A melegítésben kerestem tehát azt a tényezőt, melynek a savbehatás mellett a furfuroltermeléshez hozzá kell járulnia. 10 cm³ 0.01%-os szőlőcukoroldatot hűtés közben 20 cm³ tömény kénsavval kevertem. Minthogy előzetes kísérleteknél úgy találtam, hogy szőlőcukor α -naphtollal és kénsavval melegítve, 130° C.-nál érte el színeződésének tetőfokát, ezen keveréket elzárt edényben rövid időre (2 perc) 130° C.-os glicerinfürdőbe helyeztem és azután lassan lehűtöttem. A keverék ezen eljárás közben rózsaszínes árnyalatú világos-barna színt vett fel.

Ezen folyadéknak 3 cm³-e 3 csepp α -naphtol-oldattal enyhén melegítve, jellegző színreakciót adott. A reakció-keverék színe azonban halványabb volt, mintsem az a keverék szőlő-

czukortartalmának megfelelt volna, a tiszta furfuroldat α -naph-tol-kénsav-reakciójához képest pedig sárgás árnyalatot mutatott. Színképe kis kézi spectroscopiummal nézve, egyezett a furfurool α -naph-tol-kénsav-reakciójának színképével.

E kísérletből kitűnt, hogy a leírt föltételek mellett sikerül a szőlőcukorból kénsavval és hőbehatással furfuroolt, illetve egy olyan anyagot leválasztani, mely α -naph-tollal nem a fennebb említett kék színeződést, hanem furfurolra jellegző szín-reakciót ad. Ugyanezt az eredményt akkor is el lehetett érni, ha a kénsav és szőlőcukoroldat keverékét a rövid ideig tartó erős felmelegítés helyett hosszabb időre $80-90^\circ$ C.-os víz-fürdőbe helyeztem. Ily módon egyszersemind azt is meg lehetett figyelni, hogy a kékés színreakcióból a furfurolra jellegző színeződésig az átmenet fokozatos. A szőlőcukoroldat és kénsav hűtés közben készített keverékének azon részletei, melyeket α -naph-tollal kezelés előtt egyáltalában nem melegítettem, vagy csak $\frac{1}{4}$ órára helyeztem a 80° C.-os vízfürdőbe, α -naph-tollal kezelve a furfurool α -naph-tol-kénsav-reakciójától élénken elütő kékés-ibolya színt vettek fel. A $\frac{1}{2}$ óráig melegített részlet α -naph-tollal kezelése után a keverék színén csupán kékés árnyalat látszott, mely a $\frac{3}{4}$ óráig melegített keverék hasonló próbájánál alig volt észrevehető.

Az $1-1\frac{3}{4}$ óráig 80° C.-on tartott részletek α -naph-tollal 50° -ra melegítve, a furfurool α -naph-tol-kénsav-reakciójával teljesen egyező színreakciót adtak. A szőlőcukorral ilyen módon készített színes reakciókeverék és a furfurool α -naph-tol-kénsav-reakciójának színképe között sem lehetett kézi spectroscopiummal eltérést találni.

0.02% -os szőlőcukoroldattal a fennebbi módon készített reakciókeverék színképét HÜFNER-féle spectrophotometerrel is megvizsgáltam. Öt ilyen kísérlet eredményeinek középértékét véve tekintetbe, úgy találtam, hogy a szőlőcukor ily módon végzett α -naph-tol-kénsav-reakciójának színképe nem mutat lényeges eltérést a furfurool α -naph-tol-kénsav-reakciójának színképétől.

A fényelnyelés ezen reakciókeveréknél is a $600 \mu\mu$. hullámhosszúságú fénysugaraktól kezdődőleg válik tekintélyesebbé

tetőpontját ebben az esetben is az 552—542 $\mu\mu$. hullámhosszúságú sugaraknál éri el, innen kezdve a színek jobb széle felé fokozatosan kisebbedik. Ezen viszonyokat tünteti fel a következő diagramm. (3. ábra).

Ezen diagramm úgy a görbe jellegét, mint tetőpontjának helyét illetőleg megegyezik a tiszta furfurool α -naphtol-kénsav reakciójának fényelnyelési színeképét feltüntető I. számú diagrammal. Ez utóbbival szemben mégis annyi különbséget vehetünk észre, hogy a fennebb leírt módon szőlőcukorral készített színes reakciókeveréknél úgy a vörös, mint az ibolya sugarakat illető fényelnyelő képesség, az 552—543 $\mu\mu$. hullám hosszúságú sugarakat illető fényelnyelő képességhez viszonyítva, magasabb volt, mint a furfurool α -naphtol-kénsav-reakciójánál.

A szőlőcukor kék színű α -naphtol-kénsav-reakciójának átmenetelét a málnalé színű, furfuroolra jellegző színreakcióba spectrophotometerrel is figyelemmel kísértem. Friss 0.02%-os szőlőcukoroldatot jég között hűtés közben 2 rész tömény kénsavval kevertem. E keveréket, miután belőle 3 cm^3 -nyi részletet kivettem, zárt edényben 80° C.-os vízfürdőbe helyeztem. $\frac{1}{4}$ óra elteltével kivettem belőle a második, majd 10 percenként a további 3 cm^3 -es részleteket. Ezen részleteket, melyek ilyenformán különböző ideig voltak 80° C.-nyi meleg hatásának kitéve, közvetlenül a spectrophotometriás megvizsgálás előtt α -naphtollal 20—20 percig 60° C.-ra melegítettem és kiizzított asbesten megsűrtem. A reakciókeverékek fényelnyelési együtthatóit a színekép egyes részeire vonatkozólag a következő táblázat tünteti fel.

Ezen táblázatból látszik, hogy a szőlőcukoroldat-kénsav-keveréknek fokozatosan hosszabb ideig tartó melegítése alatt az elnyelési csík legsötétebb helye fokozatosan eltolódott a *D* vonalcsoporttól a színekép jobb széle felé. 55 percnyi melegítés után a legnagyobb fokú fényelnyelés az 552—542 $\mu\mu$ hosszúságú fénysugarakat illette, vagyis az elnyelési csík legsötétebb része azon a helyen volt, hol azt a furfurool α -naphtol-kénsav-reakciójánál észleltem. A fényelnyelés tetőpontjának helye a hosszszabban melegített keverékek α -naphtol-reakciójánál is ugyanez maradt.

A szőlőzokoroldat-
kénsavkeverék
80° C-os melegi-
tésének ideje
percekben

Fényelnyelési együtthatók a színes reakciókeverékek színeképének alul megjelölt helyein.

0	0·087			0·200	0·329	0·491	0·547	0·543	0·510	0·474		0·453	0·392	0·356	0·341		0·343	0·347															
15	0·092			0·194	0·362	0·678	0·979	1·238	1·447	1·533	1·564	1·486	1·416	1·254	1·063		0·779	0·559	0·445														
25	0·108			0·222	0·389	0·705		1·220	1·416	1·522	1·524	1·503	1·466	1·408	1·322	1·189	1·025	0·923	0·705	0·559													
35	0·072			0·147	0·250	0·450		0·813	1·048		1·112	1·146	1·099	1·025	0·899		0·681	0·540	0·394														
45	0·078			0·138	0·207	0·331		0·579	0·805		0·988	1·068	1·003	1·022	0·968	0·886	0·711	0·557	0·440														
55	0·074			0·138	0·213	0·340		0·560	0·836		1·084	1·141	1·154	1·114	1·074	0·978	0·795	0·617	0·476														
65	0·084			0·141	0·177	0·263		0·432	0·690		0·984	1·056	1·094	1·076	1·030	0·949	0·747	0·553	0·441														
75	0·116			0·199	0·233	0·302		0·494	0·798		1·075	1·214	1·254	1·229	1·186	1·083	0·877	0·643	0·480														
85	0·077			0·134	0·185	0·233		0·395	0·655		0·953	1·073	1·098	1·081	1·042	0·936	0·759	0·537	0·460														
Hullám- hosszúságok µm-ekben	668—650	658—640	648—630	638—623	630—616	622—608	614—601	607—595	600—589	594—582	587—576	581—570	575—564	569—558	563—553	557—547	552—542	546—537	541—533	536—528	532—524	527—519	523—516	519—512	515—508	511—505	507—501	504—497	500—494	497—491	493—488	490—485	487—482

Az elnyelési csík ezen eltolódásán kívül feltűnik, hogy azon próbánál, melyet az α -naphtollal kezelés előtt nem melegítettem, a fényelnyelés feltűnően kisebb fokú volt, mint a többi próbáké. Ezen körülményből arra lehetne következtetni, hogy azon ismeretlen anyag, mely α -naphtollal és kénsavval kék színreakziót ad, az adott feltételek mellett csak igen kis mennyiségben termelődik, vagy pedig, hogy ezen anyag α -naphtollal a furfurolnál jelentékenyen gyengébb színű terméket ad.

Annak ellenőrzése czéljából, hogy a furfurol, mely a szőlő-czukorból fejlődik, nem szenved-e a fennebb leírt kísérleti berendezés mellett továbbmenő bomlást, ugyanilyen feltételek mellett 0'001%-os furfuroldattal is végeztem hasonló kísérlet-sorozatot. A nem melegített, valamint a 15, 30, 45, 60, 75, 90 perczig melegített próbák α -naphtollal melegítve olyan színes keverékeket adtak, melyeknek színeképében a legnagyobb fényelnyelést egyformán az 552—542 μ . hullámhosszúságú sugarak helyén találtam. A fényelnyelési együttható nagysága a színekép ezen helyén a következő ingadozást mutatta:

A furfurol-kénsav-keverék melegítésének tartama	Fényelnyelési együttható a színekép 552—543 μ . hullámhosszúságú sugarait illetőleg
0'	0·916
15'	1·205
30'	0·765
45'	1·120
60'	1·086
75'	0·864
90'	0·738

Ezen meghatározásoknál a legkisebb és legnagyobb érték közötti különbség jelentékenyen nagyobb, mint azon első sorozatnál, melynél a furfurol és kénsav keverékét az α -naphtollal kezelés előtt nem melegítettem. Nem lehet azonban meghatározni, hogy az értékek ezen ingadozása mennyiben tulajdonítható a furfurol továbbmenő bomlásának és mennyiből azon más említett zavaró mellékkörülményeknek, melyek a reakciókeve-

réknek spectrophotometerrel vizsgálatát megnehezítik. Abból a körülményből azonban, hogy a furfurool-kénsav-keverékek melegítése által az α -naphtollal kifejlődő szín nem változott, továbbá, hogy az elnyelési együttható nem csökkent a melegítés tartamával párhuzamosan, némi valószínűséggel arra lehet következtetni, hogy a furfurool, ilyen módon kezelve, nem szenved jelentékeny bomlást.

Kísérleteim eredményét röviden a következőkben foglalhatom össze:

Szőlőcukorból kénsavnak enyhe behatása alatt első sorban nem furfurool, hanem egy másik illanó anyag hasad le, mely α -naphtollal és kénsavval melegítve erősen kékes ibolya színű keveréket ad. Ezen színes keverék színeképében egy elmosódott határú elnyelési csík látható, melynek legsötétebb része az 594—582 $\mu\mu$ hullámhosszúságú sugaraknak megfelelő helyen fekszik. A színekép jobb fele fényben szegény.

Ezen anyagon kívül termelődik két más illanó anyag, melyek közül az egyik fuchsin-kénessavval vörösre színeződik, a másik pedig savanyú kémhatású; az ammoniakos ezüst oldatot egyik sem redukálja. Bizonyos körülmények között azonban ammoniakos ezüstoldatot redukáló anyagot is találhatunk a párlatban.

Ha a kénsav a szőlőcukorra töményebb állapotban és magasabb hőnél hat be, akkor az α -naphtollal és kénsavval kék színreakciót adó anyagot a bomlási termékek között többé nem lehet kimutatni. Ellenben a savanyú és a fuchsin-kénessavval reagáló anyag mellett kétségtelenül termelődik furfurool is, melyet lepárolás útján elég tekintélyes mennyiségben sikerül felfogni.

Azon különbséget, mely a szőlőcukor és furfurool α -naphtoll-kénsav-reakciója között észlelhető, teljesen el lehet enyésztetni, ha a szőlőcukoroldatot hűtés közben kétszeres mennyiségű kénsavval keverjük, 1—1½ óráig 80° C.-ra melegítjük és csak az így előkészített keveréket kezeljük α -naphtollal.

Az ilyen módon szőlőcukorral készített színes reakciókeverékeknek színeképe is egyezik a furfurool hasonló reakciójának színeképével. Az elnyelési csík legsötétebb része mindkét esetben az 552—542 $\mu\mu$ hullámhosszúságú sugarak helyére jut.

Furfurololdatok α -naphtol-kénsav-reakciója legszebben sikerül, ha a furfurololdatot előre keverjük — hűtés közben — kétszeres mennyiségű kénsavval és az így készített keveréket kristályos α -naphtollal, vagy α -naphtol-natrium 1%-os oldatának meghatározott mennyiségével 50—70° C.-ra melegítjük.

A fentiekben nem sikerült feleletet találnom mindazon kérdésekre, melyeknek tisztázása kívánatos volna ahhoz, hogy a MOLISCH—UDRÁNSZKY-féle α -naphtol-kénsav-reakció mennyi-leges czélokra az eddigi hiányoktól és kifogásoktól menten használható legyen. Nevezetesen hiányzik még annak tüzetesebb megvizsgálása, hogy a furfurol bizonyos, meghatározott kísérleti feltételek mellett ugyanazon furfurolfejlesztő anyagból állandóan azonos mennyiségben képződik-e, továbbá, hogy a fejlődött furfurol a továbbmenő bomlástól biztosan megóvható-e? Más irányú elfoglaltságom megakadályoz egyelőre abban is, hogy a szőlőcukorból savval kezelés közben a furfurol mellett, illetőleg azt megelőzőleg képződő háromféle illanó anyagot tovább vizsgáljam. Remélem azonban, hogy ezen kérdésekre alkalom adtán még visszatérhetek.

Irodalom.

- ¹ BENCE JONES : Chem. Soc. Quart. Journ. XIV. k. 22 l.; Chem. Centralblatt 1862. évf. 632. l.
- ² BENDIX E. : Die Pentosurie. Stuttgart. FRD. ENKE. 1903.
- ³ BERTHELOT M. és ANDRÉ G. : Compt. rend. d. séances de l' Acad. d. sciences CXXIII. k. 1896. 567. l.
- ⁴ BISCHOFF C. A. : Berichte d. deutsch. chem. Ges. XXXIII. évf. 1890. 1386. l.
- ⁵ DE CHALMOT G. : Annal. d. Chem. u. Pharmac. CCLXXI. k. 1892. 11. l.
- ⁶ CONRAD M. és GUTHZEIT M. : Berichte d. deutsch. chem. Ges. XVIII. évf. 1885. 439. l.
- ⁷ EBSTEIN W. : VIRCHOW'S Archiv CXXIX. k. 1892. 401. l. CXXXIV. k. 1893. 361 l.
- ⁸ GROTE A. és TOLLENS B. : Berichte d. deutsch. chem. Ges. VI. évf. 1873. 1390 l.
- ⁹ GROTE A. és TOLLENS B. : Annal. d. Chem. u. Pharmac. CLXXV. k. 1874. 181. l.
- ¹⁰ GÜNTHER A. és TOLLENS B. : Berichte der deutsch. chem. Ges. XXIII. évf. 1890. 1752. l.
- ¹¹ HÜFNER G. : Zeitschr. f. physikal. Chemie III. k. 562. l.

- ¹³ IHL A.: Chemiker Zeitung XI. k. 1885. 366 l.
- ¹⁶ LEUKEN C.: Zeitschr. f. analyt. Chem. XXVI. k. 258. l.; Berichte d. deutsch. chem. Ges. XIX. évf. 1886. Ref. 746. l.
- ¹⁴ LUTHER E.: Methoden der Untersuchung des Harns auf Zucker und über das Vorkommen von Kohlehydraten im normalen Harn. Inaug. Dissert. Berlin, 1890.
- ¹⁵ MAYER L. Dissertation. Erlangen, 1886.
- ¹⁶ MOLISCH-H.: Sitzungsber. d. k. k. Akad. in Wien. II. oszt. XCIII. k. 1886. 912 l.
- ¹⁷ MOLISCH H.: Centralblatt f. d. med. Wissensch. 1887. évf. 34 l.
- ¹⁸ NEUBERG K.: Zeitschr. f. physiol. Chem. XXXI. k. 1900. 564 l.
- ¹⁹ POSNER C. és EPESTEIN H.: Berliner klin. Wochenschrift 1891. évf. 8. f.
- ²⁰ ROOS E.: Zeitschr. f. physiol. Chem. XV. k. 1890. 513 l.
- ²¹ SALKOWSKI E.: Zeitschr. f. physiol. Chem. XVII. k. 1892. 229. l.
- ²² SALKOVSKI E.: Centralbl. f. d. med. Wissensch. 1892. évf. 32. f.
- ²³ SALKOVSKI E.: Zeitschr. f. physiol. Chem. XXVII. k. 1899. 507. l.
- ²⁴ SALKOVSKI E. és JASTROVITZ M.: Centralbl. f. d. med. Wissensch. 1892. évf. 19. f.
- ²⁵ SCHIFF H.: Berichte d. deutsch. chem. Ges. XX. évf. 1887. 540 l.
- ²⁶ SEEGEN J. Centralbl. f. d. med. Wissensch. 1886. évf. 785 l.
- ²⁷ SIEBEN E.: Zeitschr. f. analyt. Chem. XXIV. k. 1885. 139. l.
- ²⁸ TOLLENS B.: Berichte d. deutsch. chem. Ges. XIV. évf. 1881. 1950. l.
- ²⁹ TOLLENS B.: Annal. d. Chem. u. Pharmac. CCLXXXVI. k. 1895. 301. l.
- ³⁰ TREUPEL G. Zeitschr. f. physiol. Chem. XVI. k. 1891. 47. l.
- ³¹ UDRÁNSZKY L.: Mathemat. és természettudományi értesítő VI. k. 1888. 234. l. és Zeitschr. f. physiol. Chem. XII. k. 355. és 377. l.
- ³² UDRÁNSZKY L.: Orvosi Hetilap 1889. évf. 575 l. és Berichte d. naturforsch. Ges. zu Freiburg i. Br. IV. k. 5. f.
- ³³ UDRÁNSZKY L.: Jubiláris dolgozatok KORÁNYI F. negyedszázados tanári működésének megünneplésére. Budapest, 1891. 150. l.
- ³⁴ WEISER J. és ZAITSCHKE A.: Archiv f. d. ges. Physiol. XCIII. k. 1902. 98 l.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI M. KIR. FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNY-
EGYETEM ÉLETTANI INTÉZETÉBŐL.

Igazgató: UDRÁNSZKY LÁSZLÓ dr. egyetemi tanár.

A látóterek vetélkedésének egy példájáról.¹

VERESS ELEMÉR dr. intézeti tanársegéd-től.

A látószerv két felének állapotában igen nagy különbséget úgy hozhatunk létre, ha akkor, midőn valamely fényforrásnak megfelelő színes utókép az egyik szemben még fennáll, a másik szemet ugyanezen fényforrás tényleges izgató hatásának tesz-
szük ki.

Fedjük el az egyik szemet tökéletesen és nézzünk azután a másikkal pl. gázlámpa Auer-égőjére kb. 50—60 cm.-nyi távol-
ságból, mindaddig, míg a szem adaptatiója odáig jutott, hogy
az égő fonását élesen megláthattuk. Ha most az ingernek kitett
szemet eltakarjuk és a pihent szemmel nézünk a fényforrásba,
a két látótérnek különböző izgalmi állapota közül hol az egyik,
hol a másik fogja figyelmünket magára vonni. Az adaptáló-
dott szem eltakarása után a szemben az égőnek utóképe leg-
többször közepén zöld, szélén vörös színben, esetleg csak pár
másodperc multán lesz észrevehetővé. Bár a világítás meg-
cserélésekor figyelmünk a pihent, a még nem adaptálódott szem
ingerlése kezdetén ezen látószerv izgalmára irányul, a másik
szemben fennálló utóképet bizonyos nyugodt ítélőképesség be-
gyakorlása után a subjectivus látótérben magunk elé, a másik
szemmel látott fényforrás mellé tudjuk vetíteni. Figyelmünket
mostan bizonyos erőfeszítéssel egyik vagy másik benyomásra

¹ Előadatott az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztálya 1903.
évi december hó 4-én tartott orvosi szakülésén.

irányíthatjuk. A színes utókép a tárgyilag sokkal nagyobb izgalmat előidéző fényforrás képét teljesen elfedheti.

E folyamatnál, mint általában a vetélkedés tiszta példáinál, a szemnek megmozdítására, irányítására vagy az alkalmazkodás készülékének működésváltozására nincsen szükség, illetőleg ezek, a mennyire lehetséges, a kísérlet lefolyásánál kizárandók.

Ha a vetélkedést az akarat megfeszítése révén előidéznünk sikerült, a tényleg izgató fényforrás és az egész lámpa képe a környéki látás terén is, jellemző átalakuláson megy keresztül. A kép úgyszólván nem tárgyi többé, azon tulajdonságait, melyek révén tárgyi kiterjedéséről a mélységi irányban más viszonyok mellett tudomást szerzünk, elveszti. Az egész lámpa képe lapossá válik, távlata elvész, mert a másik oldal izgalma a mélységi kiterjedés megítélésénél nem érvényesül. A látótereknek, helyesebben a látótérben a látott tárgyaknak vetélkedése ilyenkor lehetőleg tökéletessé válik.

KÖZLEMÉNY A KOLOZSVÁRI M. KIR. FERENCZ JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEM ÉLETTANI INTÉZETÉBŐL.

Igazgató: UDRÁNSZKY LÁSZLÓ dr. egyetemi tanár.

Megjegyzések a látással kapcsolatos szétsugárzás természetére vonatkozólag.*

VERESS ELEMÉR dr. intézeti tanársegédttől.

A látószerv bizonyos működései alkalmával észlelhető szétsugárzás egyesek szerint tisztán az érzésnek a környéki idegelemektől függő kialakulásával kapcsolatos tünetény, vagyis, „a rezezhártya ingerelt elemeinek működése a környező, egyenesen nem izgatott területekre tovaterjed.“ Mások a szétsugárzást physikai folyamatok, így különösen a gömbi eltérés és a szem bogaránál beálló diffractiotünetény alapján magyarázzák.

Régibb szerzők közül különösen J. PLATEAU,¹ újabban CHARPENTIER² és G. WOLFF³ a szétsugárzást élettani folyamat gyanánt fogják fel.

Tényleg, a látószerven fénybehatásra bekövetkező változások, egyes utóképjelenségek, továbbá a szem bogarának magartartása az adaptationnak megfelelően, ily felfogás támogatására némi alapot szolgáltatnak.

* Előadott az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztálya 1903. évi december hó 4-én tartott orvosi szakülésén.

¹ Über die Irradiation. Poggendorff's Annalen d. Physik u. Chemie Ergänzungsbd. I. 1842. 79., 193. és 405. lap.

² Propagation de la sensation lumineuse aux zones rétinienes non excitées. Compt. rend. Tome 102. 1886. 983. l.

³ Zur Theorie d. Irradiation. III. internat. Congress. f. Psychol. 198. l. Ref. Zeitschr. f. Psychol. u. Physiol. d. Sinnesorgane. XXI. 1899. 196. lap.

Ha valamely fényforrást huzamosabb ideig szemlélünk, a szétsugárzás jelenségei a belenézés kezdetén mutatkozó, néhány másodpercig tartó növekedés után megcsökkennek.

PLATEAU a szétsugárzás kiterjedésének a szemlélés tartamától függő változására vonatkozólag csak megvilágított testfelületekkel végzett kísérleteket. Ezekből ő arra a következtetésre jutott, hogy a szétsugárzás a tárgy szemlélésének tartamával arányosan növekedik.¹ Ha figyelembe vesszük, hogy ily felületeknél az adaptatio nem jár az idegelemeknek akkora megváltozásaival, mint fényforrás behatásánál, a két, eltérő kísérleti tapasztalat ellentétessége talán kevésbé szembeszökő lesz.

A szétsugárzás nagyságának csökkenéséről, fényforrással végzett kísérletek útján többféleképp szerezhetünk meggyőződést. Ha pl. lenyugvó napba nézünk, mely 15–20°-nál már nem áll magasabban a látóhatár fölött, a szemnek bizonyos edzettsége mellett a nap korongját már 50–60" elteltével, mely időérték, valamint a többi, alább említendő időérték egyének szerint változhatik, — élesen körülhatárolva látjuk meg. Míg az egyenes beletekintéskor a szemlélés kezdetén pl. a nap korongján áthúzódó felhősíkot, vagy faágakat a fénysugárnyalábok teljesen körülfolyják, az említett idő elteltével e testek majdnem a valódi látószögben, megesonkítás és eltorzítás nélkül jelennek meg. Az adaptatio ezen szakában a látószervnek és a psychének megnyugvását vehetjük észre.

Hasonlóképen, izzólámpa szénfonalát legfeljebb 60"-nyi idő elteltével élesen elhatárolva látom meg.

Hasonló kísérletet Auer-égővel is végezhetünk, legezélszerűbben úgy, hogy az égőből magából a legerősebben világító 2–3 cm. széles részletet vesszük szemügyre, kb. 50–100 cm-nyi távolságból. Az égő többi részét a tejüvegből készült ernyő eltakarja. Ha a világító erő 70–80 métergyertyányi, úgy a szemlélés kezdetén, kb. 8–10 másodpercig a szétsugárzás növekedik; a teljesen egybefolyó fényességű felületen szerkezetet még csak nem is sejtünk. Ez azon szakasza a reczehártya izgmának, melynek megfelelően a szembogár szűkülése előre-

¹ I. h. 196. lap.

haladóban van, illetőleg a legnagyobb fokú szűkülést bizonyos ideig megtartja. Az adaptatio előrehaladásának bizonyos szakában azonban, fényerősség stb. szerint kb. 30–50" multán az égő szerkezetét élesen meglátjuk, a fonalak láthatókká lesznek és a közöttük fekvő apró, sokszögletű területek sötéten tűnnek fel.

A szétsugárzás csökkenése úgy a fovea centralisban, mint a környezet egyes, külön-külön adaptálódott részeiben egyaránt beáll.

A jelenség úgy egy, mint két szemmel észlelésnél bekövetkezik, előbbi esetben azonban 15–20"-czel több időt vesz igénybe.¹ Ha a kísérletet az előző kísérlet után fellépő színes utóképek elenyészte után ismételjük, ez esetben a szétsugárzás leküzdése a látószerv részéről hamarabb sikerül.

A szétsugárzás csökkenése teljes kifejlődését akkor éri el, midőn a világító test kékesen phosphoreskáló, színes jelleget vesz fel. A látószerv ugyanis az összes színképi színekből összetett fehér fényt szétbontja,² elemezi. Az Auer-fény igen gyakran, az égő széleitől és csúcsától kiindulva, bizonyos mértékig sárgás jelleget mutat; a szem e sárgás fénytől kezdődőleg, mely mellett azonban a többi színek is a fényforrásban vannak, a színképnek jobbra fekvő színeit sorban föltárja. A fényelemzés mindig a színkép vörös szélétől az ibolya felé halad. Ez esetben tehát először zöldes, majd tiszta zöld, azután élénk, phosphoreskáló kék fényérzésünk támad. Hosszasabb fénybehatás után, különösen néhány szemhéjzárás segítségével, az elemzés az ibolyáig is eljut³. A fényelemzés eredménye külö-

¹ A megvilágított szem adaptációja nem vonatkozik az eltakart szemre is. Ez a körülmény a reczehártya festékes hámjának, továbbá a csapok összehúzódásának szerepét a leírt jelenségnél nagyon kérdéssé teszi. Mindkét folyamat ugyanis az eltakart szemben is végbemegy. (PERGENS E.: Action de la lumière sur la rétine. Annales, publiées par la Société Royale des Sciences méd. et nat. de Bruxelles. VI. 1897. Ref. Centralbl. f. Phys. 1897. 316. lap.)

² Szétbontáson itt nem a színes eltérést, hanem a szorosan vett fizikai folyamatoktól függetlenül bekövetkező „analyst” értem, hasonlóan a hallószerv működéséhez az összhang szétbontásánál és elemzésénél.

³ Arra vonatkozólag, hogy a szem tényleg elemzi a napfényt, a napkorong utóképeinek színváltozását hozhatom fel támogató érv gyanánt. Itt a

nösen akkor tűnik fel, ha a kísérlet közben egyik szemünket eltakarjuk és midőn a megvilágított szem már kék fényt észlel, az imént még eltakart szemet is megvilágítjuk. Ilyenkor a fényforrást e szemmel sokkal élénkebb sárga színben látjuk, mint akkor, midőn a másik oldalról származó érzéssel összehasonlítás nem áll módunkban.

A leírt kísérleteknél a szembogár tágságában több körülmény idézhet elő változásokat. Nemesak pusztán az adaptatio szerepel itten; a szem megnyugvásának érzése és a kék fényérzés sem marad hatás nélkül. Ismeretes, hogy a szembogár átmérőjére a lelki állapotnak határozott befolyása van. A kísérlet kezdetén még kellemetlenül ható inger az érzékszerv adaptációja folytán minőség és hatásosság tekintetében megváltozik. Ez a folyamat a figyelmet nem hagyja érintetlenül, és a lelki állapot nyugodtabbra fordul. Ezen körülmény befolyását a szem bogarára figyelmen kívül hagyni nem lehet.

ABELSDORFF¹ szerint a világosságra adaptálódott szemnél a szembogár játékára legélénkebb hatása a sárga fénynek van. Szerinte a világosságra adaptálódás megfelelő növelésével e maximum talán a színeknek meleg széle felé, tehát a fentebb leírt fényelemzés sorrendjével ellenkező irányban volna eltolható.²

A fényelemzés eredményeként támadt kék színérzés hatása a tárgyilag előttünk fekvő kék szín hatásával azonosítható; fátyszerű fedő hatása folytán a fényforrás tárgyilag különben változatlan világosságából veszít. A szem bogarára gyakorolt hatása tehát a szétbontatlan fényével egyenértékű nem lehet.³

vörös fényérzés sem hiányzik. Ha teljes erővel világító izzólámpa fényfonalát úgy szemléljük, hogy szemünket igen kis látótérbeli szögek alatt a vízszintes síkban továbbozgatjuk, kedvező érzékenység mellett a színek színeit a subjectivus látótérben egymás mellé hozhatjuk, a nélkül, hogy e színek előállításánál bármínő physikai eszközt kellene használnunk. Csak arra van szükség, hogy az újonnan izgatott terület elemzése bekövetkezzék, mialatt az imént ingerelt területnek megfelelő utóképp még fennáll.

¹) Die Änderungen d. Pupillenweite durch verschiedenfarbige Belichtung. Zeitschr. f. Psychol. u. Physiol. d. Sinnesorg. XXII. 81. 1. 1899.

²) A két folyamat között belső összefüggés van, melynek fejtegetése azonban nem e dolgozat keretébe tartozik.

³) S. GARTEN (Archiv f. die ges. Physiol. LXVIII. 68. 1.) szerint az utóképek, mint a szem saját fényének ingadozásai a szembogár tágságát nem

Ezen hatás azonban, valamint az említett lelki folyamat hatása nem tűnik fel oly jelentékenynek, mint magának az adaptatió-nak befolyása.

Erre vonatkozólag legyen elegendő SCHADOW¹-nak és SCHIRMER²-nek idevágó vizsgálataira és az általánosan ismert tapasztalatokra utalnom. Csak annyit emelek ki különösen SCHADOW észleletei közül, hogy a szembogár középtágsága huzamosabban tartó, változatlan fokú megvilágításnál lassankint megnövekedik.

A szembogár ezen tágulását a CZAPSKI-ZEISS-féle binocularis szaruhártya-mikroskopiummal, izzólámpa alkalmazása mellett, magam is észleltem, illetőleg azt önmagamon is vizsgáltattam. A vizsgálatokból kitűnt, hogy a szem bogarának tágulása csak igen kevés késéssel, a kék phosphoreskáló fényérzés fellépésekor következik be.³ Az adaptatio-folyamat maga, legalább a mennyire ez az éleslátás viszonyaira behat és ebből megítélhető, a fényelemzés révén keletkezett ibolya színérzés fellépése révén tovább előrehaladást már nem mutat.

Ha a szétsugárzás előidéző oka gyanánt a fényt bebocsájtó rés szerepelne, a szembogár tágulása a szétsugárzás számára kedvező feltételt szolgáltatna. Némely szerző a szétsugárzás fogalmába a fényforrás határvonalainak a szóródásos körök okozta eltolódását is belefoglalja. A szembogár tágulása, ha még oly csekély fokú is, legalább ezt a fizikai tényezőt mindenesetre érvényre juttatja. Mégis azt tapasztaljuk, hogy a szembogár tágulásával a szétsugárzás esökkenése egyidejűleg következik be, továbbá, hogy az adaptálódott szemmel, tág szembogár mellett élesebben látunk, mint akkor, midőn a szembogár a lehető legszűkebb volt.

változtatják meg. Ha az említett kék színérzést a tárgyi izgatás tartama alatt is fennálló színes utóképpnek foghatnók fel, befolyása a szembogár átmérőjére ezek szerint kétségsé válnék.

¹ Beiträge z. Physiologie d. Irisbewegung. Archiv f. Ophthalm. XXVIII. (3), 183. 1. 1882.

² Untersuch. zur Physiol. d. Pupillenweite. Arch. f. Ophth. XL. (5), 8. 1. 1894.

³ Az alkalmazkodás hatásának lehetőleg kizárása érdekében, e vizsgálatoknál az egész kísérlet alatt mindig az izzólámpa világító fonala volt a szemlélés tárgya. Lélekzés, szívverés okozta ingadozásokat természetesen szintén számba kellett venni, a középtágság megbecslése révén.

CHARPENTIER¹ hangsúlyozza, hogy igen rövid ideig tartó behatásnál a szétsugárzás kevésbé kifejezett, vagyis kisebb területre terjed ki, mint a fény huzamosabb behatásánál. Kifejlődéséhez tehát bizonyos időre van szükség, a mi physikai folyamatról, fény tovaterjedéséről levén szó, nem volna érthető, CHARPENTIER-t a successivus világítási inductióra vonatkozó kísérletei² is arra vezették, hogy a szétsugárzást érzési működés gyanánt fogja fel.

G. WOLFF³ ugyanezen nézetre jut és azzal érvel, hogy az utóképben, pl. izzólámpa szénfonalának rajza teljesen éles, a szétsugárzás hiányzik, ez tehát a feldolgozó készüléknek, és nem a mellékkészülékeknek hibája, melyet az egyidejű ellentétesség bizonyos mértékig ellensúlyoz.

Hasonló felfogás támogatására szolgálhatna a következő kísérlet is:

Nézzünk mindkét szemünkkel Auergőre jó sötét, telített vörös színű üvegen át 30—50 cm. távolságból, kb. 50—60"-ig, úgy, hogy a szem mozgatása révén a látószervnek lehetőleg nagy területét telítsük a vörös fényérzéssel. E kísérletnél előnyös, ha az égő szövetéből csak 2—3 cm.-nyi széles, jó erősen világító darabot látunk és a többit tejüveggel eltakarjuk. A vörös üvegen át a háló szövetét természetesen az első pillanatban is élesen meglátjuk. Ha az említett idő elteltével a vörös üveget hirtelen eltávolítjuk, az égő és az egész lámpa, ernyőtől, élénk, mindenütt zöldeskék színben jelenik meg. Az 1.—2."-ben a látószervet a tárgyilag szemünk elé kerülő erősebben világító fény meglepi ugyan, az mintegy áttöri a tompító hatással bíró zöld utóképet, de már 1—2" multán a háló szövetét igen élesen meglátjuk, holott az utókép segítsége nélkül 30—40, sőt 50" is eltelik, míg az éleslátást illetőleg hasonló eredményre jutunk. A fény elemzése azután a zöldeskéktől a tiszta kékig, és legalább 1½ perc alatt, az ibolyáig eljut.

A kísérletnek többször ismétlésénél az égő szerkezetét mind nagyobb és nagyobb könnyűséggel látjuk meg. Második,

¹ Lumières brèves et irradiation. Traité de Physique biologique 852. l.

² I. h.

³ I. h.

harmadik ismétlésnél már 5—10"-nyi vörös megvilágítás elegendő, hogy az üveg eltávolítása után már legfeljebb $\frac{1}{2}$ " elteltével az égő szerkezetét észrevegyük. A vörös fényről a zöld utókép segítségével a fényforrásra adaptálódni meglehetősen könnyű. Maga a vörös megvilágítás a végeredményben számbaveendő adaptációhoz elhanyagolható mértékben járul hozzá, a mint azt a szem bogarának a vörös üveg eltávolítása után igen élénken meginduló szűkülése is bizonyítja. Már a kék és sárga fény világítási erő tekintetében távolabb áll egymástól, azért a sárga utókép révén e kísérlet oly kielégítő eredménnyel nem is sikerül.

A vörös üveg eltávolítása pillanatában a szembogár alig észrevehető késéssel tetemesen megszűkül, és mégis ez azon szakasza a reczehártya ingerlésének, melyben a szétsugárzás a látószervben a legnagyobb elevenséggel jelentkezik, míg viszont a gyorsan beálló adaptációval kapcsolatos szembogártágulás az éles látást nem befolyásolja. A színes utókép az adaptatio kellő mértékének bekövetkezését rendkívül megkönnyíti.

Tekintetbe véve ezek mellett azt, hogy az utókép az Auer-égő vagy más fényforrás szerkezetét, alakját a legrövidebb ideig tartó szemlézés beszüntetése után is élesen feltünteti, arra lehetne gondolni, hogy a szemlézés tartama alatt az előző ingerlésnek megfelelő utóképek mind kifejezettebben jellemzik a látószervben végbemenő folyamatokat és a szétsugárzás csökkenésénél szerepet játszanak.

A magyar orvosi szakirodalom az 1900. = 00, 1901. = 01 és 1902. = 02 években.

Összeállította: *Kenyeres Balázs* tanár.

I. Folyóiratok

Állategészség. Folyóirat az állategészségügyi ismeretek terjesztésére. Szerk. RÁTZ István tnr. Kiadja és nyom. a Szent László könyvnyomda VII. Rottenbiller-u. 23. — 1900. IV., 01. V., 02. VI. évf. Ára 6 kor.

Állategészségügyi értesítő. Kiadja a földm. m. kir. miniszterium. Nyom. Légrády. 1900. VII., 01. VIII., 02. IX. évf. — Hivatalból küldetik.

Állatorvosi főiskolai lapok. Szerk. VÁMOS Jenő. Nyom. Neuwald Illés. 1901. I., 02. II. évf. Ára 4 kor.

Bába Kalauz. Felelős szerk. dr. HOFFMANN Péter. Főszerk. és kiadó-tulajd. dr. DIRNER Gusztáv. Munkatársak: dr. GERŐ Leó, dr. FRIEDMANN K., dr. CHOLNOKY Ferencz. Szerkesztőség VIII. Rökk Szilárd-utca 33. sz. 1900. VII., 01. VIII., 02. IX. évf. — Havonként. Ára 4 korona.

Balneológiai Értesítő. A magyar szent korona országai balneológiai egyesületének hivatalos közlönye. Szerk. dr. PREYSZ Kornél. 1900. VIII., 01. IX., 02. X. évf. Havonként. Ára 5 korona.

Belügyi Közlöny. Szerk. dr. NÉMETHY Károly. Kiadja a m. kir. belügy-miniszterium. Légrády testv. — 1900. V., 01. VI., 02. VII. évf.

Biológiai gyógytástan szakközlönye. Szerk. BALOGH Tihamér dr. Kiadó Jármay Gyula. Nyom. Eckstein B. és fia. 1900. VI. évf. Ára 6 korona. Megszünt.

Egészség. Folyóirat egészségtani ismeretek terjesztésére és a közegészségügy érdekeinek előmozdítására. — Kiadja „Az országos Közegészségügyi Egyesület“. SCHUSCHNY Henrik, AUYESZKY Aladár, JUBA Adolf, JURKINY Emil és KALECSINSZKY Sándor szakosztályi titkárok közreműködésével szerkeszti GERLÓCZY. 1900. XIV., 01. XV., 02. XVI. évf. — Az egyesület tagjai tagdíj fejében kapják. Alapító tag 100 kor., rendes tag 6 kor., rendkívüli tag 3 kor. Nem tagoknak az előfizetési ár 6 kor. Havonként (IV. Petőfi-ter 1. sz.).

Egészségügyi lapok. Szerkesztő és kiadótulajdonos PURJESZ Ignác. Nyom. Neuwald Illés. I. évf. 1901. II. évf. 1902. Havonként. Ára 4 kor.

Fizikai és dietetikai gyógymódok közlönye. Szerkesztő és laptulajdonos PALÓCZ Ignác dr. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII. ker., Kerepesi út 10. sz. — 1900. II., 01. III. évf. Előfizetési ár egész évre 3 kor.

Fürdő és utazási közlöny. Előbb gyógyfürdők és üdülöhelyek. Szerkeszti ROZSA Lajos. Nyom. id. Poldini Ede és társa. 1900. IV., 01. V., 02. VI. évf. Ára 2 kor.

Gyermekgyógyászat. Az „Orvosi Hetilap“ melléklete. Szerkeszti dr. BÓKAY János.

Gyógyászat. Az orvostudomány hazai és külföldi fejlődésének, különösen az orvosi gyakorlatnak közlönye. Szerkesztő és kiadó tulajdonos dr. SCHÄCHTER Miksa. Főmunkatárs dr. SZÉNÁSSY Sándor. Hetenként (Szerkesztőség Budapest IV. Múzeumkört 19. sz.). 1900. XL., 01. XLI., 02. XLII. évf. Ára 20 korona.

Gyógyszerész. Előbb *Új Aurora.* Szerkesztő és kiadótulajdonos GRÓSZ Soma. Felelős szerkesztő FARAGÓ Andor. Nyom. Neuwald Illés. VII. Kerepesi-út 10. sz. — 1901. I., 1902. II. évf. Havonta háromszor.

Gyógyszerészi Értesítő. A magyar gyógyszerészet érdekeinek független közlönye. Szerkesztő és kiadótulajdonos LUKÁCS István. Kiadja a központi gyógyszerész iroda. Budapest, VIII. Kerepesi-út 23. Nyom. a belvárosi nyomda r. t. 1900. VIII., 01. IX., 02. X. évf. Ára 20 korona.

Gyógyszerészi Hetilap. A gyógyszerészeti tudományok és a „Magyarországi Gyógyszerészegylet“ hivatalos közlönye. Főszerkesztő és kiadótulajdonos id. SCHÉDY Sándor. Felelős szerkesztő dr. VARSÁGH Zoltán. Hetenként. 1900. XXXIX., 01. XL., 02. XLI. évf. Nyom. Garai Mór. Budapest, VIII. Kerepesi-út 22. Ára 20 kor. Segédeknek és gyakornokoknak évi 10 kor.

Gyógyszerészi Közlöny. Tudományos és közérdekű gyógyszerészeti szaklap. Szerkeszti és kiadja K. KARLOVSZKY Geyza. Segédszerkesztő BREIT János. 1900. XVI., 01. XVII., 02. XVIII. évf. Nyom. Pallas irod. és nyomd. részv. társ. Hetenként. Ára 16 kor. Segédeknek és gyakornokoknak 12 kor.

Gyógyszerészeti törvények és rendeletek gyűjteménye A „Gyógy-szerészi Közlöny“ ingyenes melléklete.

Gute Gesundheit, Budapest. Havonta. Ára 2 kor. 40 fill.

Honvéd orvos. A hazai katonarvosi intézmény tudományos és társadalmi érdekeinek közlönye, a m. kir. honvédelmi miniszterium rendeleteivel. Szerk. dr. SZÉNÁSSY Sándor. 1900. XI., 01. XII., 02. XIII. évf. A „Gyógyászat“ melléklete.

Ifjúság és Egészség. Iskolaegészségügyi folyóirat. AUYESZKY Aladár, RIGLER Gusztáv, SCHUSCHNY Henrik és WALDMANN Fülöp közreműködésével szerkeszti dr. GERLÓCZY Zsigmond. Havonta. 1900. III. évf. Megszűnt.

Jó Egészség. Szerkeszti és kiadja NAGY Albert dr. 1902. I. évf. Nyom. Révai Salamon. IV., Múzeumkört 15. Ára 2 korona.

Klinikai Füzetek. Előadások a gyakorlati orvostan összes ágaiból. A legkiválóbb szakférfaik közreműködésével szerkeszti: Dr. DONÁTH Gyula.

1900. X., 01. XI., 02. XII. évf. Ára 8 kor. Orvosnövendékek és szigorló orvosok felét fizetik. Dobrowsky és Franke könyvkereskedése.

Közegészségügyi Tudósító. A „Gyógyszerészi Hetilap“ társlapja. Szerkeszti VARSÁGH Zoltán. Nyom. a Stephaneum könyvnyom. — Budapest, VII. Kerepesi-út 22. — 1900. II., 01. III., 02. IV. évf. Havonként. Ára 2 kor.

Közegészségügyi Kalauz. Egészségügyi közigazgatási folyóirat. Felelős szerkesztő dr. THIM József. Segédszerkesztő dr. KRAUSZ Arthur. 1900. XXII., 01. XXIII., 02. XXIV. évf. Budapest. Hornyánszky Viktor. — Ára 12 korona.

Közlemények az összehasonlító élet és kórtan köréből. Szerkeszti dr. HUTYRA Ferencz, dr. RÁTZ István és dr. TANGL Ferencz. Kiadja a magyar országos állatorvos egyesület. Megjelenése az egyes füzeteknek nincs időhöz kötve. 1900. VI., 01. VII., 02. VIII. évf. Ára 8 kor.

Magyar Chemiai Folyóirat. Havi szaklap a chemiai ismeretek fejlesztésére. Kiadja a kir. m. természettudományi társulat chemiai-ásványtani osztálya. THAN Károly, FABINY Rudolf, FRANZENAU Ágoston, JÁRMAY Gyula, KARLOVSKY Géza, LENGYEL Béla, NURICSÁN József, WARTHA Vincze közreműködésével szerk. ILOSVAY Lajos és MOLNÁR Nándor. 1900. VI., 01. VII., 02. VIII. évf. Havonként. Ára 10 kor. Társulati tagoknak 6 korona.

Magyar Fogászati Szemle. A stomatologusok (fogorvosok) országos egyesületének hivatalos közlönye. Havonta kiadja dr. BAUER Samu. Nyom. Várnai F. Budapest, 1900. IV., 01. V. évf. Dr. DALMA Dezső, SALAMON Henrik és dr. SZABÓ József állandó közreműködése mellett szerkeszti dr. BAUER Samu. Szerk. és kiadóhivatal IV., Deák Ferencz-u. 15. sz. — 1902. VI. évf. Szerk. dr. BAUER Samu. — Ára 2 kor. 50 fillér.

Magyar Orvosi Archivum Orvostudományi értekezések gyűjteménye. A magyar tudományos akadémia hozzájárulásával tagjai számára kiadja a magyar orvosi könyvkiadó társulat. Szerkesztő bizottság dr. BÓKAY Árpád, dr. PERTIK Ottó és dr. LENHOSSÉK Mihály. 1900. Új folyam I., 01. új folyam II., 02. új folyam III. Ára 20 kor.

Magyar Orvosi Revue. A külföldi orvosi irodalmat közvetítő folyóirat. Szerkesztik dr. MAHLER Gyula és dr. BODON Károly. 1900. IV., 01. V., 02. VI. évf. — Ára 8 kor.

Magyar Orvosok Lapja. Szerk. és kiadótulajdonos dr. HÖNIG Izsó. 1902. I. évf. Hetenként. Nyom. Pallas irod. és nyomd. r. t. VII. Kis-diófa-u. 2. sz. — Ára 10 kor.

Medikus. Az orvosi oktatás közlönye. Szerkeszti dr. SCHÄCHTER Miksa. A „Gyógyászat“ melléklete. 1900. VII., 01. VIII., 02. IX. évf.

Nemzetközi Fürdő Lapok. Szerkeszti és kiadja HOHLFELD Lajos. Nyom. Eckstein Bernát és fia, V. Fürdő-utca 4. Havonként 3-szor. Magyar és német szöveggel. 1900. V., 01. VI., 02. VII. évf. Szerk. ELEK Hugó. Ára 12 korona.

Orvosi Hetilap. A hazai és külföldi gyógyászat és kórbuvarlat közlönye. — Kiadja és szerkeszti dr. HÖGYES Endre. Segédszerkesztő dr. SZÉKELY Ágoston. 1900. XLIV., 01. XLV., 02. XLVI. évf. Szerkesztőség Budapest, IX.

Üllői-út 21. Hetenként. Ára 20 korona. Orvos- és gyógyszerészhallgatóknak 10 korona.

Orvosok Lapja. Szerk. MÁRK Dezső. Nyomt. Pallas irod. és nyom. r. t. 1900. XI., 01. XII., 02. XIII. évf. Hetenként. Ára 10 kor.

Orvosi Hetiszemle. Szerk. és kiadótulajdonos dr. FLESCH Nándor. (VII. Erzsébetkörút 15. sz.) Hetenként. 1900. XIV., 01. XV., 02. XVI. évf. Ára 16 kor.

Orvos-Természettudományi Értesítő. Az Erdélyi Múzeum-Egylet orvos-természettudományi szakosztályából. I. orvosi szak. 1900. XXV., 01. XXVI., 02. XXVII. évf. Szerk. dr. SZABÓ Dénes II. Természettudományi szak. 1900. XXV., 01. XXVI. évf. Szerk. dr. APÁTHY István. 1902. XXVII. évf. Szerkeszti dr. FABINYI Rudolf. A „Múzeum-Egylet“ vagy ennek orvos-természettudományi szakosztálya tagjainak tagdíj fejében jár. Tagdíj 10 kor., a szakosztály tagdíja 6 kor.

Országos Orvos Szövetség. Az országos orvos szövetség tulajdona és hivatalos lapja. 1900. III. évf. Felelős szerkesztő dr. JENDRASSIK Ernő. Segédszerkesztő dr. GVÖRY Tibor. 01. IV., 02. V. évf. Felelős szerkesztő dr. FLESCH Nándor főtítkár, Budapest Erzsébet-körút 15. Segédszerkesztő: dr. WALKÓ Rezső. Havonta. Az O. O. Sz. tagjainak ingyen küldik.

Pester medicinisch chirurgische Presse. Szerk. dr. TÜRÖK Lajos. 1900. XXVI., 01. XXVII., 02. XXVIII. évf. (Szerkesztőség V. Alkotmány-utca 7. sz.) Ára 12 korona.

Szemészet. Szerkeszti dr. SCHULEK Vilmos. Az „Orvosi Hetilap“ melléklete. Kéthavonként.

Természettudományi Közlöny. Szerk. CSOPEY László és PASZLAWSZKY József, WARTHA Vincze közreműködésével. Kiadja a m. kir. természettudományi társulat. Havonként. A társulat tagjai évdíj fejében kapják, nem tagok számára az előfizetési díj pótfüzetekkel együtt 12 kor.

Ungarische medicinische Presse. Szerkeszti TUSZKAI Ödön dr. 1900. IV., 01. V., 02. VI. évf. (Szerkesztőség Terézkörút 6.) Hetenként. Ára 12 kor.

Ungarische Beiträge zur Augenheilkunde. Szerkeszti SCHULEK Vilmos dr. — II. Bd. Leipzig und Wien Franz Deuticke 1900. — Időhöz nincs kötve megjelenése.

Védhímlőoltás. Szerkeszti dr. INTZE B. Kiadja az oláh-láposbányai oltó-intézet. Nyom. Demeter és Kiss Désen. 1900. V., 01. VI., 02. VII. évf. Évnegyedenként. Ára 3 korona.

Veterinarius. Szerkeszti dr. HUTYRA Ferencz és dr. RÁTZ István. — Kiadja a magyar országos állatorvos egyesület. (Szerkesztőség Rottenbiller-utca 2. sz.) — Előfizetési ár 12 kor., állatorvostanhallgatóknak 6 kor., egyesületi tagoknak tagdíj fejében jár.

II. Naptárak, évkönyvek, címjegyzékek, jelentések, kimutatások.

Állatorvosi Zsebnaptár (Lévai-féle) az 1901. évre. Szerk. MARKOS Lipót. 16 r. Ungvár, Lévai Mór. Ára 3 kor. U. a. 902. és 903-ra.

Magyar Bábakalendárium. Magyarország okleveles bábáinak hivatalos névjegyzékével. K.-8-r. Szerk. DIRNER Gusztáv dr. Dobrowsky és Franke. Ára 2 korona. 901., 902., 903. évf.

Orvosi Zsebnaptár 1902. évre. Teljes orvosi czímtárral és jegyzék-naplóval. Első évf. 16r. 168 l. Budapest, 1902. Pallas irod. és nyd. r. t. Ára 2 korona.

Orvosi Zsebnaptár. Szerk. FARAGÓ Gyula dr. 16 r. Budapest, Lég-rády testvérek. Ára 2 kor. 80 fill. 901., 902., 903. évekre. 35—37 évfolyam.

Orvosok Zsebnaptára Szerkeszti dr. PURJESZ Ignác. 901, 902, évekre. 30—31. évfolyam.

CHYZER Kálmán: Egészségügyi Almanach. Kiadótulajdonos ELEK (Eckstein) Bernát. A magyarországi orvosok, gyógyszerészek és állatorvosok hiteles adatok alapján összeállított névjegyzékével. K. 8 r. 229 l. Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke bizománya. Ára 3 kor.

PESTI Alfréd: Magyarország orvosainak évkönyve és czímtára. 1900. év X. évf. A közegészségügyre vonatkozó 1899. évi rendeletekkel és elvi jelentőségű miniszteri határozatokkal; OLÁH Gyula dr.: Az orvosok jogai és kötelességei című cikkével és az 1899. évi magyar orvosi irodalommal. 1901. évfolyamban: a hazai összes gyógyhelyek jegyzéke; 1900. évi rendeletek; az új orvosi díjszabás; 1900. évi bibliografia és dr. BATTASZÉKY Lajos ügyvéd által szerkesztett „Orvosok a jogéletben“ című értekezés. 1902. évfolyamban: 1901. évi bibliografia, u. a. évi miniszteri rendeletek; a gazdasági cseléd- és munkás pénztárról szóló törvénycikknek az orvosokat érdeklő rendelkezései; az új orvosdoctori szigorlati rend; az állami gyermekmenhelyekről szóló törvénycikk; a közsegélyre szoruló 7 éven aluli gyermekek gondozására vonatkozó törvényjavaslat és WALKÓ Dezső dr. „A magyar orvosok szervezkedése 1857—1901“.

BÉKÉSSY Géza dr.: Magyarország közegészségügyi viszonyai 1898—99. években. Közigazgatási könyvtár III. évfolyam 1. és 2-ik szám. Három rajzolt statisztikai táblával, két statisztikai térképpel. 107 lap.

BOLEMANN István dr.: A magyar fürdők látogatottságának kimutatása az 1901 évről B. É. 1903 256 lap.

CSATÁRY Lajos dr.: Jelentés az országos közegészségügyi tanács 1899 évi működéséről; u. a. 1900. és 01. évekről. K. K. 1900., 01. és 02. évi számaiban.

ELEK Sándor dr.: Statisztikai adatok a favusnak Magyarországon elterjedettségi viszonyaihoz. O. H. 1901. 230 lap.

EPSTEIN László dr.: Az 1900 évi október 28—29-én Budapesten tartott első országos elmeorvos értekezlet munkálatai (8 r. 243 l.) Bpest, 1901. Kiadja a szervező-bizottság. Kapható Epstein László dr.-nál, angyal földi tébolyda. Ára 5 kor.

FELES Adolf dr.: A himlő halandóság Magyarországon az 1887. évi himlőoltási törvény életbeléptetése óta, tekintettel más jólótt államok himlőmortalitására és oltási intézményére. Kiadja Vincze és Bartók Bpest.

FAI Mátyás Miklós: Statisztikai adatok a tüdővész szanatoriumi gyógykezeléséhez. O. H. 1902, 692 lap.

GENERSICH Vilmos dr.: Visszapillantás az országos közegészségügyi egyesület iskolaorvosi és egészségintézet tanári szakbizottságának működésére. M. O. L. 34 sz. 1902 évf.

A budapesti kir. Orvosegyesület Évkönyve. 1900., 01., 02., évekre. Szerk: Grosz Emil dr.

HÓOR Károly dr.: A magyar orvosi szakirodalom 1899. évben. É. 1900. 190 lap.

HUTYRA Ferencz: Állategészségügyi évkönyv. A földművelésügyi m. kir. miniszter megbízásából hivatalos adatok alapján. Bpest, Franklin-Társulat 1900. XIII., 01. XIV., 02 XV. évf.

HÖGYES Endre dr.: A budapesti egyetem általános kór- és gyógytani intézetével kapcsolatos Pasteur intézet 1900 évi működése. O. H. 1902., 1 és 19 l. 1901 évi működése O. H. 1902. 755, 775 lap.

KÖRÖSY József: Budapest székesfőváros halandósága az 1891—95-iki években és azok okai. Budapest 1901. Grill Károly. — Budapest székesfőváros statisztikai hivatalának közleményei. IV. r. 216 l. Ára 4 kor.

KLASZ Pál: Magyarország egészségügyi személyzetének statisztikája 1878—97-ig. — Gy. 1900, 11 és 40 l.

KUTHY Dezső: Jelentés az Erzsébet királyné szanatorium működéséről. M. O. L. 1902. 15 sz.

LESZNER Rudolf dr.: Az 1900 évi baleset statisztika. K. K. 1902. 11 sz.

LÓW Samu dr.: A magyar szent korona országai balneologiai egyesületének 1900 évi évkönyve. — Budapest, Hornyánszky Viktor. U. a. 1901. és 02. évre.

NAVRATIL Imre dr.: Gége-légcsőmetszések 1858—902. 8 r. 61 l. Budapest, 1902. Eggenberger. Ára 2 korona.

PROCHNOW József dr. és NURICSÁN József dr.: A magyar orvosok és természettudósok szabadkai vándorgyűlésének történeti vázlata és munkálatai. Franklin-Társulat 1900. U. a. A bártfai vándorgyűlés. 1902. Franklin.

REINIGER Hermann dr.: A szegedi m. kir. állami babaképezde 1899—900 évi története. O. H. 1901., 613, 631 lap.

SARBÓ Arthur dr.: A hibás beszédű tanulók statisztikája Magyarországon O. H. 1901 évf. 330, 347 lap.

SZALAY László: A villámcsapások Magyarországon 1890—900-ig. A m. kir. meteorologiai és földmágnességi országos intézet hivatalos kiadásai 4 kötet. 8 r. 128 l. 1 térképpel, 1 graphicummal. Bpest, 1901. Pesti könyvny. r. t.

TORDAY Ferencz dr.: A gyermekgyógyászati irodalom 1900-ban. Kl. F. 1901 VIII. és IX. füzet, u. a. 1899-ben Kl. F. 1900. X. füzet.

THIRING Gusztáv: Budapest székes-főváros statisztikai évkönyve III. évf. 1901. Grill Károly.

VARSÁGH Zoltán dr.: Hogyan oszlanak el Magyarországon a gyógyszerárak? Gy. H. 1901. évf. 886 l.

ZIROVIC Ivo dr.: Horvátország és Szlavonia közegészségügye. K. K. 1902 évf. 18., 19., 20., 23., 25. számok.

A Szt.-János kórházban az 1902. évben végzett *bonczolatok statisztikája*, halálokok szerint. F. K. É. 02. 308 lap.

Kimutatás a bábaiskolák működéséről. B. K. 1900. 196 l.

Okleveles bábakkal nem bíró 1000 lakoson felüli községek kimutatása vármegyénként. B. K. 1902 évf.

Budapest *közegészségügyi viszonyai* az 1900 évben. Eg. 1901 évf.

Budapest székes-főváros *közkórházainak évkönyve* 1899., 1900., 1901. évekről. — Kiadják a kórházak igazgatóságai.

Magyarország elmebeteg ügye az 1899 évről, u. a. 1900. és 1901. évről. Kiadja a m. kir. Belügyminiszter. Jelentés és statisztikai évkönyv a m. kir kormány 1901. évi működéséről és az ország közállapotairól. 4 r. 334 és 442 lap. Budapest 1902. Kilián F. utóda bizománya. Ára 10 korona.

A trachoma ügy Magyarországon 1883-tól 1900-ig. — Ismerteti a m. kir. belügyminiszterium.

A magyarországi gyógyszerárak birtokviszonyai, az 1902. év folyamán felmerült változások. Gy. H. 1902. évf. 844 l.

ÁLDOR Adolf dr. és STERNBERG Géza dr.: A nagykarolyi nyilv. kórház működésének kimutatása 1900., 01. 02.

BAUMGARTEN Egmont dr. A budapesti polyklinika orr-, torok- és gégeosztályának működéséről. Gy. 901. 89 l.

DAPSY Viktor: A klinikum betegforgalma az 1898. évben. O. H. 1900. külön melléklet. RÉCZEY Imre tanár sebészeti klinikuma.

DOLLINGER Gyula dr.: Kimutatás az 1899—1900. tanév I. felében végzett műtétekről. O. H. 1900. 3 l.; az 1900—01 tanév első feléről. O. H. 901. 35 lap; az 1900—01 tanév második feléről. O. H. 1901. 499., 517. lap; az 1901—02. tanév első feléről O. H. 107 l.; az 1901—02. tanév második feléről O. H. 690., 708. lap.

ENGEL Gábor dr.: A kolozsvári egyetemi klinikák és Karolina országos kórház kimutatása.

FISCHER Aladár: Kimutatás az 1898—99-iki évben NAVRATIL Imre osztályán végzett műtétekről. O. H. 1900. Külön melléklet.

FRIDRICH Alajos dr.: A nyitramegyei Ágoston-közkórház kimutatása.

GRÓSZ Emil dr.: A Szent-János-közkórház szemészeti osztályának működése Sz. 55. lap. 1902. u. a. A Szent-Rókus-közkórház szemészeti osztályának működése 1901. évben. Sz. 1. sz. — 1902.

HADZSY János dr.: Kimutatás orvosi működésemről 1899—1901. végéig Gy. 1902. 215 l.

HUDOVERNIG Károly dr.: Kimutatás az elme és idegkórtani ambulatorium 1900. évi működéséről. O. H. 1902. év. 105, 124 lap. — u. a. A klinika nyilvános rendelésének 1901. évi működéséről, casuistikával kapcsolatban. O. H. 1902. 408 lap.

KLÁR Mór dr.: Az izraelita kórház orr- és gégegyógyászati ambulatoriumának betegforgalma 1894—1902. M. O. L. 32 sz. 1902 évf.

KREPUSKA Géza dr.: Kimutatás a fővárosi Szent-István közkórház VII. fiók fülészeti osztályának betegforgalmáról az 1901. évben. F. K. É. 1901. 256 lap. — U. a. 1902-ben. F. K. É. 02, 191 lap.

ifj. KLUG Nándor dr.: Évi jelentés a Stefánia gyermekkórház fülészeti rendeléséről. M. O. L. 44 szám. 1902.

LÖCHERER Tamás dr.: A gömörmegeyi közkórház múlt évi működéséről szóló kimutatás.

MAROSI Kálmán dr.: A marosvásárhelyi országos kórház múlt évi működésének kimutatása.

PROCHNOW József dr.: A kórházi sebészi gyakorlatból. Sérülések, lobos folyamatok; sérvek, vegyesek. A székes-fővárosi Szt.-Margit-kórház sebészi fiókosztályának forgalma 1899-ben. Gy. 1900. 518., 537. l.

SZABÓ József dr.: Kimutatás a fogászati klinika 1899/90. tanévéről. O. H. 726 lap; 1900.1901 évről. O. H. 1902. 13 lap.

SZABÓKY János dr.: Az egyetemi bőrkórtani intézet betegforgalma az 1899—1900. években. O. H. 1901. 337 lap.

SELLEI József dr.: A bőrkórtani klinika működése 1898-ban. Gyógykezelési methodusok. O. H. 1901. B. 3.

SINGER Henrik dr.: A miskolci közkórház kimutatása.

SZILÁGYI István dr. és LENGYEL Soma dr.: Mármarosmegeyi közkórház kimutatása.

TRAJTLER István dr.: Évi jelentés Batizfalvy Sámuel dr. szanatoriuma és vízgógyintézete 41-ik évi működéséről. O. H. 1900. 351 lap; a 42-ik évről. O. H. 01. 333 lap; a 43-ik évről O. H. 02. 305 lap.

WEISZ Miksa dr.: Kimutatás az egyetemi elme és idegkórtani klinika idegbeteg ambulantiájának 1899. évi forgalmáról. O. H. 1900. 368, 386, 402.

VLADÁR Márton dr. és DIESCHER Ferencz dr.: A budai szent Erzsébet apáca zárda kórház kimutatása.

Az aranyos-maróthi megyei közkórház kimutatása.

A BRODY ADEL gyermekkórház kimutatása.

A budapesti izraelita hitközség kórházának kimutatása.

A kassai alapítványi közkórház kimutatása.

A pozsonyi Ferencz József gyermekkórház kimutatása.

A budapesti Stefánia szegény gyermekkórház kimutatása.

III. Közlemények az élettani tudományok köréből.

Boncztan, Élettan, Szövettan.

LENHOSSÉK Mihály dr.: Utmutatás az anatómiai gyakorlatokhoz. Budapest, 1901. Eggenberger. Ára 3 kor. 8-r. VIII. 169 l.

ÓNODI Adolf dr.: A gége idegeinek bonczana és élettana, kórtani adatokkal. Az akadémia megbízásából és támogatásával, saját vizsgálatai alapján (183 l.) Ára 3 kor.

NEKÁM Lajos dr. és KÉRTLY László dr.: Magyar orvosi vademeceum. Rövid repetitorium az orvosi tudományok minden ágában. Orvostanhallgatók

és gyakorló orvosok számára, különös tekintettel a therapiára, a budapesti klinikákon elfogadott elvek szerint. Dobrowsky és Franke. I. kötet. Tartalma: GYÖRY Tibor dr.: A hazai gyógyászat története; KLASZ Pál dr. gyakorló orvos, THIM József dr.: A közalkalmazásban levő orvosok kötelességeiről és jogairól; MINNICH Károly: Szakértői működés; THANHOFFER Lajos: Anatomia; FARKAS Géza: Élettan; KROMPECHER Ödön és VEREBÉLY Tibor: Kórboncztan; DEUTSCH László: Parasitologia; RIGLER Gusztáv: Hygiene; FRIEDRICH Vilmos: Ipari megbetegedések; JURKINY Emil: Betegsegítő pénztárak és egyletekről; LÖW Sámuel: Életbiztosításról; KOVÁCS József: Laboratoriumi vizsgálatok; VÁMOSSY Zoltán: Gyógyszertan; RITOOK Zsigmond: Mérgezések; BOLEMAN István: Fürdők és balneotherapie; KUTHY Dezső: Hydrotherapia; REICH Miklós: Mechanotherapia és TERRAY Pál: Diaetotherapia. Ára 7 korona. — U. a. II kötet, 1. rész. Belgyógyászat, ideggyógyászat, elmekörtan, gyermekgyógyászat, bőrgyógyászat. Írták: GERLÓCZY Zsigmond, KÉTLY László, TAUSZK Ferencz, SZONTÁGH Felix, KÉTLY Károly, MORAVCSIK Ernő Emil. — U. a. II. kötet, 2. rész. A sebészet körébe tartozó tudományok. KUZMIK Pál: Sebészet; KOPITS Jenő: A csontok és ízületek sérülései és betegségei; SZABÓ József: Stomatologia; ONÓDI Adolf: Az orrgarat és gége betegségei; KREPUSKA Géza: A hallószerv betegségei; BLASKOVICH F. László: A szem betegségeinek therapiája; BÁRSONY János: Szülészet dióhéjban; KENÉZY Gyula: Nőgyógyászat; ILYÉS Géza: Urologia. Ára 8 korona.

TELLYESNICZKY Kálmán dr.: Jegyzetek a szövettani gyakorlatokhoz. Budapest. Szerző saját kiadásra. — U. a. Művészeti bonczolástan. Az emberi test formáinak ismertetése; művészek és művészet iránt érdeklődők számára II—IV. füzet. A testi arányokról. A törzs. Az emberi test formáinak ismertetése. 18—237—140 l. Egy-egy füzet 2 kor. V. füzet: A végtagok. Lex. 8 r. 141—196 l. 3 kor. VI. füzet: A nyak és a fej. Lex. 8 r. 197—244 l. 2 kor. Eredeti fametszésekkel és színnyomatú táblával. Budapest. Eggenberger. Az egész mű 12 kor., diszkótésben 16 kor. — U. a. Az emberi test szépségeiről. n. 8 r. 25 l. Budapest, 190). Ára 1 kor, Eggenberger.

Anatomiai falitáblák. Budapest 1900 Lampel R. Ára 40 korona.

ÁLDOR Lajos dr.: A gyomornedvelválasztás mesterséges befolyásolhatóságáról. M. O. A. 1900. 398—415 l. — ALEXANDER Béla dr.: Az x sugarak demonstratív képességéről átvilágító lemezek és képek alapján, különös tekintettel a csontszövet fejlődésére. Gy. 1902. 52, 69, 105, 121, 169, 185, 201, 262, 296, 300, 377, 401, 439, 491, 504, 520, 568, 583, 599 l. — BAKAY Lajos dr.: Új módszer a foetalis porczogó kimutatására. M. O. A. 1902. 407—410 l. — BÁLINT Sándor dr.: Az idegrendszer szövettani szerkezete. T. T. K. 900, 601 lap. — BECK Soma dr.: Új eljárás a bőr és cornea interepitheliás és kötőszöveti nyirokrészeinek feltüntetésére. 1 tábla melléklettel. M. O. A. 1902. 477—484 l. — CSAPODI István dr.: Szívív és színtévesztés. T. T. K. 902. 258 lap. — DEUTSCH László dr.: Az emberi vörösvérsejtek felismerésének újabb módja. O. L. 901. 11. sz. — DOCTOR Károly dr.: A veseműködés vizsgálatának módjairól. O. L. 36. sz. 1902. — DONÁTH Gyula dr.: Az agyi és gerincvelői localisatio 1899. évi irodalma. Össze-

foglaló szemle. O. H. 1900. 745, 761, 776 lap. — U. a. és LUKÁCS Hugó dr.: Az izmok és idegek villamos ingerlékenysége curara hatás alatt. M. O. A. 1900. 259—272 lap. — ENTZ Géza dr.: A megifjodás jelenségei az állatországban. T. T. K. 1900. 1 lap. — ELFER Aladár dr.: Anyagcsere vizsgálatok puró húsnedvvel. O. H. 1900. 724 l. — ERDÉLYI JENŐ dr. és HEIMANN Emil dr.: A mydriaticumok élettani hatása. Sz. 1902. 32, 49, 67, 78 l. — FERENCZI Sándor dr.: Az agykéreg érző területeiről. O. H. 1902. 405, 422 l. — U. a. A menstruatio magyarázatának újabb kísérlete. Gy. 1900. 500 l. — U. a.: Szívverés gyérülése öreg korban. Gy. 1900. 388 l. — FRÖHLICH Jenő: Adatok a vizelet mennyiségének és fajsúlyának ismeretéhez. O. H. 1902. 545, 566, 581, 598 lap. É. 1902. 151—187 l. — GEBHARDT Ferencz dr.: Nitropropiol tábletták. Egy új czukorpróba. O. H. 1900. 706 l. — R. GUNN Markus: A látó érzések ismeretének jelen állása. Gy. 1900, 460, 477 l. — GUSZMANN József dr.: Adat az agykéreg topicus diagnosisához. O. L. 1902. 27. sz. — U. a.: A processus vermiformis anatómiája. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 564, 580 l. — U. a.: Adat az agyvelő-felszín morfológiájához. M. O. A. 1901. 123—137 l. — HALÁSZ Aladár: A megőszülésről. T. T. K. 1902. 77 l. — U. a.: A színes hallás és rokon jelenségek. T. T. K. 901. 620 l. — HÁRI Pál dr.: Az emberi gyomor nyálkahártyájának normalis felületi hámja; szegélyes hámsejteknek és kehelysejteknek előfordulása ezen nyálkahártyán. M. O. A. 1901. 365—408 l. — U. a. A thioninnal való nyákfestés. (HOYER) módosítása. M. O. A. 1902. 472—487 l. — HEIM Pál dr.: A cyclikus albuminuriáról. O. H. 1900. 411 l. — HIRSCHLER Ágoston dr. és TERRAY Pál dr.: A tápláló anyagok. K. K. 1901. 14, 17, 18, 19 sz. — HÖGYES Endre dr.: Újabb vizsgálati módszerek a nervus vestibularis működésének tanulmányozására. O. H. 1902. 437 l. — HUBER Alfred dr.: Górcsői készítményeknek tömeges festésére szolgáló új készülékről. O. H. 1900. 821 l. — HUDÓVERNIG Károly dr.: Az agykéreg idegsejtjeinek elhelyezéséről. M. O. A. 1900. 160—172 l. — JAKAB László dr.: Az aggak hőmérséklete ép és kóros viszonyok között. O. H. 1900. 686 l. — JENDRASSIK Ernő dr.: Az inreflexek természetéről. O. H. 1900. 700. 722 l. — JUSTUS Jakab dr.: A sejtek fiziologicus jodtartalmáról. O. H. 1902. 793. 808 l. — KLUG Nándor dr.: A pylorus nyálkahártya enzimjéről. O. H. 1902. 706, 724 l. — U. a. Az enzymeokról. O. H. 1902. 183, 203, 221. 238, 254, 269. — U. a.: Az alvásról. T. T. K. 1901. 481 l. — Ifj. KLUG Nándor: A membrana basilaris szerepéről a hallásnál. Összefoglaló szemle. O. H. 1900 545 l. — KÖRMÖCZI Emil dr.: Újabb munkálatok a haematologia körül. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 824 l. — KÖVESI Géza dr.: A senilis fehérsanyag forgalomról. O. H. 1900. 800 l. — KRÉCSY Béla: A stereochemia és az életműködés. M. Ch. F. 1900. 116, 137, 152 l. — LENHOSSÉK Mihály dr.: A nem képződése az állatországban. T. T. K. 1902. 98 l. — LIGETI dr.: Adat a szerves anyagok széntartalmának meghatározásához. O. H. 1900. 571 l. — LUKÁCS Hugó dr.: A trigeminus facialis reflexekről. O. H. 1901. 825 l. — MÁRIKOVSKY György dr.: Kapcsolat a labyrinth és a testfelület érzékenysége között. O. H. 1902. 438 l. — U. a.: A fül félkörös csatornáiról. T. T. K. 1901. P. F. 14 l. — MÉHELY Lajos dr.: A fölösszámú végtagokról. Á. K. 1902. 19 l. — MEZEI

István: A táplálkozás a természet három országának kapesa. Gy. H. 1902. 719 l. — NAVRATIL Dezső dr. lásd PÓLYA Jenő. — NÉMAI József dr.: Az énekhang és énekművészet physiologiája. O. H. 1901. 746, 777, 792, 808, 826, 843 l. — ÓNODI Adolf dr.: A gége központi beidegzésének tana. O. H. 1902. 185 l. — PÓLYA Jenő dr. és NAVRATIL Dezső dr.: Vizsgálatok a pofa nyákhártyájának nyirokereiről. (4 ábra melléklettel.) M. O. A. 1902. 263—312, 417—440, 485—500 l. — POROSZ Mór dr.: Analogia az enuresis nocturna és az alvási pollutio között. O. I. 25. sz. 1901. — RÁTONYI REUSSZ Frigyes dr.: A Golgi-féle methodus használhatóságának határa az idegsejt physiologiájában és pathologiájában. M. O. A. 1902. 229—262 l. — REINBOLD Béla dr.: Alkalmazható-e a SCHOTTEN-BAUMANN-féle benzoylozás az ép vizelet szénhidrátjainak mennyileges meghatározására. O. H. 1902. 773, 795, 810, 825 l. — RHORER László dr.: A vizelet aciditásának elektrometrikus úton való meghatározása. O. H. 1901. 298, 315 l. — ROSENBERG Izidor dr.: Agykéreg és lélek. Gy. 1900 475 l. — RUDAS Gerő dr.: Adatok a fogzománcz szövettanához. É. 1902. 201—223 l. — SCHEIN Mór dr.: Összehasonlító megfigyelések az emlős állatok és az ember bőrének növeséről. Gy. 1900. 613, 630 l. — SCHIFF Ernő dr.: Újabb adatok az újszülöttek haematologiájához. O. H. 1900. 224, 242, 258, 275, 290, 304, 317, 335, 349 l. — SCHULEK Vilmos dr.: Az emberi szem fénybeeresztése. Sz. 1900. 1 l. — U. a.: A színekép látható vége. Sz. 1900. 21 l. — SCHWARZ Hugó dr.: A méh véreirei rugalmas szöveteinek elváltozásáról. M. O. A. 1900. 491—510 l. — SIGMOND Elek: A keményítőfélék sajátosságairól. M. Ch. F. 1901. 10 l. — STILLER Bertalan dr.: Néhány szó a phonatiós jelenségről. O. H. 1900. 174 l. — SZABÓ József dr.: A szájnyal vegyi reakciójáról. O. H. 1900. 490 l. — SZÁSZ (SCHWARCZ) Hugó dr.: További vizsgálatok a méh és erei rugalmas szöveteinek elváltozásairól. M. O. A. 1901 230—248 l. — SZILI Aurél dr.: Vizsgálatok az emberi iris hátsó rétegeinek anatómiája és fejlődése körül, különös tekintettel a musculus sphincter iridisre. M. O. A. 1902. 119—164 l. — TAUSZK Ferencz dr.: A senilis szív munkája O. H. 1900. 621, 638. l. — TELLYESNICZKY Kálmán dr.: A fixálásról vegytani és physikalis alapon. M. O. A. 1902. 462—476 l. — TERRAY Pál dr.: Megjegyzések a Stiller Bertalan dr.: „Néhány szó a phonatiós jelenségről“ című közleményére. O. H. 1900. 197 l. — TÖRÖK Ervin dr.: A látóanyagokról. Összefoglaló szemle. Sz. 1900. 47 l. — VÁRADY László dr.: Vizsgálatok az oculopupillaris (sensibilis) reflexre vonatkozólag. O. H. 1901. 757, 773 l. — VAS Bernát dr.: Az Ehrlich-féle diazo reactio. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 247 lap. — WEISER István dr. és ZALTSCHER Arthur dr.: Élet-vegytani vizsgálatok a pentozánokról. M. Ch. F. 1902. 113 l. — VERESS Elemér dr.: Adatok a melegérzékenység topographiájának ismeretéhez. O. H. 1902. 221. É. 1902. 1—87 l. VERMES Lajos dr.: Adatok a szemben előforduló ruganyos rostok ismeretéhez. Sz. 1901. 62 l.

IV. Közlemények a kórtani tudományok köréből.

Általános kór- és gyógytan. Kórboncztan. Kórszövettan. Bakteriologia. Kórvegytan. Vizsgáló módszerek. Röntgenezés, stb.

GEHARDT Ferencz dr.: Az opoth erapíjáról. (8 r. 104 lap.) Dobrowsky és Franke Budapest. Ára 1 kor. 80 fill.

KAUFMANN Ede dr.: A részletes kórboncztan tankönyve. Orvostanhallgatók és orvosok számára. 561 ábrával és két táblával. Fordították a második kiadás nyomán: MINNICH Károly dr., FELDMANN Ignác dr., KROMPECHER Ödön dr. és VEREBÉLY Tibor dr. Átnézte GENERSICH Antal tnr. Első kötet. N. 8 r. 644 lap. Bpest, 1902. Eggenberger. Budapest. Ára 12 kor.

NÉKÁM: Vademecum lásd III.

PREISZ Hugo dr.: Bakteriologia 23 szövegábrával és 22 hatábrás táblával (8 r. XII. 372 lap. Budapest, 1900 KILIÁN Frigyes. Kötve 13 kor. *u. a.* A pestisről, különös tekintettel annak bakteriológiájára 9 ábrás fénynyomatú táblával (N. 8 r. 62 l.) A szerző kiadása. Budapest, 1900. Kilián Frigyes bizom. Ára 2 kor.

ÁLDOR Lajos dr.: Szénhidrátanyagcsere az aggkorban és ezzel kapcsolatban vizsgálatok a phloridzin diabetesről. M. O. A. 1901. 249—261 lap. — ARLOING Fernand dr. és GEHARDT Ferencz dr.: Egy antituberculinos serum chemotaxiás tulajdonságairól. O. H. 1901. 451 lap. — AUJESZKY Aladár dr.: Agglutinációs vizsgálatok a pestis szérummal. O. H. 1902. 560 lap. — *U. a.* és WENHARDT János dr.: A datok a pestis-bacillusok agglutinációjához. O. H. 1901. 407, 423 lap. — BALÁZS Emil dr. és HAGER Péter dr.: A rugalmas szövet elváltozásai a véredényfalban endoarteritis chronica deformansnál. (2 ábrával) M. O. A. 1901. 511—530 lap. — BALINT Benő dr.: A foltos keményedés fejlődéséhez. M. O. A. 1900. 419—434 lap. — BECK Soma dr.: Trichorrhexis nodosa a fantájék szőrén és egy új adat a bakteriumok symbiosisához. M. O. A. 1900. 543—558 l. — BELÁK Sándor dr.: Mandola garatloból kiinduló sepsis. Gy. 1900. 164 lap. — BENDA Adolf dr.: Gümös bronchialis mirigyek áttörése a légútakba. Gy. 1901. 824 lap. — BENEDIKT Henrik dr. és SURÁNYI Miklós dr.: A typhus reconvalescensek anyagcserejéről. M. O. A. 1902. 359—406; 527—546; 595—621 lap. — *U. a.* A bal pitvartágulás diagnostikai jelentőségéről. Adatok a bal viszeres szájadék szűkületének tünettanához. O. H. 1901. K. 1901. 11 lap. — BEREND Miklós dr. (lásd PREISICH Kornél) — *U. a.* és DEUTSCH László dr.: A konyhasós infúsiók hatásáról a bakteriumos mérgezésekre. O. H. 1901. 582 lap. — *U. a.* Tuberculin kísérletek újszülötteknél. O. H. 1900. Külön melléklet. — BUDAY Kálmán dr.: Nehány ritkább fejlődési rendellenességről. É. 188—200 lap. — *U. a.* A vena portae sclerosisáról. Gy. 1901. 628, 647 lap. — *U. a.* Az agy körülírt fejlődési hiányáról, néhány a porencephaliára vonatkozó megjegyzéssel. O. H. 1900. 684, 704 lap.

CSÉRI János dr.: Az enteroptosis kérdésének mai állásáról. O. H. 1901. 349 lap. — CSILLAG Jakab dr.: Adatok a secundaer epidermidalis cysták lényegéhez. M. O. A. 1900. 173—189 lap. — CRACIUNESCU Sándor dr.: Tiszta vizelet czafataiban talált tuberculosis bacillusok. O. H. 1902. 779 lap. — DALMADY Zoltán dr.: A cytotoxinok. O. H. 1902. Összefoglaló szemle. 518, 537, 552, 568, 585, 601, 619, 633, 649, 664 lap. — DETRE (Deutsch) László dr.: Anthrax szerum. O. H. 1902. 812 lap. — DEUTSCH László dr.: Májölő szérum (serum antihepatique) O. H. 1900. 590, 608 lap. — *U. a.* Az agglutinok viszonya a serum védő anyagaihoz. M. O. A. 1900. 389—397 lap. — *U. a.* Az agglutinok eredete és a tüdő agglutináló hatása. M. O. A. 1900. 284—296 lap. *U. a.* A typhus ellenes védő anyagok eredete (1 színes táblával) M. O. A. 1900. 83—123 lap. — *U. a.* és JAKAB László dr.: A leucocyták és a vörsvérsejt keményítő oldóképessége. O. H. 1901. K. 19 lap. — DEUTSCH Ernő dr. és FALUDI Géza dr.: Közlemények a „Stefania” gyermekkórház Röntgenlaboratoriumából. Gy. gy. 1900. 18. 1901. 11., 21., 29., 44. lap; 1902. 8., 20., 33., 48. lap. — (Deutsch László dr. lásd Berend Miklós.) — DIETZ László dr.: A Wehnelt-féle áramszakgató. T. T. K. P. F. 1900. 70. lap. — DOKTOR Károly dr.: A fehérje kimutatások jelen állása és azoknak alkalmazhatósága az orvosi gyakorlatban. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 587. lap. — *U. a.* Néhány adat a gyakorlatban előforduló vizeletvizsgálat pontos kiviteléhez. M. O. L. 1902. 4 sz. — *U. a.* A veseműködés vizsgálatának módjairól. O. L. 36 sz. 1902. — ENGEL Károly dr. és FLESCH Ármin dr.: Az éhezés befolyása a callus képződésre. O. L. 1902. 5. sz. — Ifj. ELISCHER Gyula dr.: Vizsgálatok az aceton kiválasztásról diabetes mellitusnál a tüdők és vesék által. O. H. 1900. 299 lap. — *U. a.* Bakteriologiai módszerek a typhus abdominalis klinikai kórisméjében. O. H. Összefoglaló szemle. 1902. — FALUDI Géza dr. lásd DEUTSCH Ernő dr. — FEJÉR Gyula dr.: Adatok a glioma és pseudoglioma közötti differentialis diagnosis tanához. Sz. 1901. 59 lap. — FELDMANN Ignác dr.: Gumma a parotisban. Bujakóros gégeszűkület. Izomgummák. Gy. 1901. 790 lap. — FENYVESSY Béla dr.: A pajzsmirigy készítmények hatása a vérkeringésre és légzésre. (2 táblával) M. O. A. 1900. 57—75 lap. — FERENCZI Sándor dr.: Hyperdactylia. Gy. 1900. 68 lap. — FLESCH Ármin dr. lásd ENGEL Károly dr. — FLEISCHMANN László dr.: Bakteriologikus vizsgálatok a fülgyógyászat köréből. F. K. É. 1902. 231 l. — FORNET Elemér dr.: Az elkövérédek pathológiájáról és terapiájáról. O. H. 1901. 362., 381., 395. lap. — FRIEDRICH Vilmos dr.: A kéznek érdekes fejlődési rendellenessége Perochivus perodactylus. O. H. 1900. 739 l. — FROMMER Ignác dr.: Jó indulatú újképlet kiindulási oka általános sarcomatosisnak. Gy. 1901. 583 lap. — *U. a.* Sulyos appendicitis perforatioval a hólyagba. Gy. 1901. 602 l. — GEBHARDT Ferencz dr.: Nitropropiol tabletták. Egy új czukorpróba. O. H. 1900. 706 l. — *U. a.* és TORDAY ÁRPÁD dr.: A tuberculosis serodiagnosisáról. O. H. 1902. 6 lap. — GENERSIICH ANTAL dr.: A szent István-kórház 1901-ik évi bonczolási anyag érdekesebb esetei. F. K. É. 1900. 259 lap. 01, 228 lap, 02, 153 lap. — GOLDZIEHER VILMOS dr.: Adatok a szem kórboncztanához. M. O. L. 1902. 24. sz. — HAGER Péter dr. lásd BALÁZS Emil. — HASENFELD Arthur dr. és WENHARDT János dr.: A pestis elleni szerum

és a Haffkine-féle ojtó anyag hatása a vérkeringési rendszerre (1 táblázattal) M. O. A. 1902. 313—318 lap. — HELM Pál dr. lásd PREISICH Kornél—HLATKY Tivadar dr.: Adatok a pityriasis versicolor szövettanához. O. H. 1902. BD. 1 lap. — HOLLÓS József dr.: Idült pyämia esetei staphylococcus albus fertőzés kapcsán. O. L. 1902. 1. sz. — U. a.: A retrograd metastasisok kérdése, esetek kapcsán. M. O. A. 1901. 531—557 lap. — U. a.: Tonsillitisből kiinduló sepsis esete. F. K. É. 1902, 196 lap. — HORVÁTH Géza dr.: A malaria és a szunyogok. Gy. 1901. 806 lap. — HÖGYES Endre dr.: Szükséges-e a veszett állatmarás ismétlődése esetén az újra védoltás. O. H. 1901. 83 lap. — A veszettség elterjedéséről és annak gyógyításáról Magyarországon. M. O. A. 1900. 1—56 lap. HÖNG Izsó dr.: A zonothériáról. O. L. 1901 27. sz. — HUBER Alfréd dr.: Az atrophia idiopathica diffusa cutis szemben az atrophia senilissel. M. O. A. 1900. 273—283 lap. — U. a. Szövettani leletek a rhinoscleromás mirigymegbetegedéseknél. M. O. A. 480—487 l. — HUDOVERNIG Károly dr.: Adatok a chorea minor kórboneztanához (Egy színes táblával) M. O. A. 1902. 191—218 lap. — ILLYÉS Géza dr.: Az ureter catheterezés a vesediagnostica egy pár újabb módszerének szolgálatában. O. H. 1901. 531, 549 lap. — U. a. Ureter catheterezés és radiographia. O. H. 1901. 659 lap. — U. a. és KÖVESI Géza dr. A vese hígító képességéről a functionalis diagnostica szolgálatában. O. H. 1902. 235, 249 lap. — JAKAB László dr. lásd DEUTSCH László. — JAKOBI József dr.: Typhus bacillusok megjelenési viszonyairól a vizeletben. É. 1901. 215—235 lap és O. H. 1902. 347, 363, 379 lap. — JANCsó Ödön dr.: A diazoreactió értékéről. O. H. 1901. 312, 332 lap. — JANCsó Miklós dr. és VESZPRÉMI Dezső dr.: Újabb vizsgálatok a malaria parasiták tovább fejlődéséhez Anopheleseknél. É. 1902. 316—336 lap. — JENDRASSIK Jenő dr.: Adatok az öröklődő bántalmak ismeretéhez. O. H. 1902. 576, 594, 611, 628, 644, 677 lap. — JUSTUS Jakab dr.: A syphillis diagnostica vérvizsgálat alapján. Gy. 1900. 404 lap. — KALIVODA Kálmán dr.: A száj és garatnyákhártya szerepe heveny fertőző betegségeknél. Gy. 1901. 664 lap. — KELEN József dr.: A soványító kúrákról. M. O. L. 1902. 12 sz. — KEMÉNY Ignác dr.: Behring szere a tüdővész ellen. M. O. L. 1902. 50 sz. — KÉTLY László dr. és TORDAY Árpád dr.: Mennyiben értékesíthető a cytodiagnosia a mellúri és hasúri folyadékok természetének elbírálásánál. O. H. 1902. 671, 693, 709, 725 lap. — KISS Gyula dr.: A kryoskopia körül folyó vitához. O. H. 1902. 128 lap. — KÖHLER dr.: A marhatuberculosis emberre való átvihetőségének mai állásáról. K. K. 1902. 34 sz. — KOLLARITS Jenő dr.: Adat az izom dystrophia anatomiai alapjának ismeretéhez. O. H. 1901. 191 lap. — KONRÁDI Dániel dr.: Adalék a kísérleti veszettség tüneteinek és prophylaxisának ismeretéhez. É. 1902. 337—341 lap. és O. H. 1902. 760 lap. — U. a. A veszettségről. K. K. 1901. 36 sz. — KÖRMÖCZI Emil dr.: Streptococcus-infectio által okozott polymyositis. O. H. 1902. 421 lap. — U. a. Megállapítható-e az anaemia perniciosa diagnostica a vér szövettani képéből. F. K. É. 1900. 281 lap. — KORÁNYI Sándor dr.: A kryoskopia klinikai alkalmazásának tudományos megállapítása körül folyó vitaközshöz. O. H. 1902. 69 lap. — U. a.: Az auscultatio percussioról.

O. H. 1902. 165, 186, 205 lap — U. a. Fizikai kémiai módszerek a functionalis diagnostika szolgálatában. O. H. 1901. Korányi jubileumi melléklet 2 lap. — Kovács József dr.: Az autointoxicatio tanának mai állásához. O. H. 1901. Korányi jubileumi melléklet. 9 lap. — Kövesi Géza és Róth-Schultz Vilmos dr.: A víz elválasztás változásairól vesebántalmaknál. O. H. 1900. 255 lap. — Kövesi Géza dr. lásd ILLYÉS Géza. — U. a. és SURÁNYI Miklós dr.: Adatok a veseelégtelenség haematológiájához. O. H. 1901. Korányi jubileumi melléklet. 15 lap. — KROMPECHER Ödön dr.: Mennyiben képes az élő gümöbacillus és a magas hő által elölt gümöbacillus gümőkóros megbetegedést előidézni. M. O. A. 1900. 297—315, 363—388 lap. — LÁNG Miksa dr.: A keményítőt közvetlenül elerjesztő mikroorganizmusokról. M. Ch. F. 1902. 5 lap. — LÉNGYEL Bálint dr.: Hazai csodaszülöttek. T. T. K. 1900. 511 lap. — LÖRÉ József dr.: Módszertani adalékok az állati szervezet fogékonysága fokának megállapítására vonatkozólag, bakterium hatása iránt. É. 1902. 224—227 lap. és O. H. 1902. 451 lap. — U. a.: Adalékok a kísérleti lépfene tüneteinek ismeretéhez. É. 1901. 150—153 lap és O. H. 1901. 346 lap. — LUKÁCS Hugó dr.: A Gaertner-féle haemophotograph. O. L. 1902. 30 sz. — MINNICH Károly dr.: Bélelzáródás okai. Gy. 1900. 827 lap. — U. a. A szent István közkórház prosecturájában 1900. évben végzett boncolások néhány érdekesebb esete. F. K. É. 1900. 427 lap. és ez 1901. évről 410 lap. — MOSKOVITS Albert dr.: Gelatina-injectio után fellépett tetanus esete. O. H. 1902. 798 lap. — NEUMANN Szigfrid dr. és VAS Bernát dr.: Az ovarium készítmények adagolásának befolyásáról a szervezet anyagcseréjére. M. O. A. 1902. 96—117 lap. — PERTIK Ottó dr.: Tapasztalatok a glasgowi pestis járványról. O. H. 1900. 784, 803, 815 lap. — U. a. A szent Rókus kórházi prosecturában az 1900 évben boncolt ritkább kórbonczatani leletek. F. K. É. 1900. 162 lap, és ez 01 évről 165 lap, 02. 123 lap. — PLESCH János dr.: Egy új kopogtatási mód. O. H. 1902. 237 lap. — U. a. Új módszerek a csonttörések kórismézésére. O. H. 1902. 454 lap. — POÓR Ferencz dr.: A hereditær syphilisnél az arezon mutatózó vonalalakú sugaras régi bőr elváltozások lényege és jelentősége. O. H. 1902. D. B. 3 lap. — U. a.: A veruca senilis szövettanához. O. H. 1902. D. B. 14 lap. — U. a. A lupus erythematosus Cazenave aetiológiájához. O. H. 1901. 18, 38, 52 lap. — PREISICH Kornél dr.: Az immunitas kérdésének mai állása. Gy. 1900. 20 lap. — U. a. A duodenumnak veleszületett billentyűs elzáródása. Gy. gy. 1902. 13 lap. — U. a.: A hústáplálás befolyása tyúkok ojtási gümőkórjára. M. O. A. 1902. 411—416 lap. — U. a. és BEREND Miklós dr.: Diagnostikus tuberculin kísérletek a gyermekkorban. Gy. gy. 1900. 32 lap. — U. a. és HEIM Pál dr.: A tuberculin reactio lényegéről. M. O. A. 1902. 563—594 lap. — POLATSCHÉK Elemér dr.: Lehet-e a garattorok és nyelvmandola (Waldeyer-féle gyűrű) a tuberculosis bevándorlási helye? Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 829, 843 lap. — PURJESZ Zsigmond dr.: Maláriára vonatkozó vizsgálatok. O. H. 1902. 265, 282 lap. — RÁSKAI (REACH) Dezső dr.: Adatok a gonorrhoeás húgycsőszűkületek kórszövettanához. M. O. A. 1901. 150—169 lap. — RÁTONYI REUSS Frigyes dr.: A Golgi-féle methodus

használhatóságának határa az idegsejt physiológiájában és pathológiájában. M. O. A. 1902. 229—262 lap. — U. a.: Nehány megjegyzés néhány falnélküli agycysták keletkezéséről és jelentőségéről. O. H. 1901. 566 lap. — RÁTZ István dr.: Uj Guineai cestodák. T. T. 1900. P. F. 225 lap. — REICHENFELD Zoltán dr.: A medenczebeli kötőszövet primär sarcomája. O. H. 1900. Külön melléklet. — REMENÁR Elek dr.: A kötőhártya amyloid és hyalin elfajulása. Sz. 1902. 16 lap. — RIGLER Gusztáv dr.: A teljes vér és a vérsavó lugoságának ingadozása, különböző kóros viszonyok között. O. H. 1901. 379, 393, 411, 425, 439, 455, 471, 488, 505, 520, 537, 554. lap. — RÓNA Dezső dr.: A felső húgyútak nyálkahártyáján fellépő hámszaruosodásról. M. O. A. 1901. 138—149 lap. — U. a.: Az ureteritis cystikáról. O. H. 1900. 752 770 lap. — ROTH SCHULTZ Vilmos lásd KÖVESI Géza dr. — ROTH Alfréd lásd TÖRÖK Lajos. — ROTTENBILLER Ödön dr.: Adatok a gümős betegségek kór-oktanához, különös tekintettel a traumának gümőkóros esontbántalmaknál való szerepére. M. O. A. 1900. 460—490., 603—629 lap. — U. a.: A thermikus ingerek befolyása a nyirk-erek vasomotor idegeire. B. É. 1903. 222 lap. — U. a.: Modern chemiai ismereteink értékesítése az orvosi gyakorlatban. — SCHAFFER Károly dr.: A terjedő hűdéses elmezavarnál mutatkozó kéregorsvadásról és ennek a Flechsig-féle társító góczokhoz való viszonyáról. M. O. A. 1901. 409—437. lap. — SCHWARTZ Hugó dr.: A méh véreai ruganyos szöveteinek elváltozásairól (2 táblával). M. O. A. 1900. 491—520. lap. — SIDLAUER Ármin dr.: A Botalli-féle ütérés vezeték nyitva maradásáról. Gy. 1902. 164, 182, 198. lap. — STEIN Adolf dr.: Megjegyzések a röntgenographia haladásáról. F. K. É. 1901. 215. lap. — STEINER Pál dr.: A carcinoma-pathogenesis kérdéssnek jelen állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 429, 443. lap. — STILLER Bertalan dr.: Néhány szó a phonatios jelenségről. O. H. 1900. 174 lap. — SURÁNYI Miklós dr. lásd BENEDIKT Henrik és KÖVESI Géza. — SZABÓKY János dr.: Tapasztalatok a Röntgen sugaraknak az ép és beteg bőrre gyakorolt hatására nézve. O. H. 1901. D. B. 53. lap. — U. a.: Adatok az atrophia idiopathica cutis aetiológiájához és szövettanához. O. H. 1902. D. B. 9 lap. — SZÁSZ E. Hugó dr.: A placentának a foetus halála által előidézett histologiai elváltozásairól. O. H. 1902. Gyn. 117 lap. — SZÉKELY Ágoston dr.: Az emberi és marha gümőkór azonosságának kérdése. O. H. 1902. 543, 564, 579, 596, 617. lap. — SZILI Jenő dr.: A bakteriologiai technika fejlődése az utolsó két évben. O. H. 1902. 398, 414, 428, 448, 458. lap. — TACSZK Ferencz dr.: A haemoglobinuria viszonya a vesékhez. O. H. 1901. 707 lap. — TERRAY Pál dr.: Megjegyzések STILLER Bertalan: „Néhány szó a phonatios jelenségekről” czímű közleményére. O. H. 1900. 197. lap. — TORDAY Árpád dr. lásd GEBHARDT Ferencz és KÉTLY László. — U. a.: Az immunitás tanának rövid vázolata, különös tekintettel a serodiagnosis mai állására. Kl. F. 1901. VI. füzet. — U. a.: A gyakorlatilag fontosabb szerumoknak gyógy- és védelmi czélból való alkalmazásáról és az általuk elért eredményekről. Kl. F. 1901. XII. füzet. — U. a.: Néhány gyakoribb fejlődési rendellenesség. Kl. F. 1900. III. füzet. — U. a.: A typhus és coli bakterium gyors megkülönböztetésére szolgáló újabb vizsgálati módszerek. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 418.

lap. — *U. a.* A malaria theoria mai állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 810, 828, 845. lap. — *U. a.* és TORDAY Ferencz dr.: A gyermekkori mell és hasfűri folyadékok cytodiagnosisáról. O. H. 1902. 806, 823, 837. lap. — TÖRÖK Lajos dr. és ROTH Alfréd dr.: Bakteriologia vizsgálatok a hólyagesés és nedvező eczemánál. Gy. 1900. 420, 437. l. — VAS Bernát dr. lásd NEUMANN Szigfrid dr. — *U. a.*: Adatok ovarium készítményekkel végzett anyagcserevizsgálatokról. O. H. 1902. 4. lap. — VEREBÉLY Tibor dr.: Emberi lépfene fertőzés esetei. F. K. É. 1901. 207 lap. — *U. a.*: A nagy epe-útak megbetegedéséről. F. K. É. 1900. 241 lap. — VESZPRÉMI Dezső dr.: lásd JANCsó Miklós dr. — *U. a.*: Gerinczagybeli elfajulások veszes vérszegénységnél. Keményedés az ammonszarvban epilepsia egy esetében. É. 1900. 117. lap. — *U. a.* Különböző eredetű gümöbacillus tenyészetek virulentiájának összehasonlítása. É. 1901. 21—68. lap. és O. H. 1901. 601. lap. — *U. a.*: Kettős vékonybél sarcoma. É. 1901. 189—199. lap. — WEISZ Ede dr.: Új vizsgálati eljárás. O. H. 1900. 50. lap. — *U. a.* és ZIRKELBACH Antal dr.: A gyomortáji bordaközi phonatio jelenségekről. O. H. 1901. 213. lap. — WENHARDT János dr.: I. AUYESZKY Aladár és HASENFELD Arthur. — WINTERITZ M. Arnold dr.: Az appendicitisek bakteriológiája. O. H. 1900. 191, 211. lap. — ZIRKELBACH Antal lásd WEISZ Ede.

IV. Közlemények a gyógyszer-tan és segédtudományai köréből.

A) Gyógyszer-tan. Méreg-tan.

BÓKAY Árpád dr.: Vénygyűjtemény. A magyar gyógyszerkönyv alapján. Tekintettel a legújabb gyógyszerekre és a gyermek-gyakorlatra. Hatodik javított és tetemesen bővített kiadás (N. Sr. 287 lap.) Budapest, 1902. Singer és Wolfner. Kötve 3 kor. 60 fillér.

BÓKAY János dr.: Gyermekkorházi vénygyűjtemény. Harmadik bővített kiadás (16r. 89 lap). Budapest, 1900. Dobrowsky és Franke. Ára 1 kor. 60 fillér.

FARAGÓ Gyula dr.: Gyógyszerrendelés betegsegítő pénztárak és egyesületek orvosai számára. Budapest, 1901. May Henrik és fia. Ára 1 kor.

FRANK Sándor: Catalogus generalis. Gyógyszerészek számára. Ára 20 kor.

KAISER Károly dr.: A minőleges elemzés alapvonalai. I. rész. Az egyszerű minőleges elemzés (8r. 84 lap). Budapest, 1903. Dobrowsky és Franke. Ára 1 kor. 50 fillér.

KAZY Endre: Gyógyszerész lexicon. Az összes gyógyszerészeti tudományok encyclopediája. 4 kötet (8r. 378, 378, 446, 384. lap). 28 kor., vásonba kötve 36 kor.

KOSSA Gyula dr.: Gyógyszerrendelés, 115 ábrával és 357 rendelvénnyel (8r. XVI. 379. lap). Budapest, 1901. Kiadja a magy. orsz. állatorvos-egyesület. Ára 9 kor.

LIEBERMANN Leo dr.: és BUGÁRSZKY István dr.: Chémia. Tankönyv (N. Sr. 657. lap). Budapest, 1900. Kilián Frigyes. Ára kötve 14 kor.

NYIREDY Géza dr.: A chemia rövid vázlata. Gyógyszerészgyakornokok számára. — (8r. 170. l.). Kolozsvár, Stein János bizom. Ára 4 kor.

NÉKÁM: Vademecum lásd III.

ORIENT Gyula dr.: Gyógyszerészeti műtan. (N. 8r. 142 lap). Kolozsvár. 1902. Ifj. Nagel Ottó bizom. Budapest. Ára 5 kor.

SCHILBERSZKY Károly dr.: Gyógyszerészgyakornokok tankönyve. IV. rész Növénytan. 83 képpel. Budapest, 1901. — V. rész Gyógyszerismeret. 148 képpel. Budapest, 1902.

SZTANKAY Aba dr.: Kommentár a magy. gyógyszerkönyv 2-ik kiadásának függelékéhez. Különlenyomat a Gyógyszerészi Értesítőből (N. 8r. 98 lap) Budapest. Ifj. Nagel Ottó. Ára 2 kor. — *U. a.*: Húgyvizsgálati kézikönyv gyakorló orvosok, gyógyszerészek és hasonló vizsgálatokkal foglalkozók számára (8r. IX. 113 lap). Budapest. Ifj. Nagel Ottó. Ára 2 kor. 50 fill.

WINKLER Lajos dr.: Gyógyszerészi chemia. Melléklet a magyar chemiai folyóirat 1901. és 1902. évekhez.

Gyógyszerkönyv, magyar. Pharmacopoea hungarica. 2-ik hivatalos kiadás. Editio secunda. (N. 8r. XLV. 716 lap). — Magyar és latin szöveg, Budapest, Franke Pál. Ára 12 kor. — Függelék hozzá. Hivatalos kiadás. Magyar és latin szöveggel. Budapest, Franke bizom.

Gyógyszerárszabvány. A magyar gyógyszerkönyv II. kiadásához és annak függelékéhez. Érvényes 1900. évi januárius hó 1-étől. Hivatalos kiadás. (N. 8r. 53 lap). Magyar és latin szöveggel. Budapest. Franke Pál. Ára 1 kor. — *U. a.*: Érvényes 1902. januárius hó 1-étől. Hivatalos kiadás. (8r. 51 lap). Franke Pál. Ára 1 kor.

Gyógyszerárszabás a m. kir. honvédség számára érvényes 1901. évi márczius hó 1-étől (8r. 24 l.) Pallas irod. és nyomd. r. t. Ára 33 fill.

Gyógyszerészi lexicon. Kiadja MOLNÁR Mihály.

AGNELLI József: Új fajú borsos mentha termesztése. Gy. É. 1900. 212 l. — ARDÓ Elek dr.: Újabb gyógyszerek. M. O. L. 1902. 50 sz. — AUJESZKY Aladár dr.: A natriumlygosinatum lázesökkentő és antibaktericus hatásáról. O. H. 1900. 508. l. — *U. a.*: A mesterségestáplálékok. T. T. K. 901. 441 l. — Ifj. BADCIS Elek: A növény földrajzi övek jellemzése. Gy. É. 1901. 201 l. — *U. a.*: A növényi és állati gyógyanyagok csoportosítása származási helyeik szerint, növény földrajzi alapon. Gy. H. 1901. 406 lap. — BARÁTH Dénes: Az opiumról. Gy. H. 1902. 660 lap. — BÁRDI Dezső: Kísérletek egy új phosphor és vastartalmu tápszerrel. M. O. L. 1902. 46. sz. — BECK Soma dr.: A Blashko-féle mercolint csecsemő syphilisnél. O. H. 1901. 723, 741 lap. — BENEDIKT Henrik: Az alkohol mint tápszeranyag. O. H. 1900. 89 lap. Összefoglaló szemle. — *U. a.* Hedonal egy új hypnoticum. O. H. 1900. 670 lap. — BIRÓ Géza: Tanulmány a bismuth subnitrat összetételéről. Gy. É. 1900. 518 lap és M. Ch. F. 1901. 24 lap. — BITTÓ Béla dr.: A kávégyümölcs belső héjának összetételéről. M. Ch. F. 1901. 44 lap. — BLASCHNEK Rezső dr.: A stibium sulfuratum rubrum összetétele. Gy. H. 1901. 727 lap és Gy. É. 1901. 425 lap. — BOROS Kornél: gyógyszer. doktori értekezés. A Kálium bijodatról. M. Ch. F. 1900.

188 lap. — BRAUN Jakab dr.: Adatok az Airo (Roche) alkalmazásához a magánygyakorlatban. Gy. 1901. 520 lap. — BRÜCK Miksa dr.: Adatok a gyermekek hevenyalkohol mérgezéséhez. Gy. 1901. 756 lap. — BACSÁNYI Gyula: Adatok a hedonal hatásához. M. O. L. 1902. 10 sz. — BUGÁRSZKY István: A brom és aethylalkohol egymásra hatásának gyorsaságáról. Gy. É. 1901. 457 lap. — BOKOR Jenő: A vazelin és annak gyakorlati megvizsgálása, módszerei. Gy. K. 1902. 43 sz. — *U. a.* Oxidatióra nem hajló kenőcs anyagok és ásványi zsírok. Gy. K. 1902. 744 lap. — Ifj. DÉCSY Jenő: Adatok a calcium chemiájához. Gy. É. 1901. 409 lap. — DEÉR Endre dr.: Megjegyzések a gyümölcs nedvek összetételéhez. Gy. É. 1902. 585 lap. — *U. a.*: A Fischer Hartwig-féle kommentár „Vinum“ cikkéhez. Gy. K. 1902. 18 sz. — *U. a.*: Az Aether pro narcosi előállítása és eltartása. Gy. K. 1902. — EDELMANN Menyhért dr.: Carbolmérgezés. Gy. 1902. 148 lap. — FAUSER Árpád dr.: Az Agurinról. O. H. 1902. 547 lap. — FENYVESSY Béla dr.: Néhány isomer oxychinolin sorsa az állati szervezetben. M. O. A. 1901. 110—122 lap. — FERENCZI Sándor dr.: A morphiium alkalmazása öreg embereknél. Gy. 1900. 809 lap. — FILEP Gyula dr.: A chininum lygosinatum Fabinyi bakteriumölő képességéről. É. 1900. 122 lap. — GEBHARDT Ferencz dr.: Az utóbbi években forgalomba hozott lázellenes orvosságokról. O. H. 1902. 651, 667, 684, 700 lap. Összefoglaló szemle. — GRÓSZ Frigyes: A lepárlásról. Gy. H. 1902. 550 l. — GUTTMANN Gyula és KARDOS Lajos dr.: A fersanról. Gy. 1901. 262, 280 l. — GYÖRFFY Jenő: Edénygyógyyszerészi és vegyészeti célokra. Gy. É. 1900. 35 lap. — HABERERN I. Pál dr.: Az utóbbi időben előfordult chloroform és aether halálesetéről. O. H. 1900. 370 lap. Összefoglaló szemle. — HAJÓS Lajos dr.: A syrupus hypophosphit comp. gyógyértéke és speczialis indicátiója. Gy. 1900. 85 lap. — HAVAS Adolf dr.: A mercurio crème-ről. O. H. 1902. 89 lap. — HASENFELD Arthur dr.: A jodsók adagolása kenyérbélben. O. L. 1901. 47 sz. — HÜLLÉL Hümér dr.: Az újabb vegyi desinficiensekről. O. H. 1901. 509, 524, 540, 557, 572, 588. Összefoglaló szemle. — JAHN Árpád: A halogének titrimetrikus meghatározása. Gy. É. 1902. 489 lap. — JAKABHÁZY Zsigmond dr.: Kísérletes vizsgálatok egyes gyógyszereknek az epe elválasztásra és annak összetételére gyakorolt hatására vonatkozólag. É. 1900. — *U. a.* Folytatólagos vizsgálatok különböző gyógyszereknek az epe elválasztása és összetételére gyakorolt hatására vonatkozólag. É. 1901. 200—214 lap. — *U. a.* Összehasonlító vizsgálatok az európai és chinai rheumra vonatkozólag. É. 1902. 129—150 lap. — JACOBI József dr.: A heroin hatásról. É. 1900. 93 lap. — JASSNIGER Károly dr.: Mirbán olaj mérgezés folytán észlelt vérelváltozásról. O. H. 1902. 390 lap. — JASSNIGER Károly dr.: A thiocin diuretikus hatásáról. F. K. É. 1902. 227 l. — JUSTUS Jakab dr.: Miként gyógyítja a keneső a syphilit. O. H. 1901. 103, 120 lap. — KÁCSER Mór dr.: A vas és tápszertherápia értéke. Gy. 1902. 312 lap. — KARDOS Lajos dr. lásd GUTTMANN Henrik. — KASZTER Ödön: Bomlékony anyagok elválasztása növényi pilula maszában. M. Ch. F. 1900. 99 lap. — KERTÉSZ József dr.: A chloroform hatásáról. (Egy táblával.) M. O. A. 1902. 73—95 lap. — KÉTYL László dr.: Két újabb

gyógyszerrel (agurin és guacamphol) tett klinikai tapasztalatok. O. H. 1902. 467 l. — *U. a.* Az eupyryn basicin és rhizoma scopoliae carmelicae-ról szorzett klinikai tapasztalatok. O. H. 1901. 772, 789, 868 l. — *U. a.*: Két újabb gyógyszerrel tett klinikai tapasztalatok. 1. Dormiol. 2. Oxycamphor. O. H. 1900. 410., 428. lap. — KOLLARITS Jenő dr.: A bromalinról. O. H. 1900. 623. lap. — KOLOZSVÁRY Sándor: Az aristochinin hatásáról Gy. 1902. 436. l. — KONRÁDI Dániel dr.: A szappanok bacteriumölő hatásáról, különös tekintettel a Heinrich József-féle Resorcin szappanra. É. 1901. 129—141. lap. — KÓPALSZKY Dániel és SZTANKAY Aba dr.: Megjegyzések a béltherápia gyógyszereiről és egy új béladstringensről a honthinról. M. O. A. 1900. 588—602. lap. — *U. az*: Az acetopyrin therapeutikus gyógyértékéről. Gy. 1901. 406. lap. — KOSSA Gyula dr.: A gyógyszerkönyv és a recipe nyelve. O. H. 1902. 813., 828., 840. lap. — KÖLLNER Lajos dr.: A ferrum hydrogenio reductum vas, illetve szívas tartalmának meghatározási módszere. Gy. É. 1902. 472. lap. és Gy. K. 1902. 528. lap. — KRAMOLIN Gyula dr.: Timsó mérgezés. Gy. 1902. 87. lap. — KUTASSY Dániel: A vinum stibiato tartaricum maximalis dosisáról. Gy. H. 1901. 173. lap. — LADÁNYI Mór dr.: Sublimat mérgezés gyógyszer-elcserélés következtében. Gy. 1902. 793. l. — LÁZÁR Albert dr.: Hygienikus kozmétikák. Gy. H. 1902. 573. lap. — LEITNER Vilmos dr.: A cupralgólról. O. H. 1901. Sz. 5. lap. — LESZNER Rezső dr.: A maszszáz. Gy. 1902. 277. lap. — LÉVAI Dezső dr.: Újabb adatok a somatose értékéhez. Gy. 1902. 534. lap. — LÉVY Lajos dr.: Adatok a heveny lúg mérgezés pathológiájához. Gy. 1900. 548. lap. — LIGETI Armin dr.: Csoportos atropin mérgezés esete a datura stramonium magvaival. O. H. 1901. 179. lap. — MADZSAR József dr.: Utolsó szó az olajban oldott thymolról. O. H. 1902. 111. lap. — MANNINGER Vilmos dr.: A Sudeck-féle aether bódításról, a Kronacher megszakított aether altatásáról. Gy. 1902. 820. lap. — MARBERGER Sándor dr.: Vizsgálatok malátacakes-sel. M. O. L. 1902. 17. sz. — *U. az*: Egy újabb hypnoticum, a hedonal. O. H. 1901. 614. lap. — MARKUS Soma dr.: A sápkórnak fersannal való kezeléséről. O. H. 1900. 754. lap. — MÁTRAY Gábor dr.: Adatok a vasnak befolyásáról a vérképzésre. Gy. 1902. 133. lap. — MEISELS Vilmos dr.: Kísérleti adatok az újabb hűgysavoldó szerek értékéről. Gy. 1901. 788, 825. lap. és Gy. 1902. 22. lap. — MOHR Mihály dr.: A jodoform mérgezésről, különös tekintettel a szemén jelentkező tünetekre. Gy. 1901. 550, 571. lap. — MOLNÁR K. József: Sóska mérgezés gyermekeknél. O. L. 1902. 40. sz. — MUNK Jakab dr.: A dormiol. O. H. 1901. 303. lap. — ORIENT Gyula dr.: A chininum ligosinatum. Gy. É. 1900. 471. lap. — POOR Ferencz dr.: Két pyrogallus derivatum (lenigallol, eugallol) dermathoterapiai értékéről. O. H. 1901. D. B. 50. lap. — RÁTHONYI (REUSS) Frigyes dr.: Az alkohol hatása és tápértéke. Kl. F. 1901. X. füzet. — ROTH Alfréd: Gyógykísérletek a dymallal. O. L. 1901. 44. sz. — ROTTENBILLER Ödön dr.: Adatok a gaultheria-olaj hatásához 112 eset kapcsán. O. H. 1900. 226. lap. — ROTHSCHNECH Jenő: Illatos olaj vesztesége porítás és poralakban való eltartás következtében. Gy. H. 1901. 567. lap. és Gy. É. 1901. 307. lap. — SARBÓ Arthur dr.: Ólom mérgezés. Gy. 1900. 724. l.

— SCHEIN Mór dr.: A jodipin. Kl. F. 1900. VI. füzet. — SÉHENK Arthur dr.: Fersannal elért gyógyeredmények vérszegénység és sápkór eseteiben. Kl. F. 1901. III. füzet. — SCHILBERSZKY Károly dr.: A mandolák megkülönböztetése hasonló magvaktól. Gy. É. 1902. 567 lap. — *U. a.*: A gyógynövények levélporának mikroszkopi vizsgálata. Gy. K. 1902. 589 lap. — SCHÖNBERGER Gyula dr.: Az epicarinról. Gy. 1902. 692 lap. — SCHULHOF Vilmos dr.: Thiocol Roche. Kl. F. 1900. II. füzet. — SCHÜRGER János: A calcium amalgamról. M. Ch. F. 1900. 20 lap. — SÉLLEI József dr.: A jodkalium után fellépett thyreoiditis acuta esete. O. H. 1902. 376 lap. — *U. a.*: A sopolanról. O. H. 1901. 468 lap. — SIMON Ernő: Narcoticus tincturák és extractumok alkaloid tartalmának mennyileges meghatározása. M. Ch. F. 1900. 55 lap. — SINGER Mór dr.: Szénéleg mérgezések. O. L. 1902. 42. sz. — STOJAKOVICS Kornél: A lepárlásról. Gy. H. 1901. 503 lap. — STRÖCKER Alajos: Adatok az olein flastrom képződéséhez. Gy. H. 1901. 6. 32 lap. — *U. a.*: Extractumok fagyasztás útján való készítéséről. Gy. É. 1900. 147 lap. — SUGAR Andor: A tincturák készítése mely eljárás szerint czélszerűbb maceratio, digestio v. percolatio útján. Gy. H. 1902. 521. — SZABÓKY János dr.: Az epicarin értékéről. O. H. 1901. D. B. 46 l. — *U. a.*: A pernal, mint új antiscabiosum. O. H. 1902. D. B. 5 l. — SZÉKY Tibor: Tanulmányok asaron származékokról. Gy. É. 1902. 536 lap. — *U. a.*: A diorthocumarketon néhány származékáról. Gy. É. 1901. 743 lap. — SZÉLL László: A superphosphatok vízben oldható phosphorsav tartalma meghatározásának tökéletesbítése. Gy. É. 1900. 725 lap. — SZILÁGYI Gyula dr.: Gyógyszerkönyvünk és a magyar borok. Gy. K. 1902. 19 szám. — SZILVÁSSY János dr.: A kigyómarások gyógyításához. O. H. 1900. 165 lap. — SZTANKAY Aba dr. lásd KOPALSZKY Dániel. — TAUSZK Ferencz: Agurin egy új diureticum. M. O. L. 1902. 26 sz. — *U. a.*: Ujabb adatok a morphium adagolásához aggkorban. O. L. 1901. 1. és 2. szám. — TELEGDY Zsigmond dr.: A citrophen és hedonal hatásáról. Gy. 1901. 54 lap. — THALY Loránd dr.: A hedonalról. Gy. 1901. 534 lap. — THAISS Lajos: A magvak mikroskopi vizsgálatára vonatkozó preparáló módszerekről. — T. T. K. 1900. 180 lap. — TÓTH Gyula: Új nicotin meghatározási módszer. Gy. É. 1900. 842 lap. — *U. a.*: A jodoform calomel combinációja. Gy. 1900. 356 lap. — *U. a.*: Folytatólagos tapasztalatok az acidum trichloracetium hatásáról. Gy. 1900. 644, 662, 676 lap. — *U. a.*: Növényi eredeti festék kimutatása a paprikában. Gy. É. 1900. 353 lap. — HÉRICHS TÓTH Jenő: Az erjedést kísérő gombafaj viselkedése savval szemben. Gy. É. 1900. 369 lap. — *U. a.*: Az erjesztők vagy enzymeek. Gy. K. 1902. 858 lap. — TÖVÖLGYI Elemér dr.: A jodmérgezésről egy érdekes eset kapcsán. O. H. 1902. 646, 661, 695 lap. — UNTERBERG Jenő: Adatok a phenolphtallein hatásához. O. H. 1902. 168 lap. — VÁMOSSY Zoltán dr.: Egy új hashajtó szerrel. O. H. 1902. 147, 167 lap. — *U. a.*: A phenolphtalleinről, mint a törkölybor indicatoráról. O. H. 1900. 144 lap. — VARGA Oszkár: Festett paprikapor kimutatása góreső segélyével. Gy. É. 1900. 23. sz. — VARSÁGH Zoltán dr.: DARVAS dr. szabadalmazott gyorsosztó és töltő gépe. Gy. H. 1902. 523 lap. — VÁSONY Gyula: A Buchner-féle sejtnélküli erjedés. Gy. É. 1900.

774 lap. — VIDAKOVICS Lajos: Az aethylchlorid-narcosisról. O. H. 1901. 746 lap. — WEISZ Emil dr.: Az anaemia kezelésének mai álláspontja, különös tekintettel a sanguinalra. Kl. F. 1902. IX. füzet. — WEISZ Ernő dr.: Elbomlanak-e az alkaloidek vizes oldataikban bizonyos penészfajok hatására? M. Ch. F. 1900. 117 lap. — WENHARDT János: Purgó új hashajtó szer. O. L. 1901. 14. sz. — U. a.: Az epe fertőtlenítő hatásáról. O. H. 1902. 17, 38, 56, 74, 93 lap. — WESSÉLSZKY Gyula: A bromidok térfogatossághatározása chloridok és jodidok mellett. M. Ch. F. 1900. 33 lap. — WEYNER Emil: A szépitő szerekről. O. L. 1901. 23. szám. — WINKLER Lajos dr.: A gázok oldhatósága vízben. Gy. É. 1901. 12. sz. — ZIRKELBACH Antal dr.: Klinikai tapasztalatok a jodipinről. O. H. 1900. 362 lap. — U. a. Tapasztalatok a dionin gyógyértékéről. O. H. 1900. 600 lap. — E. J.: A secale cornutum története. Gy. É. 1900. 761 lap. — S. J.: Az új horvát gyógyszerkönyv. Gy. H. 1902. 1 lap. — K.—z.: Liquor aluminis acetici. Gy. É. 1902. 426 lap. — Összehasonlító kimutatás azon hivatalos gyógyszerek áráról, melyek a legújabban érvényben levő magyar, osztrák és porosz árszabványokban fel vannak véve. Gy. H. 1901. 126 lap. — Tiszta oxgyén gyors előállítása. Gy. K. 1902. 15. szám. — Utasítás a gyógyszerek rendelkezésre közkórházak számára. Gy. K. 1902. 16. szám.

B) Balneologia. Fürdők. Electro- és mechanotherapia.
 Massage. Vízfűtő és vizgyógyítás stb.

ARANY Zsigmond dr.: Karlsbad gyógyfürdő és az oda javalt betegségek népies szakszerű leírása (n. Sr. 87 lap). Budapest, 1900. Deutsch Zsigmond és társa.

BOSSÁNYI Béla dr.: Szent-Lukács fürdő Budán. Téli és nyári gyógyhely. Meleg és langyos kénes források (n. Sr. III. 147 lap). Budapest, 1902. Eggenberger. Ára kötve 1 korona.

DEÁK Imre: Magyarország gyógyfürdői és üdülő helyei (Urania magyar tudományos színház könyvtára). Három felvonásban, 187 színesen vetített és 6 mozgó képpel (56 lap és számos kép).

FAYTH Péter dr.: A tudományos vizgyógyászmód elméleti és gyakorlati tankönyve. Az orvosi közönség számára (Sr. 253 lap). Budapest, 1900. Kilian Frigyes bizom. Ára 2 kor.

HINTZ Henrik dr.: Bártfa gyógyfürdő Sárosmegyében, és égvényes sós vasas savanyúvíz forrás történeti, balneologiai és gyógyászati szempontból. Fürdő irodalmi könyvtár. 31 szám. II. kiadás. 126 lap. Ára 2 kor.

HOFFA Albert dr.: A massage mesterfogásai. Szótárral és jegyzetekkel ellátta HAHN Adolf. Hatodik javított kiadás. Sr. VIII. 186 lap. Budapest, 1900. Athenaeum. Ára 2 korona.

KELEN József dr.: A fizikai gyógyászmódok fontosabb vívmányai (Sr. 31 lap). Budapest, 1901. Eggenberger. Ára 60 fillér.

MAHLER Gyula dr.: Az idült szívbántalmak kezelése fürdőkkel és gymnastikával. Nauheimi (Schott-féle) gyógyászmód. Budapest, 1900. Dobrowszky és Franke.

NÉKÁM: Vademecum, lásd III.

SÁGI János: A Balaton írásban és képben. A magyar tengernek és vidékének leírása. A balatoni fürdők és nyaralóhelyek elfogulatlan és kimerítő ismertetése (8r. 352 lap). Keszthely, 1903. Nyom. Mérei István. Ára 6 kor. — *U. a.*: Keszthely és Balaton fürdőjének ismertetése. Kiadja Keszthely város előljárósága 1902. (8r. 55 lap).

RUSSAY GÁBOR Lajos dr.: A magyar fürdők nemzetgazdasági kérdése (8r. 18 lap). Ungvár, 1902. Lévai Mór. Ára 50 fill. — *U. a.*: Szobráncz gyógyfürdő. Ungvár, 1902. Lévai Mór kiadása.

A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. A nagymélt. magy. kir. földmivelésügyi és a vallás- és közoktatásügyi Miniszterium támogatásával kiadja a magyar Földrajzi Társaság. III. kötet. A balatonparti fürdők és üdülő helyek leírása. BOLEMAN István dr. Budapest, 1900. Kilián Frigyes. Ára 4 kor.

ALAPY Henrik dr.: A gyermekek csont és izületi betegségeinek fürdőkezelése. O. L. 1901. 20 sz. — ARÁNYI Zsigmond dr.: Neurastheniások rheumás megbetegedéseinek balneoterapiája. B. É. 1903. 204 lap. — *U. a.*: A syphilis kezelése sósfürdőkkel. M. O. L. 1902. 17 sz. — BIKFALVY Károly dr.: Megjegyzések az új fürdő törvényjavaslatról. O. H. 1900. 497 lap. BÓKAY János dr.: A tengerparti kórházokról. O. H. Gy. gy. 1902. 33 lap. — BOLEMAN István dr.: Fürdők szabályrendelete. Észrevételek a fürdő statisztikához. B. É. 1900. 221 lap. — BOSSÁNYI Béla dr.: A fürdő és vízgógyászat viszonya az orvostudományhoz. M. O. L. 1902. 8 sz. — *U. a.* Észrevételek az izületi bántalmak balneoterapiájához. M. O. L. 1902. 19 sz. — DILLBERGER Emil dr.: Szliác hőforrásai és a syphilis. O. L. 1902. 29 sz. — FÁY Mátyás Miklós dr.: A bőrlégzés javításának fontossága a tüdővész kezelésénél. B. É. 1900. 122 lap. — FORNÉT Elemér dr.: Kísérleti adatok a glaubersó tartalmú ásványvizek befolyásáról az állati szervezet anyageseréjére. O. H. 1902. 528 lap. — FREY Ernő dr.: A franklinozás gyógyító értékéről. O. L. 1901. 33 sz. — GARA Géza dr.: Mit értünk téli klimatikus kúra alatt. M. O. L. 1902. 48 sz. — GROSZ Sándor dr.: A fürdők és nyaralóhelyek fejlődésének alapelvei. O. L. 1901. 38 sz. — GRÜN Ármin dr.: A húgysavas diathesis gyógyítása. B. É. 1903. 169 lap. — GUHR Mihály dr.: A légfürdőről. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 463 lap. — GYÖRY Tibor dr. Fürdőink és ásványvizeink történetéből. B. É. 1902. 219 lap. — HANKÓ Vilmos dr.: A szovátai medve tó. T. T. K. 1901. 573 lap. — *U. a.* A fürdő és nyaralóhelyek megválasztása. J. és E. 1900. 89 lap. — HINTZ Henrik dr.: Bártfa fürdő gyógyhatányai és javalatai. K. K. 1901. 28 és 29 sz. — HOFFENREICH Armand dr.: A légzőszervek gyógyításáról Marillán. O. H. 1900. 68, 86 lap. — HUBER Alfréd dr.: A Finsen-féle gyógymód mai állása. O. H. 1902. 347, 426, 442, 457, 473, 487, 502 lap. — JAKAB László dr.: Az álmatlanság physikai terapiája. B. E- 1903. 187 lap. — KÁRMÁN Samu dr.: A fertőző gyermekbetegségek kérdése fürdő- és nyaralótelepeken, különös tekintettel a pertussisra. M. O. L. 1902. 20 sz. és B. É. 1902. 184 l. — KLEIN Eber-

hard dr.: Therapeutikus tapasztalatok Herkules fürdőről. O. H. 1902. 365 lap.
 — *U. a.*: Reflexiók, vagy tapasztalatok a kénes hévvezek hatásáról. Gy. 1902. 280 l. — *KUTHY Dezső dr.*: A cirkevencai László gyermekotthon. T. T. K. 1900. 412 lap. — *U. a.*: A vizzel gyógyítás élettanáról. T. T. K. 1900. 321 lap. — *U. a.*: A víz kezelés értéke a tüdővész gyógyításánál. B. É. 1900. 115 lap. — *U. a.*: Az Erzsébet királynő sanatorium gyógyrendszere. B. É. 1902. 196 lap. — *U. a.*: A tuberculosis a gyógyhelyek szempontjából. B. É. 1903. 214 lap. — *U. a.*: A vízgyógyászat külföldi tüdőbeteg szanatoriumokban. O. L. 1901. 21 sz. — *U. a.*: Klimatologiai tanulmányok. M. O. L. 1902. 8 sz. — *U. a.*: A vizzel gyógyítás lényege és múltja. O. H. 1902. 743, 762 lap. — *U. a.*: A vizzel gyógyítás köréből. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 459 lap. — *U. a.*: Az izzó lámpás (izzasztó) szekrényekről. O. H. 1900. 5, 21 lap. — *U. a.*: A vizzel való gyógyítás köréből. O. H. 1900. 404 lap. — *LESZNER Rezső dr.*: A masszázs. Eg. 1902. 277 lap. — *U. a.*: Balaton-Füred. Eg. 1902. 256 lap. — *MANGOLD Henrik dr.*: A savó- és tejgyógymód. Gy. 1902. 265 l. — *MARSCHALKÓ Tamás dr.*: A balneoterapia a dermatológiában. M. O. L. 1902. 23 sz. és B. É. 1902. 199 lap. — *U. a.*: Syphilis és fürdő gyógymód. B. É. 1903. 154 lap. — *NEVÁDOVIC Lázár dr.*: A franzensbadi lápföld fürdők hőfokának, sűrűségének és tartamának tudományos megállapítása, a női betegségek gyógykezelésében. M. O. L. 1902. 22 sz. — *U. a.*: A női betegségek gyógykezelése Franzensbadban. O. H. 1901. 251, 270, 319, 336, 352, 387 lap. — *NEUMANN Zsigmond dr.*: A szaltnai ásványvíz elemzése. M. Ch. F. 1902. 145 lap. — *NURICSÁN József dr.*: A málnás fürdői szénsavgyár. T. T. K. 1901. 654 lap. — *OELHOFER H. Gy.*: A természetes és mesterséges ásványvizek, különös tekintettel az ásványvíz-üzletre. Gy. É. 1900. 337 lap és B. É. 1900. 198 lap. — *Örvös József dr.*: A szt.-Margitsziget jövője. O. H. 1900. 512 lap. — *U. a.*: Szt.-Margitsziget, mint téli gyógyfürdőhely. Gy. 1901. 589 lap. — *U. a.*: Kneipp öntések orvosi bírálata. B. É. 1903. 121 lap. — *PAJOK Sándor dr.*: Közlemények az inhalatio és pneumatoterapia köréből. Gy. 1902. 632 lap. — *POLLATSCHER Arnold dr.*: Balneologiai tapasztalatok. Gy. 1902. 677 lap. — *PRINCZ Árpád dr.*: A szívbjak és a szénsavas fürdők. Gy. 1902. 326 lap. — *Porosz Mór dr.*: A prostata villanyozásáról és erre szolgáló újabb műszerekről. O. H. 1902. 561 lap. — *REICH Miklós dr.*: Megjegyzések Tóvölgyi Elemér dr.-nak a „rezgő massage értékéről“ című cikkéhez. O. H. 1900. 215 lap. — *U. a.*: Tapasztalások a budapesti Zander-intézetben levő gyógyászati eljárások köréből. B. É. 1900. 148 lap. — *RIGLER Gusztáv dr.*: A magyar és külföldi ásványvizek némely chemiai alkotó részének ingadozásáról, valamint bakterium flórájáról. K. K. 1901. 26 sz. — *U. a.*: Az ásványvíz-palaczkok dugaszolásáról. K. K. 1902. 15 és 16 sz. és B. É. 1902. 230 lap. — *U. a.*: A természetes ásványvizek bakterium flórájáról. K. K. 1902. 4 és 5 sz. — *ROTH József dr.*: Adatok a szívbjak mechanicus kezeléséhez. Gy. 1900. 566 lap. — *ROTTENBILLER Ödön dr.*: A gümőkóros csont és izületi betegségek fürdői kezelése, O. L. 1902. 17 sz. — *U. a.*: Miként alkalmazható az oldatok új elmélete az ásványvizek

életteni s gyógyhatásának értelmezésére. M. O. L. 1902. 21 sz. — *U. a.*: Az iszapkezelés mai állása. O. L. 1902. 28 sz. — *U. a.*: A syphilis balneo-therapiája. B. É. 1900. 133 lap. — *U. a.*: Az iszapkezelés mai álláspontja 1200 különféle iszapalkalmazás kapcsán. B. É. 1902. 111 l. — ROZGONYI Sándor dr.: Az ásványvizek hatása a fogakra. B. É. 1903. 178 lap. — RUSSAY Gábor dr.: Ha drágák a magyar fürdők, mik ennek okai? B. É. 1903. 248 lap. — SARBÓ Arthur dr.: Egy új villamos (elektromágneses) gyógyeljárásról. Gy. 1902. 756, 773 lap. — SASSY János dr.: Görvélykór és annak balneotherapiája. Gy. 1900. 375 lap. és B. É. 1900. 178 lap. — SCHWEITZER Arthur dr.: Néhány megjegyzés a tengermelléki kórházakról. O. H. 1902. 681 lap. — STEIN Fülöp dr.: Elmeegógyintézeti fürdők. Gy. 1901. 102 lap. — SZENTKIRÁLYI József dr. A balneo- és hydro-therapia jelentősége a gyermekkorban. B. É. 1900. 166 lap. — TACSZ Béla dr.: Hypertoniás vizek befolyása a gyomor működésére. Gy. 1902. 264 lap. — *U. a.*: A csizi jodbromos víz befolyása a gyomor physiologiai működésére. O. H. 1902. 452, 469 lap és B. É. 1902. 47 lap. — *U. a.*: A mesterséges ásványvizekről. O. L. 1902. 20 és 21 sz. — *U. a.*: Adatok a csizi víz hatásáról. O. L. 1901. 19 sz. — *U. a.*: Anyagcsere vizsgálatok a csizi jodbromos ásványvízzel. B. É. 1903. 149 lap. — TORDAY Ferencz dr.: A hazai fürdők és az orvosi szakirodalom. O. H. 1902. 40 lap. — TÖVÖLGYI Elemér dr.: Az elektrotherapia a hólyagzavarokkal társult idegbajoknál. O. H. 1900. 115 lap. — *U. a.*: A rezgő massage értékéről, valamint alkalmazásának legújabb módszereiről a felső légutak megbetegedéseinél. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 199 lap. — VÁRADY Gyula dr.: A hazai fürdők reklám ügye. B. É. 1902. 226 l. — VAS Bernát dr.: Lipiki vízzel végzett klinikai experimentalis vizsgálatok. B. É. 1903. 131 lap. — WEBER Hermann dr.: Tengeri utazások gyógyértéke a tüdő tuberculosisnál. Gy. 1901. 461 lap. — WEINBERGER Miksa dr.: A hideg víz a gyakorló orvos kezében. Gy. 1901. 230, 248 lap. — *U. a.*: A hydrotherapia szerepe a légzőszervek betegségeinek gyógyításában. M. O. L. 1902. 35 sz. — *U. a.*: A neurasthenia-sexualis gyógyításáról. B. É. 1902. 158 lap. — WEISZ Ede dr.: Az idegbeli háttérrel összefüggő ízületi bántalmakról. B. É. 1903. 195 lap. — *U. a.*: Az idült csúzos bántalmak lázas alakjairól. B. É. 1902. 211 l. — WENHARDT János dr.: A test melegítése phenix à air chaud-dal. O. H. 1900. 330 lap. — WINKLER Lajos dr.: A vas meghatározása természetes vizekben. M. Ch. F. 1902. 129 lap. — *U. a.*: A természetes vizekben foglalt calcium és magnesium meghatározásáról. M. Ch. F. 1901. 17 lap. — *U. a.*: A természetes vizekben foglalt gázok meghatározása. M. Ch. F. 1901. 169 lap. — WEYNER Emil dr.: A bőrbetegségek balneotherapiája. O. L. 1901. 31 sz. — WOSINSZKY István dr.: A balfi-lithionos savanyú víznek hatása, javallása és használati módja. B. É. 1902. 190 l. — *Névtelenül*: A gyógyhelyekről, ásványvizekről, üdülőhelyekről törvényjavaslati tervezet. O. H. 1900. 466, 481 l.

VI. Közlemények az alkalmazott orvostan köréből.

A) Belgyógyászat.

BÖRAY Árpád dr., KÉTLY Károly dr. és KORÁNYI Frigyes dr.: A belgyógyászat kézikönyve. Hatodik kötet. N. Sr. IV. 1258 lap. Budapest, 1900. Dobrowszky és Franke. Ára 28 kor. A teljes mű I–VI. kötet 135 korona.

HIRSCHLER Ágoston dr. és TERRAY Pál dr.: A diätetika tankönyve. A Magyar Tudományos Akadémia hozzájárulásával kiadta tagjai számára a magyar könyvkiadó társulat. Budapest, 1900. 630 lap.

HOLLAENDER Hugó dr.: A malaria kérdés jelen állása (Sr. III. 247 lap). Budapest, 1902. Dobrowszky és Franke. Ára 4 kor.

KEMÉNY Ignác dr.: Tudnivalók a malariáról. Legújabb kutatások nyomán. Orvosok, orvosnövendékek és művelt laikusok számára (Sr. 48 lap). Budapest, 1902. Mai H. és fia. Ára 1 kor.

MAHLER Gyula dr.: Az idült szívántalmak kezelése fürdőkkel és gymnastikával. Nauheimi (Scaott-féle) gyógymód (Sr. 125 lap). Budapest, 1900. Dobrowszky és Franke. Ára 3 korona.

NÉKÁM Lajos dr. és KÉTLY László dr.: Orvosi Vade-mecum, lásd III.

PLESCH János dr.: A tüdővész gyógyszeres és tüneti kezelése (Sr. 55 lap). Budapest, 1902. Dobrowszky és Franke. Ára 1 kor.

TAUSZK Ferencz dr.: A belgyógyászat alapvonalai. Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok számára. Budapest, 1901. Dobrowszky és Franke. Ára 6 korona.

ÁLDOR Lajos dr.: Az epekő betegség belső gyógyítása. O. L. 1902. 14. sz. — *U. a.*: A folytonos gyomornedvelválasztásról (gastrosuccorhoea Reichmann-féle betegség.) O. H. 1901. 247, 266, 284 lap. — *U. a.*: A kerek gyomorfekély gyógykezelésének mai állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 120, 136 lap. — *U. a.*: Leyden-féle periodikus hányás. Gy. 1902. 740 lap.

— ÁNGYÁN Béla dr.: A száj előtt hallható zörejről mint az aortaaneu rysma tünetéről egy eset kapcsán F. K. É. 1900. 169 lap. —

AUJESZKY Aladár dr.: A veszettséggel összetéveszthető oktanilag ismeretlen fertőző betegségről. O. H. 1902. 757. lap. — BÁLINT Rezső dr.: A tabeses ataxia compensatorikus gyógykezeléséről. O. H. 1900. 622 lap. —

BENEDIKT Mór dr.: Adatok a hasi lagymáz kisérétében fellépő idegrendszeri tünetekhez. M. O. L. 1902. 1 sz. — *U. a.*: A tuberculosis gyógyításának kérdéséről. Gy. 1901. 430 lap. —

BIRÓ Gyula dr.: Vegyes fertőzés esetei. O. L. 1902. 23 sz. — *U. a.*: Szokatlan tünetekkel lefolyt tuberculosis meningitis esete. O. L. 1902. 13 sz. — CsÉRI János dr.: A Glenard-féle betegség (Enteroptosis) gyógykezelése. M. O. L. 1902. 27 sz. —

DEUTSCH Ernő dr.: A gátor ür daganatairól egy eset kapcsán. O. H. Gy. gy. 1901. 2 lap. —

DEUTSCH Izidor dr.: Myositis serosa után fellépett myositis ossificans circumscripta. O. H. 1902. 130 lap. — *U. a.*: Arthritis urica idült esetének rohamos javulása. O. H. 1901. 743 lap. —

Basedow kóránál. F. K. É. 1901. 247 lap. — EDELMANN Menyhért dr.: Kryptogeneticus sepsis. Gy. 1900. 148 lap. — *U. a.*: Lipomatosis universalis húgysavas diathesis és diabetes mellitus viszonya — Gy. 1900. 487 lap. — Ifj. ELISCHER Gyula dr.: Bakteriologiai módszerek a typhus abdominalis klinikai kórisméjében. O. H. 1902. 116 lap. Összefoglaló szemle. — FARKAS Miksa dr.: Az ideges gyomorbetegségek gyógykezelése. O. L. 1902. 41 sz. — FÁRY Béla dr.: Csúszos tarjag esete súlyos gastro intestinalis tünetekkel. Gy. 1900. 436 lap. — FERENCZY Sándor dr.: Apoplexiás roham sikeres gyógykezelése. Gy. 1901. 631 lap. — *U. a.*: Szívverés gyérülése az öregkorban. Bradicardia senilis. Gy. 1900. 388 lap. — *U. a.*: Két téves kórisme. Gy. 1900. 598 lap. — *U. a.*: Megfigyelések az agyvérzések és gyógyításuk körül. (Hemiplegia és térdtünet.) Gy. 1902. 36 lap. — FORNET Elemér dr.: Az elkövérédis pathológiájáról és therapiájáról. O. H. 1901. 362, 381, 395 lap. — FROMMER Ignác dr.: Ritka esetek a magán gyakorlatban. Acromegalia: dextrocardia; fennálló szívbillentyűhiba vagy nem? Gy. 1900. 484 lap. — GEBHARDT Ferencz dr.: Az asthma orvoslásáról. M. O. L. 1902. 1 sz. — GELLÉRT Sándor dr.: Ren mobilis. K. F. 1902. I. és IV. füzet. — GERŐ Sándor dr.: Észleletek a tüdővész korai diagnosisáról. Gy. 1901. 325 lap. — *U. a.*: Heveny sokízületi eszű és hozzácsatlakozó complicatiók esete. Gy. 1900. 261 lap. — GLÄSER J. A., a hamburg-eppendorfi közkórház főorvosától: Kell-e orvosolnunk a lázat s ha igen, hogyan? Megjegyzések Jendrassik Ernő tanár ily czímű dolgozatához. Gy. 1902. 132, 151 lap. — HAGER PÉTER dr.: Újabb elvek a gyomor hyper és hypoaciditás, valamint az ulcus és dilatatio ventriculi therapiájában. O. H. 1902. 475 lap. Összefoglaló szemle. — HEIM Pál dr.: A vas adagolásának kérdése a gyakorlatban. O. L. 41 sz. 1901. — HENSCH Géza dr.: Varicella septica esete. Gy. 1901. 426 lap. — HORVÁTH Géza dr.: A malaria és a szunyogok. Gy. 1901. 806 lap. — HÖNIG Izsó dr.: Az anorexiáról, különös tekintettel a krymotherapiára. O. L. 1901. 14 sz. — IMRÉDY Béla dr.: A cholelithiasis pathogenesiséről és therapiájáról. O. H. 1900. 159, 179, 196 l. — JAKOBI József dr.: Typhus bacillusok megjelenési viszonyairól a vizeletben. É. 1901. 215—235 lap. — JANCsó Miklós dr.: Adatok a lumbalis punctio kórismészeti jelentőségéhez. É. 1902. 83—128 lap. — *U. a.*: Néhány érdekcs kóresetről. Gy. 1902. Malaria pernicioso apoplectiformis. Tetanus. Lumbalis punctio kórismészeti értéke. A lumbalis punctio fontossága. Bélelzáródás ritka complicatiojú esete. Gy. 1902. 516, 548, 596 lap. — JANCsó Ödön dr.: A diazó-reactio értékéről. É. 1901. 64—84 lap. — JENDRASSIK Ernő dr.: Kell-e orvosolnunk a lázat, s ha igen, hogyan? O. H. 1901. 173, 194, 215 lap. — KAISER Károly dr.: Az anchylostomum duodenaleról és az anchylostomiásisról. Kl. F. 1900. IX. füzet. — KASSAI Jenő dr.: A haemoptysis kezeléséről. O. L. 1901. 1 és 2 sz. — *U. a.*: Diabetes insipidus meningitis basilaris luetica esetében. O. L. 1902. 13 sz. — *U. a.*: Enterolithiasis egy esete. O. H. 1901. 725 lap. — KÉTLY László dr.: Megjegyzések az angina pectoris (szív-göres) kórlényegéhez és therapiájához. M. O. L. 1902. 6 sz. — *U. a.* és WEISZ Ede dr.: Mennyiben lehet a phonotios bordáközi jelenségeket exsu-

datum pleuriticum esetében értékesíteni. M. O. A. 1900. 559—587 lap. — KLEIN Eberhardt dr.: A hasi hagymáz gyógykezeléséről. Gy. 1900. 788 lap. — KORÁNYI Sándor dr.: Az auscultatiós percussioról. O. H. 1902. 165, 186, 205 lap. — Kovács József dr.: A tüdőgümőkór korai diagnosisa. 1901. O. L. 1 és 2 sz. — *U. a.*: Az anaemia jelentőségéről. O. L. 1901. 17 sz. — KÖRMÖCZI Emil dr.: Streptococcus infectio által okozott polymyositis. O. H. 1902. 421 lap. — KUTHY Dezső dr.: Adatok a tüdőgümőkór hőmenetének ismeretéhez. O. H. 1902. 791 lap. — *U. a.*: A tüdővész szanatoriumi gyógykezeléséről. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 692, 709, 729 lap. — LADÁNYI Mór dr.: Tetanus gyógyult esete. Gy. 1902. 647 lap. — LÉVAI Dezső dr.: Az ichthyol hatása tuberculosinál. M. O. L. 1902. 32 sz. — *U. a.*: Megjegyzések a meningitisek tanához. Gy. 1900. 695 lap. — *U. a.*: A tuberculosis a vidéki gyakorlatban. Gy. 1902. 73 lap. — *U. a.*: Esetek a gyakorlatból. Icterus gravis. Hét napig tartó singultus. Icterus syphiliticus. Gy. 1902. 392 lap. — LÉVY Lajos dr.: Érdekesebb esetek a kórházi gyakorlatból. Meningitis tuberculosa esete. Heveny miliaris gümő. Gy. 1901. 377, 409 lap. — *U. a.*: A heroin alkalmazása szívbetegeknél. Gy. 1901. 119 lap. — LISZT Nándor dr.: A myxoedemáról 3 eset kapcsán. Gy. 1900. 740, 760 lap. — MÁRKUS Soma dr.: A sápkórnak fersannal való gyógykezeléséről. O. H. 1900. 754 lap. — MOSKOVITZ Albert dr.: Nephritis luetica praecox. O. H. 1900. 773 lap. — MOSKOVITS Ignác dr.: Gelatina injectio után fellépett tetanus esete. O. H. 1902. 798 lap. — *U. a.*: Szemelvények a gyakorlatból. M. O. L. 1902. 47 sz. — *U. a.*: Az asthma gyógykezeléséről. O. H. 1900. 364 lap. — NAGY Ármin dr.: Lappangó malaria esete. Gy. 1902. 40 lap. — ORBÁN Rezső dr.: A Barlow kórról. M. O. L. 1902. 12 sz. — PLESCH János: Egy új kopogtatási mód. O. H. 1902. 237 lap. — *U. a.*: A tüdővész gyógyszeres kezelése. O. L. 1902. 8 sz. — *U. a.*: A tüdővész tüneteinek gyógyszeres kezelése. O. L. 1902. 11 sz. — *U. a.*: A tüdővész gyógyszeres és tüneti kezelése. O. L. 1902. 35 sz. — *U. a.*: Adat a bélsárhányás kóroktanához. Gy. 1902. 804 lap. — POLLATSCHER Arnold dr.: Adat a diabetes mellitus kóroktanához. Gy. 1901. 314 lap. — PREISACH Izidor dr.: A tüdő tuberculosis kezelése igazollal. O. H. 1901. 409 lap. — PRINCZ Árpád dr.: A szívbjajok és a szénsavas fürdők. Gy. 1902. 326 lap. — PURJESZ Zsigmond dr.: Malariára vonatkozó vizsgálatok. O. H. 1902. 265, 282 lap. — RIBROOK Zsigmond dr.: Adatok az Oliver Cardarelli-féle tünet jelentőségéhez. O. H. 1900. 588 lap. — RÓTH József dr.: Adatok a szívbjajok mechanikus kezeléséhez. Gy. 1900. 566 lap. — ROTH-SCHULTZ Vilmos dr.: A nephritis gyógyításának irányelvei. Kl. F. 1900. VIII. füzet. — ROSENFELD Miksa dr.: Ileus gyógyult esete atropin kezelés után. F. K. É. 1900. 285 lap. — ROTTENBILLER Ödön dr.: A szív érzés és mozgás zavaraihoz. Kl. F. 1902. VI. és VII. füzet. — RÓZSAVÖLGYI Mór dr.: Ritka esetek a gyakorlatból. Achilles inlob tonsillitis után. Gy. 1901. 652 lap. — *U. a.*: Esetek a gyakorlatból; regurgitatio, illetőleg ruminatio 3 esete. Gy. 1902. 54 lap. — RUBER József dr.: Gastritis phlegmonosa purulenta gyógyult esete. O. H. 1900. 656 lap. — SCHENK Arthur dr.: Fersannal elért gyógyeredmények vér-

szegénység és sápkór eseteiben. *Kl. F.* 1901. III. füzet. — SCHOLTZ József dr.: A traumás neurosisról. Összefoglaló szemle. *O. H.* 1901. 634 lap. — SCHULHOF Vilmos dr.: Mellhártya izzadmányok hydropathikus kezelése. *O. L.* 1901. 22 sz. — SLAHOVSZKY Antal: Enterogen autointoxicatio esete. *M. O. L.* 1902. 45 sz. — STERN Samú dr.: A hepatitis interstitialisból eredő hasvízkór kezelése. *O. H.* 1900. 331 lap. — STERNBERG Géza dr.: Észleletek az 1899. évi kórházi és magángyakorlatból. *Nephrotyphus.* *Gy.* 1900. 326 lap. — STILLER Bertalan dr.: A peritonealis dörzsölési zörej. *O. H.* 1902. 835 lap. — *U. a.*: A hasmenés és székrekedés albuminuriáról. *O. H.* 1901. 51 lap. — *U. a.*: Tüsszentésokozta légmell ép tüdőnél. *O. H.* 1901. 246 lap. — *U. a.*: A gyomorloecoság klinikai jelentőségéről. *O. H.* 1901. 421 lap. — *U. a.*: Az enteroptosis tanához. *M. O. L.* 1902. 7 sz. — *U. a.*: A gyomor atonia kérdéséhez. *O. H.* 1901. 802 lap. — SÜMEGI József dr.: Jogosult-e a lefolyt appendicitis után a massage és mikor? *M. O. L.* 1902. 36 sz. — SZATMÁRI Sándor dr.: Basedow kórt kísérő súlyos bőrelváltozásról. *O. H.* 1901. D. B. 59 lap. — SZÁSZY István dr.: Farkas göres gyógyúlt esetei. *Gy.* 1901. 811 lap. — SZEGEDI MASZÁK Elemér: A tüdővész kórházi gyógyítása hazánkban. *Gy.* 1900. 132 lap. — SZÉKÁCS Béla dr.: Pneumothorax esete. *F. K. É.* 1901. 197 lap. — SZILÁRD Ármin dr.: A renyhe és tágult gyomor kór- és gyógytanához. *Gy.* 1902. 616 lap. — TAUSZK Ferencz dr.: Újabb adat a morphium adagolásához az aggkorban. *O. L.* 1901. 1 és 2 sz. — *U. a.*: A tüdő tuberculosis medicamentosus gyógykezelése. Összefoglaló szemle. *O. H.* 1902. 483, 499 lap. — TÖRÖK Lajos dr.: A kritikus izzadás magyarázata. *Gy.* 1901. 454 lap. — TÖVÖLGYI Elemér dr.: Az aneurysma tanának és gyógy módjának jelenlegi állása. *Kl. F.* 1900. VIII. füzet. — CSABAI UY Kálmán dr.: Angina. *Gy.* 1902. 501 lap. — VÁRKONYI Jenő dr.: Mediastinalis tumor két esete. *F. K. É.* 1902. 199 lap. — VEREBÉLY Tibor dr.: Emberi lépfene fertőzés esetei. *F. K. É.* 1901. 207 lap. — WALDMANN Fülöp dr.: Az orrvérzés csillapítása és kezelése. *M. O. L.* 1902. 35 sz. — WEISZ Ármin dr.: A tüdőgümőkórnek szanatoriumban való gyógykezelése 205 eset kapcsán. *O. H.* 1900. 544 lap. — WEISZ Ede dr.: Casuistikus közlések a póstyéni munkáskórházból. 1900. évi idényben. *O. L.* 1901. 7 sz. — *U. a.*: Casuistikus közlések a póstyéni munkáskórházból. *M. O. L.* 1902. 16 sz. — *U. a.*: A félheveny sokizületi csúz kezeléséről. *Gy.* 1901. 118 lap. — *U. a.*: Az idült csúz lázas alakjairól. *O. H.* 1902. 394 lap. — *U. a.*: Az idült csúzos betegek táplálkozási viszonyairól. *B. É.* 1900. 191 lap. — *U. a.*: A köszvényről. *O. H.* 1901. 364, 383, 397, 427 lap. — *U. a.*: Újabb vizsgálati eljárás. *Kl. F.* 1900. V. füzet és *O. H.* 1900. 50 lap. — *U. a.*: A heveny és az idült izületi csúz közötti viszony. *O. H.* 1900. 313, 332, 347 lap. — *U. a.*: Újabb mozzanatok a köszvény tanában. Összefoglaló szemlék. *O. H.* 1900. 58, 216, és *O. H.* 1901. 290 lap és *O. H.* 1902. 367 lap. — WEISZ Emil dr.: Az anaemia kezelésének mai álláspontja, különös tekintettel a sanguinalra. *Kl. F.* 1902. IX. füzet. — WINKLER Albert dr.: Vidéki casuistika. *O. H.* 1902. 352 lap. — ZIRKELBACH Antal dr.: Mily értékkel bír a gelatine injectio az aneurysmák gyógykezelésénél. *O. H.* 1901. 162 lap. Össze-

foglaló szemle. — *U. a.*: A heveny sokizületi csúsz és a szív bajok közötti viszony s a heveny sokizületi csúsz gyógykezelése. *Kl. F.* 1901. III. füzet. — *U. a.*: Klinikai tapasztalatok a jodipinról. *O. H.* 1900. 362 lap. — *U. a.*: Tapasztalatok a dionin gyógyértékéről. *O. H.* 1901. 600 lap.

B) Sebészet.

BALÁZS Dezső: Jegyzetek az általános sebészetből és a klinikai sebészet köréből. Réczey Imre tnr 1898. évben tartott előadásai nyomán (8r. 257 lap). Budapest, 1900. Mai Henrik. Ára 9 korona.

DOLLINGER Gyula dr.: Sebészeti módszerek. Bemutatva a m. kir. tudomány egyetem I-ső számú sebészeti klinikájának 1897/98, 1898/99, 1899/900. évi beteganyagán. Szerkesztette Dollinger Gyula. Mestorük vezetésével és közreműködésével írták Ilyés Géza dr., Kacsvinszky János dr., Zimmermann Károly dr., Holzwarth Jenő dr., Kopits Jenő dr., Manninger Vilmos dr., Pfann József dr., Polya Jenő dr., Rác István dr., Winternitz M. Arnold dr. (*N. Sr.* XXIII. 666 l.) Budapest, 1901. Eggenberger. Ára 12 kor.

NÉKÁM és KÉTYL: Vademeccum, I. III. csoport.

ACZÉL Károly dr.: A vállficzamok visszahelyezéséről. *Gy.* 1902. 695 l. — ALAPY Henrik dr.: Kis gyermekek sérveinek radikális mütéte. Összefoglaló szemle. *O. H.* 1900. 434 lap. — *U. a.*: Átjárhatatlan gégo és légesőszűkület gyógyítása THIERSCH-féle bőrlébeny beültetésével. *O. H. Gy. gy.* 1 lap. — *U. a.*: Az átjárhatatlan bárzsing-szűkületek retrográd sondázása gastrotomia útján. *O. H.* 1901. 69, 88 lap. — ARÁNYI Zsigmond dr.: A vállizületi bántalmak mechanikai terapiája. *M. O. L.* 1902. 51 lap. — *U. a.*: A kankós izületi lobok mechanotherapiái kezelése. *M. O. L.* 1902. 26 sz. — BAKÓ Sándor dr.: A húgykő morzsolás hatásáról. *Gy.* 1901. 612 lap. — *U. a.*: A gümös húgyhólyaglob localis kezeléséről. Összefoglaló szemle. *O. H.* 1900. 182 lap. — BALÁZS Dezső dr.: A nyelv jó indulatú daganatai. *O. H.* 1902. 640, 658, 675 lap. — BALINT Rezső dr.: Az epilepsia sebészi gyógyításáról. Összefoglaló szemle. *O. H.* 1900. 513 lap. — BÁRON Jónás dr.: Rekesz alatti tályog gyógyúlt esete. *Gy.* 1900. 260 lap. — BERNÁRD József dr.: Emeltyűs módszerek vállficzanodások helyretételénél. — *Gy.* 1902. 669 lap. — BERGER Ferencz dr.: Uranoplastika és staphylophasia újabb utókezeléséről. *Gy.* 1900. 242 lap. — *U. a.*: A vállficzamodások visszahelyezéséről. *Gy.* 1902. 730 lap. — BOKAY János dr.: Adat a Baccelli eljárás értékének megítéléséhez az ecchinococcus tömlő gyógykezelésénél (ecchinococcus pleurae). *O. H. Gy. gy.* 1900. 11 lap. — BORBÉLY Samu dr.: Biztosít-e a húgykő miatt végzett magos hólyag metszés recidiva ellen? *É.* 1900. 173 lap. — *U. a.*: Gyomor bélmütétek. *Gy.* 1901. 676, 710 lap. — *U. a.*: Két sérv az egyik oldali herezacskóban. *Gy.* 1900. 198 lap. — *U. a.*: Reflexiók, LÉVAI József dr.: A kezek sterilizálása és fertőzéstől megvédése bevonó anyaggal című dolgozatára. *Gy.* 1900. 422 lap. — *U. a.*: A konyhasós víz infusioról. *Gy.* 1900. 468 lap. — *U. a.*: A sérvmetszésről. *Gy.* 1901. 182, 200, 216, 231 lap. — *U. a.*: Újabb adat a sérvmetszést követő vérzésekhöz. *Gy.* 1902. 244 lap. — *U. a.*: Adatok

a pylorus szűkületek operációs kezeléséhez. É. 1901. 142—149 lap és Gy. 1901. 294 lap. — BOROS József dr.: Az ureter bélbe való implantálásáról ureter sérülés alkalmával. O. H. 1900. Külön melléklet. — BORSZÉKY Károly dr.: Az arteria mesenterica superior emboliája által okozott ileus. O. H. 1900. 239 lap. — *U. a.*: Koponya alapi töréshez és commotiohoz társuló diabetes insipidus. O. H. 1900. 18 lap. — *U. a.*: Az echinococcus műtétekről. O. H. 1900. 522, 542, 559 lap. — BRUNAUER Ambro dr.: Tetanus traumaticus gyógyult esete. Gy. 1902. 600 lap. — CHUDOWSKY Móricz dr.: Az alsó végtag törések járó kötéssel való kezeléséről. O. L. 1901. 24 sz. — *U. a.*: A kathodsugár, mint vizsgálati módszer csontlobok esetében. O. L. 1902. 17 sz. — *U. a.*: Megjegyzések a czombesont alsó végdarabja leválásának kezeléséhez. O. H. 1902. 127 lap. — *U. a.*: Adatok az orsócsont alsó harmada törésének kezeléséhez. O. H. 1902. 608, 627 lap. — *U. a.*: A csonttörések és ficzamosodások kör- és gyógytanának haladása. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 10, 25, 43 lap és O. H. 1902. 135, 154, 173, 191, 211 lap. — *U. a.*: Csontképlő műtétek az alsó végtagban a zomb esonkítása esetében. O. H. 1901. 101 lap. — *U. a.*: A kathodsugarak alkalmazása a sebészet terén. I. rész. Kl. F. 1902. V füzet. II. rész. Kl. F. 1902. IX füzet. — *U. a.*: Gyomor bélműtétek. M. O. A. 1902. 33—72; 219—227; 339—358; 441—461; 501—520; 622—639 lap. — *U. a.*: Adatok a koponyatető töréseinek kezeléséhez. M. O. A. 1901. 558—585 lap. — *U. a.*: A járókötések alkalmazásának bírálata. M. O. A. 1901. 438—463 lap. — *U. a.*: A nyelv vivőeres érdaganatának esete. O. H. 1900. 799 lap. DEÉRI J. Henrik: Veleszületett keresztjtáji daganat. O. H. 1901. 804 lap. — DIRNER Gusztáv dr.: A vulva heges atresziája 3½ éves leánykánál. O. H. 1900. Gy. gy. 31 lap. — DOLLINGER Gyula dr.: Az anaemia splenica, vagy splenomegalia primitiva gyógykezelése a lép kiirtásával. O. H. 1902. 300, 321 lap. — *U. a.*: A repositio anatomiai akadályai az idült subcoracoidalis vállizületi ficzamosknál és a véres úton való repositiónak új módszere. O. H. 1902. 737, 759 lap. — *U. a.*: A mesterséges légmell, mint a mellkas falán keresztül ható daganatok, vagy tüdő alképletek kiirtását megelőző műtét. O. H. 1901. 820 lap. — *U. a.*: Érzéstelenítés a gerinczagy-burok üregébe történt cocain befeeskendezéssel. O. H. 1900. 653 lap. — *U. a.*: A Gasser-féle dúcz koponya-üregen belüli kiirtása az arteria meningea media leköttése nélkül. O. H. 1900. 653 lap. — DOKTOR Sándor dr.: Az Angiothrypsiaról. O. H. 1900. 271, 287 lap. — DONÁTH Gyula dr. és STEIN Adolf dr.: A Szt. Rókus kórház Röntgen laboratoriumából. F. K. É. 1900. 193 lap. — FARKAS László dr.: Az osztály műtéti naplójának ismertetése. A lapoczsont heveny esonthártya lobjának esete, a ballapoczsont esonkolása, gyógyulás. A conservatív kezelés térfoglalása borszeszkötések mellett. F. K. É. 1902. 133 lap. — FARKAS Dániel dr.: Adat az appendicitis műtétéhez. Gy. 1900. 421 lap. — FISCHER Aladár dr.: Jackson-féle epilepsia operált esete. M. O. L. 1902. 39 sz. — *U. a.*: Adatok a nyelvvrák operálásához. F. K. É. 1901. 222 lap. — *U. a.*: A Schleich-féle infiltrációs anaesthesiaról. O. H. 1900. Külön melléklet. — FROMMER Ignác dr.: Primaer gümőkóros gyomorfelekély. Gy. 1902. 553

lap. — *U. a.*: Herniotomia magas kortú egyéneknél. Gy. 1902. 567 lap. — GELLÉRT Sándor dr.: A sebészi vesebajok diagnosztikája. O. L. 1901. 15 sz. — GÖNCZY Béla dr.: Teljes radialis hűdésnek inplastikával gyógyult esete. O. H. 1901. 119 lap. — GUHR Géza dr.: A sebkezelés elvei, különös tekintettel a keztyűben való műtévesre. O. L. 1902. 22 sz. — HABERERN J. Pál dr.: Idegen test a hólyagban. F. K. É. 1901. 202 lap. — *U. a.*: Infliczamokról. M. O. A. 1901. 213—229 lap. — *U. a.*: A rádus myelogen kiterjedt sarcomájának kiirtás által gyógyult esete. F. K. É. 1902. 181 lap. — HAGER Péter dr.: A cholelithiasis belső kezelésének és az operatív beavatkozás indicatioinak újabb elvei. O. H. 1902. 488, 504 lap. — HALÁSZ Aladár dr.: A penis gümös megbetegedéséről eset kapcsán. O. H. 1901. 677 lap. — HASENFELD Arthur dr.: A chloroform-narcosisban végzett laparotomiáknál fellépő vérkeringési zavarok kezeléséről. O. H. 1900. 553 lap. — HERCZEL Manó dr.: Rákos gyomor teljes kiirtása. O. L. 1901. 10 sz. — *U. a.*: Subcutan parafin prothesisek. 1901. 44 sz. — *U. a.*: A húgyhólyagkövek spontán átfuródásáról. M. O. L. 1902. 10 sz. — *U. a.*: Adatok az epeköbetegség sebészi gyógykezeléséhez. M. O. L. 1902. 23 sz. — *U. a.*: Nephrectomiával gyógyított vese ecchinococcus esete. Prostata hypertrophia teljes retentióval. M. O. L. 1902. 23 sz. — *U. a.*: Casuistikus esetek a sebészet köréből. M. O. L. 1902. 50 sz. — *U. a.*: A tüdőűszök műtéti kezeléséről. O. H. 1900. 458 lap. — HERSZKY Manó dr.: A Treitz-féle herniák és azok jelentősége. Gy. 1901. 246 lap. — *U. a.*: A vese és az ureter sebészet haladása. Gy. 1902. 84, 102, 452, 469 lap. — HEVESI Imre dr.: A gastroplicatióról. Gy. 1900. 244 lap. — *U. a.*: A Röntgenezés értékesítéséről a csipőizületi veleszületett ficzomok kórismézésében és gyógyításában. É. 1902. 265—280 lap. — *U. a.*: A sugárgomba betegségről. É. 1900. 49 lap. — HINTS Elek dr.: Nyílt gypszkötések, czomb- és alszártörések fennjárom kezelése. Gy. 1901. 470, 487 lap. — *U. a.*: Az izomműködés által okozott vállizületi ficzamosodások mechanismusáról. O. H. 1901. Külön melléklet. — *U. a.*: A mutató ujj tenyéri ficzamosodásának esete. O. H. 1900. 702 lap. — *U. a.*: Az izületek segítő szalagainak izolált szakadásáról a ligamentum genu collateralare fibulare szakadásának esete kapcsán. M. O. A. 1900. 190—215; 217—258 lap. — HORVÁTH Mihály dr.: A veleszületett csipőizületi ficzomról. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 530 lap. — *U. a.*: A világra hozott csipőizületi ficzom gyógykezeléséről. M. O. A. 1901. 489—510 lap. — *U. a.*: Tanulmányok a skoliosisról. 437—459 lap. — HOLZWARH Jenő dr.: A művégtagok. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 181, 201, 218 lap. — HÜLL Hümér dr.: Műtett rectum-prolapsus esete. O. H. 1902. Gy. gy. 46 lap. — *U. a.*: Törekvések a sebészeti eszközök, a kötőszerek és a varróanyagok zsirtalanítását tökéletesíteni. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 683, 698, 713, 730, 744, 763, 782, 799, 814 lap. — *U. a.*: Adatok a köldöksérvek gyógytanához. O. H. 1900. Külön melléklet. — *U. a.*: Köldökszinorsérv műtéttel gyógyult esete. Gy. gy. 1900. 6 lap. — *U. a.*: A Meckel-féle diverticulumról. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 660 lap. — *U. a.*: A homokóra-gyomor kór és

gyógytanának mai állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 73 lap. — *U. a.*: A levegő jelentősége a sebgyógyításra. Kl. F. 1902. II. füzet. — *U. a.*: Az újabb vegyi desinfectiensek. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 509, 524, 540, 557, 572, 588 lap. — ILYÉS Géza dr.: A hydrocele kezeléséről és a Winkelmann-féle eljárásról. O. H. 1900. 128 lap. — *U. a.*: Urether catheterezés és radiographia. O. H. 1901. 659 lap. — *U. a.*: Szűkületeknél végzett húgycső resectiókról. O. H. 1902. 465 lap. — KACZVINSZKY János dr.: Rendszeresség a rák műtévéseben. Gy. 1902. 488 lap. — *U. a.*: Mi a nyirkmirigyekben jelentkező rákos kiújulások oka és miként módosítsuk műtévesi eljárásunkat. Gy. 1901. 804 lap. — KISS-Gyula dr.: A veseműködésre vonatkozó újabb vizsgálati módszerekről és azoknak használatosságáról sebészi vesebetegségeknél. Gy. 1901. 310, 326, 343 lap. — KOCH Béla dr.: A heges bárzsing szűkületekről és azok sebészi kezeléséről. F. K. É. 1902. 204 lap. — KOLLARITS Jenő dr.: A verőér obliterációjából származó időszakos sántításról. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 414 lap. — *U. a.*: Idült ízületi csúsz és a spondylose rhizomelique. O. H. 1900. 442, 463, 478, 495 lap. — KORITS Jenő dr.: A coxa varának nevezett kórkép ismertetése. O. H. 1901. 739, 758, 775, 790 lap. — *U. a.*: Az intransplantatio alkalmazása az orthopaediában. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 41 lap. — KONRÁD Béla dr.: A gerinczvelő lövési sérüléseinek esete agnyilkossági kísérletnél. Gy. 1900. 581 lap. — KOZTKA Emil dr.: Hólyag daganat műtete. H. O. 1902. 17 lap. — KOVÁCS N. Lajos dr.: Vékonybél előesés a végbélen át. Gy. 1901. 505 lap. — LÉVAI Dezső dr.: Ritkább esetek a gyakorlatból. *Vulnus sclopetarium pulmonum*. Gy. 1901. 394 lap. — *U. a.*: A kezek sterilizálása és fertőzéstől megvédése bevonó anyaggal. Gy. 1900. 389 lap. — *U. a.*: Válasz BORBÉLY Samu dr. műtő, kórházi főorvos reflexioira: „a kezek sterilizálása és fertőzéstől megvédése bevonó anyaggal” cz. dolgozatomra. Gy. 1900. 439 lap. — LÉVAI József dr.: Bélelzáródások. O. H. 1902. 285, 302 lap. — *U. a.*: Könyökhajlati értágulat esete. Gy. 1901. 214 lap. — *U. a.*: Hogyan érhetünk el asepsist a seb egyesítésnél. Gy. 1901. 580 lap. — LIPSCHER Mór dr.: A gastrotomiáról. M. O. L. 1902. 10 sz. — *U. a.*: Adatok az agydaganat sebészetéhez. F. K. É. 1900. 287 lap. — MANNING Vilmos dr.: Könnýű járókötések alkalmazása az alsó végtag töréseinél. F. K. É. 1900. 253 lap. — MÁRBERGER Sándor dr.: Panaritiumok és azok kezelése. M. O. L. 1902. 13 sz. — MÁRER József dr.: Az emberi test különböző tájain levő idegen testekről a napi gyakorlat szempontjából tekintve. M. O. L. 1902. 41 sz. — MARIKOVSKY György dr.: A kéz desinfectiójáról. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 272 lap. — MUNK Jakab dr.: A dymalnak alkalmazhatóságáról a sebészetben. O. H. 1902. 599 lap. — NAVRATIL Imre dr.: A gégerák operálásáról. O. H. 1900. Külön melléklet. — NÉKÁM Lajos dr.: Az epithelioma kezelése methylenkéekkel. O. H. 1901. D. B. 52 lap. — NEUMANN Jákó dr.: Adatok az emberi test különböző tájain levő idegen testek kérdéséhez. M. O. L. 1902. 51 szám. — NOVOTNY Lajos dr.: A hólyagbetegségekről. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 293, 320, 337, 353, 366 lap. — OSTERMAYER Miklós dr.: Coitus által előidézett bal hüvelyboltozat kiterjedt repedésének esete. Gy. 1901. 614 lap.

— *U. a.*: Az emlők sebészete az utóbbi években. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 152 lap. — *U. a.*: A sérvsebészet az utóbbi években. Összefoglaló szemlék. O. H. 1900. 677 lap., O. H. 1902. 473 lap és O. H. 1901. 715, 729 lap. — PAPP Gábor dr.: Sérvműtétek. O. H. 1902. 515 lap. — PAUNZ Márk dr.: A felső állcsont fedett töréseiről M. O. L. 1902. 10 sz. — PESTHY István dr.: Angioma cavernosum colli congenitum. O. H. Gy. gy. 1901. 15 lap. — PLESCH János dr.: A Dollinger-féle módszer az idült vállizületi ficzam véres repositióját illetőleg. O. L. 1902. 43 sz. — *U. a.*: Új módszer a csonttörések kórismézésére. O. H. 1902. 454 lap. — PÓLYA JENŐ Sándor dr.: Sérülés alapján kifejlődött rekesz sérv esete. M. O. L. 1902. 50 sz. — *U. a.*: Casuistikus adatok a pofarások operálásához. O. H. 1902. 51, 71, 90, 111, 131, 151 lap. — *U. a.*: Vékonybél resectióval komplikált végbél kiirtás esete. F. K. É. 1902. 223 lap. — POZSONYI Jenő dr.: Kocsány csavarodást nem szenvedett hypertrophiás vándorlóp; lépkiirtás. M. O. L. 1902. 50 sz. — PROCHNOW József dr.: A heveny vállficzam helyreigazításának kérdéséhez. Gy. 1902. 743 lap. — *U. a.*: A járókötés eredménye alsó végtágtörések kezelésénél. Gy. 1901. 150 lap. — *U. a.*: Hashártya echinococcus tömlők esete. Gy. 1900. 343 lap. — RÁSKAY Dezső dr.: Lithiasis esetek. O. H. 1901. 710, 726, 744 lap. — *U. a.*: Adat a zsugorhólyag kór és gyógytanához. O. H. 1901. 249 lap. — *U. a.*: (REACH Dezső dr.): A hydrocele gyökeres műtétének értéke. O. H. 1900. 130, 147, 163 lap. — *U. a.*: Az enteroptosis és annak mechanikai kezelése. M. O. L. 1902. 26 sz. — REISZ Oktáv dr.: Késői utóvérzés esete az arteria radialisból. M. O. L. 1902. 37 sz. — RHMER Béla dr.: A húgyeső szűkületéről. O. H. 1901. 4, 21, 55 lap. — RÓNA Dezső dr.: Adatok a koponyalékelés indicatiójához. M. O. L. 1902. 23 sz. — ROTH Adolf dr.: Az elferdült mellkast redressáló újszerű portatív készülékek ismertetése. M. O. L. 1902. 51 sz. — *U. a.*: Az antropocoordinatometer. M. O. L. 1902. 51 sz. — *U. a.*: Egy bordapúpot visszanyomó corset ismertetése. Gy. 1902. 119 lap. — ROTH Jenő dr.: A prostata hypertrophia operatív orvoslása Bottini szerint. O. L. 1901. 38 sz. — *U. a.*: Újabb adatok a Bottini-féle műtét kérdéséhez. O. H. 1901. 139, 159 lap. — ROTHBART József dr.: Az aranyeres csomók és azok sebészi kezelése. O. L. 1901. 36 sz. — *U. a.*: Sebészeti beavatkozások diabeteseseknél. O. L. 1901. 31 sz. — *U. a.*: A panaritiumok és azok kezelése. M. O. L. 1902. 9 sz. — *U. a.*: Végbélszűkület véres úton gyógyult esete. O. L. 1902. 32 lap. — ROTTENBILLER Ödön dr.: Adatok a gümös ú. n. hideg tályogok fejlődéséhez. O. L. 1902. 13 sz. — *U. a.*: Adatok a csont és izületi gümőkör kezeléséhez. O. L. 1902. 26 sz. — *U. a.*: Adatok a gümös betegségek kór-oktanához, különös tekintettel a traumáknak gümös csontbántalmaknál való szerepére. M. O. A. 1900. 460–490; 603–629 lap. — SCHÄCHTER Miksa dr.: Az aranyér kezelése. Gy. 1900. 164 lap. — SCHWARTZ Frigyes dr.: Rendkívül súlyos, gyógyulással járó agysérülés. Kl. F. 1900. XI. füzet. — SELLEI József dr. és FARKAS Ignác dr.: Érzéstelenítő eljárások a penis műtétéinél, tekintettel az Oberst-féle eljárásra. Gy. 1902. 212 lap. — STEIN Adolf dr.: Néhány érdekesebb eset a Rókus-kórház Röntgen-laboratóriumából. F. K. É. 1902.

214 lap. — *U. a.*: lásd DONÁTH Gyula dr. — SÜMEGI József dr.: Mechanotherapiai közlemények, tekintettel a Zander-féle gyógygymnastikára. Gy. 1900. 708, 737 lap. — SZILÁGYI József dr.: A Priessnitz kötés alkalmazásának a módja. M. O. L. 1902. 2 sz. — TAMKÓ Károly dr.: Alcohol kötések. Gy. 1900. 544 lap. — TÓTH Gyula dr.: Contusio-e vagy bélrepedés. Gy. 1901. 265 lap. — TÓTH István dr.: Vese echinococcus és nephrectomia. O. H. 1902. Gyn. 26 lap. — TÖRÖK Béla dr.: A nyeregorr plastikus műtéveséről O. H. 1901. 485 lap. — VEREBÉLY László dr.: Köldökzsínorsérvtel műtéttel gyógyult esete. Gy. gy. 1900. 5 lap. — WEISZ Miksa dr.: Casuistikus közlemény a mellkas szúrt sebesüléséről. O. H. 1901. 141 lap. — WINTERNITZ M. Arnold dr.: A májbeli echinococcus tömlők infectióiról és elgenyvedéséről. O. H. 1901. 2, 20, 40, 54, 71 lap. — *U. a.*: Az indirect supracondilae felkarcsont-törések dislocatioinak mechanismusa, különös tekintettel a radialis benuulására. Gy. gy. 1902. 41 sz. — *U. a.*: A vékonybél invaginációról egy resecált gangraenosus eset kapcsán. Gy. gy. 1902. 1 lap. — *U. a.*: A cholecystitis és cholelithiasis általános sebészeti pathológiájának jelen állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 26 lap.

C) Szemészet.

CSAPODI István dr.: A szemészet kézikönyve. Második bővített kiadás. 57 ábrával (8-r. XVI. 490 l.). Budapest, 1902. Ifj. Nagel Ottó. Ára kötve 10 korona.

GRÓSZ Emil dr.: A szembajok összefüggése a szervezet egyéb betegségeivel. Egyetemi előadások vázlata. 27 l.

NÉKÁM: Vademecum, lásd III.

BARLAY János dr.: Teheremelés után megvakulás. Sz. 1901. 39 lap. — *U. a.*: Exophthalmus pulsans. Sz. 1901. 38 lap. — *U. a.*: Az adrenalin alkalmazása a szemészetben. Sz. 1901. 76 lap. — *U. a.*: Pemphigus conjunctivae esete. Sz. 1901. 16 lap. — BLASKOVICH Fridolin dr.: A fiatalkori hályog operálása. 1901. 11 lap. — *U. a.*: Új eszköz jodoformporna a szem belsejébe való vitelére. 1902. Sz. 31 lap. — CSAPODI István dr.: Malarias papillo retinitis. Sz. 1901. 58 lap. — DAVIDOVITS Jenő dr.: Ophthalmoplegia externa oculi utriusque. Sz. 1900. 85 lap. — FALTA Marczel dr.: A tavaszi hurutról. O. H. 1902. 440 lap. — *U. a.*: A heidelbergi szemorvos congressus. O. H. 1902. 567 lap. — *U. a.*: A trachoma kezelése ichtargannal. O. H. 1901. 458 lap és Sz. 1901. 6 lap. — *U. a.*: A szivárványhártya előesés therapiája szemblenorrhoeánál. O. H. 1900. 146, 161 lap. — *U. a.*: Az átmeneti redő kimetszése trachománál. O. H. 1900. 429 lap. — FEJÉR Gyula dr.: Szemizom sérülések. O. L. 1902. 35 sz. — *U. a.*: A szemteke zúzódása, különös tekintettel a sérülés okozta iris és lencse hiányra. O. L. 1902. 50 sz. — *U. a.*: Adatok a blenorrhoea sacci lacrymalis körképéhez és gyógykezeléséhez. Gy. 1900. 516 lap. — *U. a.*: A szemhéjgörcs neuropathikus alakjairól. Sz. 1901. 28 sz. — *U. a.*: Válasz FALTA dr.-nak az ichtargant illetőleg. O. H. 1901. 474 lap. — *U. a.*: A myxosarcoma

retrobulbare operált esete. Sz. 1900. 82 lap. — *U. a.*: Adatok a glioma és pseudoglioma közötti differentialis diagnosis tanához. Sz. 1901. 59 lap. — *U. a.*: Szemészeti közlemények a székesfővárosi szent Margit kórházból. Gy. 1902. 196, 218, 231, 247, 277 lap. — *U. a.*: A görvélyes szemgyuladásról. (Ophthalmia scrofulosa) Kl. F. 1902. VIII. füzet. — *U. a.*: Nagyfokú vérzés az üvegtestben. F. K. É. 1900. 451 lap. — *U. a.*: Irido-cyklitis scrofulosa esete. F. K. É. 1900. 449 lap. — FEUER Náthán dr.: A szemhéjporcz és az átmeneti redő kimetszése trachománál. K. K. 1901. 34 sz. — *U. a.*: Jelenlegi trichiasis műtéteim. Sz. 1900. 9 lap. — *U. a.*: A szemhéjporcz és az átmeneti redő ki netszése. F. K. É. 1900. 277 lap. — FRIM Arthur dr.: A látóidegfő és környékének állapota glaucomás szemekben. Sz. 1901. 32, 46 lap. — GABLER Lajos dr.: Az ideghártya leválás előfordulása és gyógyítása. Sz. 1900. 12 lap. — *U. a.*: A budapesti szemklinikán végzett Kuhutféle discissio eredményei. Sz. 1900. 67 lap. — *U. a.*: Conjunctivitis vernalis. Összefoglaló szemle. Sz. 1900. 57 lap. — GOLDZIEHER Vilmos dr.: A trachoma kezelése. K. K. 1901. 35 és 36 sz. — *U. a.*: Adatok a szem kórboncztanához. M. O. L. 1902. 24 sz. — *U. a.*: Adatok a trachoma kezelés technikájához. O. L. 1901. 19 sz. — *U. a.*: Szemorvosi casuistika. O. L. 1901. 43 sz. — *U. a.*: Az orbita syphilis. M. O. L. 1902. 11 sz. — *U. a.*: Az utóképek kóros persistenciájáról. M. O. L. 1902. 41 sz. — *U. a.*: A cornea gonorrhoeás fekélyesedésének operatív kezelése. F. K. É. 1902. 176 lap. — *U. a.*: A trachoma kezelése. F. K. É. 1900. 411 lap. — Grósz Emil dr.: A trachoma gyógyításának rationalis módszere. K. K. 1901. 34 sz. — *U. a.*: Okozott-e a szintévesztés közlekedési balesetet. M. O. L. 1902. 46 sz. — *U. a.*: A szivárvány-hártya tuberculosis. Sz. 1902. 39 lap. — *U. a.*: A glaucoma gyógyítása. Sz. 1902. 36 lap. — *U. a.*: A szemészet egyetemi oktatása. Sz. 1900. 63 lap. — *U. a.*: Sympathicus gyuladás képében lefolyt tuberculosis uvae. Sz. 1900. 71 lap. — *U. a.*: Gyógyúlt sympathiás szemgyuladás esete. Sz. 1900. 71 lap. — *U. a.*: Az átöröklődő szembajokról. Összefoglaló szemle. Sz. 1900. 35 sz. — *U. a.*: A nagyfoku rövidlátás operálása. Összefoglaló szemle. Sz. 1900. 15 lap. — *U. a.*: Az egyszerű látóidegsorvadás aetiologiája. Összefoglaló szemle. Sz. 1900. 14 lap. — *U. a.*: A mellékvese kivonat alkalmazása szembetegségekben. F. K. É. 1900. 237 lap. — *U. a.*: A trachoma rationalis módszerei. F. K. É. 1900. 238 lap. — HALÁSZ Henrik dr.: Néhány szó PAUNZ Márk dr.-nak: „Az orrbetegségek befolyásáról a szembajokra” című közleményére. O. H. 1900. 319 lap. — HOLLÄNDER Hugó dr.: A diphtheria és influenza utáni alkalmazkodási hűdésekről. Gy. 1901. 422, 439 lap. — Hoor Károly dr.: Készülék a színérzés (színvakság) gyakorlati meghatározására. M. O. L. 1902. 41 sz. — *U. a.*: A glaucoma különböző orvoslási módjairól. Sz. 1902. 25 lap. — *U. a.*: Tapasztalatok a szemészet körében. M. O. L. 1902. 24 sz. — *U. a.*: Az u. n. iskolai rövidlátásról. Sz. 1902. 59 lap. — *U. a.*: Válasz Grósz Emil dr.: „Okozott-e a szintévesztés közlekedési balesetet” című cikkére. M. O. L. 1902. 46 sz. — IMRE József dr.: A szemgödörbeli nem gennyedő csonthártya gyuladás viszonya a szemgolyóhoz. Sz.

1902. 59 lap. — *U. a.*: A trachomaügy és a szemkórházak. Sz. 1901. 1 lap. — *U. a.*: A trachoma gyógyítás sebészi eszközei. Sz. 1901. 43 lap. O. L. 1901. 42 sz. — KALDROVITS Andor: Közlések a Szt. Rókusokórház szemészeti osztályáról. Glaucoma juvenilis. Keratitis punctata. Luxatio lentis subconjunctivalis. Ophthalmia sympathica. Sz. 1901. 17 lap. — *U. a.*: Gonorrhoeás endogen fertőzés esetei. Sz. 1900. 85 lap. — *U. a.*: Súlyos gémzéses esetek. F. K. É. 1901. 218 lap. — Kocsis Elemér dr.: A könyvesatorna genyedés kezelése. Sz. 1902. 13 lap. — LEITNER Vilmos dr.: A cupralgolról. Sz. 1901. 5 lap. — *U. a.*: Lágý fekély a szemhéjakon. Sz. 1902. 9 lap. — *U. a.*: Sérülésses eredetű szemizombénulás. Sz. 1902. 10 sz. — *U. a.*: Idegen test az orbitában. Sz. 1902. 19 lap. — *U. a.*: A veleszületett szembajokról. Sz. 1902. 26 sz. — *U. a.*: A szem sérülésének két ritkább alakja. Gy. gy. 1901. 28 lap. — *U. a.*: Az újszülöttek genyes szemgyulladásának megelőzése. Sz. 1901. 23 lap. — MOHR Mihály dr.: Közlések a szemorvosi praxisból. Gy. 1901. 502, 633 lap. — *U. a.*: Az újszülöttek szemgyulladásának megelőzése. Gy. 1901. 361 lap. — NEUMANN Jákó dr.: A cornea rétegei közé tört szalmaszálak eltávolítása. M. O. L. 1902. 43 sz. — PÓR Dezső dr.: Sérülésses izombénulás ritka esete. Sz. 1901. 64 lap. — POLYÁK Lajos dr.: A könyörvezeték szondázása az orrfelől. O. H. 1901. 836 lap. — REMENÓR Elek dr.: A kötőhártya amyloid és hyalin elfajulása. Sz. 1902. 16 lap. — SCPIADESZ Elemér dr.: Az ophthalmoblenorrhoea prophylaxisának kérdése, kapcsolatban az ezüst acetattal végzett instillatiók eredményének ismertetésével. Gyn. 1902. 9, 30 lap. — *U. a.*: Még néhány szó az argemum aceticum értékéről az ophthalmoblenorrhoea neonatorum, prophylaxisában. Gyn. 69 lap. — SCHOLTZ Kornél dr.: A szemgolyó ellökődése a szemgödör lágyrészeinek elgenyedése következtében. Sz. 1901. 16 lap. — *U. a.*: Kétoldali primaer szemgödri venathrombosis gyógyult esete. Sz. 1901. 16 lap. — *U. a.*: Tuberculosis palpebrae. Sz. 1901. 17 lap. — *U. a.*: Öregkori hályog spontán meggyógyulása. Sz. 1901. 31 sz. — *U. a.*: Coloboma nervi optici. Sz. 1901. 37 lap. — *U. a.*: Coloboma choroideae két esete. Sz. 1900. 46 lap. — *U. a.*: Angioma subconjunctivale. Sz. 1900. 67 lap. — *U. a.*: Expulsiv vérzések a szemteke belsejéből. Sz. 1900. 57 lap. — SCHULEK Vilmos dr.: Kamarás pápaszemek. Sz. 1900. 25 sz. — SIKLOSSY Gyula dr.: A sympathiás, vagy vándorszemgyulladás új theoriája. Gy. 1901. 774 lap. — *U. a.*: Járó betegeken végzett iridectomia esetek. Sz. 1902. 8 lap. — *U. a.*: Csüngő szemhéj felnyitása izomképzéssel. Sz. 1902. 28 és 46 lap. — *U. a.*: A heidelbergi szemész társaság gyűlése. Sz. 1902. 71 és 81 lap. — *U. a.*: Adatok a szemhéjak sebészetéhez. Gy. 1902. 580 lap. — STEINER Gyula dr.: Orbitalis erysipelas folytán beállott teljes megvakulás. F. K. É. 1901. 262 lap. — *U. a.*: Kisebb közlések a kórházi gyakorlatból. Sz. 1900. 71 lap. — SZENTIRMAI József dr.: A lencsének különös módon történt kijövele a szemből. Sz. 1901. 40 lap. — SZILI Aurél dr.: Hajkúpódás a szemhéji kötőhártya alatt. Sz. 1900. 13 lap. — SZILI Adolf dr.: A szaruhártya fellazulása. Sz. 1900. 27 lap. — TÖRÖK Ervin dr.: A könnylevezető megbetegedéseinek kezelése a XIX. század második felében. Összefoglaló szemle Sz. 1900. 16

lap. — VAJDA Géza dr.: Szarufoltok tisztítása dioninnal. Sz. 1901. 55 lap. — *U. a.*: Ektogen eredetű panophthalmitis gyógyúlt esete. Sz. 1900. 33 lap. — *U. a.*: A trachoma gyógyítás (a hódmezővászárhelyi szemkórház tapasztalatai alapján). Gy. 1902. 455, 502, 772 lap. — VERMES Lajos dr.: A látóhártya egy sajátos kóros elfajulásáról. Sz. 1901. 49 lap. — *U. a.*: A dionin a szemészetben. Sz. 1900. 79 lap. — VIDÉKY Richard dr.: A jequirity therapia használatáról. M. O. L. 1902. 24 sz. — *U. a.*: Adatok az amblyopia ex anopsia tanához. M. O. L. 1902. 11 sz.

D) Szülészet és Nőgyógyászat.

BÁRSONY János dr.: Szülészet dióhéjban. 8r. 91 lap. Különlennyomat a Nékám—Kétly-féle magyar orvosi vademecum-ból. Budapest 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 2 kor. — lásd. III.

KÉZMÁRSZKY Tivadar dr.: A szülészet tankönyve bábák számára. Nyolczadik javított kiadás, 7 ábrával. (N. 8r. 197 lap.) Pozsony 1902. Stampfel Károly. Ára 4 kor.

KÖHEGYI Lajos dr.: A haránt fekvésekről, azok aetiologiája, diagnosztikája, osztályozása, lefolyása és kezelése. (N. 8r. 122 lap) Budapest 1901. Eggenberger. Ára 3 kor.

TEMESVÁRY Rezső dr.: A tejelválasztás és szoptatás élet- és kórtanának kézikönyve. 8r. 87. 876 lap. — Budapest, 1901. Atheneum. — *U. a.*: A dajka kérdésről. 8r. 15 lap. — *U. a.*: A massage és villamosítás alkalmazása a nőgyógyászatban. (8r. 251 lap) Patria. — *U. a.*: A szülészet haladása a XIX. században. (N. 8r. 45 lap) Budapest 1901. Franke Pál. Ára 1 kor.

Bábakönyv, magyar. A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszternek a belügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg kibocsátott 1902 évi, 60.000 számú rendeletével, Magyarországon az okleveles bábák tanítását és mesterségét kötelezőleg szabályozza. Hivatalos kiadás. N. 8r. 292. Budapest 1902. Dobrowsky és Franke bizománya. Kötve 4 korona.

ÁKONTZ Károly dr.: Ismételve szülő nőnél összeforrt külső méhszáj. É. 1—6 lap. 1900. — BAYER M.: Vérdaganat a nagy szemérem ajakban. BK. 1901. 236 lap. — BÁRSONY János dr.: Az endometrium kezelése intrauterin injecciókkal. O. H. 1900. 66, 84 lap. — BÄCKER József dr.: Terhességgel szövődött fibromyoma uteri hat esete. F. K. É. 1901. 385 lap. — *U. a.*: A vaginalis műtétekről. F. K. É. 1900. 423 lap. — BEREND Miklós dr.: Az újszülött és csecsemő ápolásáról. — [B. K. 1902. 197 lap. — *U. a.*: Az újszülött táplálásáról. B. K. 1901. 121 lap. — *U. a.*: Az újszülöttek helyzete szülőházakban és klinikákon. O. H. 1900. 285, 302, 315, 333 lap. — BEER: Összenőtt ikrek. B. K. 1900. 73 lap. — CHOLNOKY Ferencz dr.: A farfekvésről. B. K. 1901. 61 lap. — *U. a.* lásd Reich. — CZUKOR Miklós dr.: A nő hasi szerveinek dislocatiójáról és annak okairól. M. O. L. 1902. 4 sz. — DEUTSCH Ernő dr.: A koraszülöttek helyzete a szülészeti klinikákon. O. H. 1900. 210, 228 lap. — DIRNER Gusztáv dr.: A vulva heges atresziája 3½ éves

leánykánál. Gy. gy. 1900. 31 lap. — *U. a.*: Mesterséges koraszülés. M. O. L. 1902. 33 sz. és 49 sz. — *U. a.*: és Fonyó János dr.: A petevezetékek elsődleges rákjának két esete. M. O. L. 1902. 18 sz. — *U. a.*: A terhesség korai felismerése. M. O. L. 1902. 6 sz. — Doktor Sándor dr.: Az angiothrypsiáról. O. H. 1900. 271, 287 lap. — *U. a.*: Méhfibroma. Gy. 1902. 532 lap. — *U. a.*: Echinococcus a medenczében. O. H. 1901. 563, 584 lap. — ELSISCHER Gyula dr.: A heroinum alkalmazása a nőgyógyászatban. M. O. L. 1902 14 sz. — *U. a.*: Adatok a császármetszés műtétéhez. F. K. É. 1900. 172 lap. — *U. a.*: Fistula urethrae vaginalis et cervico vaginalis laqueaticae esete. F. K. É. 1902. 143 lap. — ERDEY Gyula dr.: A méh kifordulása (inversio) a szülés alatt. O. H. 1900. Külön melléklet. — FABIÁNNÉ: Négyes iker-szülés. B. K. 1901. 11 lap. — FERENCZI Sándor dr.: A menstruatio magyarázatának újabb kísérlete. Gy. 1900. 500 lap. — FLEISCHL Lajos dr.: Koraszülés és syphilis. M. O. L. 1902. 29. lap. — Fonyó János dr.: Carcinoma vulvae esete. M. O. L. 1902. 33 sz. — *U. a.*: lásd DIRNER Gusztáv dr. — FRANK dr. és HOFFMANN P. dr.: Mi a gyermekágyi láz. B. K. 1900. 2 lap. — FRENREISZ Ferencz dr.: Az ikerterhességről. Gyn. 1902. 81 lap. — FRIEDMANN Kornél dr.: A gyermekágyról. B. K. 41 lap 1901. — FRISCHMUTH dr.: Göresös szülőfájdalmak. B. K. 1900. 7 lap. — H. GABNAY F. A bölcső. B. K. 1900. 37, 64, 158 lap. — GOLDBERGER Fanny: Kétfejű torz-szülött. B. K. 1901. 10 lap. — HERBERT dr.: Korai lepényleválás. B. K. 1900. 71 lap. — HILLEKAMP dr.: Visszamaradott lepényrészek és melléklepény. B. K. 1900. 183 lap. — HOFFMANN Péter dr.: A méhrepedéstről. B. K. 1902. 41 lap. — *U. a.*: Az új bábátáskáról. B. K. 1900. 205 lap. — *U. a.*: Farfekvéses szülés B. K. 1900. 86 lap. — *U. a.*: Lásd Frank. — H. M.-né: Előesett kar és köldök-zsinor esete. B. K. 1901. 152 lap. — IVÁNYI Kornél dr.: A gyermekágy rendellenességeiről. B. K. 1902. 101, 121 lap. — *U. a.*: Prolapsus uteri esete. M. O. L. 18 sz. 1902. — *U. a.*: Ritgen-Olshausen műfogása. M. O. L. 1902. 6 sz. — KAIN József dr.: A puerperális méh inversiója. Gy. 1901. 215 lap. — KALTOFEN: Halálos kimenetelű vérzés B. K. 1900. 185 lap. — KENÉZY Gyula dr.: Szülészeti vizsgálat. B. K. 1901. 3, 21, 76 lap. — KISS E.-né: Halálos kimenetelű vérzés köldökből és szájból. B. K. 1901. 31 lap. — KIRCHNER József dr.: Polycystikusan elfajult vese, mint szülési akadály. M. O. L. 1902. 31 sz. — KLOTZ: Vetelés, Fürtös üszög. B. K. 1900. 11 lap. — KÖHEGYI Lajos dr.: A harántfekvésekről, azok aetiológiája, diagnostikája, osztályozása, lefolyása és kezelése. I. és II. rész. Kl. F. 1901. I. füzet. — KRANOVITZ Dezső dr.: Pruritus és koraszülés. Gy. 1901, 522 lap. — KREUTZER B.: Halál gyermekágyi lázban. B. K. 1900. 213 lap. — KUBINYI Pál dr.: A méhkiirtás kérdésének mai állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 596, 629, 644, lap. — *U. a.*: Rachitis-e vagy mikromelia? császármetszés gyógyult esete kapcsán. O. H. 1900. Külön melléklet. — LANTOS Emil dr.: A női gonorrhoea gyógyítása. D. B. 1901. 57 lap. — LEITNER Vilmos dr.: Az újszülöttek szemgyuladásának megelőzése. Sz. 1901. 23 lap. — LÉVAI Dezső dr.: A mikromastia és gyógykezelése. Gy. 1901. 503 lap. — *U. a.*: Ritkább esetek a

gyakorlatból. Puerperalis-láz szerummal kezelve. Gy. 1901. 394 lap. — *U. a.*: Adatok a puerperalis sepsis kór- és gyógytanához. M. O. L. 1902. 40 sz. — LOVRICH József dr.: Adatok a kürt terhesség repedéséhez. O. H. 1900. 51, 69 lap. — MÁRER József dr.: Nephritis miatt végzett mesterséges abortus esete. O. H. 1900. 576 lap. — MARKOVITS Soma dr.: Hármás ikerabortus két szakaszban. O. H. 1901. 125 lap. — MATTHE: Vízfejű magzat születése. B. K. 1902. 212 lap. — MAYER I.: Méhrepedés a 13-ik szülésnél. B. K. 1900. 51 lap. — MIKÉCZ Miklós dr.: Mik azok az okok, a miért a bába a törvényszék elé kerülhet. B. K. 1901. 121 lap. — MÜLLER Augusta: Halott gyermek a köldökzsinor rövidsége miatt, gyermekágyi láz a méh-nyak rákos megbetegedése következtében. B. K. 1902. 13 lap. — NADORY Béla dr.: Decapitációk Kézmárszky-féle ecraseur-rel. Gy. 1902. 4 lap. — NENADOVICS Lázár dr.: A német orvosok és természetvizsgálók 74-ik vándorgyűlése szülészeti és nőgyógyászati szakosztálya tárgyalásai. Gyn. 1902. 138 lap. — *U. a.*: Női betegségek gyógykezeltése Franzensbadban. O. H. 1901. 251, 270, 319, 336, 352, 387 lap. — NEUMANN Jakab dr.: 5 szülés egy általánosan szűk medenczejű asszonynál. M. O. L. 1902. 41 sz. — *U. a.*: Egy monstrum rendkívüli módon kifejlődött feje, mint szülési akadály. M. O. L. 1902. 48 sz. — *U. a.*: Carcinoma uteri, mint szülési akadály. — NIEDNÉ: Lepényi vérzés ikerszülés után. B. K. 1900. 214 lap. — OSTERMAYER Miklós dr.: Coitus által előidézett bal hüvely-boltozat kiterjedt repedésének esete. Gy. 1901. 614 lap. — *U. a.*: Az emlők sebészete az utolsó években. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 152 lap. — PALOTAI Andor dr.: Tizenhat éven aluli először szülők. O. H. 1902. Gyn. 97 lap. — *U. a.*: Arczfekvésekről. O. H. 1902. Gyn. 1 lap. — *U. a.*: Homlok fekvésekről. O. H. 1902. 318 lap. — PAL Á.-né: Eltorzult gyermek. B. K. 1900. 32 lap. — *U. a.*: Torzszülés. B. K. 213 lap. 1901. — PAUER Károly dr.: Uterus duplex separatus esete. Gyn. 1902. 12 lap. — PFEIFFER Gyula dr.: A nők magtalanágának okairól. O. L. 26 sz. 1901. — *U. a.*: A nők meddőségének kezelése. O. L. 1901. 35 sz. — *U. a.*: A bába felelőségéről. B. K. 1902. 61 lap. — *U. a.*: Uterus duplex cum vagina partim septa. Gyn. 1902. 36 lap. — *U. a.*: Magos súlyú élő újszülött. O. H. 1900. 477 lap. — PFEIFER: Nehéz szülés medence-szűkület miatt. B. K. 1900. 184 lap. — PROKESS Antal dr.: Méhen kívüli terhesség két operált esete. Gy. 1900. 660 lap. — *U. a.*: Haldoklón végzett császármetszés. Élő gyermek. Gy. 1900. 100 lap. — ROSENBERG Mórné: Harántfekvés előesett karral. — ROSENBERGNÉ: Szerencsés kimenetelű rángó-görcs. B. K. 1900. 165 lap. — REICH dr.: A terhesek és szülőnők lógó hasáról. B. K. 1902. 141 lap. — REICH dr. és CHOLNOKY dr.: A burkok visszamaradásáról. B. K. 1900. 46 lap. — REICHENFELD Zoltán dr.: A medenczebeli kötőszövet primär sarcomája. O. H. 1900. Külön melléklet. — REISZ Mór dr.: Méhki fordulás és előesett szülés után. Gy. 1902. 676, 696 lap. — REISZ Oktáv dr.: Atresia vaginae esete. M. O. L. 1902. 37 sz. — RICHTER: Fájdalomgyengeség miatt elhuzódó ikerszülés. B. K. 1900. 52 lap. — SÁVOLDT Mária: Elhanyagolt harántfekvés. B. K. 1902. 231 lap. — SCHELL J.-né: A fejnélküli gyermek. B. K. 1900. 32

lap. — *U. a.*: A kötelező bábatáskáról. B. K. 1901. 66 lap. — *U. a.*: Rángógöresök szülés előtt és után. B. K. 1900. 149 lap. — SCHOFF József dr.: Thure-Brandt módszerével kezelt dysmenorrhoea, amenorrhoea és menstruatio tarda esetei. O. H. 1902. 286 lap. — SCHWARZ Frigyes dr.: A szülészeti therapiából. Gy 1900. 676 lap. — SCPIADESZ Elemér dr.: Az ophthalmoblenorrhoea neonatorum prophylaxisának kérdése, kapcsolatban az ezüst acetáttal végzett instillatiók eredményének ismertetésével. O. H. Gyn. 1902. 9, 30 lap. — *U. a.*: Még néhány szó az argentum aceticum értékéről az ophthalmoblenorrhoea neonatorum prophylaxisában. O. H. 1902. Gyn. 69 lap. — SELLEI József dr.: Syphilis és graviditas. K. K. 1902. 27 lap. — SINGER Hugó dr.: A hasfalak egyik érdekes bántalmáról nőknél. O. L. 1901. 12 sz. — SICK H. P. dr.: Néhány szó az újszülött köldökének kezeléséről. B. K. 1902. 161 lap. — SOLTESZ Zs.: Előlefkvő méhlepény halálos kimenettel. B. K. 1902. 50 lap. — *U. a.*: Időelőtti lepény-leválás a gyermek halála. B. K. 1902. 51 lap. — *U. a.*: Császármetszés szűk medencze és nagy fej miatt. B. K. 1902. 110 lap. — *U. a.*: Elhuzódó szülés arcfekvés miatt. B. K. 1902. 175 lap. — *U. a.*: Erős vizenyős daganat mellett rángó-göresök nélkül lefolyt szülés. B. K. 1902. 191 lap. — STEINMANN dr.: Az előlefkvő méhlepényről. B. K. 1901. 33 lap. — STOCKERNÉ: Mit készítünk elő szüléshez. B. K. 1900. 97 lap. — SZABÓ Sándor dr.: A bradycardiáról a gyermekágyban. O. H. 1900. 540, 557 lap. — *U. a.*: Az endometritis kezeléséről. Gy. 1902 324, 343 lap. — SZÁNTÓ Manó dr.: Kettős fogóműtét ikerszülés esetében. Gy. 1900. 408 lap. — *U. a.*: Myxoedemás alapú atrophia uteri és ovarii esete. Gy. 1901. 473 lap. — *U. a.*: Metrorrhagia praetuberculosa. Gy. 1902. 359 lap. — Szász E. Hugó dr.: Méhen kívüli terhességgel szövődött fibromyoma multiplex uteri operált esete. M. O. L. 1902. 50 szám. — *U. a.*: Az esthiomene-ről. M. O. L. 1902. 40 szám. — *U. a.*: A vulva leukoplakiás elváltozásai, azok viszonya a kraurosishoz és ezek kapcsán a vulva carcinomájának két esete. M. O. L. 1902. 40 szám. — *U. a.*: Tuberculosis és carcinoma ugyanazon méhben. M. O. A. 1901. 464—471 lap. — Özv. SZENTIVÁNYINÉ: Ikerszülés. B. K. 1900 151 lap. — SZÉKELY Salamon dr.: Gyermektej. B. K. 1902. — SZÉKELY Zsigmond dr.: Submucosus myoma okozta inversio uteri. Gy. 1902. 500 lap. — *U. a.*: Szülés közben keletkezett subcután emphysema esete. Gy. 1901. 537 lap. — SZILY Sándor dr.: Fibrosarcoma vulvae esete. O. H. 1901. 627 lap. — *U. a.*: Vizsgálatok az eclampsiás szülönők vérének molecularis concentratiojáról. O. H. 1900. 572 lap. — SZOLGA Józsefné: Odanőtt méhlepény. BK. 1902. 151 lap. — TEMESVÁRY Rezső dr.: A római nemzetközi gynaecologiai congressusról. O. H. 1902. Gyn. 98, 127 lap. — *U. a.*: A szülészet haladása a XIX. században. O. H. 1901. Külön melléklet. — *U. a.*: Gyermekvédelem a születés előtt. BK. 1900. 17 oldal. — TOTH István dr.: Szülési akadályt adó dermoid-tömlő, punctio után rendes szülés. O. H. 1902. Gyn. 25 lap. — *U. a.*: Typhus abdominalis után keletkezett végbélhüvely és hólyaghüvelysipoly gyógyítása. O. H. 1902. Gyn. 28 lap. — *U. a.*: A méh-petefészek és méhkürt daganatainak a hüve-

lyen át való operálásáról. O. H. 1900. Külön melléklet. — TóTH Teréz: Összenőtt méhszáj esete, szerencsés kimenetellel úgy az anyára, mint a magzatra nézve. BK. 1902. 40 sz. — U. a.: Harántfekvés, magzatdarabolása. BK. 1902. 134 lap. — Tuszkai Ödön dr.: Szívbántalmak a terhesség alatt. O. L. 1901. 37 lap. — U. a.: A vérzésekről. B. K. 1902. 2, 21 lap. — U. a.: A méh- és gyomorbántalmak közti összefüggés. O. H. 1900. 426, 448 lap. — VENETIANER Jakab dr.: Mola hydatidosa egy esete. O. H. 1900. 118, 134, 150 lap. — VoGT Mária: Előlfekvő méhlepény. A szülőnő halála. B. K. 1902. 14 lap. — WALLA Béla dr.: Ruptura uteri completa. Abdominalis totalexstirpatio. Gyógyulás. O. H. 1900. 175 lap. — WALTHER H. D. dr.: Nehány szó a gyermekágygyal összefüggő és nem fertőzésből származó bajokról. B. K. 1901. 161, 201 lap. — WEGENER: Ikerszülés rángó göresök a gyermekágyban. BK. 1901. 233 lap. — ZBORAY Béla dr.: A harántfekvésről. O. H. 1902. Gyn. 61 lap. — X. Y. Lepény melléklepénynyel. B. K. 1902. 49 lap. — *Névtelenül*: Előlfekvő méhlepény. B. K. 1902. 232 lap. — 24 évig tartó méhen kívüli terhesség. B. K. 1902. 192 lap. — Elvérzési halál vivőeres-csomó megrepedése következtében. B. K. 1902. 133 lap. — Méhrepedés szerencsés kimenetellel az anyára nézve. B. K. 1902. 74 lap. — A terhesség alatt és a gyermekágyban fellépő rángó göresök. B. K. 1901. 70 lap. — Terhesség a petevezetőkben. B. K. 1901. 50 lap. — A terhesség alatt előforduló egy némely rendellenességről. B. K. 1901. 141 lap. — Odanőtt méhlepény. B. K. 1900. 88 lap.

E) Elmekörtan és Ideggyógyászat.

BÁLINT Rezső dr. lásd RANSCHBURG Pál.

DÉCSI Károly dr. lásd RANSCHBURG Pál.

EPSTEIN László dr.: Az 1900. év október 28—29-én Budapesten tartott első országos elmeorvosi értekezlet munkálatai (8-r. 243 lap). Budapest, 1901. Kiadja a szervező bizottság. Kapható dr. Epstein Lászlónál (angyalföldi tébolyda). Ára 5 korona.

HAJÓS Lajos dr.: Általános psychopathologia. Budapest, 1902. Grill Károly.

LAUFENAUER Károly dr.: Előadások az idegélet világából (öt táblával és 62 képpel) 8-r. VIII. 235 lap. Budapest, 1899. Lampel Róbert, Kilián Frigyes. Kötve ára 4 kor.

NÉKÁM: Vademecum, lásd III.

ÖREG János dr.: Tapasztalati lélektan. Negyedik kiadás. 8-r. 82 lap. Budapest, 1900. Hornyánszky Viktor. Ára 1 k. 40 f.

PALLAGI Gyula dr.: A gyermeki lélek. Budapest, 1902. Pfeiffer Ferdinánd bizom. Ára 20 fill.

PELHES János dr.: Gyermekpsychologia. A népnevelők könyvtárának 7—9 füzete. Szülők, tanítók és tanítónövendékek számára. 336 lap.

RANSCHBURG Pál dr.: Módszerem és készülékem az emlékező erő vizsgálására, I. különnyomat az elmeorvosok értekezletének munkálataiból.

psychophysiologiájához. Budapest, 1900. Dobrowsky és Franke. Ára 60 fill. Budapest, 1901. Dobrowsky és Franke. Ára 50 fill. — *U. a.*: Adatok az aggok

RANSCHBURG Pál dr. és BÁLINT Dezső dr.: Adatok az aggok psychophysiologiájához. Budapest, 1900. Dobrowsky és Franke. 50 fill.

RANSCHBURG Pál dr.: DÉCSI Károly dr.: Lelki gyógymódok. Psychotherapia 8-r. 272 l. Budapest, 1900. Eggenberger. Ára 2 kor. 40 fill.

ROBOZ József dr.: Mi a dadogás és hogyan lehet rajta segíteni. 8-r. 32 lap. Temesvár 1900.

RIBOTH Ph.: Az emlékezet betegségei. A 12-ik kiadás után fordította DÁNI Ede. Népnevelők könyvtára. 11 füzet. 108 lap.

SALGÓ Jakab dr.: Az elme-kórtan tankönyve.

SZILÁRD ÁRMÉN dr.: A deductiv lélektan alapvonalai. I. r. Az idogműködés élettana. N. 8-r. 115 l. Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 2 kor. 40 fill.

SZILVEK Lajos dr.: Hypnotismus lélektani, orvostudományi és törvény-széki szempontból. N. 8-r. 270 l. Budapest, 1900. Kilián Frigyes. Ára 5 kor.

VAJDITS Alajos dr.: Tanulmányok a szellemtan köréből. (Spiritismus). Orvosok, természetvizsgálók és a művelt közönség figyelmébe. Budapest, 1900. Dobrowsky és Franke.

WESZELY Ödön dr.: Az írásbeli dolgozatok psychológiája. Budapest, 1902. Lampel Róbert. Ára 80 fill.

BAGARUS András dr. lásd HALMI Jenő. — BAKODY Tivadar dr.: A neurasthenia. Gy. 1902. 825 lap — BÁLINT Rezső lásd RANSCHBURG Pál. — BARABÁS József dr.: Arsen adagolása következtében fellépő hűdés az alsó végtagokon, egy gyógyult chorea minor esete kapcsán. Gy. 1900. 214 lap. — BÁLINT Rezső dr.: Az epilepsia diataés gyógyításáról. O. H. 1901. Korányi jubileumi melléklet. — *U. a.*: A tabeses ataxia compensatorikus gyógykezeléséről. O. H. 1900. 622 lap. — *U. a.*: Az epilepsia sebészi gyógyításáról. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 513 lap. — *U. a.*: Felelet PÁNDY Kálmán dr. felvilágosításaira. O. H. 1901. 569 lap. — *U. a.*: A térdreflexek viselkedéséről magas haránt myelitiseknél. O. H. 1901. 228, 249, 268, 286 lap. — *U. a.*: A foltos keményedés fejlődéséhez. M. O. A. 1901. 419—484 lap. — DÉCSI Károly dr.: Hysteria majus két esete. F. K. E. 1901. 399 lap. — *U. a.*: A serdülő korban fellépett elmezavar esete. F. K. É. 1902. 159 lap. — DONÁTH Gyula dr.: Újabb mozgalmak az epilepsia gyógyítása terén. 1896—1900. Kritikai tanulmány. Kl. F. 1900. VI. füzet. — *U. a.*: Spiritismus által előidézett hysteroepilepsia esete. Kl. F. 1902. XI. füzet. — *U. a.*: A paralysis progressiva, valamint a toxicus és infectiosus psychosisek kezelése infusiókkal. Kl. F. 1902. XII. füzet. — *U. a.*: Kraniektomia különböző eredetű epilepsiáknál. F. K. É. 1902. 183 lap. — *U. a.*: A terjedő hűdéses elmezavar kezdeti szakaszában fellépő hangszeri amnesziának esete. F. K. É. 1900. 185 lap. — DÜMS főorvos: Epilepsiás tévengési állapotok katonáknál. H. O. 1902. 25, 37 lap. — ERSTEIN László dr.: Az elmebetegség gyógyulásának kriteriumairól. O. H. 1900. 379, 400 lap. — FERENCZI Sándor dr.: Megfigyelések az

agyvérzések és gyógyítások körül. Gy. 1902. 36 lap. — *U. a.*: Coordinált és assimilált elmebetegségekről. Gy. 1901. 279, 297 lap. — *U. a.*: A térdtünet viselkedéséről epilepsiás rohamok alatt. O. H. 1901. 534 lap. — *U. a.*: Csigolyalob idegszövődményei. Gy. 1902. 826 lap. — *U. a.*: Homosexualitás feminina. Gy. 1902. 167 lap. — *U. a.*: Tébolyodottság. Gy. 1902. 404 lap. — FISCHER Ignác dr.: Érdekesebb agydaganat esete. O. H. 1901. 210 lap. — GEBHARDT Ferencz dr.: Polyneuritis alkoholika paralytica gyógyult esete. F. K. É. 1901. 394 lap. — GESCHEIT József dr.: A Menière-féle kórról egy gyógyult eset kapcsán. O. H. 1901. 231 lap. — GRÓSZ Gyula dr.: Functionalis bulbär paralysis esete. Gy. gy. 1902. 6 lap. — GUSZMANN József dr.: A tabes syphilis kérdése néhány manifest syphilissel járó eset kapcsán. D. B. 1902. 27 lap. — HAJÓS Lajos dr.: Az ép elmebeli képességről és az elmeegyenségről. O. H. 1900. 577, 594, 628, 643 lap. — *U. a.*: A normalis pszichikai habitus tudományos megismerése. O. L. 1902. 44 sz. — *U. a.*: Az idegrendszer diaetetikájának erkölcsi alapja. M. O. L. 1902. 5 sz. — HALMI Jenő dr. és BAGARUS András dr.: Kísérletek az epilepsiának Toulouse és Richet szerint való gyógyítás módjáról. Gy. 1902. 100 lap. — HORVÁTH Kornél dr.: Autointoxicatiohoz csatlakozó rendellenes mozgások hysteriánál. Gy. 1900. 180 lap. — *U. a.*: Fiatakori tabes. Gy. 1900. 5, 26, 38, 71 lap. — HÖNIG Izsó dr.: Az alkoholos polyneuritis ataxiás alakja (Neurotabes peripherica). Kl. F. 1900. I. füzet. — HUDOVERNIG Károly dr.: Adat a syringomyeliás arthropathiák keletkezéséhez. O. H. 1901. 645 lap. — *U. a.*: A házastársak tabeséről. O. H. 1901. 712 lap. — *U. a.*: Polyccephalitis superior chronica esete. O. H. 1900. 788, 805 lap. — JENDRASSIK Ernő dr.: Az inreflexek természetéről. O. H. 1900. 708, 722 lap. — *U. a.*: A neurastheniás idegszábákról. O. H. 1901. 770, 787 lap. — KEPPICH Emil dr.: Myelitis transversa syphilitica esete. O. H. 1902. 392 lap. — KÉTLY Károly dr.: Megjegyzések a gerincevelő sorvadás antiluetikus kezeléséhez. O. H. 1901. 1 lap. — *U. a.*: Folytatólagos közlések a gerincevelősorvadás kezelésére nézve. O. H. 1901. 17, 37 lap. — KOLLARITS Jenő dr.: Egy néhány reflex viselkedése egézségeseekben és tabesben. O. H. 1902. 495, 513, 532 lap. — *U. a.*: A myastheniás tünetesoportok. O. H. 1902. 33, 53 lap. — *U. a.*: Hevenyész nyultvelő gyuladás esete. O. H. 1900. 82, 102 lap. — *U. a.*: Babinski lábujjtünetének körjelzési értéke. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 11 lap. — KÖRMÖCZI Emil dr.: Streptococcus infectio által okozott polymyositis. O. H. 1902. 421 lap. — LÉVY Lajos dr.: Lueses eredetű Jackson-epilepsia. Gy. 1902. 388 lap. — LUKÁCS Hugó dr.: A gerincevelő bántalmak modern terapiája. O. L. 1901. 3 sz. — *U. a.*: Végezhetlen idioták az elmeegyógyintézetben. O. L. 1901. 13 sz. — *U. a.*: Az imbecilisek járulékos elmezavarai. O. L. 1902. 13 sz. — *U. a.*: Enkephalopathia infantilis esete. O. H. 1901. 300 lap. — *U. a.*: Diplegia facialis hysterica. O. H. 1900. 756 lap. — *U. a.*: A gyermekkori epilepsia kérdéséhez. Kl. F. 1900. IV. füzet. — *U. a.*: Gyermekpsychologia. Kl. F. 1901. XI. füzet és 1902. X. füzet. — MANN Mór dr.: Adatok a corticalis epilepsia tanához. O. H. 1902. 334 lap. — MARBERGER Sándor dr.: A neurasthenia gyógyszeres kezelése.

- M. O. L. 1902. 26 sz. — MASSANEK Gábor: Adatok a chorea minor kóroktanához. Gy. gy. 1902. 29 lap. — NAGY Béla dr.: Az agyvelő lueséről. O. L. 1901. 30 sz. — PÁLFFY István dr.: Érdekes chorea minor esete. O. H. 1900. 477 lap. — PÁNDY Kálmán dr.: A fektetésről (Die Bettbehandlung, systeme de l'alitement) s az agyműködések gyógyításának egyéb módjairól. O. L. 1901. 11 szám. — *U. a.*: Cerebrasthenia luetica, vagy paralysis incipiens. Gy. 1900. 829 lap. — *U. a.*: A tabes dorsalis keletkezése. O. H. 1902. 219, 239, 252, 268, 288, 304, 323, 336, 349 lap. — *U. a.*: A térdreflexek viselkedése magas haránt myelitiseknél. O. H. 1901. 467 lap. — *U. a.*: Még egyszer a térdreflexekről. O. H. 1901. 568 lap. — *U. a.*: Neuritis multiplex és az ataxia. O. H. 1900. 461, 475, 493 lap. — *U. a.*: Összefoglaló kritika az epilepsiának legújabb gyógyítás módjáról. Gy. 1902. 116 lap. — PETRY POPOVITS U. dr.: Polyneuritis chronica esete nagyfokú contracturákkal. F. K. É. 1902. 378 l. — *U. a.*: Diplegia infantilis cerebialis esete. F. K. É. 1902. 379 l. — POROSZ Mór dr.: Az érzékenység korai fejlődésének meggátlásáról. O. L. 1901. 46 sz. — *U. a.*: Megjegyzések dr. Weinberger M. „A neurasthenia sexualis gyógyításáról“ írt közleményeire. Gy. 1902. 411 lap. — RANSCHBURG Pál dr.: Az elménkre egyidejűleg beható homogen és heterogen ingerek hatásáról, tekintettel az illúsiók keletkezésére. O. H. 1902. 592, 610 lap. — *U. a.*: Adatok az aggok psychophysiológiájához. I. A psychophysikai időmérések methodikája. Alapvető vizsgálatok fiatal egyéneken. O. H. 1900. 345, 570 lap. — *U. a.* és BALINT Rezső dr.: Adatok az aggok elmeműködéseinek psychophysikai vizsgálatához. O. H. 1900. 395, 413 lap. — REUSZ Frigyes dr.: Néhány megjegyzés fálnélküli agycysták fejlődéséhez és jelentőségéhez. O. H. 1901. 566 lap. — *U. a.*: Icterus és súlyosabb jellegű idegrendszerbeli tünetek. O. H. 1901. 611, 630 lap. — REUTER Camillo dr.: Az elmekórtan haladása. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 226, 244, 257, 272, 291, 307, 326, 339, 354 lap. — RINGER Jenő dr.: A dipsomaniáról. F. K. É. 1901. 405 lap. — *U. a.*: Paralysis progressiva juvenilis esete. F. K. É. 1900. 457 lap. — *U. a.*: Elmekórtani casuistika. F. K. É. 1902. 367 lap. — ROSENBERG Izidor dr.: Agykéreg és lélek. Gy. 1900. 475 lap. — ROTTENBILLER Ödön dr.: Ischiás kóroktana és gyógyítása, különös tekintettel az Ischiás scolioticára. I. rész. Kl. F. 1901. IV. és VII. füzet. — SALGÓ Jakab dr.: A cyclicus elmezavar. Folie à double forme ou circulaire. Gy. 1902. 390 lap. — *U. a.*: Az elmegyengeség elmekórtani fogalma. Gy. 1900. 228 lap. — *U. a.*: Tébbolydai balesetek és szerencsétlenségek. Gy. 1900. 814 lap. — *U. a.*: Az aggkor functionalis elmezavarai. Gy. 1902. 292 lap. — *U. a.*: A nemi perversitások elmekórtani és büntetőjogi szempontból. Gy. 1902. 708 lap. — SÁRBÓ Arthúr dr.: Narcosisban fellépett lueses ideglob. Gy. 1901. 134 lap. — *U. a.*: A tabes ataxiák kezeléséről. Gy. 1901. 198 lap. — *U. a.*: Menière-féle kórkép hat esete. Gy. 1901. 740 lap. — *U. a.*: Ólommérgezés okozta általános izomsorvadás. Gy. 1900. 729 lap. — *U. a.*: Klinikai és statisztikai adatok a tabes tünettánához, 195 tabes eset alapján. Tabes a munkások között. O. H. 1902. 722, 740 lap. — *U. a.*: Clonusos rágóizomgörcs egy esete. O. H. 1900. 492 lap. — SCHAFFER

Károly dr.: A terjedő hűdéses elmezavarnál mutatkozó kéregsorvadásról és ennek a Flechsig-féle társító góczokhoz való viszonyáról. M. O. A. 1901. 409—437 lap. — SCHEIBER S. H. dr.: A paralysis muscularis progressiva egy esetéről. Gy. 1900. 453 lap. — *U. a.*: A circularis elmezavar esete naponta alternáló tyussal. Gy. 1900. 692 lap. — *U. a.*: A tetania egy nehéz és rendellenes esetéről. Gy. 1902. 340 lap. — *U. a.*: Megjegyzések Lévy Lajos dr.-nak a Gy. 25 számában megjelent: „Lueses eredetű Jackson epilepsia“ című cikkére. Gy. 402, 425 lap. — SCHOLTZ János dr.: A tabes és paralysis kóroktana. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 263, 279 lap. — BABARCI SCHWARTZER Ottó dr.: Az elmegyógyintézetek ablakrendszerének kérdéséhez. O. H. 1902. 382 lap. — SIPŐCZ Géza dr.: Mykosis fungoides alapján fejlődött elmezavar esete. F. K. É. 1901. 407 lap. — *U. a.*: Somatikus betegségek alapján fellépett elmezavarok esetei. F. K. É. 1902. 373 l. — SLAHOVSZKY Antal dr.: Másodkorszaki lueses idegbetegségek. M. O. L. 1902. 30 sz. — STEIN Fülöp dr.: Elmegyógyintézeti fürdők. Gy. 1901. 102 lap. — STROBL Wilibald dr.: Az ideg és elmebetegek éttrendje. É. 1901. 1—20 lap. — *U. a.*: Némely elmebántalom testi nyilvánulása. É. 1901. 85—128 lap. — SZENES Zsigmond dr.: Hysteria középfül gyulladás kapesán. M. O. L. 1902. 16 szám. — TELEGDI Zsigmond dr.: Vidéki kórházaink és az elmebetegügy. Gy. 1900. 748 lap. — TOLNAY Bernát dr.: Idegkörtani észleletek. O. H. 1900. 687 lap. — TURNOVSKY Mór dr.: Epilepsziások coloniáiról. Gy. 1900. 796 lap. — UNTERBERG Jenő dr.: A tremor congenitus neurastheniás alapon álló egy esetéről. O. H. 1900. 431 lap. — LÁSZLÓFALVI VELICS Antal dr.: A súlyos neurasthenia némely gyógyjavulatáról. Gy. 1901. 20 lap. — VENETIANER Jakab dr.: Adat a paralysis bulbaris casuistikájához. Gy. 1902. 788, 807 lap. — WEINBERGER Miksa dr.: A neurasthenia sexualis gyógyításáról. Gy. 1902. 276, 295, 310 lap. — WEISZ Sándor dr.: Hysteria ritka esete. M. O. L. 1902. 6 sz.

F) Gyermekgyógyászat.

BAUER Lajos dr.: Gyermekgyógyászati diagnostika. A szöveg közé nyomott számos ábrával. N. Sr. 271 l. Budapest 1901. Dobrowsky és Franke. Ára 5 korona.

BEREND Miklós dr.: Gyermektherapia. Szakok szerint csoportosítva. Sr. VIII. 464 lap. Budapest 1902. Mai Henrik és fia. Kötve 10 korona.

BÓKAY János dr.: Az intubációs traumáról. Külön lenyomat a magyar orvosi Archivum 1901. évfolyamából. N. Sr. 190 lap és 7 tábla. Budapest, 1901. Dobrowsky és Franke. Ára 3 korona.

GENERSICH Gusztáv dr.: Miképen óvjuk gyermekeinket a fertőző betegségektől? 16r. 53 lap. Kolozsvár 1902. Az orsz. közegészségügyi egyesület kolozsvári osztályának kiadása. Dobrowsky és Franke bizom. Ára 40 fillér.

KÁRMÁN Samu és BAUER Lajos dr.: Gyermekhygiene. Utmutató anyák számára a gyermekápolásban.

NÉKÁM: Vademecum I. III.

PALLAGI Gyula dr.: A gyermeki lélek. Budapest, 1902. Pfeiffer Ferdinánd bizománya. Ára 1 kor. 20 fill.

ALAPY Henrik dr.: A gyermekek esont és izületi betegségeinek fűrdő-kezelése. O. L. 20. 1901. — *U. a.*: Kis gyermekek sérveinek radicalis műtete. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 434 lap. — BAUER Lajos dr.: A Meckel-féle diverticulum által okozott bélstrangulatio két esete gyermekeknél. O. L. 39 sz. 1901. — *U. a.*: A csecsemőkori adenoid vegetatiókról. Gy. gy. 1901. 17 lap. — *U. a.*: Válasz Neubauer Adolf dr. Fül- és gégeorvosnak: „A csecsemőkori adenoid vegetatiókról“ czimű közleményemre tett megjegyzéseire. O. H. 1901. 400 lap. — BECK Soma dr.: A Blaschko-féle „mercolint“ alkalmazásáról a csecsemő és gyermekkori öröklött vagy szerzett syphilisnél. O. H. 1901. 723 741 lap. — BEREND Miklós dr.: lásd Preisich Kornél. — *U. a.*: A csecsemőkori ecclampsiák kezelése. O. L. 1901. 31 sz. — *U. a.*: Adatok a csecsemőkori táplálás kérdéséhez. Gy. 1900. 324, 342, 356 lap. — *U. a.*: Az újszülött táplálásáról. B. K. 1901. 121 lap. — *U. a.*: Adatok az újszülöttek és csecsemők szájbántalmainak tanához. M. O. L. 1902. 50 sz. — BERNÁRD József dr.: A gyermekkori hagymáz egyik korai és biztos jeléről. O. H. 1902. 780 lap. — BRÓ Gyula dr.: A gyermekkori broncho-pneumonia kezeléséről. Gy. gy. 1902. 32 lap. — BÓKAY János dr.: A Quinke-féle punctio értéke a gyermekkori idült belső agyvízkór kezelésénél. O. H. 1902. 625 lap. — *U. a.*: Az intubatio mai állásáról. Gy. gy. 1901. 53 lap. — *U. a.*: Adatok a fiugyermekek húgyvesődiverticulumainak ismeretéhez (3 táblával). M. O. A. 1900. 125—159 lap. — *U. a.*: Az intubatiós traumáról. M. O. A. 1901. 1—109 lap. — BRÜCK Miksa dr.: Adatok a gyermekek heveny alkohol-mérgezéséhez. Gy. 1901. 756 lap. — DÉRI J. Henrik dr.: Vesezületett keresztitáji daganat. O. H. 1901. 804 lap. — DEUTSCH Ernő dr.: Közlemények a gyermekgyógyászat köréből. M. O. L. 1902. 44 sz. — *U. a.*: A bismutose alkalmazása a csecsemők gyomor- és bélbántalmainál. M. O. L. 1902. 38 sz. — *U. a.*: és FALUDI Géza dr.: Az exostosis cartilaginea multiplexről egy eset kapcsán. Gy. gy. 1901. 29 sz. — EGRESSI Lajos dr.: Bárzsingban fekvő idegen testnek croup laryngissal szövődött esete. Gy. gy. 1901. 20 lap. — GENERSICH Gusztáv dr.: A csecsemők védeése B. K. 1901. 181 lap. — *U. a.*: Adatok az intubatio hasznavehetőségéhez. É. 1901. 236—257 lap. — *U. a.*: Vegyes fertőzésről egy skarlatina-varicellával kettősen fertőzött eset kapcsán. É. 1901. 171—188 lap. — GERLÓCZY Zsigmond dr.: A székesfővárosi szent László-kórházban 1901-ben serum-therapiával elért eredmények diftériánál. F. K. É. 1901. 191 l. és 1902 évről F. K. É. 1902. 148 l. — GRÖSZ Gyula dr.: Néhány szó a gyermekek alcoholismusáról. M. O. L. 1902. 7 sz. — *U. a.*: A diphteria ellenes serumtherapia. Gy. 1901. 124, 243, 758 l. — *U. a.*: A skarlát betegok kezeléséről. O. H. 1900. 36, 53 lap. — *U. a.*: A szeszies italoknak a gyermeki szervezetre gyakorolt kártékony hatásáról. B. K. 1901. 6 lap. — *U. a.*: Két hónapos csecsemőn keletkezett invaginatio műtét által gyógyult esete. Gy. gy. 1900. 13 lap. — HAINISS Géza dr.: Garat mögötti tályog kiürülése a fülön át. Gy. gy. 1902. 20 lap. — HEIM Pál dr.: A leukocytosis a gyermekkori pneumonia és diphteria folyamán. — Gy. gy. 1901. 5 lap. — *U. a.*: Anaemia pseudoleucaemica infantilis esete. Gy. gy. 1900. 36 lap. — *U. a.*: A pertussis

chinin therapiája. Gy. gy. 1902. 15 lap. — HORVÁTH Mihály dr.: A veleszületett csípőizületi fiézamról. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 530 lap. — JUSTUS Jakab dr.: Megjegyzés Dr. Szalárdi Mór: „A veleszületett bujakór 178 esete czimű cikkére Gy. 1902. 248 lap. — KALIVODA Kálmán dr.: A kanyaró és vörheny kettős infectiója. Gy. 1901. 438 lap. — KÁRMÁN Samu dr.: A fertőző gyermekbetegségek kérdése fürdő- és nyaraló-telepeken. különös tekintettel a pertussisra. M. O. L. 1902. 20 sz. — LECHNER Vilmos dr.: A csecsemők szembajairól. B. K. 1901. 81, 101 lap. — LINSBAUER Rezső dr.: Az álhártyás gégelob, mint a kanyaró szövödménye. M. O. A. 1902. 319—330 lap. — *U. a.*: Az intubatio alkalmazása decanulement nehézségeknél. Gy. Gy. 1900. 274 lap. — LORÁND Leo dr.: Adatok a gyermekkori echinococcus pleurae ismeretéhez. Gy. gy. 1902. 26 lap. — LUKÁCS Hugó dr.: Enkephalopathia infantilis esete. O. H. 1901. 300 lap. — *U. a.*: A gyermekkori epilepsia kérdéséhez. Kl. F. 1900. IV. füzet. — *U. a.*: Gyermekpsychologia. Kl. F. 1901. XI. füzet és 1902. X. füzet. — MEDVEI Béla dr.: Dermoidcysta részleteket szőrökkel kiköhlőgő csecsemő. Gy. 1901. 726 lap. — NÉKÁM Lajos dr.: Basalioma adenoides cysticum esete. F. K. É. 1900. 2191. — NEUBAUER Adolf dr.: Végső szó Bauer dr. válaszára. O. H. 1901. 413 lap. — *U. a.*: Megjegyzések Bauer Lajos dr.: „A csecsemőkori adenoid vegetatiókról“ czimű közleményére. O. H. 1901. 385 lap. — PESTHY István dr.: Angioma colli congenitum. Gy. gy. 1901. 15 l. — PETRY POPOVITS U. dr.: Elephantiasis verrucosa cruris esete. F. K. É. 1902. 377 l. — POLITZER Alfréd dr.: A gyermekkori eclampsiaról. Gy. 1900. 230, 247 lap. — POLYAK Lajos dr.: A tátott száj és a gyakran ismétlődő náthák jelentőségéről. J. és E. 1900. 1 lap. — PREISICH Kornél dr.: A duodenumnak veleszületett billentyűs elzáródása. Gy. gy. 1902. 13 lap. — *U. a.*: és BEREND Miklós dr.: Diagnostikus tuberculin kísérletek a gyermekkorban. Gy. gy. 1900. 32 lap. — *U. a.* és SCHÜTZ Aladár dr.: Ujabb adat a tuberculosissal való fertőzés módjához gyermekeknél. O. H. 1901. 754 lap. — RÓNA Sámuel dr.: Adatok a skarlatina hámlás tanához és az erythema skarlatiniforme desquammativum diagnosticájához. O. H. 1901. 581 lap. — *U. a.*: Erythema scarlatiniforme desquammativum esetei. F. K. É. 1900. 274 l. — RÓZSAVÖLGYI Mór dr.: Ritka esetek a gyak orlatból. Érzékszervek hűdése pertussis után. Gy. 1901. 651 lap. — SCHÖLLER Károly dr.: Laryngitis crouposa kétszeri fellépése öt héten belől. Gy. gy. 1902. 31 lap. — SCHULHOF Jakab dr.: Erythema scarlatiniforme és valódi skarlat. Gy. 1901. 427 lap. — SCHÜTZ Aladár dr.: Súlyos decubitus laryngis érdekesebb esete. Gy. gy. 1902. 46 lap. — *U. a.* lásd PREISICH Kornél. — SZABÓ József dr.: A dentitio difficilis tana. O. H. 1901. 535 551 lap. — SZALÁRDI Mór dr.: Veleszületett bujakór 178 esete. Gy. 1902. 228 lap. — SZANA Sándor dr.: Gyermekgyógyászati érdekesebb esetek. O. L. 1902. 21 sz. — *U. a.*: A varicella egy ritkább lefolyású esete. O. H. 1902. 424 lap. — *U. a.*: A két éven felüli gyermekek túlságos vagy hiányos táplálkozottságának okairól. O. H. 1901. 628, 647 lap. — SZEGŐ Kálmán dr.: Adatok a gyermekkori mirigy megbetegedésekhez. Gy. 1901. 166 lap. — *U. a.*: A gyermekek meg-

hüléses hajlamossága és ennek gyógyítása. Gy. 1900. 804 lap. — SZÉKELY Ágoston dr.: Adat a vörheny fertőzés ismeretéhez. Gy. gy. 1902. 25 lap. — SZLAVIK Ferencz dr.: Hydrocephalus chronicus congenitus gyógyult esete. Gy. gy. 1902. 28 lap. — SZONTÁGH Félix dr.: Adatok a protrahált lefolyású gégecroup ismeretéhez. Gy. gy. 1902. 14 lap. — *U. a.*: Vörhenyes izületgyulladás késői fellépésének nyolcz esete. Gy. gy. 1901. 25 lap. — *U. a.*: A vörhenyes vesegyulladás therapiája. Gy. gy. 1901. 21 lap. — *U. a.*: A csecsemő táplálásáról szóló tan mai állása. M. O. A. 1902. 1—32 és 165—190 lap. — STRELINGER H. dr.: Tapasztalatok az intubatio és difteriaellenes serumok alhártyás gégeelobnál történt együttes alkalmazásáról. K. K. 1901. 10, 11, 12 sz. — TORDAY Árpád és TORDAY Ferencz dr.-ok: A gyermekkori mell és hasúri folyadékgyülemek cytodiagnosticsáról. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 806, 823, 837 lap. — *U. azok*: A bacterium coli szerepe a csecsemő és kora gyermekkori gyomor-bélhuzam betegségeknél. Gy. gy. 1902. 16 lap. — TORDAY Ferencz dr.: A lúgmérgezést követő gyermekkori heges báziszing szűkületekről. O. H. 1900. 345, 366, 720, 740 lap. — *U. a.*: Hörgbe jutott idegen test, halál rángó-göresök között. M. O. L. 1902. 37 sz. — *U. a.*: Gelatine beöntésre gyógyult melaena neonatorum esete. M. O. L. 1902. 9 sz. — *U. a.* lásd TORDAY Árpád dr. — VEREBÉLY László dr.: Köldökzsinorsérvtel műtéttel gyógyult esete. Gy. 1900. 5 lap. — WINTERNITZ M. Arnold dr.: A vékonybél invaginációról egy resécált gangraenosus eset kapcsán. Gy. gy. 1902. 1 lap.

G) Orr-, torok- és gégegyógyászat.

NAVRAITIL Imre dr.: Gége és légcsőmeteszések. 1858—1902. Budapest, Eggenberger. Ára 2 korona.

NÉKÁM: Vademeccum lásd III.

ALAPY Henrik dr.: Átjárhatatlan gége és légcső szűkület gyógyítása Thiersch-féle bőrlebeny beültetésével. Gy. gy. 1901. 1. lap. — *U. a.*: Megjegyzés LÉNÁRT Zoltán dr.-nak „Thiersch-féle transplantatio a gégebe és légcsőbe“ című közleményéhez. O. H. 1900. 319 lap. — BAUMGARTEN Egmont dr.: Gége és légcső szűkület egy peripheriás tályog áttörése folytán. Gy. gy. 1901. 15 lap. — *U. a.*: A pruritus senilis linguae. O. H. 675, 723, 741 lap. — *U. a.*: Sérüléses eredetű idült gége szűkület. Két év múlva canule eltávolítás; gégemetszés és intubatio, gyógyulás. O. H. 1900. 655 lap. — *U. a.*: Nyelési nehézségek a garat alsó és felső részének betegségeinél. Kl. F. 1902. VI. füzet. — BLAU Béla dr.: A gége syphilises megbetegedése. M. O. L. 1902. 34. sz. — FRIED Aladár dr.: Idegen test az uvulán. O. H. 1901. 105 lap. — HALÁSZ Henrik dr.: A gégefedő lueses fekélyesedése folytán keletkezett otalgia esete. Gy. 1902. 805 lap. — *U. a.*: Elsődleges orrtuberculosis gyógyulása. Gy. 1902. 180 lap. — *U. a.*: Orrgarat polyp ritka esete. O. H. 1901. 679, 697 lap. — *U. a.*: Nehány szó Paunz Márk dr.-nak „Az orrbetegségek befolyásáról a szembajokra“ című közleményére. O. H. 1900. 319 lap. — *U. a.*: Esetek a gyakorlatból. Papilloma laryngis esete. A báziszing, gége és légcső

heges szükülete. Gy. 1900. 792 lap. — HUBER Alfréd dr.: A herpes pharyngisről egy eset kapcsán. O. L. 1901. 18 sz. — *U. a.*: Szövetteni leletek rhinoscleromás mirigy megbetegedéseknél. M. O. A. 1901. 480—487 lap. — LÉNÁRT Zoltán dr.: Thiersch-féle transzplantatio a gégebe és légcsőbe. O. H. 1900. Külön melléklet. — *U. a.*: Válasz Alapy Henrik dr. észrevételére. O. H. 1900 336 lap. — LICHTMANN Samu dr.: Érdekes kóreset. Hirtelen fellépő és elmúló fájdalom a submaxillaris tájon. Gy. 1900. 665 lap. — Moskovitz Ignác dr.: A rhinitis fibrinosa kór és gyógytana. O. H. 1901. 842 lap. — NAVRATIL Imre dr.: A gégerák operálásáról. O. H. 1900. Külön melléklet. — ÓNODI Adolf dr.: A szagláshiány kórtanáról. O. L. 1901. 7 sz. — *U. a.*: A hangrész alatt beékelt nekrotikus csont esete. O. H. 1901. 786 l. — *U. a.*: Laryngitis submucosa infectiosa acuta esete. O. H. 1901. 264 lap. — *U. a.*: A gégechorea (chorea laryngis) kérdése. O. H. 1900. 113, 132 lap. — PAUNZ Márk dr.: A két kézzel való operálásról a gégeben és az orrgaratürben. O. H. 1900. 525 l. — *U. a.*: A gége heveny tályogképződéseiről. Gy. 1902. 68 lap. — POLLATSCHEK Elemér dr.: Lehet-e a garattorok és nyelvmandula (Waldeyer-féle gyűrű) a tuberculosis bevándorlási helye. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 829, 843 lap. — *U. a.*: Az orr melléküregeinek megbetegedései. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 143 lap. — *U. a.*: A rhinitis hypertrophica gyógykezelése. O. L. 1901. 17 sz. — *U. a.*: Az orrkagyló hypertrophiai gyógykezelése. O. H. 1900. 208, 227, 245 lap. — *U. a.*: A könnyorrvezető sondázása az orr felől. O. H. 1901. 836 lap. — *U. a.*: A Highmoor üreg viszonya a homloköbölhöz és a legmellsőbb rostasejtekhez: Adatok a melléküreg-genyedések kórismezéséhez. O. H. 1900. 538, 556 lap. — RÓNA Sámuel dr.: A rhinoscleroma kórtanához. Rhinoscleroma második esete metastasisos mirigydaganatokkal. O. H. 1901. 643 lap. — TÖVÖLGYI Elemér dr.: Az influenzás laryngitis kórképe egy syphilitikus betegnél. O. H. 1902. 407 lap. — *U. a.*: A gégegümőkorról. O. H. 1901. 157, 177, 196. lap. — *U. a.*: A gégegümőkór gyógykezeléséről, tekintettel az újabb gyógyszerekre. O. H. 1901. 436, 454, 471, 487 lap. — *U. a.*: J. Wolff rhinoplastikai műtétéről 2 eset kapcsán. O. H. 1900. 819 lap. — TÖRÖK Béla dr.: A nyeregorr plastikus műtevéseiről. O. H. 1901. 485 lap. — ZWILLINGER Hugó dr.: Az adenoid vegetatiók és a siketnémaság. Gy. 1901, 772 lap. — *U. a.*: Epipharyngealis sarcomák. Gy. 1902. 420 lap. — *U. a.*: Az énekhang zavarairól. O. H. 1900. 37 lap.

H) Bőr- és bujakórtan. Impotenzia. Húgyszervi bajok

KISS Gyula dr.: A gonorrhoea kezelése férfinél. (N. 8r. 114 lap.) Buda pest, 1900. Mai Henrik. Ára 3 kor.

MARSCHALKÓ Tamás dr.: A nemi (venereás) betegségek és azok elleni védekezés népszerű ismertetése. Dobrowsky és Franke. Ára 2 kor.

NÉKÁM: Vademecum lásd III.

POPPER Mór dr.: A rendellenes vizelésről. (8r. 32 lap.) Budapest, 1900. Dobrowsky és Franke bizom. Ára 60 fillér. — *U. a.*: Adatok a rendellenes magömlés gyógykezeléséhez. (8r. 30 l.) Budapest, 1900. Dobrowsky és Franke bizom. Ára 60 fillér.

Porosz Mór dr.: A férfi ivarszervek működésének élettana, kórtana és gyógytana. (N. Sr. 163 lap.) Budapest, 1901. Mai Henrik és tsa. Ára 2 kor. 50 fillér.

SZIGETI Gusztáv dr.: Kozmetika. N. Sr. 162 lap. Budapest 1900. Dobrowsky és Franke. Ára 1 kor.

WEISZ Ferencz dr.: A húgy és ivarszervi megbetegedések rövid kézikönyve (N. Sr. 88 lap.) Budapest, 1901. Dobrowsky és Franke. Ára 2 kor.

ARÁNYI Zsigmond dr.: A syphilis kezelése sósfürdővel. M. O. L. 1902. 17 sz. — BAUMGARTEN Samu dr.: Öncatheterezésnél a hólyagba betört catheterdarab eltávolítása per vias naturales. O. L. 1902. 51 sz. — BECK Soma dr.: Adatok a bőrának Czerny-Thiersch szerint való kezeléséhez. M. O. L. 1902. 14 sz. — *U. a.*: Trichorhexis nodosa a fantájék szőrén és egy adat a bakteriumok symbiosisához. M. O. A. 1900. 543—588 lap. — *U. a.* Lepra tuberosa és anaesthetika esete. O. H. 1901. 782 l. — BLAU Béla dr.: A gége syphilitikus megbetegedései. M. O. L. 1902. 34 sz. — BOSÁNYI Béla dr.: A syphilis gyógykezelése kénes hévvizcinkben. O. L. 1901. 15 sz. — BRUCKMAYER Ferencz dr.: Adatok a lupus vulgaris elterjedéséhez Magyarországon. O. H. 1900. 193 lap. — CSILLAG Jakab dr.: Az eczema kérdéséhez. O. H. 1902. 148, 188, 207, 223 lap. — *U. a.*: Adatok a mycosis fungoides tanához. M. O. L. 1902. 8 sz. — *U. a.*: Az arnica okozta dermatitisről. O. L. 1901. 4 sz. — DOKTOR Károly dr.: Az idült férfi húgycső kankó fertőző képességének megítéléséről. Kl. F. 1902. XII. füzet. — EDELMANN Menyhért dr.: Húgycsőrák esete vagy egyszerű epithel túltengés. Gy. 1900. 550 lap. — FARKAS Ignác dr. lásd Selloi József dr. — FELEKI Hugó dr.: Urothrititis desquamativa. M. O. L. 1902. 26 sz. — *U. a.*: A húgy- és ivarszervek bántalmainak körjelzésére és orvoslására szolgáló újabb eszközök és eljárásokról. Gy. 1901. 566 lap. — *U. a.*: A prostata lobos megbetegedéseinek orvoslásáról. Gy. 1901. 708, 729 lap. — *U. a.*: Az ondókiürülések kóros nyilvánulásairól, kór és gyógytani szempontból. O. H. 1900. 768, 790 lap. — *U. a.*: A here és mellékhere lobos bántalmainak kór és gyógytana köréből. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 793, 808 lap. — *U. a.*: A prostata kankós gyuladásának kór és gyógytana köréből. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 104 lap. — FLEISCHL Lajos dr.: Koránszülés és syphilis. M. O. L. 1902. 29 sz. — FODOR Rezső dr.: Ritkább localisatioju két favus eset. Gy. 1900. 521 lap. — HÁRI Pál dr. 1. Török Lajos. — HAVAS Adolf dr.: A merkuro créme-ről. O. H. 1902. 89 lap. — *U. a.*: A hypertrichosis kór és gyógytana. O. H. 1900. 604, 625 lap. — HEIM Pál dr.: Adat az erythema nodosum contagiositásához. Gy. gy. 1901. 43 lap. — HLATKY Tivadar dr.: Adatok a pityriasis versicolor szövettanához. D. B. 1902. 1 lap. — HUBER Alfred dr.: Szövetteni leletek rhinoscleromás mirigy megbetegedéseknél. M. O. L. 1901 480—487 lap. — *U. a.*: Az atrophia idiopathica diffusa cutis, szemben az atrophia senilissel. M. O. A. 1900. 273—283 lap. — *U. a.*: A Finsen-féle gyógymód mai állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 397, 426, 442, 457, 473, 487, 502 lap. — *U. a.*: Lupus mutilans beteg. M. O. L. 1902. 29 sz. — IVÁNYI Ernő dr.: Az ulcus vene-

reum (lágý sanker) és complicatióinak therapiájáról 534 eset kapcsán. O. H. 1900. 383 lap. — *U. a.*: Extragenitalis syphilis infectio M. O. L. 1902. 24 sz. — *U. a.*: Az epicarin scabiesnél O. L. 1901. 10 sz. — JUSTUS Jakab dr.: A syphilis diagnosisa a vérvizsgálat alapján. Gy. 1900. 404 lap. — KARDOS Lajos dr.: Icterus a syphilis korai szakában. Gy. 1900. 532 lap. — KELEMEN Géza dr.: Vizsgálatok a jodalbicid hatásáról a syphilis késői stadiumában. D. B. 1901. 48 lap. — KEPPICH Emil dr.: A pulvis cinereus mint antisymphiliticum. O. H. 1900. 380 lap. — KÉTLY László dr.: Egy különös dialodermának (laza bőr) nevezhető bőrelváltozás esete. O. H. 1900. 668, 689 lap. — KISS Gyula dr.: A mechanikai antiseptis szerepe kánkó kezelésénél. Gy. 36, 55, 101 lap. — *U. a.*: A húgycsőzáró izmok kánkó által okozott viszonylagos elégtelenségéről. Gy. 1900. 338 lap. — *U. a.*: A húgycsőkánkó abortív gyógyítása. Gy. 623 lap. — KRANOVITZ Rezső dr.: Pruritus és koraszülés. Gy. 1901. 522 lap. — KRAUSZ József dr.: A gonorrhoea prophylaxisa. Gy. 1901. 535 l. — LANTOS Emil dr.: A női gonorrhoea gyógyítása protargollal. D. B. 1901. 57 lap. — LÁNG Ede dr.: A lupus kiirtás eredményéről. Gy. 1900. 612 lap. — LÉVAI Dezső dr.: Ritkább esetek a gyakorlatból. Bubo metastaticus góczokkal. Epididymitis újszülöttnél. Gy. 1901. 394 lap. — *U. a.*: Esetek a gyakorlatból. Icterus syphiliticus; ulcus molle virgonál. Gy. 1902. 392 lap. — LÉVY Lajos dr.: Gonorrhoeát követő septicaemia gyógyult esete. Gy. 1901. 374 lap. — MARSCHALKÓ Tamás dr.: A veneréás bántalmak prophylaxisáról. O. H. 1901. 67, 85 lap. — MARKOVICS Lázár dr.: A protargol az alszár fekélyek therapiájában. D. B. 1902. 34 lap. — MOLNÁR Sándor dr.: Vizsgálatok a kakodylsav hatására nézve psoriasisnál. D. B. 1901. 45 lap. — MOSKOVITZ Albert dr.: Nephritis luetica praecox. O. H. 1900. 773 lap. — NAGY Béla dr.: Az agyvelő lueséről. O. L. 30 sz. 1901. — NÉKÁM Lajos dr.: Az epithelioma kezelése methylenkéekkel. D. B. 1901. 52 lap. — *U. a.*: Darier-féle bőrbaj helyzetéről a pathológiában. D. B. 1902. 17 lap. — *U. a.*: Kalium permanganicum borogatások hasznáról a dermatológiában. D. B. 1902. 25 lap. és F. K. É. 1901. 204 lap. — *U. a.*: A dermatologiai anyag Budapesten. D. B. 1901. 1 lap. — *U. a.*: A xeroderma pigmentosum atypusos enyhébb alakjairól. D. B. 1901. 19 lap. — *U. a.*: Basalioma adenoides cysticum esete. D. B. 1901 27 l. — *U. a.*: Újabb készülékek a klinikai praxis szolgálatában. D. B. 1901. 41 lap. — *U. a.*: A lupus vulgaris kezelése kalium permanganicum borogatásokkal. D. B. 1901. 59 lap. — NOVOTNY Lajos dr.: A hólyag betegségekről. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 747, 762, 778, 793 lap. — *U. a.*: A hólyagbetegségek mai állása. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 293, 320, 337, 353, 366. lap. — PARÁDI Ferencz dr.: A méhgongorrhoea gyógykezeléséről prostituáltaknál. O. H. 1902. 439, 456, 471, 483. 500 l. — PÉCHY Henrik dr.: Vizsgálatok a jodolen hatásáról a veneréás fekélyeknél. D. B. 1901. 51 lap. — POOR Ferencz dr.: A Ducrey-féle fekély új kezelési módja. O. L. 1901. 9 sz. — *U. a.*: A hydrargyrium imido succinicum alkalmazása a syphilsnél. O. L. 1902. 22 sz. — *U. a.*: A hereditaer syphilsnél az arczon mutatkozó sugaras régi bőrelváltozások lényege és

jelentősége. D. B. 1902. 3 lap. — *U. a.*: Epidermolysis bullosa hereditaria. D. B. 1902. 12 lap. — *U. a.*: A verruca senilis szövettanához. D. B. 1902. 14 lap. — *U. a.*: A lupus erythematosus Cazenave aetiologiájához. O. H. 18, 33, 52 lap. 1901. — *U. a.*: A seborrhoeán alapuló bőrmegbetegedések tanának mai állása. D. B. 1901. 22 lap. — *U. a.*: Két pyrogallus derivatum (lenigallo, eugallo) dermatoterapeutikai értékéről. D. B. 1901. 50 lap. — Porosz Mór dr.: A prostata villanyozásáról és erre szolgáló újabb műszerekről. O. H. 1902 561 lap. — *U. a.*: Megjegyzések dr. WEINBERGER a neurasthenia sexualis gyógyításáról írt közleményére. Gy. 1902. 411 lap. — *U. a.*: Analogia az enuresis nocturna és az alvási pollutio között. O. L. 1901. 25 sz. — *U. a.*: A prostatitisről. O. L. 1902. 27 sz. — *U. a.*: A prostata kezelésére szolgáló műszerek. O. L. 1902. 11 sz. — *U. a.*: A kankó prophylaxisáról. O. L. 1902. 39 sz. — *U. a.*: Az impotentiáról. O. L. 1902. 14 sz. és Gy. 1902. 6, 21 lap. — *U. a.*: A prostata heveny lobja. Gy. 1900. 212 lap — *U. a.*: Epididymitis sympathica és a kankóval járó mellékherelobról. Gy. 1900. 372 lap. — *U. a.*: A kankó gyógyítása légenysavval. Gy. 1900. 502 lap. — *U. a.*: A pityriasis versicolor (májfolt) oltávitásáról. Gy. 1900 647 lap. — *U. a.*: Megtöltve zsebben hordható kankófeeskendő Gy. 1902. 537 lap. — *U. a.*: A prostatitisről és gyógyításáról. Gy. 1902. 612, 634 lap. — *U. a.*: Adatok a rendellenes magömlés gyógykezeléséhez. Kl. F. 1900. II. füzet. — RÁSKAI Dezső dr.: Adat a zsugorhólyag kör- és gyógytanához. O. H. 1901. 249 lap. — *U. a.*: A gonorrhoea fertőző képességéről és annak tartamáról. O. L. 1901. 9 sz. — *U. a.*: A chronicus gonorrhoea gyógykezeléséről. M. O. L. 1902. 23. sz. — *U. a.*: A gonorrhoeás általános fertőzés kérdése. O. H. 1901. 58, 74, 91, 110, 126 lap. — *U. a.* (Reach Dezső) dr.: Kezdődő strictura után kifejlődött hólyaginsufficiencia. Gy. 1900. 182 lap. — *U. a.*: A gonorrhoeikus mellékherelob pathogenesiséről. O. H. 1900. 637 lap. — REICH Miklós dr.: A furunculosis abortív kezelése túlhevített levegővel. M. O. L. 1902. 12 sz. — REMETE Jenő dr.: Adatok a prostata pathológiájához. Gy. 1902. 772 lap. — RÓNA Dezső dr.: A felső húgyútak nyálkahártyáján fellépő lámszarusodásról. M. O. A. 1901. 138—149 lap. — *U. a.*: Az ureteritis cystikáról. O. H. 1900. 752, 770 lap. — RÓNA Sámuel dr.: A rhinoscleroma kórtanához. Rhinoscleroma második esete metastasisos mirigyduzzanatokkal. O. H. 1901. 643 lap. — *U. a.*: Skarlatinoid erythemák. M. O. L. 1902. 1 sz. — *U. a.*: Az eczema kérdéséhez. O. H. 1902. 480, 497, 514 lap. — *U. a.*: Lupus erythematosus testvéreknél. O. H. 1901. 137 lap. — ROTH Alfréd dr.: Ichtyosis serpentina ritka esete. Gy. 1902 230 lap. — SCHEIN Mór dr.: A bőrbetegségek megfigyelése és kórismézése. Gy. 1901. 660, 679, 693 l. — *U. a.*: Scleroma (Rhinoscleroma). Gy. 1902. 260 lap. — *U. a.*: A kopaszság keletkezéséről. Gy. 1902 644 lap. — SCIPIADES Elemér dr.: Eczema chronicum gyógyult esete 4% sublimáttal való kezelés után. O. H. 1901. 301 — SELLEI József dr. és FARKAS Ignác dr.: Érzéstelenítő eljárások a penis műtéteinél, tekintettel az Oberst-féle eljárásra. Gy. 1902. 212 lap. — SELLEI József dr.: Jodkalium után fellépett thyreoiditis acuta esete. O. H. 1902. 376 lap. — *U. a.*: Adatok a phagadeniás bubo kór és

gyógytanához O. L. 28 sz. 1901 — *U. a.*: Adatok a Kaposi-féle granuloma tanához. O. L. 1902. 14 sz. — *U. a.*: A luetikus mirigyduzzanatok pathognostikus értékéről. Gy. 1903. 452 lap. — *U. a.*: A leukoplakia tanának mai állása. Gy. 1900. 596 lap. — *U. a.*: Néhány újabb gyógyszerrel a dermatologiai gyakorlatban. Gy. 1900 744 lap. — *U. a.*: Kísérleti adatok a jodalkaliák és a jodipin hatásához syphilsnél. O. H. 1902. 642, 659 lap. — *U. a.*: Lymphangioma cutis. D. B. 1901. 9 lap. — *U. a.*: A bőrkórtani kli- nika működése 1898-ban. Gyógykezelési methodusok D. B. 1901 3 lap. — *U. a.*: A venereás bántalmak prophylaxisa. O. H. 1901. 109 lap. — *U. a.*: A dermatologia haladása 1901-ben. Összefoglaló szemle. O. H. 1901 603 620. lap. — *U. a.*: A syphilis gyógytanának haladása Összefoglaló szemle. 1901., 236, 253 lap. — *U. a.*: A Hebra-féle pityriasis rubráról. O. H. 1900 506, 526 lap. — *U. a.*: Az idiopathicus sarcoma multiplex (pigmentosum) haemorrhagicumról. O. H. 1900. 574, 592 lap. — *U. a.*: Az extractum hydrastis canadensis hatásáról prostatorrhoea és spermatorrhoea eseteiben. O. H. 1900. 672 lap. — *U. a.*: Psoriasis vulgaris kór- és gyógytana. Kl. F. 1901. V. füzet. — Sörös Miklós dr.: A pupillák eddig le nem írt viselkedéséről syphi- lisenél. O. H. 1901. D. B. 44 lap. — STAROVSKY Antal dr.: Másodkorszaki lueses idegbetegségek. M. O. L. 1902. 30 sz. — STEINER Gyula dr.: Extran- genitalis lágy sanker esete. M. O. L. 1902. 1 sz. — STRAUZ Aladár dr.: A húgyeső záróizom készülékének szerepe befeccskendezések alkalmával. Gy. 1900. 534 lap. — SZABÓKY János dr. Az epicarin gyógyértékéről D. B. 1901. 46 lap. — *U. a.*: Tapaszlatok a Röntgen sugaraknak ép és beteg bőrre gyakorolt hatására nézve. D. B. 1901. 53 lap. — *U. a.*: Adatok a pityriasis rosea Giber aetiologiájához. O. H. 1901. D. B. 11 lap. — *U. a.*: Egy tricho- phytiasis epidemiáról. D. B. 1901. 14 lap. — *U. a.*: Formalin és készítmé- nyei a dermatotherapiában. D. B. 1901. 15 lap. — *U. a.*: Adatok az atrophia idiopatica cutis aetiologiájához és szövettanához. D. B. 1902. 9 lap. — *U. a.*: Belső autointoxicatio következtében fellépett perifolliculitis esete. O. H. 1902. D. B. 6. lap. — SZATMÁRI Sándor dr.: Basedow-kórt kísérő súlyos bőr- elváltozásról D. B. 1901. 59 lap. — TAUSZ Béla dr.: Tertiar lues súlyos esete. Gy. 1901. 456 lap. — *U. a.*: Adatok a pruritus senilis kérdéséhez. D. B. 1901. 9 lap. — TOLNAI Bernát dr.: Az égési sebek kezelésének új módja. O. H. 1901. 665 lap. — TÓTH Gyula dr.: A blenorhoea kezelése albarginnal. D. B. 1902. 2 lap. — *U. a.*: Folliculite decalvante (Quinquaud) egy esete. D. B. 1901. 40 lap. — TÖRÖK Lajos dr.: A kritikus izzadás magya- rázata. Gy. 1901. 454 lap. — *U. a.*: Az impetigo circinnata (figurata annu- laris) kórokozója. Gy. 1901 486 lap. — *U. a.*: A bőr angioneurosisairól. Gy. 1900. 276, 294, 310 lap. — *U. a.*: Milyen bőrelváltozások idézhetők elő a bőr erőművi ingerlése által. O. H. 1902. 482, 499 lap. — *U. a.*: A hámlo eryth- rodermákról. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 451 lap. — *U. a.* és HÁRI Pál dr.: Kísérleti vizsgálatunk az urticaria pathogenesiséhez. M. O. A. 1902. 563—594 lap. — *U. a.* és SCHEIN Mór dr.: A bőrbetegségek kezelése Rönt- gen fénynyel és Finsen módszere szerint. O. H. 1901. 821, 839 lap. — *U*

a.: Az acne vulgaris gyógykezelése Röntgen sugarakkal. Gy. 1902. 224 lap. — *U. a.*: és ROUH Alfréd dr.: Bakteriologiai vizsgálatok a hólyagesás és nedvező ezemánál. Gy. 1900. 420, 437 lap. — *U. a.*: és VAS Bernát dr.: A bőrhólyagok savójának fehérje tartalma, különös tekintettel az angioneurosisok tanára. M. O. L. 1900. 76—82 lap. — VAS Bernát dr.: lásd SCHEIN Mór. — WABL Mór dr.: A kezdődő húgycsőszűkület korai felismerése. M. O. L. 1902. 13 sz. — WALDMANN Fülöp dr. és SCHULHOF Géza dr.: Rhinopharingologiai tapasztalatok. Gy. 1901. 70 lap. — WEINBERGER Miksa dr.: Válasz dr. Porosz Mór megjegyzésére (neurasthenia sexualis). Gy. 1902. 426 lap. — WEISZ Ferencz dr.: Az impotencia virilis kezeléséről. O. L. 1901. 1 és 2 sz. — *U. a.*: Purpura eset gonorrhoeás fertőzés folytán. O. L. 1901. 20 sz. — *U. a.*: A syphilis mai kezelése. O. L. 1901. 34 sz. — WEISZ Miksa dr.: Adalék a syphilis gyógykezeléséhez. O. H. 1901. 567 l. — WEINER Emil dr.: A bőrbetegségek balneotherápiája. O. L. 1901. 31 sz. — *U. a.*: Két esetet a syphilis köréből. M. O. L. 1902. 24 sz. — *U. a.*: A sanker gyökeres gyógyítása. O. H. 1902. 485 lap. — *U. a.*: A szeplők és májfoltok modern dermatologiai kezelése. (A hámlasztók és festenyelvonók relativ becse.) Gy. 1902. 20 sz. — *U. a.*: A szépítő szerekről. O. L. 1901. 23 szám. — WOHL M. dr.: Adatok a gonorrhoeás általános fertőzéshez. Gy. 1900. 712 lap.

I) Fülgyógyászat.

NÉKÁM: Vademecum, lásd III.

BÖKE Gyula dr.: Keratosis obturans. M. O. L. 1902. 3 sz. — *U. a.*: A dobhártya művi megnyitásáról. M. O. L. 1902. 16 sz. — *U. a.*: A csecznyujtvány empyemája két operált eset kapcsán. F. K. É. 1900. 183 l. — FALTA Marczel dr.: Csecznyujtványtályog egy ritkább alakja szövődő fültőmirigy-tályoggal. O. H. 1901. 501, 519 lap. — HALÁSZ Henrik dr.: A gégefedő lucosos fekélyesedése folytán keletkezett otalgia esete. Gy. 1902. 805 lap. — *U. a.*: Néhány újabb gyógyító eljárás értékéről a fülgyógyászatban. Pneumomassage, hydropneumomassage, Lucac-féle pneumatikus sonda. O. H. 1901. 483, 502 l. — *U. a.*: Adat a közvetlen labyrinth sértéshez. Gy. 1901. 518 lap. — *U. a.*: Esetek a gyakorlatból. Halántékcsontról caries és necrosis. Gy. 1900. 792 lap. — Ifj. KLUG Nándor dr.: Otogen eredetű endocranialis szövődményekről, tekintettel az utolsó év irodalmára. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 59, 79, 97, lap. — *U. a.*: Tuberculosis és hallószerv. O. H. 1902. 511, 530 lap. — *U. a.*: A heveny középfülgyulladások fertőző voltáról. O. H. 1902. Gy. gy. 46 lap. — *U. a.*: A sziklacsont caries következtében beálló carotis interna vérzésekről egy eset kapcsán. O. H. 1901. 547 lap. — KREPUSKA Géza dr.: Otitis media suppurativa chronica polyposa. Osteomyelitis tuberculosa ossis petrosi lateris sinistri. Abscessus cerebelli. Paralysis nervi facialis et nervi abducentis sinistri. Műtét. F. K. É. 1901. 259 lap. — *U. a.*: Kimutatás a szent István kórház VII-ik fiók fülészeti osztályának betegforgalmáról az 1901. évben. F. K. É. 1901. 256 lap. — *U. a.*: A sinus transversus perisinusos gümős lobja a csecznyujtvány és hallócsontok hasonló megbetegedésével.

Műtét. Gyógyulás F. K. É. 1902. 453 l. — LICHTEBERG Kornél dr.: A csecsesont empyema. Összefoglaló szemle. O. H. 1902. 9, 26 l. — NEUBAUER József dr.: Csecsnyujtvány gyökeres műtete és plastika. Gy. 1901. 342 lap. — *U. a.*: A csecsemők középfül gyulladásának megelőzése és gyógykezelése. Gy. 1901. 644 lap. — *U. a.*: Az egyéni hallásérzetek, azok okai és gyógykezelése. Gy. 1900. 84, 116, 135 lap. — *U. a.*: A hallóképesség vizsgálatára szerkesztett óra. Otometrum. Gy. 1900. 390 lap. — *U. a.*: Az adenoid vegetációk és azok befolyása a hallószervre. Gy. 1900. 772, 790 lap. — SCHWARTZ Ede dr.: Teljes csontos atresiával párosult mastoiditis radicalisan operált esete. M. O. L. 1902. 3 sz. — *U. a.*: A külső hangvezető szerzett kötőszöveti elzáródásoknak electrolysis útján való gyógyításáról. M. O. L. 1902. 16 sz. — SUGÁR K. Márton dr.: A dobüreg rákja a nervus glossopharyngeus recurrens, vagus és hypoglossus hűdésével. O. H. 1900. 606 lap. — *U. a.*: A fül bántalmi influenzánál, főképp az influenza cerebrálisnál. O. H. 1900. 273, 289 lap. — *U. a.*: Az idült dobüreg lob újabb mechanotherápiája. O. H. 1900. 178, 194, 214 lap. — *U. a.*: A rendszeres hallási gyakorlatokról és ezek therapeutikus értékéről süketnémáknál és süketeknél. O. H. 1901. 366, 384, 389 lap. — *U. a.*: Az otogen agytályog kórisméjéhez. O. L. 1902. 34 sz. — *U. a.*: Megjegyzések Wallfisch dr. cikkéhez „Otophon készülék a hallás javítására. O. H. 1900. 416 lap. — *U. a.*: A csúzos tarjag viszonya a halló szervhez. O. H. 1900, 446 lap. — *U. a.*: A külső hangjáratban fellépő makaes pruritusról. O. L. 1902. 1 sz. — *U. a.*: A kanyaró eseteiben keletkező otitisekről. O. L. 1902. 19 sz. — SZENES Zsigmond dr.: Otogen extraduralis tályog műtét útján gyógyult esete. O. L. 1901. 48 sz. — *U. a.*: Herpes zoster a dobhártyán. M. O. L. 1902. 3 sz. — *U. a.*: Heveny középfül gyulladás kapcsán kifejlődött hysteria esete. M. O. L. 1902. 16 sz. — *U. a.*: Osteomyelitis mastoidea folytán támadt perisinusos és extraduralis tályog műtett esete. Gy. 1902. 694 lap. — *U. a.*: Otogen agytályog műtett esete. M. O. L. 1902. 44 sz. — *U. a.*: A fülsébeszet köréből. Gy. 1900. 278 lap. — TÓTH Gyula dr.: Adat a dobhártya műleges átfurásának kérdéséhez. H. O. 1902. 49 lap. — ТОМКА Samu dr.: A középfül gennyedések koponya-üregi szövödményei. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 492 lap. — *U. a.*: A processus mastoideus műteteiről. O. H. 1900. 100 lap. — *U. a.*: A nervus facialis viszonya a hallószerv bántalmihoz. O. H. 1900. 443 lap. — *U. a.*: Heveny dobüregglob morbus maculosus Werlhofii kapcsán. O. H. 1900. 737 lap. — *U. a.*: A haemophil fülvérzésekről. O. H. 1901. 155 lap. — *U. a.*: A rendszeres hallási gyakorlatokról és azok therapeutikus értékéről süketnémáknál és süketeknél. O. H. 1901. 438 lap. — *U. a.*: A rendszeres hallásgyakorlatok süketnémáknál és süketeknél. F. K. É. 1900. 453 l. — TÖRÖK Béla dr.: A bulbus venae jugularis primaer infectiosus thrombosisának esete. O. H. 1901. 595 lap. — VÁLI Ernő dr.: A hallás tanítása süketnémáknál. O. H. 1902. 41 lap. — *U. a.*: Extraduralis tályog operált esete. M. O. L. 1902. 30sz. — WALLFISCH Ferencz dr.: Otophon készülék a hallás javítására. O. H. 1900. 397 lap.

K) F o g á s z a t.

ANTAL János dr.: Utmutató a foghuzásban. Különös tekintettel a gyakorló orvosok és orvostanhallgatók igényeire. Számos a szöveg közé nyomott ábrával (N. 8-r. 92 lap). Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 3 korona.

HÖNCZ Kálmán dr.: A száj és fogak ápolásáról (N. 8-r. 15 l.). Kolozsvár, 1902. Dobrowsky és Franke. Budapesten 1902. Ára 30 fillér.

NÉKÁM: Vademecum lásd III.

ABONYI József dr.: A fogászat haladása 1899-ben. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 232 lap. — ANTAL János dr.: Adatok a caries dentium gyógykezeléséhez. O. H. 1901. 175 lap. — *U. a.*: Válasz Madzsar dr.-nak: Adatok a caries dentium gyógykezeléséhez című cikkemre tett megjegyzéseire. O. H. 1902. 110 lap. — *U. a.*: Hyperdentitio érdekes esete. O. H. 1901. 295 l. — BALASSA dr. lásd MADZSAR József. — BAUER Samu dr.: A cavitások előkészítése és alakítása. F. Sz. 1900. 65 lap. — *U. a.*: Tapasztalataim tropacocainnal. F. Sz. 1900. 133 lap. — *U. a.*: Opistognathia (dentalis superior) egy esete. F. Sz. 1902. 5 lap. — *U. a.*: Észleletek és tapasztalatok. F. Sz. 1902. 53 lap. — *U. a.*: A Bomvill-féle articulatiós eljárás. F. Sz. 1901. 37 l. — DALMA Dezső dr.: A fogbelsőapikázás; fogbélmumificatio és gyökér kezelés története és mai állása. F. Sz. 1900. 321 lap. — *U. a.*: Apróbb bemutatások F. Sz. 1900. 43 lap. — *U. a.*: Közlemények a fogászati gyakorlatból. F. Sz. 1901. 36 lap. — *U. a.*: A különböző rendszerű fogorvosi fémmunkák és azok értéke. F. Sz. 1900. 33 lap. — DEÁK dr.: Nehány szó a stypticinről. F. Sz. 1901. 47 sz. — *U. a.*: A tropacocainum muriaticum, mint helyi érzéstelenítő szer a fogászatban. F. Sz. 1901. 40 lap. — FÜRST dr.: A száj- és fogsebészet haladása F. Sz. 1900. 192 lap. — HÖNCZ Kálmán dr.: A stomatologia viszonya a többi szaktudományhoz. F. Sz. 1901. 251 lap. — *U. a.*: A stomatologia viszonya a gyermekbetegségekhez. O. L. 1902. 38 sz. — KOZMA Antal dr.: Pericementitis phagaed. concretosa seu calcie inflammation Black. F. Sz. 1900. 1 lap. — KÓRODI Simon dr.: Nervocidin egy új fogidegölő. O. L. 1901. 7 sz. — KÖRMECZI Zoltán dr.: Localis anaesthesia szájműtételnél. O. L. 1902. 44 sz. — *U. a.*: Adatok a szájpádlás defectusok rationalis kezeléséhez. O. L. 1902. 31 sz. — KUGEL Mór dr.: Czement fogak. F. Sz. 1901. 191 lap. — LANDGRAF dr.: Az antrum empyemák casuistikájához. F. Sz. 1900. 302 lap. — MADZSAR József dr.: Vizsgálatok a bac. gangr. pulpae sporáinak viselkedéséről desinficiensekkel szemben. F. Sz. 1901. 167 lap. — *U. a.*: Megjegyzések Antal János dr.: Adatok a caries dentium gyógykezeléséhez című cikkére. O. H. 1901. 313 lap. — *U. a.* és BALASSA dr.: Előzetes közlemény a nervocidin használhatóságáról. F. Sz. 1900. 153 lap. — MÁTHÉ Lajos dr.: Pótló megjegyzések a porcellán koronáról szóló közleményeinkhez. Gy. 1901. 665 l. — *U. a.*: Fogászati adatok. Gy. 1901. 598 lap. — RÁTHONYI REUSS Frigyes dr.: Idegbajok és szájrübeli tünetek kölcsönös összefüggése. F. Sz. 1901. 287 lap. — ROZGONYI Sándor dr.: A nosophen és adrenalin a fogászatban.

M. O. L. 1902. 42 sz. — SALAMON Henrik dr.: Új eljárás fémminták előállítására. F. Sz. 1901. 293 lap. — SÖDERBERG Theodore: Nehány szó a nervocidinről. F. Sz. 1901. 215 lap. — SZABÓ József dr.: Jelentés a német fogorvosok 40-ik nagygyűléséről. F. Sz. 1901. 135 lap. — *U. a.*: Összefüggés a fogak bántalmai és a hyperplastikus lymphomák között. Összefoglaló szemle. O. H. 1901. 306 lap. — *U. a.*: A dentitio difficilis tana. O. H. 1901. 535, 551 lap. — SZÁNTÓ Ármin dr.: Dentitio difficilis dentis tertii maxillae inferioris. O. L. 1901. 29 sz. — *U. a.*: A fogfájásról. O. L. 1901. 3 sz. — *U. a.*: A fogászat fejlődése a XIX. században. O. L. 1901. 22 lap. — VAJNA Vilmos dr.: A foggyökér-csatornák kifűráséről egy új fűrészköz bemutatásával. Gy. 1902. 308 lap. — *U. a.*: Protector új segédeszköz az amalgam contour tömések készítésére. Gy. 1902. 85 lap.

L) Törvényszéki orvostan.

BALÁS Elemér dr.: A halálbüntetésről (N. 8-r. 22 lap). Budapest, 1900
Révai és Salamon. Kapható a szerzőnél. Ára 1 kor.

BUDAY Dezső dr.: Erkölcsi elmezavar a büntető jogban (K. 8-r. 58 l).
Budapest, 1900. Franklin társ. Ára 1 kor.

GRUBER Lajos dr.: A rabélelmezés. A magyar jogász egyesület börtönügyi bizottságának 1888 évi június hó 1-én tartott ülésében előadta, bővítette és függelékekkel ellátta (N. 8-r. 86 lap). Budapest, 1901. Pfeiffer Ferdinánd.
Ára 2 kor.

HOFFMANN E.: A törvényszéki orvostan atlasza. Lehmann-féle törvényszéki orvosi atlaszok XI. kötet. Fordították dr. Ajtai K. Sándor István és dr. Krausz Arthur főv. bacteriologiai intézeti alorvos. Singer és Wolfner.
Ára 20 kor.

JELLACHICH István dr.: Útmutató a törvényszéki orvosi gyakorlatban (8-r. 196 lap). Pécs, 1901. Dobrowsky és Franke bizománya. Ára 5 korona.

JELLACHICH István dr.: Törvényszéki orvostan Medicina forensis. Jogászok számára. 8-r. 368 lap, 56 ábrával. Pollitzer Zsigmond és fia. Ára 7 kor.

MORAVCSIK ERNŐ Emil dr. és SÓLYOM Andor: Az orvos működési köre az igazságügyi közszolgálatban. Szervezet. Büntetőjog és eljárás. Polgári törvénykezés. Törvényszéki orvosi elmekör és lélektan. Büntetések végrehajtása (N. 8-r. 975 lap). Budapest, 1901. Grill Károly. Ára kötve 16 kor.

MORAVCSIK ERNŐ Emil dr.: A polgári törvénykönyv tervezete orvosi szempontból. Kritikai tanulmányok a polgári törvénykönyv tervezetéről. Szerkesztik Bartha Richárd dr., Illés József dr., Szladits Károly dr., Szász Béla dr. és W. Wolf Károly. Budapest, 1901. II. füzet. Grill Károly. Ára 1 kor.
NÉKÁM: Vademecum I. III.

ANKA Aurél dr.: A katalapsiás halálmerevségről. Gy. 1900. 472 lap. —
BARNA Bernát dr.: Magzatelhajtás phosphorral, az anya halála. O. H. 1900. 215 lap. — BAUMGARTEN Izidor dr.: A nemi perversitás a büntetőjog szempontjából. Kl. F. 1902. XI. füzet. — BERGER Mór dr.: Az orvosszakértő az új bünvádi perrendtartás keretében, K. K. 1901. 4, 5, 6 sz. — BODNÁR

Zsigmond dr.: A nemi perversitás. Gy. 1902. 732 lap. — FELLETÁR Emil dr.: A hullának megfertőzése a sírban. Gy. 1900. 807 lap. — *U. a.*: Tej által okozott mérgezés. Gy. 1901. 38, 55, 74, 86, 105, 120, 135, 155, 172, 183 lap. — FIALOVSKY Béla dr.: Törvényszéki orvosi casuistika. O. H. 1900. 8, 24, 117, 149, 384, 465, 496, 511, 641, 674 lap. — FISCHER Jakab dr.: Az indultban elkövetett bűnselekmények törvényszéki orvosi szempontból. Gy. 1900. 756 lap. — GRÓSZ Emil dr.: Az orvos szakértői működése. O. H. 1900. 352, 369 lap. — *U. a.*: Az orvos szakértői működése a szem sérülései alkalmával. O. H. 1900. Sz. 39 lap. — JELLACHICH István dr.: A rohamos szülésről. Gy. 1902. 468, 487, 518, 536 lap. — KECSKEMÉTI István dr.: Állítólagos kéjgyilkosság. Gy. 1902. 663 lap. — KENYERES Balázs dr.: Külföldön szerzett tapasztalatok. É. 1902. 281—315 lap. — *U. a.*: A fényképezés és Röntgenezés jelentősége az igazságszolgáltatásban. Gy. 1901. 11, 46, 77 lap. — KONRÁD Jenő dr.: Az elmegyógyintézetekben elhelyezett betegek elmebetegségének és az abból való kigyógyulásnak megállapításáról. Gy. 1901. 4 lap. — *U. a.*: Az öngyilkosságról. Gy. 1901. 586, 605 lap. — *U. a.*: Az elmebetegek jogvédelme. O. L. 45 sz. 1902. — KORNFELD H. Gleiwitz: Fölösleges boncsolások. Gy. 1902. 300 lap. — LADÁNYI Mór dr.: Sublimat mérgezés gyógyszerelcserélés következtében. Gy. 1902. 793 lap. — LEITNER Vilmos dr.: A vakság és rossz látás szimulálása. Összefoglaló szemle. Sz. 1900. 87 lap. — LUKÁCS Hugó dr.: Az elmeenyegék akaratszabadsága. Kl. F. 1900. XII. füzet. — MIKECZ Miklós dr.: Mik azok az okok, a miért a bába törvényszék elé kerülhet. B. K. 1901. 121 lap. — MORAVCSIK Ernő Emil dr.: A fogságban fejlődő elmebetegségről. M. O. A. 1901. 338—364 lap. — *U. a.*: A büntetett elmebetegek elhelyezése. Gy. 1902. 692, 712 lap. — *U. a.*: Törvényszéki elmekörtani casuistika. O. H. 1901. 233 lap. — *U. a.*: Nehézkóros öntudat zavar. Gy. 1900. 564 lap. — *U. a.*: Az ellenállhatatlan erő, mint a beszámítást kizáró ok. Gy. 1900. 196 lap. — NÉMETH Ödön dr.: Az elmebetegség színlelése. Gy. 1902. 356, 376, 391, 406, 424 lap. — OSTERMAYER Miklós dr.: Coitus által előidézett bal hüvelyboltozat repedés. Gy. 1901. 614 lap. — PÁNDY Kálmán dr.: Forensis psychiatriai tanulmányok. Gy. 1902. 38 lap és Gy. 1901. 553 lap. — SALGÓ Jakab dr.: A nemi perversitások elmekörtani és büntetőjogi szempontból. Gy. 1902. 708 lap. — SASSY János dr.: Perlekedési téboly. Gy. 1900. 4, 23, 52, 68, 87, 118, 136, 151 lap. — *U. a.*: Perversio sexualis. Gy. 1901. 358, 375 lap. — SCHÄCHTER Miksa dr.: Az orvos beavatkozó jogáról és az orvos felelősségéről. Gy. 1902. 443, 460, 476 lap. — *U. a.*: Az esküdtbiróságok és az orvosok. Gy. 1900. 250 lap. — SCHOLTZ János dr.: A traumás neurosisról. O. H. 1901. 634 lap. — SZIGETI Gusztáv dr.: Adalék az orvosszakértői vélemények mérlegeléséhez. M. O. L. 1902. 43 sz. — *U. a.*: Orvosszakértői vélemény erőszakos nemi közönség esetében. O. L. 1901. 16 sz. — SZIGETI Henrik dr.: A contraer sexualis érzésről törvényszéki elmekörtani és büntetőjogi szempontból. Gy. 1902. 758, 776, 791 lap. — *U. a.*: A nemi perversitások elmekörtani és büntetőjogi szempontból. M. O. L. 1902. 48 sz. — TÓTH Gyula dr.: A dobhártya müleges átfurásáról. H. O. 1901. 9 lap.

M) Közegészségtan. Iskolaegészségügy. Orvosi
rendészet stb.

BÁRDOSY Jenő dr.: Az állatok, állati nyerstermények és ragályfogó tárgyak Ausztria és Magyarország közötti kölcsönös forgalmának szabályozása tárgyában 1899. szept. 23-án 75500 sz. alatt kiadott s ezt kiegészítő földművelésügyi miniszteri rendeletek magyarázata. Budapest. 1900. Kiadja a m. kir. Földművelésügyi m. kir. Miniszterium. Ára 1 kor.

BÉKÉSSY Géza dr.: A nyilvános betegápolás szabályai. A nyilvános betegápolási ügy fejlődésének történeti vázlatával valamint magyarázó jegyzetekkel ellátva 124 lap. Közigazgatási könyvtár III. évf. IX—X. füzet. Ára 2 kor. 40 fill. — *U. a.*: Magyarország közegészségügyi viszonyai 1898—99 években. Közigazgatási könyvtár. Bpest. 1901. Orsz. közp. községi nyomda. Ára 2 kor. 40 fill.

BÉKÉSSY Sándor dr.: Az ipari munkások baleset ellen való biztosítása külföldön. (Lex. 8r. 83 lap) Budapest 1901. Franklin-Társulat. Ára 2 kor.

BURGER Frigyes: Városok oltatása egészséges tejjel. (K. 8r. 22 l.) Kolozsvár, 1902. Dobrowsky és Franke bizom. Bpesten. Ára 50 fill.

CSEREY Adolf dr.: Gombaisme. Tudományos Zsebkönyvtár. 21—23 sz. 126 lap. 40 színezett és 15 színezetlen képpel. 1902. Stampfel.

CHYZER Kornél dr.: Az egészségügyre vonatkozó törvények és rendeletek gyűjteménye. I. kötet 1854—1894. Harmadik javított kiadás. N. 8r. 768 lap. Dobrowsky és Franke. Budapest. 1900. Ára 10 kor.; II. kötet 1895—1900. (N. 8r. 816 lap.) Budapest 1900. Dobrowsky és Franke. Ára 12 korona.

CONFIELD W. H. dr.: Betegségek és egészségügyi tekintetben hiányos lakások. Fordította Frank Ödön dr. N. 8r. 24 lap. Budapest 1900. Az orsz. közegészségi egyesület kiadása. Dobrowsky és Franke. Ára 40 fillér.

CŠAPODI István dr. és GERLÓCZY Zsigmond dr.: Egészségtan. A polgári és felsőbb leányiskolák számára. Hetedik kiadás. 8r. 134 lap. Budapest 1902. Lampel Róbert. Ára 1 kor. 60 fill. — *U. a.*: Egészségtan. Népiskolák számára. Negyedik kiadás. 8r. 55 lap. Budapest, 1901. Lampel Róbert. Ára 48 fillér.

DUBROWSKY Róbert: Állategészségügyi igazgatás. Az érvényben levő törvények és rendeletek alapján. N. 8r. 526 lap. Budapest, 1902. Ifj. Nagel Ottó. Ára 8 korona.

FARKAS Jenő dr. munkái. Kiadja a budapesti orvosi kör. Összeállította Schächter Miksa dr. Lex. 8r. 569 lap. Budapest, 1901. Kapható dr. Mohr Mihálynál. Teréz-körút 2. Ára 8 kor.

FAZEKAS dr.: Az egészséges ember. Munkás füzetek. II. évf. Népies ismertetése a legszükségesebb egészségügyi szabályoknak. 23 lap.

FELES Adolf dr.: Válasz az országos központi védhimlőoltóanyag kezelőség terve ellen elhangzott kifogásokra.

FILEP Gyula dr.: A könyvek fertőtlenítése. 8r. 9 l. Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 30 fillér.

FOKÁNYI László: Utmutató az állatok és állati nyerstermékek vasuti szállításához. II. kiadás (N. Sr. X, 154 lap) Budapest. Ifj. Nágel Ottó bizom. 1901. Ára 3 kor.

GERLÓCZY Zsigmond dr.: Ragadós fertőző betegségek korai felismerése. N. Sr. 163 lap. Budapest 1900. Lampel Róbert. Ára 1 korona.

GRIESBACH H.: Az iskola egészségügyi reformja. (8r. 51 lap) Budapest 1900. Lampel Róbert. Ára 60 fillér.

HEGEDŰS János dr.: A közegészségügyi közigazgatás. Nagybeeskerek. Ára 4 korona.

HUTYRA Ferencz dr.: Húspárolók és desinfectorok. 8r. 35 lap. Budapest 1900. Ifj. Nágel Ottó. Ára 20 fillér.

KONDOR Vilmos: A házi gombáról, Merulius lacrymans. Balassa-Gyarmat, 1902.

KELEN József dr.: A diaetás konyha. Hogyan táplálkozunk? Nélkülözhetetlen tanácsadó egészségesek és betegek számára. 8-r. 152 l. Budapest, 1902. Barta Lajos. Ára 1 kor. 50 fill.

KERTÉSZ János dr.: Katonai egészségtan, különös tekintettel a honvéd orvos egészségügyi szolgálatára. Előszóval ellátta Bernolák József vezértörzsorvos.

KLUDIK Imre dr.: Szegényügy és socialismus. 8-r. 187 lap. Budapest, 1902. Szerző sajátja. Ára 2 kor.

KONRÁDI Dániel dr.: A mentésről és az első segélynyújtásról. Kolozsvárt, 1902. 8-r. 15 lap. Lepage Lajos. Ára 60 fill.

U. a.: A vezettségéről. 8-r. 11 lap. Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 20 fillér.

KOOS Mihály dr. és TOKÁNYI László: Állategészségügyi rendeletek. 8-r. 436 lap. Budapest, 1902. Ifj. Nágel Ottó bizom. Ára 6 kor.

KOVÁCH Aladár dr.: Az első segélynyújtás rövid vázlata. Ötödik kiadás. Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 40 fillér.

KOVÁCS Rezső: A testgyakorlatok hatása az egész emberre. Jelentés a testi nevelés nemzetközi congressusáról. Adatok a külföld testi neveléséhez. Budapest, 1901. Tornaügy kiadóhivatala.

LÖTTE József dr.: Megjegyzések a középiskolai oktatásra. N. 8-r. 28 l. Kolozsvár, 1902. Stein János bizom. Ára 40 fill.

MARSCHALKÓ Tamás dr.: A nemi (venereás) betegségek és az azok elleni védekezés népszerű ismertetése. Egyetemi előadásai nyomán a műveltebb laikus közönség számára. Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 2 korona.

SZEGEDY MASZÁK Elemér dr.: A tüdővész és az ellene való védekezés különös tekintettel az ipari munkásokra. Budapest, 1901. 72 lap.

MÁRTON Sándor dr.: Segélynyújtás és óvintézkedések balesetknél, és üzem megbetegedéseknél. VI. javított és bővített kiadás. 8-r. 96 l. Budapest, 1902. Lampel Róbert bizom. Ára 1 kor.

MITTELMANN Bernát dr.: A körülmetélés eredete, története és műtéte.

MITZGER Tivadar dr.: Bűnök az ifjúság nemi életében és azok hatásai a férfikorban. 3-ik kiadás (8-r. 98 lap). Budapest, 1900. Nyom. Muskát és Friedmann. Ára 2 kor.

NAGY Béla dr.: Iparosok egészsége. Általános Higienia (90 l.) Iparosok olvasótára. Szerk. Mártonffy Márton.

K. NAGY Sándor: Állatvédők törvénykönyve. Az állatvédelemre vonatkozó összes állategészségügyi törvények és rendeletek. Második kiadás 8-r. 101 lap. Budapest. Kiadja az országos állatvédő egyesület. Grimm G. Ára 60 fill.

U. a. Az ember és a kutya. Védekezés a veszettség ellen. 8-r. 71 l. Budapest, 1902. Kiadja az orsz. állatvédő egyesület. Grimm G. bizonyánya. Ára 30 fillér.

NÉKÁM: Vademecum, lásd III.

NÉMETHY Károly dr.: A nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről szóló törvény magyarázata. 8-r. 176 lap. Budapest, 1900. Toldi Lajos bizománya. Ára 3 kor.

ORBÁN Rezső dr.: Anyatej és mesterséges táplálás. Gyakorló orvosoknak (8-r. 15 lap). Budapest, 1903. Grill Károly bizom. Ára 3 kor.

OTTÓ József dr.: A testgyakorlás alapelvei 67 ábrával. 128 l. Tudományos Zsebkönyvtár 90—91 szám.

PALLAGI Gyula dr.: A gyermeki lélek. 1902. Pfeiffer Ferdinánd bizom. Budapesten, 8-r. 52 lap. Ára 1 kor. 20 fill.

PETHES János dr.: Gyermekpsychologia. Népmvelők könyvtárának 7—9 füzeté. 336 lap.

RÓTH Zoltán dr.: Népszaporodásunk kérdése a XX. század küszöbén. Értekezések a társadalmi tudományok köréből. Kiadja a m. tud. akademia. A II. osztály rendeletéből szerkeszti Pauer Imre dr. XII. kötet, 5—7 szám. Budapest, 1901. (N. 8-r. 48 lap.) Ára 90 fill.

ROBOZ József: Mi a dadogás és hogyan lehet rajta segíteni. N. 8-r. 32 lap. Temesvár, 1900. Ára 60 fill.

SARBÓ Arthur dr.: Népszerű útmutatás a beszédhibák felismerésére és elhárítására. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszterium megbízásából. 8-r. 24 lap. Budapest. 1901. Dobrowsky és Franke. Ára 30 fill.

SCHUSCHNY Henrik dr.: Egészségtan a felsőbb leányiskolák IV. osztálya számára. 8-r. 72 lap. Budapest, 1902. Lampel Róbert. Ára 1 kor.

TÖRÖKKANIZSAI SCHULPE György: A munkás lakásokról. Tanulmány (N. 8-r. 63 lap). Pozsony, 1901. Hockenast G. utóda. Ára 1 kor.

SIKLOSSY Gyula dr.: Egészségtan középiskolai használatra. (8-r. 226 l.) Budapest, 1902. Franklin ts. Ára 2 kor. 50 fill.

U. a.: Egészségtan. Felsőbb és polgári leányiskolák használatára. 72 a szöveg közé nyomott ábrával (8-r. 205 lap). Budapest, 1902. Franklin ts. Ára 2 kor. 50 fill.

SZŐKE Károly dr. esajághi.: A ragályos, vagy fertőző betegségek népszerű ismertetése, különös tekintettel a védekezésre. (8-r. 112 lap. Ifj. Nagel Ottó bizom. Budapesten, 1902. Ára 1 kor. 20 fill.

SZALAY Mihály dr.: A szegényügy. Adatok és tervek Budapest székes főváros szegényügyének végleges rendezéséhez (N. 8-r. XII. 99 lap). Budapest, 1901. Singer és Wolfner. Ára 3 kor.

TAUFFER Vilmos dr.: Jelentés a bábauty országos rendezéséről.

TEMESVÁRY Rezső dr.: A szegény gyermekágyasok. (8-r. 22 l. Budapest.

TORDAY Ferencz dr.: Az egészség közgazdasági jelentőségéről. Röpirat a közegészségügy államosítása érdekében. Lex. 8-r. 91 lap. (Budapest, 1902. Légrády testv. Ára 2 kor.

TÓTH Imre dr.: Alkoholizmus a társadalomban. Röpirat.

VARGA Jenő: Sötét pontok. Születések korlátozása, angyalesinálás.

VAUVENARGUES válogatott morális művei. Gondolatok és ételszabályok. Tanácsok egy fiatal embernek. Francz. ford. Kun Sámuel. 8-r. VII. 70 lap. Budapest, 1900. Révai Leo.

VÁZSONYI Jenő: Védelmet a balesetek ellen Magyar munka egészségügyi múzeum alapítása (8-r. 35 lap). Budapest, 1900. Lampel Róbert bizom. Ára 1 kor.

VIZAKNAI Antal dr.: A prostitutióról. Fogalma, okai és alakjai, rendezésének alapelvei és szabályozása, különösen Magyarországon. Dobrowsky és Franke bizom. Budapest, 1901. Ára 1 kor.

WESZELY Ödön dr.: Az írásbeli dolgozatok. N. 8-r. 36 lap. Budapest, 1902. Lampel Róbert. Ára 80 fill.

Előadások az iskolai egészségügy köréből. Dr. RIGLER Gusztáv, dr. SCHUSCHNY Henrik, dr. STEINER Samu és dr. WALDMANN Fülöp.

Mindentudó A.: Hasznos tudnivalók. Az egészség megtartása. A gyermek ápolása. A szépség megóvása. 8-r. 272 lap. Budapest, Singer és Wolfner. Ára 3 kor.

Útmutatás az első segélynyújtásnál követendő eljárásról a magyar kir. csendőrség számára. Kiadja a II. sz. csendőrkerület 8-r. 27 lap. Szege-den, 1900. SCHULHOF Károly Ára 80 fill.

Szabályrendelet a m. kir. honvédség egészségügyi szolgálatára. II. rész. Állandó honvéd egészségügyi intézetek. K. 8-r. 418 l. Budapest, 1900. Pallas irod. és ny. r. t. Ára 3 kor. 31 fill.; — melléklet hozzá. 8-r. 494 lap. Budapest, 1900. Pallas. Ára 5 kor. 46 fill.

ACZÉL Károly dr.: A vérzés csillapítás az első segélynyújtás körében. Gy. 1901. 454 lap. — *U. a.*: Az első segélynyújtás. Gy. 1902. 372 lap. — *U. a.*: Orvosi első segély (mentő szekrény). Gy. 1902. 136 lap. — *U. a.*: Az élesztési eljárásokról. Gy. 1902. 728, 741, 760 lap. — *U. a.*: Nem orvosi első segély (mentő szekrény). K. K. 1901. 35 sz. — *U. a.*: A mentő intézmény országos szervezésének jelenlegi állása hazánkban. K. K. 1901. 28 sz. — ANISFELD Endre dr.: A rovarok útján terjedhető betegségekről. Gy. 1900. 121 lap. — AUJESZKY Aladár dr.: A fertőző betegségek okozóiról és az ellenük való védekezésről. I. és E. 1900 135 lap. — *U. a.*: A rovarok terjesztette fertőző betegségekről. T. T. K. 1900. 370 lap. — *U. a.*: A budapesti vaj gümöbacillus tartalmáról. O. H. 1902. 37 lap. — BARABÁS József dr.: A

testi fenyíték egészségügyi tekintetben. Eg. 1901. 196 lap. — BANÓCZY Gyula dr.: Az iparfelügyelet egészségügyi szempontból. K. K. 1900. 2 sz. — BEREND Miklós dr.: A fertőző betegségekről. K. K. 1900. 7, 8, 9 sz. — BERGER Ferencz dr.: A gyermekek fogszűjének gyakorisága és leküzdése (szájápolás). Eg. 1902. — BERNARD József dr.: Házi gomba és gümőkór. Eg. 1902. 117 l. — BEXHEFT Ármin dr. és JUBA Adolf dr.: Emlékirat az orsz. közegészségügyi tanácshoz az egészségtannak a felsőbb leányiskolákon tanítása tárgyában. Eg. 1900. 23 lap. — BIRINGER Ferencz dr.: Az elmebetegék közigazgatási ügyeiről. K. K. 1901, 14, 17, 19 sz. — BOLLAND A. dr.: A komisz kenyér és a conserv kenyér a nagyobb hadseregekben. H. O. 1901. 33 lap. — BUZINKAY László dr.: A specialitások ellen. K. K. 1901. 24 sz. — CSÉPÁY László dr.: Pellagra esetek az alföldön. Gy. 1901. 40 lap. — DEÉSI Károly dr.: Az ápoló kérdéstről. O. L. 1902. 46 sz. — DEUTSCH Ernő dr.: Az ingyentej intézményről. O. H. 1902. Gy. gy. 50 lap. — *U. a.*: A süketnémaságról. M. O. L. 1902. 30 sz. — *U. a.*: Megjegyzések Szana Sándor dr.: „A csecsemőkórházak ügye, különös tekintettel Magyarországra” című cikkére. M. O. L. 1902. 25 sz. — *U. a.*: Csecsemő kórházak és külön rendelő intézetek csecsemők számára. M. O. L. 1902. 18 sz. — MAGOCSY DIETZ Sándor dr.: Adatok gombáink ismeretéhez. T. T. K. P. F. 1900. 183 lap. — DOKTOR Sándor dr.: A bábaügy országos rendezéséről. B. K. 1902. 146, 166 lap. — ERDÖNY Imre: Megjegyzések az orvosi kar memorandumára a rajz- és kézimunka tanítás facultativává tétele tárgyában. I. és E. 1900. 17 lap. — FARKAS Bonó dr.: A gyermek egészségügyi viszonyok Komárommegyében. Eg. 1901. 119 lap. — FARKAS Jenő dr.: A baktériumok a közegészségügy szolgálatában. T. T. K. 1900. 99 lap. — FENYŐ Ármin dr.: Vizvizsgálati és vízjavító eljárások. H. O. 1900. 9, 17, 28, 35, 49, 57 lap. — FILEP Gyula dr.: Az acetylen világítás. Eg. 1901. 55 l. — *U. a.*: A könyvek fertőtlenítéséről. K. K. 1901. 38 sz. — *U. a.*: A fehérmemű fertőtlenítése. Eg. 1901. 142 lap. — *U. a.*: Egy új víz-szűrő vizsgálata és bírálata. É. 1900. 76 lap. — *U. a.*: A phenolysolum hungaricum fertőtlenítő hatásáról. O. H. 1900. 474 lap. — FRIEDRICH Vilmos dr.: Orvosi haladás az 1900. évben az ipari megbetegedések terén. O. H. 1901. 323, 337, 353, 370, 383, 401 l. — *U. a.*: Az alcoholismus és az ellene való védekezés. K. K. 1900. 2, 3, 4 sz. — FREUND Henrik dr.: Egészségügyi szolgálat a jövőendő háborukban. H. O. 1901. 57 lap. — FRISCHMANN Gyula dr.: A foglalkozási megbetegedések. Gy. 1900. 580 lap. — GENERSICH Gusztáv dr.: A csecsemők védelme. K. K. 1901. 27 sz. — *U. a.*: A tuberculosis viszonya az iskolához. K. K. 1902. 35 és 36 sz. — GENERSICH Vilmos dr.: Visszapillantás az országos közegészségügyi egyesület iskola orvosi és egészségtan tanári szakbizottságának működésére. M. O. L. 1902. 34 sz. — *U. a.*: Typhus epidemia. Typhussal fertőzött ivóvíz. O. H. 1900. 97 lap. — GERŐ Sándor dr.: A tüdővész sanatoriumokban való gyógyításának haladása. Gy. 1900. 487 lap. — GLÜCK Gyula dr.: Alkoholismus és munkás kérdés. Kl. F. 1901. XII. füzet — GRÖMÖREY Oszkár dr.: A lelenezügy államosítása. O. H. 1901. 507 lap. — GRÓSZ Gyula dr.: A szeszes italoknak a gyer-

meki szervezetre gyakorolt kártékony hatásáról. I. és E. 1900. 149 lap. — GyÖRGY Endre dr.: A tejminőség kérdésének szabályozása. K. K. 1901. 22. sz. — HALÁSZ Aladár dr.: Az alkohol, mint a tüdővész terjesztője. T. T. K. 1901. 660 lap. — *U. a.*: A gümőkór gyógyítása. T. T. K. 1900. 295 lap. — HANKÓ Vilmos dr.: Magyarország városainak ivóvíz készlete. Gy. 1900. 202 lap. — HERMANN Ottó: Caverna mortis. T. T. K. 1900. 166 füzet. — HETZER József dr.: A gyermekek egy korai titkos betegségéről. I. és E. 1900. 192 lap. — HOFFMANN P. dr.: A bábaképzés reformja. B. K. 1900. 57, 77, 102. l. — HOLLÓS József dr.: A sport orvosi szempontból. Eg. 1902. 213 lap. — *U. a.*: Új adatok Magyarország gombáinak ismeretéhez. T. T. K. P. F. 1900. 20 lap. — HÖNCZ Kálmán dr.: A stomatologia viszonya a közegészségtanhoz. K. K. 1900. 23 sz. — HÖNIG Izsó dr.: Az emberek élettartamáról, különös tekintettel az orvosok halálozási viszonyaira Magyarországon. O. L. 1901. 45 sz. — HUBER Alfréd dr.: A syphilis és a házasság. O. L. 1901. 1 és 2 sz. — IMRE József dr.: A trachomaügy és a szemkórházak. Sz. 1901. 1 lap. — JENŐ Sándor dr.: A gyermekek egy korai titkos betegségéről. I. és E. 1900. III. évf. 174 lap. — SZENTGYÖRGYI JORDÁN Ferencz dr.: A fertőző és ragadós betegségek ellen való védekezésről. O. H. 1900. 675 lap. és Eg. 1901. 49 lap. — JUBA Adolf dr.: A kötelező játékdélutánok a középiskolákban. Eg. 1901. 3 lap. — *U. a.*: A betegsegélyző pénztár reformja. Eg. 1901. 60 lap. — *U. a.*: Az alkoholelles mozgalom Svédországban. Eg. 1901. 220 lap. — *U. a.*: A szegény tanulók otthonai. O. L. 1902. 25 szám. — *U. a.*: A gyengetehetségűek oktatása. O. H. 1900. 135 lap. — *U. a.*: Az iskola orvosok ügyköre és képzése. O. L. 1902. 7 sz. — *U. a.*: Az iskolaegészségügy reformja. O. H. 1901. 809, 827 lap. — JURKINY Emil dr.: A fővárosi kórházügy fejlődése. Eg. 1901. 205 lap. — KAISER Károly dr.: Az élősködő állatokról. Eg. 1901. 161 lap. — KÁRMÁN Samu dr.: Mi az oka a nagy csecsemő halandóságnak és mit tehetünk ellene. Gy. 1902. 188 lap. — KEMÉNY Ignác dr.: A fertőző és ragadós betegségek terjesztése személyek, főleg cselédek által és annak meggátlása. Eg. 1901. 132 lap. — K. KEMÉNYFI Katinka: A székelyföldi gyermekhalandóság okairól. Eg. 1901. 233 lap. — *U. a.*: A Kibéd vidéki székely köznép táplálkozása és a táplálkozás befolyása a közegészségre. Eg. 1900. 49 lap. — Kerekes Pál dr.: Magyarország közegészségügye 1901. évben. Gy. 1902. 830 lap. — *U. a.*: A kórházak szerepe és befolyása közegészségügyünk fejlődésére. Gy. 1901. 617 lap. — *U. a.*: A gyógyszerüzerekről. Gy. 1901. 507, 587 lap. — KORÁNYI Frigyes dr.: A londoni tuberculosis congressus és feladataink a tüdővész leküzdésére. O. H. 1901. 691 lap. — KOSSUTÁNY Tamás dr.: A búzaliszt sikertartalma és kiadósága. T. T. K. 1902. 622 lap. — *U. a.*: A mindennapi kenyérről. T. T. K. 1902. 495 lap. — KOSZTKA Emil dr.: Néhány megjegyzés Sellei József dr. „a venereás bántalmak munkásoknál“ című cikkére. Gy. 1902. 661 lap. — Kovács Áron dr.: Az olasz hadsereg egészségügyi szervezete. O. H. 1901. 17 lap és 1900. 41 lap. — Kovács Ernő: Idegesség a gyermekszobában. I. és Eg. 1900. — Kovács Mór dr.: Hogy állunk a diphtheria hygienejével.

M. O. L. 1902. 11 sz. — Kovács Rezső dr.: Adatok a külföld testi neveléséhez. Eg. 1901. 157 lap. — Kozma (Krausz) Arthur dr.: A házi vízzűrőről. Eg. 1902. 182 lap és K. K. 1902. 21 sz. — *U. a.*: Miként lehetne a heveny fertőző betegségek számát apasztani hazánkban? K. K. 1902. 14 sz. és O. L. 1901. 42 sz. — *U. a.*: Fertőzhetnek-e az olcsó könyvek és miként fertőtleníthetők, Eg. 1901. 25 lap. — Kozma Sándor dr.: Megjegyzések a m.-szigeti két hónapos bábatanfolyamok szervezéséhez. Gy. 1901. 830 l. — Köllner Károly dr.: A fertőző betegségek bejelentése. Gy. 1900. 281 lap. — Köröczi Emil dr.: Az első segélynyújtás orvosi szervezéséhez. Gy. 1900. 394 lap. — Körösi György dr.: Az iskola egészségügy és az iskolaorvosi intézmény. Gy. 1901. 620 lap. — *U. a.*: Az iskolaorvosi intézmény reformjáról. Eg. 1902. 37 lap. — Kranovitz Dezső dr.: A kuruzslás és kuruzslók. K. K. 1901. 3 sz. — *U. a.*: A trachoma terjedése. K. K. 1902. 1 sz. — *U. a.*: A torna alóli felmentés az iskolában. K. K. 1901. 18 sz. — *U. a.*: A szájüreg vizsgálata az iskolában. K. K. 1901. 21 sz. — Krausz Arthur lásd Kozma. — Krompecher Ödön dr.: Növényi élelmi szerek vastartalmáról. M. Ch. F. 1901. 98 lap. — Kuthy Dezső dr.: A tüdővész sanatóriumi gyógyítása. Összefoglaló szemle. O. H. 1900, 692, 709, 729 lap. — *U. a.*: Küzdésünk a tuberculosis ellen. K. K. 1901. 28 sz. — *U. a.*: Tüdőbeteg sanatóriumokról. Eg. 1900. 14 lap. — *U. a.*: Új hygienes köpöcsészék. O. H. 1900. 336 lap. — Kuttner után Tóth Gyula dr.: A modern és az ólom lövedék hatásának összehasonlítása. H. O. 1902. 33 lap. — Lantos Emil dr.: A női ruházatról. I. és Eg. 1900. 58 lap. — Lázár Menyhért dr.: A gyergyói kórház. K. K. 1900. 21 sz. — Ledermann R. dr.: Házasulandóknak előzetes nemi betegségekre vonatkozó vizsgálatáról. K. K. 1902. 8 sz. — Leszner Rudolf dr.: Kézszorítás. I. és Eg. 1900. 73 lap. — *U. a.*: Még egyszer a kézszorításról. I. és Eg. 1900. 126 lap. — *U. a.*: Az anyatej. T. T. K. 1902. 50 lap. — Löbl Vilmos dr.: Az első segélynyújtás ismereteinek tanításáról és terjesztéséről. M. O. L. 1902. 34 szám. — *U. a.*: Az egészségtnak középiskolákban való módszeres tanításáról M. O. L. 1902. 46 sz. — *U. a.*: A telefon által közvetíthető fertőző betegségek meggátlására való új készülék. Gy. 1900. 91 lap. — Loewy Lipót dr.: Egészségügyi szabályok és az iskola. M. O. L. 1902. 46 sz. — *U. a.*: A typhus betegedések okairól Baranya megyében. O. H. 1902. 452 lap. — Lukács Hugó dr.: Magyarország elmobeteg ügye 1901-ben. O. L. 1902. 37 sz. — Lukács György dr.: A sanatoriumról. K. K. 1902. 8 sz. — Major Ferencz dr. országgyűlési beszéde. K. K. 1901. 7–8 sz. — Márton Sándor dr.: Üzemi balesetek, megbetegedések és ovó intézkedések. K. K. 1902. 28, 29, 30, 31. sz. — Marschalkó Tamás dr.: A prostitutióról. K. K. 1902. 24 sz. — Szegedy Maszák Elemér dr.: A tüdővész és az ellene való védekezés, különös tekintettel az ipari munkásokra. K. K. 1901. 30–36 sz. és 1902. 1 és 2 sz. — Máthé Lajos dr.: Az első segélynyújtásról. Gy. 1900. 413 lap. — Mangler Béla dr.: A fertőző betegségek prophylaxisa egy módjának törvényhozási úton keresztülvihetősége a tuberculosis terjedésének meggátlására. M. O. L. 1902. 4 sz. — Némethy Samu dr.: Megjegyzések a m.-szigeti két hónapos bábatanfolyamok

szervezéséhez. Gy. 1901. 762 lap. — NEUBAUER Adolf dr.: A siket-némák oktatásáról. M. O. L. 1902. 19 sz. — NURICSÁN József dr.: A városi szemét értékesítése. T. T. K. P. F. 1902. 145 lap. — ÖPNER Oszkár dr.: Babona és alkoholizmus. O. H. 1901. 649 lap. — OLÁH Gusztáv dr.: Elmegyógyintézetek építése. Gy. 1901. 300 lap. — ORBÁN Rezső dr.: Csecsemő kórházak létesítéséről. M. O. L. 1902. 19 sz. — *U. a.*: Anyatej és mesterséges táplálás. Kl. F. 1902. III. füzet. — PALOTAI Andor dr.: A rák terjedése és az ellene irányuló németországi mozgalmak. O. H. 1902. 516, 536, 551 lap és K. K. 1902. 15 szám. — PAPP Samu dr. országgyűlési beszéde. K. K. 1901. 7 sz. — PÉCSI Dani dr.: A védhimlő oltás. K. K. 1902. 6 sz. — PETZ Lajos dr.: Küzdelem a tüdővész ellen. Reflexiók. Javaslatok. O. H. 1901. 662 lap. — POLLATSCHEK Simon dr.: A trachoma terjedésének okai és az ellene teendő újabb intézkedések. K. K. 1901. 4 sz. és O. H. 1900. 510 lap. — POLITZER Alfréd dr.: A csecsemő házakról higienikus szempontból. Eg. 1902. 157 lap. — PREISZ Hugó dr.: A fiunei pestis gyanus eset. Gy. 1901. 596 lap. — PREISICH Kornél dr. és SCHÜTZ Aladár dr.: Újabb adat a tuberculosissal való fertőzés módjához gyermekeknél. O. H. 1901. 754 lap. — *U. azok*: A gyermekkori tuberculosissal fertőzésről és az ez ellen való védekezés módjairól. Utasítás a szülők és minden felnőtt egyén részére. Eg. 1902. 58 lap. — *U. azok*: A gyermekek tuberculosissal való fertőzésének módjai és azok megelőzése. O. H. 1902. 361. 377 lap. — RAITSITS Lajos: Tanuló ifjúságunk szellemi túlerhelése. Eg. 1902. 229 lap. — RÉNYI József dr.: A felelősségi rendszer mint jövődö közegészségügyi közigazgatásunk alapja. K. K. 1901. 1, 2, 3, 4, 6, 7 sz. — RIGLER Gusztáv dr.: A hús, a tej és a tuberculosissal. K. K. 1901. 20–21 szám. — *U. a.*: Serodiagnosis az élelmiszer vizsgálatban. M. O. L. 1902. 7 szám. — *U. a.*: A szifon kupakokról. M. O. L. 1902. 25 szám. — ROHON Jenő dr.: Az egy gyermekrendszer a Dunán tul. B. K. 217 lap. — RÓTH Vilmos dr.: Somogy megye köznépeinek táplálkozása. Eg. 1900. 187 lap. — SALGÓ Jakab dr.: A szeszes italok élvezésének némely közvetett káros hatása. K. K. 1902. 1 sz. — SCHUSCHNY Henrik dr.: Kisobb tanulók szellemi elfáradása. I. és Eg. 1900. 105 lap. — *U. a.*: Család és Iskola. Eg. 1902. 53 lap. — *U. a.*: Az iskolaorvosi intézmény reformja. M. O. L. 1902. 7 sz. — *U. a.*: Éthikai széljegyzetek a középiskolai tantárgyakhoz. M. O. L. 1902. 34 sz. — *U. a.*: A tanuló ifjúság felvilágosítása a nemi kérdésről. O. H. 1902. Gy. gy. 49 lap. — SCHÜTZ Aladár lásd PREISICH Kornél. — SCHWARZ Frigyes dr.: A babaügy reformja. Gy. 1900. 186 lap. — BABARCI SCHWARTZER Ottó dr.: Az elmegyógyintézetek ablak rendszerének kérdéséhez. O. H. 1902. 382 lap. — *U. a.*: Az elmebetegék intézeti felvétele. K. K. 1902. 26, 27, 28 lap. — SELLEI József dr.: A veneréas bántalmak munkásoknál: prophylacticus intézkedések. Gy. 1902. 628 lap. — SEYLER Emil dr.: A gyermekvédelemről. Gy. 1901. 476, 494, 509, 525 lap. — SZTANKAY Aba dr.: A titkos szerekről. K. K. 1902. 10 sz. — STEIN Fülöp dr.: Az alkoholizmus elleni védekezés hazánkban. K. K. 1902. 32 szám. — SZTRÖSZNER Ödön dr.: Néhány szó az iskolák vizellátásáról. K. K. 1902. 33 szám. —

U. a.: Nehány szó a dobányról, különös tekintettel az ifjúkori dohányzásra. K. K. 1902. 29 sz. — STRÖHMBERG Károly dr.: A prostitutióról. K. K. 1901. 4, 11, 12, 14, 22, 24, 30, 32. 33 sz. és 1902. 1, 4, 7, 16, 18, 19, 21, 22, 25 sz. — SÜMEGI József dr.: A gerinczgörbület keletkezésének prophylaxisa. Az iskolapad. A kézimunka osztályok és a házi tanuló szoba berendezése. Eg. 1900. 87 lap. — SZABÓ Elemér dr.: A sebesültvívők kiképzéséről. O. H. 1902. 41 lap. — SZABÓ Sándor dr.: A prostitutio mint társadalmi kérdés. O. L. 1901. 7 sz. — SZALÁRDI Mór dr.: Az elhagyott gyermekek ügye Magyarországon. Gy. 1900. 508 lap. — *U. a.*: A lelencügy külföldön. Gy. 1902. 666, 680 lap. — SZANA Sándor dr.: A dajkaságba adott gyermekek ellenőrzésének rendszerei. K. K. 1901. 17, 18, 19 sz. — *U. a.*: A gyermekvédelem és ágai. K. K. 1901. 29 sz. — *U. a.*: A közsegélyre szorult gyermekek ügyének mai állása Magyarországon. K. K. 1902. 13 sz. — *U. a.*: A csecsemők tejjel való ellátásának szabályozása. Csecsemő tejszállító intézetek. O. L. 1901. 40 sz. — *U. a.*: A csecsemő kórházak ügye, különös tekintettel Magyarországra. M. O. L. 1902. 22 sz. — *U. a.*: A nagy csecsemő halandóság s az ellene való harc. Gy. 1902. 204 lap. — *U. a.*: A közsegélyre szorult gyermekek ügye a rajnai departementben. O. L. 1902. 26 sz. — *U. a.*: A gyermekvédelem szervezése Temesvárt. O. L. 1902. 38 sz. — SZÁNTÓ József dr.: A titkos gyógyszerek. Gy. 1901. 574 lap. — SZÁSZY István dr.: A közegészségügyi szolgálat a gyakorlatban. Gy. 1902. 172, 190 lap. — SZÉKELY Ernő dr.: A hus conserválás kereskedelmi conservsókka. M. Ch. F. 1900. 71 lap. — SZÉKELY Salamon dr.: Gyermektej. B. K. 1902. — SZÉLL Kálmán országgyűlési beszéde a közegészségügyről. K. K. 1901. 8 sz. — SZILÁGYI Gyula dr.: Községeink ivóvizéről. Eg. 1902. 2 lap. — TAUFFER Jenő dr.: Ismétlő bábatanfolyam Temesvárott. M. O. L. 1902. 31 sz. — TELEGI Zsigmond dr.: Vidéki kórházaink és az elmebeteg ügy. Gy. 1900. 748 lap. — TEMESVÁRY Rezső dr.: Babonák és előítéletek a gyermekápolásban. B. K. 1900. 173 lap. — *U. a.*: Gyermekhalandóság az első életévben. K. K. 1901. 23, 24 sz. — THM József dr.: Egészségügyi közszolgálat. K. K. 1901. 1, 5, 9, 11, 13, 15, 16. 18 sz. — *U. a.*: Az egészségügyi közegek viszonya a közegészségi intézkedésekhez és kihágásokhoz. K. K. 1901. 26 sz. — *U. a.*: Az elhagyott gyermekek védelméről. K. K. 1902. 25, 26, 28, 29, 32 sz. — THIRING G. dr.: Budapest gyermekhalandósága. Gy. 1900. 264 lap. — TORDAY Árpád dr.: A pestisről. O. H. 1900. 614 lap. — TORDAY Ferencz dr.: A párisi új gyermekkórházak. O. H. 1901. 413 lap. — *U. a.*: A londoni gyermekkórházak. O. H. 1901. 665 lap. — *U. a.*: A gyermekhalandóságról. K. K. 1902. 34, 35 sz. — *U. a.*: A gyermekkori lugmérgezésről. Eg. 1900. 169 lap. — TÓTH Gyula dr. A modern fegyvereknek a tábori egészségügyi szolgálatra való befolyása. H. O. 1901. 41 sz. — TURCSÁNYI Imre dr.: Az elhagyott gyermekek ügye Franciaországban. Eg. 1902. 205 lap. — *U. a.*: Lelenczek és lelenczházak. B. K. 1902. 84, 107, 127 lap. — TURNOVSKY Mór dr.: Iskolás gyermekek fejfájásáról. I. és Eg. 1900. 93 lap. — *U. a.*: Epilepsiások coloniáiról. Gy. 1900. 796 lap. — *U. a.*: Tüdővésztes tanítók Eg. 1900. 129

lap. — VÁMOSSY Zoltán dr.: Mérgek a konyhában és a háztartásban. Eg. 1900. 40 lap. — *U. a.*: Mérgek a mindennapi életben. Eg. 1900. 1 lap. — VARGA Géza dr.: Nehány megjegyzés Frischmann főorvos „Foglalkozásbeli megbetegedések” című czikkére. Gy. 1900. 599 lap. — WALDMANN Fülöp dr.: A titkos gyógyító szerekről. Eg. 1902. 29 lap. — *U. a.*: Az egészségtan tanításáról az iskolában. M. O. L. 1902. 19 sz. — *U. a.*: Titkos gyógyszerek és reklám orvosságok. O. O. Sz. 1900. 44 lap. — *U. a.*: Erkölcsi veszélyek iskolás gyermekek életében. I. és Eg. 1900. 37 lap. — WALKÓ Rezső dr.: Magyarország közegészségügye 1901-ben. O. L. 1902. 49 sz. — WEISZ Armin dr.: Javaslat országos mozgalomnak indítására tüdőbeteg népszanatoriumok felállítására érdekében. K. K. 1901. 3 sz. — *U. a.*: Az iskola és tornázás. I. és Eg. 1900. 126 lap. — *U. a.*: A tüdőgümőkór gyógykezelése céljából megindított sanatorium mozgalmak hazánkban. K. K. 1902. 30 szám. — *U. a.*: A tüdővész pusztítása az egyes iparágakban. K. K. 1902. 33 sz. — ZAITSCHEK Arthur dr.: A vaj összetételéről. M. Ch. F. 1902. 181 lap. — y. z. Az iskola orvosi intézmény tervbe vett reformálása és az iskolaorvosok mozgalma. Eg. 1902. 19 lap. — NÉVTELENÜL: Az első segély a harcztéren. Asepsis és Antisepsis a háboruban. O. H. 1902. 61 lap. — Az országos közegészségi egyesület iskolaorvosi és egészségtan tanári szakkbizottságának emlékirata a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszterhez az egészségtanak a tanító és tanítónőképző intézetekben való tanítása tárgyában. I. és Eg. 1900. 75 lap. — A közegészségügy a főrendiházban. Eg. 1902. 167 lap. — Az ólom hygienejéről. K. K. 1902. 22 sz. — A körülméletési rendelet bírálata. O. O. Sz. 1900. 84 l. — Az állami gyermekmenhelyekről szóló törvényczikk. Gy. 1901. 91 lap. — A berlini nemzetközi tuberculosis konferencia. O. H. 1902. 723 lap. — Országos küzdés a tüdővész ellen. O. H. 1901. 491 lap. — A népiskolai új tantervjavaslat természettani, vegy- és egészségügyi részéről. I. és Eg. 1900. 29 lap. — A székes-fővárosi IV. ker. iskolaszékének véleményes jelentése a gyengetehetséggű elemi iskolai tanulók oktatása ügyében. I. és Eg. 1900. 47 lap. — Pavillon és nem pavillon rendszer a kórházépítésben. Gy. 1900. 667 lap. — Betegsegélyző egyesületek. Gy. 1901. 175 lap. — Az iskolatáska, füző és ruhauszály ellen. Gy. 1901. 269 lap. — Törvényjavaslat a munkásoknak betegség csetére való biztosításáról. O. O. Sz. 1901. 16 lap.

VII. A) Orvosi közügy.

FÁY Aladár dr.: Az új orvosi díjszabás és az orvosi szolgálat díjazására fennálló szabályok. Közigazgatási könyvtár. III. évf. VI. füzet 90 lap. Ára 1 kor. 20 fill.

GRÓSZ Emil dr.: Az orvosképzés új rendje Magyarországon és külföldön. Hivatalos adatok alapján. Budapest, 1902. Eggenberger bizom. Ára 1 korona.

HOFFBAUER Imre dr.: A betegsegélyező egyletek ellen. Nehány szó a nagyközönség és az orvosokhoz. (N. 8r. 13 lap.) Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 40 fillér.

NÉKÁM: Vademeum. I. III.

OLÁH Gyula dr.: Az orvosok jogairól és kötelességeiről a fennálló törvények és rendeletek alapján. I. PESTHY Évkönyv.

RÉNYI József dr.: A felelősségi rendszer mint jövőendő közigazgatásunk alapja. Hornyánszky Viktor.

Utasítás a m. kir. honvédorvosi tisztii kar tényleges állományának ösztöndíjas jelöltjeivel követendő eljárásra. 8r. 38 lap. Budapest, 1900. Pallas irod. és nyomd. r. t. Ára 41 fillér.

A honvédorvosok kinevezésére és előléptetésére, valamint azok minősítvényi táblázatának szerkesztésére vonatkozó új „szabály”.

Törvényszéki orvosi vizsgálat tárgyai. Hivatalos kiadás. Kiadja a m. kir. igazságügyminiszterium. Budapest, 1900. Toldi Lajos bizom. Ára 1 kor. 60 fill.

ACZÉL Károly dr.: Az életbiztosítási orvosi vizsgálatról. Gy. 1901. 142 lap. — *U. a.*: Az új orvostudományi és szigorlati rendszer. Gy. 1902. 235 lap. — ADLER H. dr.: Az ausztriai orvosi kamarákról. Gy. 1900. 523 lap. — ALBECKER Károly dr.: Reklám kuruzslás. O. O. Sz. 1902. 46 lap. — BÁNÓCZY Gyula dr.: Hozzászólás ERŐS Soma dr. javaslatához a pénztári orvosok helyzetéről. K. K. 1901. 8 sz. — BERÉNYI Ferencz dr.: Az özvegydíjról. O. O. Sz. 1902. 3 lap. — *U. a.*: Ismét az özvegydíjról, tekintettel SZÖKE István dr. cikkére. O. O. Sz. 1902. 38 lap. — BERKOVITS Miklós dr.: Az orvosi rendtartásról. O. H. 1900. 150 lap, u. a. O. O. Sz. 1900. 40 lap. — BIRÓ Gyula dr.: A vidéki kórházak és a kötelező kórházi gyakorlat. Gy. 1902. 347 lap. — BRÜCK FERENCZ dr.: Néhány szó a községi és körorvosi látogatási díjakhoz. O. O. Sz. 1900. 125 lap. — BRÜCKMANN Arthur dr.: A siker befolyásáról az orvos díjazására. Gy. 1902. 619 lap. — CIVIS dr.: Nyílt levél (az orvosi szövetség működésének bírálata). O. O. Sz. 1900. 6 lap. — CZOBOS Károly dr.: A post mortem bizonyítványról. O. O. Sz. 1901. 45 lap. — DARKÓ József dr.: Az orvos kihasználásáról. O. O. Sz. 1901. 80 lap. — DOLLINGER Gyula dr.: Az orvosképzésről. Gy. 1901. 557 lap. — *U. a.*: Az orvosképzésről, tekintettel különösen a sebklínikai kiképzésre. O. H. 1901. 579, 597. lap. — DUCHON János dr.: A pénztári orvosok helyzete és a gyógyszer-tári ügy. K. K. 1902. 37 sz. — ENGEL Bódog dr.: Az orvosi titoktartásról. O. O. Sz. 1902. 100 lap. — ERŐS Samu dr.: A pénztári orvosok helyzete és a gyógyszer-tári ügy. K. K. 1902. 6 sz. — EDELMANN Menyhért dr.: Orvosi rendtartás. Gy. 1900. 635, 650 lap. — FELDMANN Ignác dr.: A gyakorló orvosok viszonya a kórbonezolásokhoz és a prosecturák kérdése hazánkban. Gy. 1902. 10, 25 lap. — FICHTER Ernő dr.: Megjegyzések a községi és körorvosi intézményt államosító törvényjavaslat tervezetéhez. Gy. 1900. 444 lap. — FLESCH Nándor dr.: A betegsegélyző egyletek elleni akció. O. O. Sz. 1902. 128 lap. — *U. a.*: Az orvosok és az életbiztosító társaságok O. O. Sz. 1900. 160 lap. — *U. a.*: A biztosító társaságok orvosi bizonyítványainak kérdése. O. O. Sz. 1900. 65 lap. — FONYÓ Mór dr.: Magyarország orvosainak betegsegélyző egylete, O. O. Sz. 1902. 74 lap. — F.

Orvosi erő hypertrophia. O. O. Sz. 1902. 40 lap. — GALENUS: Az évfordulóhoz. O. O. Sz. 1900. 5 lap. — P. LE GENDRE és G. LEPAGE: Milyen legyen az orvosok viszonya a gyógyszerészekhez. Gy. H. 1901. 742 lap. — GRÓSZ Emil dr.: A vagyonos betegek kórházi ápolásáról. O. O. Sz. 1902. 26 lap. — *U. a.*: Levél a szerkesztőhöz (megjegyzés NÉKÁM dr.: az orvosi rend című cikkére). O. H. 1900. 104 lap. — *U. a.*: A biztosító társaságok számára adott orvosi bizonyítványokról. O. H. 1900. 246 lap. — *U. a.*: A nyilvános ingyenes rendelések. O. H. 1901. 23 lap. — *U. a.*: Az orvospérezés új rendje Magyarországon és külföldön. O. H. 1902. 583 lap. — *U. a.*: A szünidei orvosi cursusok. O. H. 1902. 472, 486 lap. — *U. a.*: Az orvosok gyakorlati éve a német birodalomban. O. H. 1901. 728 lap. — GRÓSZ Menyhért dr.: A nagyváradi fiókszövetség indítványa. (Válasz JENDRASSIK Ernő észrevételére. Lásd O. O. Sz. 1901. 91 lap.) O. H. 1901. 569 lap. — G. R. dr.: A katona orvosok polgári magángyakorlata. O. O. Sz. 1901. 104 lap. — G. E. dr.: A biztosító társaságok számára adott orvosi bizonyítványokról. O. O. Sz. 1900. 43 lap. — HERSZKY Manó dr.: Az orvostörténelem és az általános ethika fontossága az orvosjelöltre nézve. Gy. 1901. 348, 363, 381, 397 lap. — *U. a.*: A vagyontalan egyetemi tanuló. Gy. 1902. 282 lap. — HÖGYES Endre dr.: Az orvosjelöltek gyakorlati évének szabályozása. O. H. 1901. 760 lap. — IMRE József dr.: A vagyonos betegek kórházi ápolása. O. O. Sz. 1902. 18 lap. — JENDRASSIK Ernő dr.: Magyarország orvosszövetségének szervezete. O. O. Sz. 1900. 127 lap. — *U. a.*: Az országos orvosszövetség szervezése Magyarországon. Gy. 1900. 524 lap. — *U. a.*: A nagyváradi fiókszövetség indítványa. O. H. 1901. 586 lap. — KATONA József dr.: A közegészségügyi szolgálat államosítása és a közegészségügyi törvény revíziójára vonatkozó kérdő pontok. O. O. Sz. 1902. 128 lap. — KELLER Lajos dr.: Gyakorló orvosok és specialisták. Gy. 1901. 222 lap. — KEMÉNY Ignác dr.: Az orvosrend sülyedése. O. O. Sz. 1902. 115 lap. — KERÉKES Pál dr.: Tünődések az új esztendő első napján. Gy. 1902. 43 lap. — KELOCK Thomas H.: A kórházi tanulmányokról. M. 1902. 1 lap. — KOZSIÁN Géza dr.: Az orvosi qualificációról. O. O. Sz. 1900. 171 lap. — KÖRECK József dr.: Szövetség és kamara. O. O. Sz. 1901. 41 l. — KOVÁCS Géza dr.: Egy körorvos contemplálódása. Gy. 1900. 12 lap. — *U. a.*: Visszhang. Gy. 1900. 170 lap. — *U. a.*: Megjegyzések a községi és körorvosi intézményt államosító törvényjavaslat tervezetéhez. Gy. 1900. 444 lap. — *U. a.*: Válasz a Quid tunc című szövetség vigasztaló cikkekre. Gy. 1902. 811 lap. — K. J. dr.: Körorvosok ne adakozzatok. O. O. Sz. 1902. 3 lap. — LESZNER Rezső dr.: A közegészségügyi vizsgálat államosításáról. O. O. Sz. 1901. 91 l. — LICHTENBERG Kornél dr.: Megnyitó beszéd a lipót városi orvosi társaság alakuló gyűlésén 1902. április 10-én. O. O. Sz. 1902. 46 lap. — LÖW Sámuel dr.: Az orvosi titoktartás életbiztosító szempontból. O. H. 1900. 263 lap. — *U. a.*: O. H. 1900. 231 lap. — NÉKÁM Lajos dr.: Magyar orvosi viszonyaink. O. H. 1900. 10, 25, 39, 57, 72, 88 lap. — NYIRI István dr.: Az orvosi díjkövetelések és a perrendtartási tervezet. O. O. Sz. 1902. 113 lap. — PÁLFFY István dr.: Törvénytészi orvosi ügyek. O. O. Sz.

1900. 86 lap. — *U. a.*: Járási orvosok pro domo. O. O. Sz. 1901. 6 lap. — PETZ Lajos dr.: A kórházi orvosok szolgálati körének orvos etikai vonatkozásai. O. O. Sz. 1902. 21 lap. — RÁKOSI Béla dr.: Mi az ok? (az orvosi kör segélyegyletéről). Gy. 1900. 58 lap. — RÉDEI Manó dr.: A mi bajainkról. K. K. 1902. 23 sz. — *U. a.*: Gyógytárak a kuruzslás szolgálatában. K. K. 1902. 12 és 13 sz. — *U. a.*: A körorvosok javadalmazásáról. K. K. 1902. 31 sz. — *U. a.*: Kongresszus után. K. K. 1902. 30 sz. — *U. a.*: Orvosi tekintély K. K. 1902. 15 sz. — RÓZSAVÖLGYI Mór dr.: Laikus betegellenőrzés a pénztáraknál Gy. 1902. 621 lap. — *U. a.*: Az egyesületi orvos mint házi orvos. Gy. 1902. 414 l. — *U. a.*: Orvosszövetségi, orvoskamrai jótekonysági intézmények. Gy. 1902. 458 l. — *U. a.*: A budapesti ipartestületek pénztára. Gy. 1902. 380 lap. — *U. a.*: A budapesti kerületi betegsegélyző pénztár (1897--1901) az orvosi szolgálat szempontjából. Gy. 1902. 252 lap. — *U. a.*: A szabad orvosválasztás. Gy. 1902. 126, 139, 157 lap. — SCHÄCHTER Miksa dr.: Az orvosi titoktartás kérdéséhez. Gy. 1900. 329 lap. — BABARCI SCHWARTZER Ottó: A magánorvos díjazásának kérdése a bíróság előtt. O. H. 1901. 368 lap. — *U. a.*: Az állami elmeegógyintézeti orvosok helyzetéről. O. H. 1900. 706, 726, 744, 760 lap. — STERNBERG Géza dr.: Egy új rendelet (halálokok bejelentése tárgyában). Gy. 1900. 76 lap. — STEINER György dr.: A körorvosok államosítása Gy. 1900. 682 lap. — STEINER Mór dr.: Állami úton. Gy. 1900. 474 lap. — STILLER Mór dr. Az orvosi titoktartás és az életbiztosítás. Gy. 1900. 572 lap. — SURÁNYI Miklós dr.: Az O. O. Sz. nyugalomdíj és segélyező intézménye. O. O. Sz. 1900. 58 lap. — SZABÓ Dénes dr.: A kolozsvári fiókszövetség felterjesztése a belügyminiszter H. J. ügyével kapcsolatos miniszteri leírát tárgyában. O. O. Sz. 1902. 72 lap. — SZÁSZY István dr.: Az esztendő utolsó napján. Gy. 1902. 28 lap. — *U. a.*: Megjegyzések a községi és körorvosi intézményt államosító törvényjavaslat tervezetéhez. Gy. 1900. 442 lap. — *U. a.*: Az orvosi titoktartás kérdéséhez. Gy. 1900. 329 lap. — *U. a.*: Az új szegényrendelés. Gy. 1900. 169 lap. — *U. a.*: Sérelnék Gy. 1900. 22 lap. — SZIGETI Gusztáv dr.: Orvosi titoktartás és büntető törvénykönyvünk 328. §-a. M. O. L. 1902. 38 sz. — *U. a.*: Orvosi díjak és behajtásuk módja. O. H. 1900. 757 lap. — SZÖKE István dr.: Reklam orvosok és reklam gyógyszerészek. O. O. Sz. 1900. 122 lap. — *U. a.*: Az orsz. orvosszövetség nyugalomdíj és segélyező intézményei. O. O. Sz. 1902. 13 lap. — THIM József dr.: Az orvosi címekről. K. K. 1902. 7. sz. — *U. a.*: Az államosításról. K. K. 1902. 18 sz. — TOMPA dr.: Az orvosi rendtartásról. O. O. Sz. 1901. 36 lap. — URSZINYI Gyula dr.: A betegsegélyező pénztárakról. O. O. Sz. 1900. 80 l. — PÁVAI VAJNA Gábor dr.: A magyar orvosi rend tönkretévése. O. O. Sz. 1900. 126 lap. — WALDMANN Fülöp dr.: Még egyszer a jótekonysági egyesületekről. O. O. Sz. 1900. 144 l. — *U. a.*: Toborzás. O. O. Sz. 1902. 74 lap. — WALKÓ Rezső dr.: A szabad orvosválasztás. O. O. Sz. 1902. 12 lap. — *Névtelenül*: Orvosok a gyógyszerreclam szolgálatában. Gy. 1900. 816 lap. — Szabályrendelet az egy évi kötelező kórházi gyakorlat tárgyában. O. H. 1902. 191 lap. — A magánorvoslás díjazása. O. H. 1901. 672 lap. — Szünidei orvosi

cursus. O. H. 1902. 682 lap. — Az új orvosdoktori szigorlati rend. O. H. 1901 56 lap. — Az orvosdoktori szigorlati rend lényeges újításai. O. H. 1901. 89 lap. — A közegészségügyi szolgálat államosítása O. H. 1901. 335 lap. — Az új orvosi díjszabás. O. H. 1900. — Mi az igaz? Gy. 1902. 832 lap. — A budapesti orvosi kör országos segélyegylete. Gy. 1902. 60 lap. — A reáliskola és orvosi pálya. M. 1902. 1 lap — A magánorvos díjazása. Gy. 1900. 831 l. — Az országos orvos szövetség memoranduma, az orvosok helyzete, a közegészségügyről szóló 1876. évi XIV. t. cz. revisiója, a kuruzslás megszüntetése, a tisztii orvosi vizsgálat, a törvényszéki orvosi vizsgálat, a betegsegélyző pénztárak tárgyában. O. O. Sz. — Az orvos szövetség felterjesztése az igazságügyminiszterhez az orvosi titoktartás tárgyában. O. O. Sz. 1902. 57 l. — Az O. O. Sz. rendtartás tervezete. O. O. Sz. 1900. 32 l. — Az orvos u. n. feljelentési kötelezettsége és az orvosi titoktartás — S.-vármegye alispánjának határozata. O. O. Sz. 1902. 142 lap. — Az orvos titoktartása életbiztosítási ügyekben. — Vita FLESCH Nándor dr. hasonló című előadása. Gy. 1900. 329 lap. — Magyarország orvoskarának álláspontja a közegészségügyi közszolgálat módosításáról; határozati javaslat az országos orvosszövetség congresszusához, benyújtja a bács-bodrogh megyei orvosi fiók szövetség. O. O. Sz. 1901. 67 lap. — A községi és körorvosi intézmény államosító javaslat tervezetének szövege. O. O. Sz. 1900. 115 lap és Gy. 1900. 410 lap. — Az ipari és gyári alkalmazottak segélyezéséről szóló törvény módosítása. O. O. Sz. 1900. 78 lap. — Az angol orvosok és a betegsegélyző egyletek. O. O. Sz. 1901. 45 lap. — A budapesti orvosok szövetsége és a tisztviselők betegsegélyező egylete. O. O. Sz. 1901. 43 lap. — Kérvényezések. Gy. 1900 813 lap. — Szabályrendelet az egyetemi orvostudományi karoknál tartandó doktori szigorlatokról. Gy. 1901. 60 l. — Az orvosok szervezkedésének kérdése és a magyar orvosok. Gy. 1900. 570, 587. 603, 617 lap. — Érdekességek a közegészségügyi szolgálat terén. O. O. Sz. 1901. 7 lap. — Quo usque tandem. O. O. Sz. 1901. 8 lap. — A porosz orvosi becsületügyi törvény. O. O. Sz. 1900. 21 lap. — Magyarország orvosainak keresete. O. O. Sz. 1900. 15 lap. — 95038/VI/a. számú körrendelet valamennyi vármegye törvényhatóságához: Az új orvosi díjszabás. O. O. Sz. 1900. 146 lap.

VII. B) Gyógyszerészi köztgy.

HANKOVITS Ferenc: Néhány szó a gyógyszerterek államosításához. (8-r. 29 lap.) Nagy-Várad. Schönfeld Sámuel. Ára 60 fillér.

DEÉR Endre dr.: A gyógyszerész kiképzés reformja. Gy. K. 1902. 390 lap. — *U. a.*: Tervezet a gyógyszerész kiképzés reformjára vonatkozólag. Gy. K. 1902. 638 l. — FAUSER Géza dr.: A gyógyszerész kamarák ügye. Gy. K. 1902. 357 l. — GERBER Ödön dr.: Kari érdekeink és a magyarországi gyógyszerész egylet. Gy. K. 1902. 25 sz. HANKOVITS Ferenc: A gyógyszerészet államosítása érdekében felirat a belügyminiszterhez. Gy. É. 1901. 246, 348 l. —

MOZER Béla: Adatok a mai jogadományozó rendszer hibáihoz. Gy. É. 1902. 294 l. — U. a.: A kiképzésről. Gy. É. 1902. 371 l. — SZABÓ Sámuel: Védekezés a morphinisták ellen. Gy. K. 1902. 513 l. — VARSÁGH Zoltán dr.: Orvosok strájkja. Gy. H. 1902. 179 lap. — V. Z.: A gyógyszerészeti kémia oktatása a budapesti egyetemen. Gy. H. 1901. 826 lap. — WESZELSZKY Gyula dr.: Egyetemünk ifjúsága önképzéséhez. Gy. É. 1900. 9 lap. — Magyarországi gyógyszerészegylet kérvénye a belügyminiszterhez, házi gyógytárak ügyében. Gy. H. 1901. 25 lap. — A gyógyszerészet ügye a képviselőházban. Gy. H. 1901. 73 lap. — A magyarországi gyógyszerész-egylet kérvénye a gyógyszerészeti kémia tárgyában. Gy. H. 1901. 90 lap. — Társadalmi akció. Gy. H. 1901. 158 lap. — Az egyleti alapszabályok módosítása. Gy. H. 1901. 258 lap. — Szaktekintélyek a gyógyszerészi kiképzésről. Gy. H. 1901. 307 lap. — Jelentés Budapesten 1901. februárius 23-án és márczius 2-án, valamint Kolozsvárt márczius 16-án a gyógyszerész gyakornokok kiképzése és a segédhiány tárgyában tartott értekezletről. Gy. H. 1901. 385 lap. — Az önkéntességi jog tárgyában felterjesztés a honvédelmi miniszterhez. Gy. H. 1901. 469 lap. — A gyógyszerészet rendszerének változásáról. Gy. H. 1901. 36 sz. — A gyógyszerészi érettségi. Gy. É. 1900. 89 lap. — A csőd a gyógyszerészetben. Gy. É. 1900. 200 lap. — A magán retaksátorok ügyéhez. Gy. É. 1900. 169 l. — Az új gyógyszerügyi törvény. Gy. É. 1900. 121 lap. — Helyet az érdemeseknek. Gy. É. 1900. 247 lap. — Két kormány és két gyógyszerészi kar. Gy. É. 1900. 257 lap. — Országos egyletünk közgyűlése. Gy. É. 1900. 391 lap. — Egyleti és kamarai szervezet. Gy. É. 1900. 401 lap. — Árszabásunk. Gy. É. 1900. 509 lap. — Testület és magánérdek. Gy. É. 1900. 637 lap. — Gyógyszerészi felelősség. Gy. É. 1900. 264 lap. — A kuria az özevgyi hasznélvezetről. Gy. H. 1902. 442 lap. — Gyógyszerészek vasúti menetdíj kedvezménye. Gy. H. 1902. 621 lap. — A kolozsvári kórház gyógyszerháza. Gy. É. 1902. 1 lap és a Gy. K. és Gy. H. több számában. — Országos gyógyszerész hitelszövetkezet. Gy. É. 1902. 146 lap. — Méregkönyvek vezetése. Gy. É. 1902. 193 lap. — Önkéntességi jogunk. Gy. É. 1901. 465 lap. — A jogadományozás rendszere. Gy. É. 1902. 453 lap. — A magyarországi gyógyszerész-egylet alapszabályai. Gy. É. 1902. 475 lap. — Gyógyszertárak államosítása gyógyszerészi és közegészségügyi szempontból. Gy. É. 1902. 317 lap. — A magyar gyógyszerész-egylet új alapszabályai. Gy. K. 1902. 510 l.

VII. C) Törvények. Rendeletek. Szabályzatok.

A gazdasági munkás- és cselédpénztárról szóló 1900. XVI. t.-cz. kiegészítéséről, 1900. XVI. t.-cz. a gazdasági munkás és cseléd segélypénztárról, 1898. II. t.-cz. stb. Jegyzetekkel és magyarázatokkal, Eljárési szabályokkal, 2-ik kiadás 8-r. Budapest, 1902. Ráth Mór.

Szabályrendelet és a 78543 1899. sz. b. m. rendelet az italmérésnél és az italelárusításnál követendő *egészségügyi rendszabályok*, valamint az orvosrendőri felügyelet gyakorlása iránt. Budapest, 1900. Toldi Lajos. 16-r. 40 lap. Ára 60 fill.

Szabályrendelet a kórházakról, gyógyító intézetekről, üdülő házakról és a gyógyíthatatlan betegek menedékhelyéről. Hivatalos kiadás. Budapest, 1902. Toldi Lajos bizom. Ára 1 kor.

1900. évi V. t.-cz.: Az egyetemek számára az 1897. évi XXV. törvényezikkel engedélyezett telekvásárlások és építkezések több költségeinek fedezésére szükséges póthitelről. — *1900. évi XVI. t.-cz.*: A gazdasági munkás- és cseléd segélypénztárról. — *1900. évi XVII. t.-cz.*: Az állatorvosi közszolgálat államosításáról. — *1900. évi XX. t.-cz.*: A községi közigazgatási tanfolyamokról. — *1900. évi XXIII. t.-cz.*: A pestis elleni védekezés tárgyában Velenczében 1897. évi márczius 19-én kötött nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről.

1901. évi VI. t.-cz.: Az irodalmi, művészeti és fényképészeti művekro vonatkozó szerzői jogok védelme végett a Németbirodalommal 1899. évi december 30-án Berlinben kötött egyezmény becikkelyezése tárgyában. — *1901. VIII. t.-cz.*: Az állami menhelyekről. — *1901. XIII. t.-cz.*: A szeszadóra vonatkozó 1899. évi XX. törvényezikk, valamint a szeszadóptélekra vonatkozó 1899. évi XXIV. t.-cz. némely határozmányainak módosítása tárgyában. — *1901. XXI. t.-cz.*: A közsegélyre szoruló 7 éven aluli gyermekek gondozásáról.

1902. évi XIV. t.-cz.: a gazdasági munkás- és cselédpénztárról szóló 1900. évi t.-cz. kiegészítéséről. — *XVII. t.-cz.*: A kir. József műegyetem állandó elhelyezésére szolgáló állami épületek létesítéséről.

1900. év: B. M. 1900. évi 45518 sz. R.: a gyógyszerészszegédi idő számítása tárgyában. R. T. 1900. 476 l. — *B. M.* 1900 évi 63281 sz. R.: A pestis behurcolásának megakadályozása végett tett forgalmi korlátozások tárgyában. R. T. 1900. 485 lap. — *B. M.* 1900. évi 20076 sz. R.: A czukorka és csokoládé gyártásnál a rézüstök mily módon használata tárgyában. R. T. 1900. 487 lap. — *F. M.* 1900. évi 38183 sz. R.: A rézgálicz gyártásának és forgalomba hozatalának tárgyában. R. T. 1900. 520 lap. — *V. és K. M.* 1900. évi 32498 sz. R.: A budapesti magy. kir. tudományegyetemen fizetendő tandíjak és ezen egyetem tanári illetményeinek rendezésére vonatkozó új szabály. — *B. M.* 1900. jan. 11. 1340 sz. R.: Az 1898. évi ápril. 20-án kelt miniszteri rendeletekben foglalt „Saccharin“ kifejezés értelme tárgyában. R. T. 1900. 13 lap. — *B. M.* jan. 31. 16086 sz. R.: A ragadozó és kártékony állatok mérgezése tárgyában. R. T. 36 lap. — *B. M.* 1900 jan. 31. 35467 sz. ugyanazon ügyben. R. T. 37 lap. — *B. M.* 1900 febr. 19. 135702 sz.: A Spitzer-féle arczenőcs forgalomba hozatalának eltiltása tárgyában. R. T. 1900. 124 lap. — *B. M.* 1900. febr. 23.: Temesvárott és Rima-Szombaton lelenezházi fiók intézetek létesítése tárgyában R. T. 1900. 126 lap. — *B. M.* 1900. márcz. 7. 20849 sz.: A kórházi ápolási díjak jegyzékének megküldése tárgyában. R. T. 1900. 27 lap. — *B. M.* 1900. márcz. 8.: A hochstadti kórháznak közkórházi jelleggel felruházása tárgyában. R. T. 1900. 272 lap. — *B. M.* 1900. márcz. 27. 19206 sz.: Az állami gyógyintézetek, országos és közkórházak 1900 évi ápolási díjai tárgyában. — *B. M.* 1900. márcz. 31.: A

besztercze-bányavárosi kórháznak közkórházi jelleggel felruházása tárgyában és ápolási díja iránt. R. T. 1900. 347 lap. — *B. M.* 1900. márcz. 31. 23040: A zirczi Erzsébet kórház közkórházi jelleggel felruházása és ápolási díja tárgyában. R. T. 1900. 350 lap. — *B. M.* 1900. április 7. 32131 sz.: A Wolfsky-féle tüdővész ellenes tea forgalomba hozatalának eltiltása tárgyában. R. T. 1900. 354 lap. — *B. M.* 1900. ápr. 17. 15966 sz.: A balesetek alkalmával szükséges első segélynyújtás rendezése tárgyában. R. T. 1900. 357 lap. — *B. M.* 1900. május 5.: Az anchylostomiasis (bánya aszály) elleni óvintézkedések módosítása tárgyában. R. T. 1900. 412 lap. — *B. M.* 1900. május 12. 50027 sz.: A pestis behurcolásának megakadályozása érdekében elrendelt forgalmi korlátozások tárgyában. R. T. 1900. 419 lap. — *B. M.* 1900. május 15. A nagykállói megyei kórház közkórházi jellegének megszűnése tárgyában. R. T. 1900. 424 lap. — *B. M.* 1900. május 16.: A Balneologiai Értesítő ajánlása tárgyában. R. T. 1900. 425 lap. — *F. M.*: 1900. ápr. 10.: A gazdasági munkavállalkozókról és segéd munkásokról szóló 1899: XLII. t.-cz. életbeléptetése és átmeneti intézkedések tárgyában. R. T. 1900. 361 lap. — *F. M.* 1900. ápril. 10. 3400 eln. sz.: Az előbbi törvény végrehajtása tárgyában. R. T. 1900. 363 lap. — *F. M.*: A mesterséges ételzsir és margarin sajtok gyártásának és forgalomba hozatalának szabályozása tárgyában. R. T. 1900. 436 lap. — *B. M.* 1900. jul. 4.: Az orsz. betegápolási alap, vagy más állami alap terhére szállított gyógyszerek számláinak felterjesztése tárgyában. R. T. 1900. II. 29 lap. — *B. M.* 1900. jul. 10.: A 7 éven aluli elhagyott gyermekek gondozásáról szóló szabályrendelet módosítása tárgyában. R. T. 1900. II. 39 lap. — *B. M.* 1900. jul. 12.: 59475 sz. Az állami elmeegógyintézetekben, vagy a kórházak elmebeteg osztályain elhelyezett elmebetegek elbocsátásának szabályozása tárgyában. R. T. 1900. 47 lap. — *B. M.* 1900. jul. 16. 75141 sz.: Az orloui járványkórház közkórházi jelleggel felruházása és ápolási díja tárgyában. R. T. 1900. 52 lap. — *B. M.* 1900. jul. 20. 69225 sz.: A gyógyszerárak papiros szükséglete tekintetében a hazai ipar pártolása tárgyában. R. T. 1900. II. 52 lap. — *B. M.* 1900. jul. 24. 76643.: A bábaügy fejlesztése tárgyában. R. T. 1900. 64 lap. — *B. M.* 1900. aug. 3.: A bécsi Zsófia-kórház közkórházi jelleggel felruházása és ápolási díja tárgyában. R. T. 1900. 68 lap. — *B. M.* 1900. aug. 9.: u. a. a wagstádti Ferencz József kórházra nézve. R. T. 1900. 71 lap. — *B. M.* 1900. aug. 21. 35659 sz.: A selmezbányai városi kórháznak nyilvánossági jelleggel felruházása és ápolási díja tárgyában. R. T. 1900. 98 lap. — *B. M.* 1900. aug. 27. 90834 sz.: A brounauai kórháznak közkórházi jelleggel felruházása és ápolási díja tárgyában. R. T. 1900. II. 264 lap. — *B. M.* 1900. szept. 6.: A magánorvoslás díjazásának mérve tárgyában. R. T. 1900. 268 lap. — *B. M.* 1900. szept. 7. 3071 kih. sz.: A borvizsgálati költségek előlegezése és viselése tárgyában. R. T. II. 282 lap. — *B. M.* 1900. szept. 25. 89532 sz.: Az elhagyott gyermekekre és lelenczekre vonatkozó kimutatók tárgyában. R. T. 1900. 572 lap. — *B. M.* 1900. szept. 29. 103425 sz.: A pestis behurcolásának meggátlása végett a behozatali és átviteli tilalom-

nak Glasgowra kiterjesztése és az onnan érkező útasok megfigyelése tárgyában. R. T. 1900. 583 lap. — *B. M.* 1900. 102838 sz.: A tiszti orvosi képesítésnek a képesített, de nem valóságos tiszti orvosok czimében való kifejezésre juttatása tárgyában. R. T. 1900. 587 lap. — *B. M.* 1900. okt. 26. 111973 sz.: A gyógyszerárú és mérges anyagokkal való kereskedés szabályozása tárgyában. R. T. 1900. 592 lap. — *B. M.* 1900. okt. 30. 75256 sz.: A dr. Nicholson-féle dobhártyák és a hozzájuk tartozó gyógyszerek behozatalának eltiltása tárgyában. R. T. 1900. 665 lap. — *B. M.* 1900. nov. 2. 96867 sz.: A szodavizgyártáshoz használt gépek stb. részeinek ónozása tárgyában. R. T. 1900. II. 666 lap. — *B. M.* 1900. nov. 5. 99559 sz.: A halálozási statisztika szempontjából az „orvosi kezelés“ fogalmának megállapítása tárgyában. R. T. II. 6668 lap. — *B. M.* 1900. nov. 20. 97149 sz.: Az izraeliták körülmételessénél követett eljárásra vonatkozó rendelet hatályon kívül helyezése tárgyában. R. T. 1900. II. 671 lap. — *B. M.* 1900. nov. 22. 119158 sz.: A gyógyszer-árszabványban felsorolt egyes gyógyszerek áregységének megváltoztatása tárgyában. R. T. 1900. II. 672 lap. — *B. M.* 1900. nov. 28. 117268 sz.: A gyárak egészségügyi vizsgálatának megejtése tárgyában. R. T. 1900. II. 681 lap. — *B. M.* 1900. decz. 11. 127585 sz.: A halálozási statisztikai lapok mintájának módosítása és a közintézetekben előforduló születések és halálesetek bejelentésénél közlendő új adatok megállapítása tárgyában. R. T. 1900. II. 684 lap. — *B. M.* 1900. decz. 13. 135000 sz.: A magánorvoslás díjazása tárgyában. R. T. 1900. II. 698 lap.

1901. év. *I.* és *B. M.* 1901. nov. 18. 35389 *J. M.* sz.: A letartóztatási intézetekben történt születések és halálesetek anyakönyvi bejegyzése tárgyában. R. T. 1901. 983 l. — *B. M.* 1901. januárius 5. 138327 sz.: A Glasgowval szemben elrendelt forgalmi korlátozások megszüntetése tárgyában. R. T. 1901. 11. — *B. M.* 1901. április 25. 38772 sz.: Többféle gyógyszer különlegesség és készülék forgalomba hozatalának eltiltása tárgyában. R. T. 238 l. — *B. M.* 1901. jul. 5. 71990 sz.: Az electro-homeopathiai csillaggyógyszerek és a Pink-pilulák forgalomba hozatalának eltiltása tárgyában. R. T. 413 lap. — *B. M.* 1901. július 11. 98853 sz.: Az orsz. betegápolási alapból, illetőleg az államkincstárból fedezendő betegszállítási költségtérítmények portómentes postai szállítása és az azokról kiállított nyugtatványok bélyegmentessége tárgyában. R. T. 479 lap. — *B. M.* 1901. július 23. 82841 sz.: A váltólázás megbetegedések tanulmányozása tárgyában. R. T. 482 lap. — *B. M.* 1901. július 31. 85100 sz.: A 7 éven aluli gyermekek elhagyatottságát kimondó határozat meghozatala körüli eljárás tárgyában. R. T. 487 lap. — *B. M.* 1901. szept. 2. 98609 sz.: A hosszadalmas betegségben szenvedők kórházi továbbtartásának szabályozása tárgyában. R. T. 541 lap. — *B. M.* 1901. szept. 5. 76215 sz.: Hullának a monarchia másik felére vagy külföldre szállítása tárgyában. R. T. 543 lap. — *B. M.* 1901. szept. 21. 81721 sz.: A töményített ecetsav forgalomba hozatalának módozata tárgyában. R. T. 546 lap. — *B. M.* 1901. szept. 26. 50981 sz.: A női termékenység megátlására szolgáló szerek és készülékek forgalmának tilalmazása tárgyában. R. T. 547 lap. — *B. M.* 1901. okt. 29. 115551

sz.: Az új magyar „gyógyszer árszabvány” tárgyában. R. T. 987 lap. — *K. M.* 1901. márcz. 30. 17003 sz.: A gőzgépkézelők és kazánfűtők vizsgálóbizottságainak szervezése, valamint a gőzgép kezelői és gőzkazánfűtői képzés megszerzése és elbírálása tárgyában. R. T. 197 lap. — *K. M.* 1901. máj. 24. 35307 sz.: Az irodalmi, művészeti és fényképzési művekre vonatkozó szerzői jogok kölcsönös védelme végett a Németbirodalommal 1899. decz. 30-án Berlinben kötött és az 1901. VI. t.-cikkkben foglalt egyezmény VII. cikkének végrehajtása tárgyában. R. T. 306 lap. — *K. M.* 1901. aug. 10. 51195 sz.: A ragályos betegségek elhúrezolásának megakadályozása tárgyában. R. T. 623 lap. — *V. és K. M.* 1901. 4593 sz.: Szabályrendelet az egyetemi orvostudományi karnál tartandó doktori szigorlatokról. R. T. 214 lap. — 1902. év. *B. és K. M.* 1902. okt. 4. 64792, *B. M.* és 48795 *K. M.* sz.: Az acetylen gáz gyártása és felhasználása körüli eljárás szabályozása tárgyában. R. T. 899 lap. — *B. M.* 1902. jan. 10. 1568 sz.: A rongytelepekről forgalomba hozott szennyezett rongyok fertőtlenítése tárgyában. R. T. 252 lap. — *B. M.* 1902. jan. 15. 5000 sz.: A veszettségi és veszettségre gyanús esetek bejelentésének szabályozása tárgyában. R. T. 253 lap. — *B. M.* 1902. márcz. 7. 12144 sz.: A betegszállítási költségek portó és bélyegmentességéről szóló 98853/1900 sz.: belügyminiszteri körrendelet kiegészítése tárgyában. R. T. 258 lap. — *B. M.* 1902. április 4. 35000 sz.: A kórházakról, gyógyintézetekről, üdülő házakról és a gyógyíthatatlan betegek menedékhelyeiről szóló szabályrendelet tárgyában. R. T. 263 lap. — *B. M.* 1902. máj. 22. 39384 sz.: A védhímlőoltásoknál követendő óvó eljárás tárgyában. R. T. 436 lap. — *B. M.* 1902. aug. 30. 35493 sz.: A gyógyszerész gyakornokok minősítése tárgyában. R. T. 725 lap. — *B. M.* 1902. szept. 5. 97106 sz.: Az állami gondozásban lévő gyermekek számára való gyógyszerrendelés szabályozása tárgyában. R. T. 727 lap. — *B. M.* 1902. szept. 11. 89769 sz.: Az emberi testből származó váladékok és anyagok postai szállítása tárgyában. R. T. 729 lap. — *B. M.* 1902. okt. 3. 95000 sz.: A „Rendelet és útasítás okleveles bábák számára” című új útasítás kiadása tárgyában. R. T. 915 lap. — *B. M.* 1902. nov. 6. 117378 sz.: A gyógyszereknek külföldről behozatala körüli engedélyezési eljárás módosítása tárgyában. R. T. 1141 lap. — *B. M.* 1902. nov. 14. 120601 sz.: A gyógyszer árszabvány módosítása tárgyában. R. T. 1687 lap. — *B. M.* 1902. nov. 27. 119864 sz.: A népmozgalmi statisztikai adatszolgáltatás egyszerűsítése tárgyában. R. T. 1909 lap. — *F. M.* 1902. június 30. 6531. eln. sz.: A gazdasági munkás és eseléd segélypénztárról szóló 1900. XVI. t.-cz., valamint az ezen törvény kiegészítéséről szóló 1902. XIV. t.-cz. végrehajtása tárgyában. R. T. 627 lap. — *K. M.* 1902. július 18. 34183 sz.: A vízgázgyárak engedélyezésének közegészségügyi feltételei tárgyában. R. T. 766 lap. — *P. M.* 1902. április 18. 27938 sz.: A czukortartalmu áruk nádezcukortartalmának analitikai módon való meghatározására, a csokoládének kakao tartalmára való megvizsgálására és az essentiákban és illatszerárakban lévő változatlan alkohol mennyiségének meghatározására vonatkozó új útmutatások közzététele tárgyában. R. T. 403 lap. — *P. M.*

1902. nov. 14. 92421 sz.: Az általános denaturáló szerrel denaturált szeszre nézve megkövetelt legkisebb alkohol tartalomtól föltételeesen megengedett büntetésmentes eltérés tárgyában. R. T. 1758 lap. — V. és K. M. 1902. márcz. 3. 11843 sz.: Szabályrendelet az egy évi kötelező kórházi gyakorlat tárgyában. R. T. 229 lap.

VIII. Vegyes tartalmú művek.

BATA Mór: A médiumokról. Allan Kardec nyomán (N. 8-r. 219 lap). Budapest, 1901. Dobrowsky és Franke. Ára 5 kor.

BODNÁR Sándor dr.: Fiú-e vagy leány? A gyermek nemének előre meghatározásáról (8-r. 210 lap). Czegléd, 1902. Szerző kiadása. Ára 10 kor.

DANCSHÁZY Gusztáv: Chemiai árúisme. I. rész. Anorganikus chemia és az ide tartozó áruk. 8-r. 200 lap. Budapest, 1900. Franklin társ. Ára 2 kor. 50 fillér.

ESTERHÁZY Sándor dr.: Tudomány és egyetem. A kassai jogakadémianak 1901. szept. 14-én tartott 1901/2. iskolai évi megnyitó ünnepén olvasott fel. N. 8-r. 35 lap. Kassa, 1901. Vitéz A. Ára 1 kor.

FÖLDES Béla dr.: Az university extension jelentősége. Elnöki beszéd. 8-r. 11 lap. Budapest, 1902. Eggenberger bizom. Ára 20 fill.

GARZÓ Imre: Vázlatok az élet természettanához. Második bővített kiadás (8-r. 98 lap). Hódmező-Vásárhely, 1901. Lampel Róbert bizom. Budapest. Ára 1 kor. 60 fill.

GYALUI Farkas dr.: Külföldi könyvtárakról. I. kötet. 8 táblával (8-r. XVI. 123 lap). Kolozsvár, 1900. Stein János. Ára 2 kor. 50 fill.

GYÖRY Tibor dr.: Magyarország orvosi bibliographiája. Kiadja a magyar orvosi könyvkiadó társulat. — U. a.: Morbus Hungaricus. Orvostörténelmi tanulmány (8-r. 199 lap). Budapest, 1901. Kilián Fr. utóda bizom. Ára 2 korona.

IRSAI Árpád dr.: Az énekhang élet- és egészségtanáról. 8-r. 24 lap. Szerző sajátja. Ára 1 kor. 60 fill.

KOVÁTS I. István: A budapesti magy. kir. tudományegyetem kebelében alakítandó becsületszék tervezete (8-r. 16 lap). Budapest, 1902. Ifj. Nagel Ottó. Ára 40 fill.

LAHMANN dr.: Hogyan táplálkozunk? Fordították EMBER János és MÜLLER Antal (N. 8-r. 160 lap). Budapest, 1901. Ember János kiadása. VIII. Teleki-tér 23 sz. Ára 2 kor.

LEHMANN Alfréd dr.: Babona és varázslat. A legrégebbi időktől a jelen korig. Fordította RANSCHBURG Pál dr. Átvizsgálta LAUFENAUER Károly tanár. 2 kötet, I. 37 rajzzal, II. 38 rajzzal (N. 8-r. VIII. 546 és 412 lap). Budapest, 1900. Kiadja a m. kir. természettudományi társulat. Lampel Róbert és Kilián Frigyes bizom. Kötve ára 12 kor.

MANTEGAZZA Pál dr.: A szerelem élettana. Szerelmesek okulására. Olaszból fordította dr. NÁDAS Mihály. Hetedik teljes kiadás 8-r. 272 lap. Budapest, Rozsnyai Károly. Ára 3 kor.

MÁRKREITER Ferencz dr.: A szépségápolás és hajnövesztés titka (N. 8-r. 43 lap). Békés, 1902. Vever Oszkár. Ára 70 fillér.

PLATEN M.: Az új gyógymód. A természetszerű életmódnak, az egészség ápolásának és a gyógyszer nélküli orvoslásnak tankönyve. Magyarra fordította LÁSZLÓ Frigyes dr. 2 kötet, 424 a szöveg közé nyomott ábrával, 17 színezett táblával stb. (8-r. VIII. 1510 l.) Budapest, 1900. Schroeter H. L. Koháry-utca 17.

SZILVESZTER Lajos dr.: A pécsi egyetem története. N. 8-r. 50 l. Budapest, 1900. Kilián Fr. utóda bizom. Ára 60 fill.

THANHOFFER Lajos dr.: Anatomia és divat. Három népszerű előadás. 114 ábrával és 4 táblával. 8-r. VIII. 234 lap. Budapest, 1901. Kiadja a m. kir. Természettudományi Társulat. Kilián Fr. bizom. Ára kötve 5 kor.

TOLNAI Vilmos dr.: Magyarító szótár a szükségtelen idegen szavak elkerülésére. A magyar tud. akadémia nyelvtud. bizottságának megbízásából és közreműködésével. N. 8-r. 296 lap. Budapest, 1900. Hornyánszky Viktor. Ára kötve 2 kor.

VÁMOSSY István dr.: Adatok a gyógyászat történetéhez Pozsonyban. A magyar kir. tudom. akadémia ajánlatára kiadta Pozsony sz. kir. város közönsége. N. 8-r. 307 lap. Pozsony, 1901. Stampfel Károly bizománya. Ára 2 korona.

VERESSAJEV Vihenty dr.: Egy orvos vallomásai. Fordította ZIGÁNY Árpád (8-r. 250 lap). Budapest. Orsz. közp. községi nyomda r. trs. Ára 2 kor.

ZOOPHYLUS: Élők boncolása. Vivisectio (8-r. 105 lap). Budapest, 1902. Grimm Gusztáv. Ára 1 kor.

FODOR József emlékezete. Az „Egészség” századik füzetének külön lenyomata. Kiadja az orsz. közeg. egyesület (N. 8-r. 77—116 lap). Budapest, 1902. Dobrowsky és Franke. Ára 1 kor.

Emlékbeszédek a magy. tud. Akadémia elhunyt tagjai felett. Szerkeszti a főtítkár. — HÖGYES Endre dr.: Emlékbeszéd Pasteur Lajos k. tag felett, arezképpel 53 lap. Ára 1 kor. — THANHOFFER Lajos dr.: Emlékbeszéd Miháلكovics Géza r. tag felett. 24 lap. Ára 50 fillér. — KÉTLY Károly dr.: Emlékbeszéd Laufenauer Károly l. tag felett. 14 lap. Ára 40 fillér.

ACZÉL Károly dr.: Párizs. Gy. 1900. 540, 556 lap. — ÁGAI Adolf dr.: Egy öreg orvos naplójából. Gy. 1901. 815 lap és Gy. 1902. 12 lap. — ÁRKÖVY József dr.: Elnöki megnyitó a stomatologusok országos egyesülete III. köz. és nagygyűlésén. 1899. szept. 22. F. Sz. 1900. 6 lap. — *U. a.*: 1901. év szept. 27-iki nagygyűlésén. F. Sz. 1901. 247 lap. — AUJESZKY Aladár dr.: A poklosságról. T. T. K. 1900. 565 lap. — *U. a.*: Újabb ismereteink a váltóláz okairól. T. T. K. 1900. 229 lap. — BÁLINT Rezső dr.: A Schönow-ház. O. H. 1901. 714 lap. — BÁRSONY János dr.: Élt 61 évet. (Kézmárszky Tivadar.) O. H. 1902. Gyn. 58 lap. — BAUDITZ Sophus: Gyógyszerész és doktor. Gy. H. 1902. 670 lap. — BISHOP Stanmore: Fetischismus a sebészetben. Gy. 1900. 123 lap. — BÓKAY Árpád dr.: B. J. Stokvis. O. H. 1902. 664 lap. — BÓKAY János dr.: Wiederhofer Hermann tur. O. H. 1902. 507 lap. — BORBÉLY Samu

dr.: Nyílt levél Genersich Gusztáv dr. válaszára. É. 1902. 228 lap. — CAMPBELL H.: Az egynejtűség viszonya az élettartamhoz és a késői életkor betegségeihez. Gy. 1900. 380 lap. — COSTE dr.: Német katonasorvos beuomásai a franciaia sebészetről. O. H. 1902. 18 lap. — CSAPÓDI István dr.: Emlékbeszéd Fodor Józsefről. Az iskolaorvosok és egészségügytan tanárok szakbizottságának 1901. évi május hó 10-én tartott gyászünnepén. Eg. 1902. 79 lap. — CSIPPEK János dr.: Adatok a magyar gyógyszerészet történetéhez. Gy. É. 1902. 1 lap és Gy. É. 1900. 485 lap. — DALMADY Zoltán dr.: Más érzékek, mint a mieink. T. T. K. P. F. 1900. 49 lap. — DARVAS Sándor dr.: Falkay az orvosok között. Gy. 1901. 831 lap. — DEUTSCH Ernő dr.: Az állatok gyógytudományáról. M. O. L. 1902. 34 sz. — DEUTSCH László dr.: A párizsi Pasteur intézet. O. H. 1900. 165, 181 lap. — HOROSHIP Dickinson: Az orvostudomány hajdan és most. Gy. 1900. 588, 604 lap. — MAGÓCSY DIETZ Sándor dr.: Jurányi Lajos élete és működése. T. T. K. 1901. 723 lap. — *U. a.*: A honi botanika múltja, jelene és jövője. Gy. H. 1902. 766 lap. — DIRNER Gusztáv dr.: Emlékbeszéd dr. Kézmárszky Tivadar felett. B. K. 1902. 112 lap. — ELISCHER Gyula dr.: Kézmárszky Tivadar. O. H. 1902. Gyn. 58 lap. — ERNYEY József: Weber János eperjesi főbíró gyógyszerész 1612—1683. Gy. É. 1900. 2 lap. — FARKAS Jenő dr.: Sir Richard Thorne. — *U. a.*: Sir James Paget. Gy. 1900. 77 lap. — FÖLLER János: A gyémánt és annak mesterséges előállítására. Gy. H. 1901. 58 lap. — FERENCZI Sándor dr.: A részegségről. Gy. 1902. 29, 46 lap. — *U. a.*: Öntudat fejlődés. Gy. 1900. 203 lap. — *U. a.*: Albert Eduard tanár. Gy. 1900. 637 lap. — FIALOWSKI Lajos dr.: A Szinyei-féle „Magyar Tájszótár“ népies növény nevei. Gy. É. 1901. 395 lap. — FILEP Gyula dr.: Az 1755—56-iki erdélyi pestis története. O. H. 1900. — 262, 278, 292, 305, 319 lap. — FISCHER Jakab dr.: Utóhangok az elmeorvosi országos értekezletről. Gy. 1900. 780 lap. — FODOR József dr.: Pettenkofer Miksa tanár. O. H. 1901. 107 lap. — FRANK Ödön dr.: Emlékbeszéd Pettenkofer Miksáról. Eg. 1901. 119 lap és Gy. 1901. 235 lap. — F.: Paraenesis. M. 1900. 1 lap. — FR.: Fejedelmi alchymista. Gy. H. 1901. 726 lap. — HALMAY GABNAY Ferencz: A gyermek. T. T. K. 1901. 599 lap. — *U. a.*: A bölcső. T. T. K. 1900. 69 lap. — GENERSICH Antal dr.: Virchow Rudolf. O. H. 1902. — GERLÓCZY Zsigmond dr.: Fodor József emléke, apróbb följegyzésekben összegyűjtötte. Eg. 1902. 98 lap. — GORKA Sándor dr.: A szervezettek mivoltáról. T. T. K. 1900. 497 lap. — GRÖSZ Emil dr.: Feuer Nathaniel. O. H. 1902. 781 lap. — *U. a.*: A szemtűkór félszázados múltja. O. H. 1902. Sz. 5 lap. — *U. a.*: A Nobel-féle alapítvány. O. H. 1901. 74 lap. — *U. a.*: A trachoma ellenes védekezés Magyarországon, Feuer Náthaniel műve. O. H. 1902. Sz. 75 lap. — GRUBER József dr.: Orvoslási ismeretek zsidóorvosoknál. Gy. 1901. 779 lap. — Győry Tibor dr.: Adatok az 1738. évi pestis történetéhez. T. T. K. 1900. 347 lap. — *U. a.*: Morbus Hungaricus. M. O. A. 1900. 317—362; 521—542; 630—661; 1901. 170—212; 262—308 lap. — *U. a.*: Liebermeister Károly. O. H. 1901. 777 lap. — *U. a.*: Bethlen Kata grófnő. O. H. 1900. 386 lap. — *U. a.*: A páviai ogyetem a XV. században. O. H. 1901. 403

lap. — *U. a.*: Semmelweis, vagy Holmes. O. H. 1902. 663 lap. — *U. a.*: Egy XV. századbéli gyermekgyógyászati könyv. O. H. 1902. Gy. gy. 20 lap. — *U. a.*: Trnka Venczel. O. H. 1902. 41 l. — *U. a.*: Kaposi Móricz. O. H. 1902. 241 lap. — *U. a.*: Az orvostörténelem gyakorlati hasznáról s culturtörténeti hasznáról. O. H. 1902. 306 lap. — *U. a.*: Néhány szó a hazai orvostörténelem ügyében. O. H. 1902. 366 lap. — G. E.: Billroth az orvosi pályáról. O. H. 1900. — HANUSZ István: Orvosságok az állatvilágból. Gy. H. 1902. 290 lap. — HAINISS Géza dr.: A budapesti orvosi kör balneologiai kirándulása 1899-ben. Gy. 1900. 156, 171, 187, 218, 235: az 1901. évi kirándulás Erdélyben. Gy. 1901. 698, 733, 748, 766, 797, 833 lap; az 1902. június 21—25-ig terjedő kirándulás. Gy. 1902. 683, 715, 734, 748, 765 lap. — HERSZKY Manó dr.: Érdekesebb orvostudományi munkálatok az 1901. évben. Gy. 1901. 6, 23, 73, 90, 138, 169 lap. — *U. a.*: Virchow és kora. Gy. 1901. 653, 670, 684, 701, 715 lap. — HOFMANN Péter dr.: Emlékezés Lachnit Katalinról. B. K. 1902. 113 lap. — HÖNIG Izsó dr.: Napi kérdések az életbiztosítás köréből. Összefoglaló szemle. O. H. 1900. 166 lap. — HÖGYES Endre dr.: Emlékbeszéd Pasteur Lajosról. O. H. 1900. Külön melléklet. — *U. a.*: Elnöki megnyitó a magyar orvosi könyvkiadó társulat évi közgyűlésén. O. H. 1900. 198 lap. — HUBER Alfréd dr.: A photographozás az orvostudomány, de különösen a dermatologia szolgálatában. O. H. 1900. 398 lap. — IVÁNYI Kornél dr.: Betegápolás. B. K. 1901. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 szám. — JAKOBI A. dr.: A német orvosi irodalom 50 évvel ezelőtt. Gy. 1901. 301, 317, 332 lap. — JÁRMAY Gyula dr.: A IX. nemzetközi gyógyszerész kongresszus Párisban 1900. évben. Gy. É. 1900. 45 sz. — JENDRÁSSIK Ernő dr.: Az idegbajosok klinikájának megnyitó előadása. O. H. 1902. 656, 673 lap. — *U. a.*: Ziemssen. O. H. 1902. 77 lap. — JÚBA Adolf dr.: A nagyszombati orvosi egyetem keletkezése. O. H. 1902. 95, 113, 133, 153 lap. — JUSTUS Jakab dr.: A gyakorló orvos munkarésze az orvosi tudomány fejlesztésében. Gy. 1901. 331, 350 lap. — KADOS Márton dr.: A Darwinizmusról. K. K. 1902. 10 sz. — KAISER Károly dr.: A vipera. K. K. 1902. 5, 6, 7 sz. — KASSOWITZ M.: A Darwinizmus válsága. Gy. 1902. 637, 657 lap. — KARDOS Árpád: A virág és növény a török néphitben és költészetben. Gy. É. 1901. 1 lap. — KELEN József dr.: A visszautasítottak életbiztosítása. Gy. 1900. 361 lap. — KEMÉNY Ignác dr.: A bakteriologia és a magángyakorlat. M. O. L. 1902. 18 sz. — KENDE Mór dr.: Az emberi nem elkorcsosulása. T. T. K. 1901. 495 lap. — KERÉKES Pál dr.: Fürdőzés előtt. Gy. 1902. 316 lap. — *U. a.*: Falkay az orvosok között. 1901. 765 lap. — KETLY Károly dr.: Laufenuer Károly emlékezete. O. H. 1902. 324, 337 lap. — KISS Gyula dr.: Laikusok a kankó kezeléséről. Gy. 1900. 554 lap. — KOLLARITS Jenő dr.: A biologia határai. O. H. 1902. 634, 648 lap. — KORÁNYI Frigyes dr.: Emlékbeszéd Markusowsky Lajos felett. O. H. 1902. Külön melléklet. — KORÁNYI Sándor dr.: Goltz Frigyes. O. H. 1902. 354 lap. — KOSSA Gyula dr.: A gyógyszerkönyv és a recept nyelv. O. H. 1902. 813, 828, 840 lap. — KOVÁCS Áron dr.: A esendörök rheumája. O. H. 1900. 25 l. — KRAUSZ Arthur dr.: Virchow működése a közegészségügy terén. K. K.

1901. 31 szám. — *U. a.*: Uti levelek. O. H. 1901, 442, 474, 508, 602 lap. — KUTHY Dezső dr.: A vízzel gyógyítás hajdanában. O. H. 1900. 119 lap. — *U. a.*: Az Erzsébet királyné szanatorium ismertetése. O. H. 1902. 170, 190, 209 lap. — *U. a.*: Egy Hippocrates előtti orvosról. T. T. K. 1901. 766 lap. — *U. a.*: Egészség fenntartó és gyógyító erők a természetben. T. T. K. 1901. 100 lap. — LENGYEL Bálint dr.: Hazai csodaszülöttek. T. T. K. 1900. 511 lap. — LENGYEL Béla dr.: A radioactiv baryum. Gy. É. 1900. 548 lap. — LENGYEL István: Az 1900-ban elhunyt természettudósok nekrológja. T. T. K. 1901. 759 lap; az 1899. évre. T. T. K. 1900. 690 lap; az 1901. évre. T. T. K. 1902. 750 lap. — LENHOSSÉK Mihály dr.: Mihálkovich Géza emlékezete. M. O. A. 1901. 309—337 lap. — LESZNER Rudolf dr.: Egészség, betegség magyar közmondásokban. Eg. 1900. 27 lap. — LÉVAI József dr.: Milyenek a betegek és hogyan bánjunk velük? Gy. 1901. 205 lap. — LÉVY Lajos dr.: Boneztani hasonlatok a lelki élet világában. Gy. 1900. 426 lap. — LISZT Nándor dr.: Népies gyógymódok és babonák Hajdumegyében. Gy. 1902. 77, 92, 108, 141, 589, 602 lap. — LORÁND Leó dr.: Mac Kinley halála. O. H. 1901. 728 lap. — LUKÁCS Hugó dr.: A psychologia Schopenhauer műveiben. M. O. L. 1902. 5 sz. — MANGOLD Henrik dr.: Balneologiai tévedések. Gy. 1902. 158 lap. — MAJOR Ferencz dr. országgyűlési beszéde. K. K. 1901. 7, 8 sz. — MATTIAEI: Az alkohol, mint erősítő. O. H. 1901. 45 lap. — MEDVEI Béla dr.: A gyakorló orvos mint házi orvos. Gy. 1901. 94, 109 lap. — MEISZNER Vilmos: Az energiáról. Gy. H. 1901. 28 lap. — MOLNÁR Nándor dr.: A serum gyógymód. Gy. K. 1902. 72 lap. — MOORE JOHN William: Mens medika. M. 1900. 2 lap. — MORAVCSIK Ernő Emil dr.: Laufenauer Károly tanár. O. H. 1901. 304 lap. — NAVRATIL Imre dr.: Báthory István. O. H. 1901. 23 lap. — NEMAI József dr.: Az énekhang és énekművészet physiológiája. O. H. 1901. 746, 777, 792, 808, 826, 843 lap. — NENADOVICS Lázár dr.: Az orvostan Oroszországban. O. H. 1900. 562 lap. — NIELSEN H. dr.: Az utczák higienéje az ó-kórban. K. K. 1902. 21, 22, 23 sz. — NEWMAN JOHN Henry: Kereszténység és orvostudomány. Gy. 1901. 444, 463 lap. — ÓNODI Adolf dr.: Uti levelek. O. H. 1902. 682, 696, 712 lap. — *U. a.*: A British Medical Association 70. évi nagygyűlése Manchesterben. O. H. 1902. 601 lap. — ORIENT Gyula dr.: Gyógyszerészettörténeti adatok Bethlen Gábor erdélyi fejedelem udvarából 1619—1628 körül. Gy. H. 1901. 678 lap. — PALOTAI Andor dr.: Berliini levél. O. H. 1902. 256 lap. — PÁNDY Kálmán dr.: Visszhang az elmeorvosi értekezlet egy utóhangjára. Gy. 1900. 746 lap. — PAPP Samu dr. országgyűlési beszéde. K. K. 1901. 7 szám. — PARÁDI Ferencz dr.: A műtely a szinpadon. Nehány észrevétel Schobertnek a Gyógyászat 32. számában megjelent tárczacikkére. Gy. 1902. 574 lap. — PÁTER Béla: Egy sós rét növényzete. Gy. É. 1900. 453 lap. — PEKÁR Dezső: A színes fotografálásról. T. T. K. 1900. 92 lap. — PEKÁR Mihály dr. és HEIM Pál dr.: A XII. nemzetközi orvosi congresszus. O. H. 1900. 496, 528 lap. — *U. azok*: Az orvosi sajtó I. nemzetközi congresszusa. O. H. 1900. 529 lap. — *U. azok*: Orvosi dolgok a párisi kiállításon. O. H. 1900. 658, 692, 728, 768, 774, 792, 806, 822 lap; O. H. 1901.

180, 217, 523, 619, 633, 650 lap; O. H. 1902. 58, 115, 134, 210 lap. — PERTIK Ottó: Virchow Rudolf. O. H. 1902. 615 lap. — *U. a.*: Virchow 80-ik születésnapjának ünnepe. O. H. 1901. 681 lap. — PIVOR Ignác dr.: A honi vakok menedékházáról. Emlékirat. K. K. 1902. 12 sz. — PLUMSER H. G.: Az orvos-tan, mint tanulmány. M. 1900. — POROSZ Mór dr.: A szakorvos. Gy. 1900. 769 lap. — RÉCZEY Imre dr.: Klinikai megnyitó előadása. O. H. 1902. 76 l. — RIGLER Gusztáv dr.: Emlékbeszéd Fodor Józsefről. Orsz. közeg. egyesület 1902. márcz. 20-án tartott rk közgyűlésén. Eg. 1902. 83 lap és K. K. 1902. 17 és 18 szám. — ROLLET Etienne dr. a Hotel Dieu sebésze: A jobb kezű és a suta. Gy. 1902. 493 lap. — RÓZSAVÖLGYI Mór dr.: A gyakorló orvos munkarésze az orvostudomány fejlesztésében. Gy. 1901. 365 lap. — RUZITSKA Béla dr.: A bőlesek köve. Gy. É. 1900. 97 lap. — R. H.: Immunitás a kigyóméreggel szemben. Gy. 1900. 493 lap. — SASSY János dr.: Poklosok a művészetben. Gy. 1902. 331, 348, 362 lap. — SALAMON Henrik dr.: Határpontok a fogászat történetében. F. Sz. 1901. 1 lap. — SANTIS Sancte de: A csodás elem az álomlátásokban. Gy. 1902. 540, 557 l. — SCHATZ Róbert dr.: Rosensteini Rosen Miklós. O. H. 1902. Gy. gy. 8. — SCHÄCHTER Miksa dr.: Farkas Jenő dr. egészségügyi felügyelő. Gy. 1900. 216 lap és Gy. 1901. 26 lap. — SCHLESINGER H.: Betegkonyha tanfolyamok. Gy. 1900. 541 lap. — SCHINDLER József dr.: Molière és az orvosok. O. H. 1901. 539, 556, 570, 587 lap. — SCHÖBER dr. Párisban: A syphilis a modern francia regény és színműirodalomban. Gy. 1902. 508 lap. — SCHOLTZ Kornél dr.: A trachoma gyógyításának története. O. H. 1902. Sz. 41, 61 lap. — SCHUCH József dr.: Az élet tartama. T. T. K. 1900. 622 lap. — SCHULLERN Henrik von: Az orvosi rend hanyatlása. Gy. 1902. 429 lap. — SEYLER Emil dr.: Női orvostudorok a különféle országokban. Gy. 1901. 414 lap. — STEINBERGER Sarolta dr.: Az orvosnők története. O. H. 1902. Gyn. 36, 90, 99, 120 lap. — STERCZULA Jenő: A fényképek előállításánál végbemenő kémiai folyamatokról. Gy. H. 1902. 428 lap. — STERNBERG Géza dr.: A vidéki gyakorlatból. Gy. 1901. 760, 792 lap. — STOCKERNÉ: Nehány szó berlini útunkról. B. K. 1900. 178, 189 lap. — SUGÁR K. Márton dr.: Orvosi aphorismák Kubelik Jan hangversenyén. O. H. 1900. 743, 758 lap. — *U. a.*: Elmélgedések Szilágyi Dezső agyvelejének szemlélésénél. O. H. 1902. 9, 24 lap. — *U. a.*: Virchow Rudolf életéből. O. L. 1902. 37 sz. — SZÁNTÓ József dr.: Babona a gyógyítás terén. Gy. 1900. 298, 313 lap. — SZEKERES Kálmán: A Bequerel sugarakról. T. T. K. 1900. 577 lap. — SZILI Pál dr.: Egy nagy tudós agyvelejéről (Helmholtz). T. T. K. 1900. 31 lap. — DR. S. V.: Fürdőélet az ó-korban. K. K. 1902. 5 sz. — TANÁCS József: Harez a titkos gyógyszerek ellen. Gy. H. 1902. 290 lap. — TAUFFER Vilmos dr.: Elnöki megnyitó az országos balneologiai egyesület közgyűlésén. O. H. 1902. 271 lap. — *U. a.*: Kézmárszky Tivadar. O. H. 1902. 353 lap. — *U. a.*: Elnöki megnyitó a budapesti kir. orvosegyesület ülésén. O. H. 1901. 41 lap. — *U. a.*: Elnöki megnyitó a budapesti kir. orvosegyesület évforduló nagygyűlésén. O. H. 1901. 683, 699 lap. — *U. a.*: Emlékbeszéd T. Spencer Wells előtt. O. H. 1900. Külön melléklet. — TAUSZK Ferencz dr.: Korányi Frigyes.

O. L. 1901. 17 sz. — *U. a.*: Adat Korányi Frigyes irodalmi működéséhez. O. H. 1901. 288 lap. — *U. a.*: Konstantinápoly orvosi viszonyai. O. H. 1902. 549 lap. — TELYESNICZKY Kálmán dr.: Az emberi test szépségeiről. T. T. K. 1900. 434 lap. — TEMESVÁRY Rezső dr.: A gynekologia halottai. O. H. 1902. Gyn. 2, 26, 82 lap. — THAN Károly dr.: Bunsen Róbert W. emlékezete. M. Ch. F. 1901. 71 lap és O. H. 1901. 234, 252, 270 lap. — THANOFFER Lajos dr.: Mihálkovits Géza emlékezete. T. T. K. P. F. 1901. 2 lap. — TIHANYI Mór dr.: A vérkeringés felfedezésének története. O. H. 1900. 417, 433. 450 lap. — *U. a.*: Az emberi nem elkoresosulását hangoztató panaszok jogosulatlanságáról. O. H. 1902. Külön melléklet. — *U. a.*: A szent Lukács fürdő új hidegvízgyógyintézete. O. H. 1901. 618 lap. — TÓTH Gyula dr.: Hadi sebészeti tapasztalatok a délafrikai háborúból. H. O. 1902. 1, 9 l. — HERICS Tóth Jenő dr.: A magyar chemiai ipar megteremtéséről. Gy. H. 1901. 438 lap. — *U. a.*: Nehány szó a bakteriumokról. Gy. É. 1900. 773 lap. — TORDAY Ferencz dr.: A hazai fürdők és az orvosi szakirodalom. O. H. 1902. 40 lap. — TÓVÖLGYI Elemér dr.: Berliini levelek. O. H. 1900. 659, 691, 728, 759, 807 lap és O. H. 1901. 6, 125 lap. — *U. a.*: Párizsi levelek. O. H. 1901. 235, 400, 458, 475 lap. — TREVES Sir Frederick: Az orvos hitvallása. Gy. 1902. 699 lap. — *U. a.*: A búr háborúról. H. O. 1900. 62 lap. — VÁMOSSY István dr.: A pozsonyi gyógyszerészek a XIV—XVIII. században. Gy. H. 1901. 711 l. — *U. a.*: Raymann János Ádám és a védhímlőoltás. O. H. 1902. 225, 242 lap. — *U. a.*: Pozsonyi orvosok. K. K. 20, 21 sz. — VARSÁGH Zoltán dr.: Katona Zsigmond emlékbeszéd. Gy. 1902. 307 lap. — VERMES Lajos dr.: A szem aesthetikai, mimikai és művészeti szempontból. O. L. 1901. 46 sz. — V—K.: A chinaiak vegyészeti és gyógyszerészeti ismeretei. Gy. É. 1902. 774 lap. — WEISZ Ede dr.: Stuttgarti útlevel. O. H. 1902. 241 lap. — WEISZ Ferencz dr.: Az érzékiségről. M. O. L. 1902. 12 sz. — ZLINSZKY Aladár: Szent László füve. Gy. É. 1901. 40 sz. 618 lap. — ZSOLT: Kisértet a patikában. Gy. H. 1901. 858 lap. — *Névtelenül*: Orvosi rendelési methodusok. Gy. É. 1900. 589 lap. — A gyógyszerházakról. Gy. 1902. 542 lap. — Az egyesült államok kórházai és klinikái. Gy. 1902. 325 lap. — Új egyetemi szemklinikák a Németbirodalomban. O. H. 1902. Sz. 24 lap. — A budapesti egyetem klinikái. O. H. 1902. 781 lap. — A budapesti egyetem. II. chemiai intézetének laboratoriuma. Gy. H. 1901. 49 szám. — A legrégibb orvosokról Sandwith F. M. nyomán. Gy. 1902. 746 l. — A gyógyításról. Gy. 1902. 797 l. — Az orvostudomány és a napi sajtó. Gy. 1902. 780 l. — A therapiás klinikákról. Gy. 1902. 667 l. — Az orvos otthonában. Gy. 1902. 220 l. — Népies gyógyszerek és gyógy módok az alföldön. Gy. É. 1902. 423 lap. Orvosi deontologia. Gy. H. 1901. 386 lap. — Orvosi tanulmányrendek reformja. M. 1901. 1 lap. — Az orvosi hivatás előnyei és hátrányai. M. 1901. 1 lap. — Semmelweisről. O. H. 1902. Gyn. 5 lap. — A budapesti szabad egyetem alapszabályai. O. H. 1901. 428 lap. — Utóhangok az elmeorvosi országos értekezletről. Gy. 1900. 780 lap. — Nemzetközi sebésztársaság. O. H. 1902. 619 lap. — A magyar orvosok és természetvizsgálók XXXI. (bártfai) ván-

dorgyülése. Gy. 1901. 524, 556 lap. — A budapesti orvosi kör országos segélyegyletének vándorgyülése. Gy. 1900. 44 lap. — Dr. Batthyányi László gróf. Gy. É. 1902. 50 lap. — Fabritius patikáros. Gy. H. 1901. 346 lap. — A szerelem a tudományban. Gy. 1901. 190 lap. — Úti levél. O. H. 289 lap. — Egy öreg orvos naplójából. Gy. 1901. 126 lap. — A pesti szegény gyermek-kórház múltjából. O. H. 1902. 647 lap. — A Bókay-szobor leleplezése. O. H. 1902. 662 lap. — Darányi János dr. szobrának leleplezése Aradon. O. H. 1901. 699 lap. — Az Erzsébet szanatorium alapkövetétele. O. H. 1900. 743 lap. — Kétly Károly és Navratil Imre tanárok ünneplése. O. H. 1901. 845 lap. — Ovációk Korányi Frigyesnek ötven éves orvosdoktori jubileuma alkalmával O. H. 1901. 318, 336, 352 lap. — Nyilvános egyetemi tanácsülés Korányi Frigyes ötvenéves doktorságának jubileumán. O. H. 1901. 305 lap. — Korányi Frigyes jubileum. K. K. 1901. 14 sz. — Schwartzter Ottó életrajza. K. K. 1901. 11 szám. — Mihálkovicz Géza szobrának leleplezése. O. H. 1901. 386 lap. — Than Károly jubileum. K. K. 1902. 18 sz. — Than Károly negyven éves egyetemi tanári jubileuma. O. H. 1902. 396, 411 lap. — Az atomelméletet megingató jelenségek. Gy. É. 1902. 795 lap. — A fejlődés mennyiségtani elmélete. Gy. 1900 571 lap. — A porosz császár rendelete a porosz katonaoorvosok becsületbiróságáról. H. O. 1901 49 lap. — Angol orvosok strikeja. Gy. 1900. 107 lap. — Az indiai pestis szolgálat. Gy. 1902. 61 lap. — Pestis esetek Glasgowban. O. H. 1900. 563—579 l. — Kritika a kritikáról. Gy. 1901. 543 lap. — Mi a professio? Gy. 1902. 813 lap. — Kaszinózás. Gy. 1901. 254 lap. — 28 éves találkozó. Gy. É. 1900. 385 lap. — Winkler Lajos dr. arcképpel. Gy. K. 1902. 531 lap.

Nekrológok (névtelenül): ALBERT EDE. O. H. 1900. 614 lap. — FEUER NATHAN. O. H. 1902. 781 lap; Gy. 1902. 764 lap. — FODOR JÓZSEF. Eg. 1901. 73—77 lap; Gy. 1901. 190 lap; O. H. 1901. 193 lap; K. K. 1901. — GÁLFFY GÁLLIK GÉZA. Gy. É. 1900. 49 lap. — DR. HERSZKY MANÓ. Gy. 1902. 508 lap. — KÉZMÁRSZKY TIVADAR. Gy. 1902. 330 lap; O. H. 1902. Gyn. 57 lap; K. K. 1902. 26. sz. — KRESZ GÉZA dr. K. K. 14 sz. — v. KRAFFT EBING. Gy. 1902. 833 lap. — DR. KURTZ GUSZTÁV. Gy. 1902. 268 lap. — LANDOIS LEONARD. O. H. 1902. 798 lap. — DR. LAUFENAUER KÁROLY. K. K. 1901. 17 sz.; Gy. 1901. 287 lap. — LENGYEL ENDRE. O. H. 1902. 426 lap. — MAIZNER JÁNOS dr. O. H. 1902. 442 lap. — MÜLLER BERNÁT dr. Gy. É. 1901. 133 lap. — v. PETTENKOPFER. Gy. 1901. 109 lap. — PLÓSZ PÁL. O. H. 1902. 548 lap; Gy. 1902. 542 lap. — SIKLÓSSY GYULA. Gy. 1901. 397 lap; O. H. 1901. Sz. 42 lap. — VIRCHOW RUDOLF. Gy. 1902. 587 lap. — Id. KATONA ZSIGMOND. Gy. É. 1902. 12. sz. — Id. SCHEDY SÁNDOR. Gy. H. 1902. 537 lap; Gy. É. 1902. 533 lap.

Pótlás. VI. n.) Állatorvostan.

BÁRDOSY Jenő dr.: Az állatok, állati nyerstermények és ragályfogó tárgyak Ausztria és Magyarország közötti kölcsönös forgalmának szabályozása tárgyában kiadott földmivelésügyi miniszteri rendeletek magyarázata.

BERENDY Béla: A legeltetés kérdése.

- CHRIASTÉLYI Béla: Gazdasági állattismeret.
- DUBRAVSKY Róbert: Állategészségügyi igazgatás.
- DORNER Béla: A sertés Magyarországon.
- FOKÁNYI L.: Útmutató a vasúti állatorvos szakértők részére. — *U. a.*:
 Utmutató az állatok és állati nyerstermények vasúti szállításához. — *U. a.*
 és KOÓS M.: Állategészségügyi rendeletek.
- JESZENSZKY Pál: Állattenyésztési és tejgazdasági lapok.
- KOOS Mihály dr.: Állatorvosi közszolgálat. — *U. a.*: lásd FOKÁNYI.
- KOSSA Gyula dr.: Gyógyszerrendelés.
- MAREK József dr.: Klinikai diagnostika.
- MILLHOFER Sándor: Az állattenyésztés rövid foglalatja.
- MONOSTORI Károly: A próbavágások eredménye.
- NAGY Sándor: Az ember és a kutya.
- TORMAI Béla: A magyar gazda kincses háza.
- Az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló 1900. XVII. t.-cz.*
- ALEXANDER Lajos: Hullaégetés. Á. E. 1900. 155 lap. — *U. a.*: Gümőkóros állatok reakciója lépfene oltásra. V. 1902. 441 lap. — ÁRPÁD Gyula: Adat a takonykór bacillusának agglutinálásához. V. 1902. 225 l. — AUJESZKY Aladár dr.: A veszettséggel összetéveszthető, oktanilag ismeretlen fertőző betegségről. V. 1902. 387 lap. — *U. a.*: I. KURTZ Ferencz. — BAJUSZ Árpád: Fertőző betegségek levegő útján való terjesztése. Á. E. 1901. 31 lap. — *U. a.*: Sertések gümőkóros fertőzése tejhulladékokkal. Á. E. 1901. 84 lap. — A gümőkór lappangása. Á. E. 1901. 139 lap. — *U. a.*: Vemhesség jelei kanczán. Á. E. 1901. 153 lap. — *U. a.*: Az éghajlat befolyása az állatok lábaira. Á. E. 1901. 170 l. — *U. a.*: A patabetegségek és azok kezelése. Á. E. 1902. 12 l. — *U. a.*: Szarvigazító juhok részére. Á. E. 1902. 189 lap. — *U. a.*: Allantoiszkloaka háziállatokban. V. 1901. 135 lap. — *U. a.*: Atrésia ani háziállatokban. V. 1901. 138 lap. — BALLA István: A sertésvész és a sertésorbáncz kezelése kettedszénsavas natriummal. V. 1900. 581 lap. — BARTOS Ferencz: A szarvasmarhák járványos szaruhártyagyuladása. V. 1901. 635 l. — BETEGH Lajos: A bivalyvérszről. V. 1900. 353 l. — BODON Miksa: Védekezés a szarvasmarhák gümőkórja ellen. Á. E. 1900. 72 lap. — BORN József: A finom és durva szarvak képződése. Á. E. 1900. 137 lap. — *U. a.*: A szarvasmarha fedezése körüli hibák és az ezzel kapcsolatos ivarszervi bántalmak. V. 1900. 385 lap. — BREUER A.: A szarvasmarhák gümőkórja vágóhídi statisztika alapján. K. Ó. 1900. 7—8 füzet. — BRUMMEL Gyula: A sertések kábasága. Á. E. 1900. 88 l. — *U. a.*: Az antimonról. Á. E. 1900. 197 lap. — *U. a.*: Védekezés a serczegő üszök ellen. V. 1900. 445 lap. — *U. a.*: Adatok az állatorvoslás történetéhez Magyarországon a XVI. és XVII. században. V. 1900. 267, 295 lap. — *U. a.*: A magyarországi állategészségrendészet hajdan. 1901. V. 584 l. — *U. a.*: Gümőkór-congressus Londonban. V. 1901. 482, 513, 540 lap. — *U. a.*: A helyi veritékezésről. V. 1901. 161 lap. — *U. a.*: Konkoly mérgezés. V. 1901. 564 l. — *U. a.*: A közigazgatás egyszerűsítéséről. V. 1902. 182 lap. — B. M. A.: A tejgazdaság. Á. E. 1900. 36 l. — *U. a.*:

Ügető lovak tenyésztése. Á. E. 1900. 58 lap. — *U. a.*: Védőoltások a sertésorbáncz ellen. Á. E. 1900. 193 lap. — *U. a.*: Tejelő tehének etetése. Á. E. 1900. 95 lap. — *U. a.*: Kanczák elvetélése. Á. E. 1900. 144 lap. — *U. a.*: Dolgoztassunk-e a tenyészbikával? Á. E. 1900. 147 lap. — *U. a.*: Formalismus az állattenyésztésben. Á. E. 1900. 196 lap. — CHERNEL István: Az állatok és az ember. Á. E. 1900. 62 lap. — CSILLI György: A sertésvész elfojtásáról. V. 1902. 772 l. — DEISINGER József: A m. k. állatorvos hivatalos írásbeli teendői. V. 1902. 242 l. — DEUTSCH László dr.: Adatok a sertésorbánczellenes serum ismeretéhez. K. Ö. 1902. — *U. a.*: A lépfene és orbáncz ellenes oltóanyagokról. V. 1902. 231 lap. — DOMÁNYI Ármin: Az állategészségügyi büntetések végrehajtása a gyakorlati életben. V. 1902. 734 lap. — DORNER Béla: A magyar sertés és a német húspiacz. Á. E. 1902. 54 lap. — DRASNYÁKY Frigyes: A sertésvész és a sertéskolera. Á. E. 1902. 82 lap. — DUBRAVSZKY Róbert: Állategészségügyi igazgatás. Á. E. 1902. 65 lap. — ERNST Nándor: A lovak idiosynkrasiája a cuprum sulf. iránt. V. 1900. 557 lap. — *U. a.*: Erysimum repandummal történt mérgezés esete. V. 1901. 477 lap. — *U. a.*: A széna vizsgálat. Á. E. 1901. 46 lap. — FEILER Alfréd: Szarvasmarhák ólommérgezése. Á. E. 1901. 137 lap. — *U. a.*: Sertések borsóka-kórja. Á. E. 1900. 51 lap. — FEKETE Gyula: A gümőkór és az ellene való védekezés. Á. E. 1900. 139 lap. — *U. a.*: Az állatorvosi közszolgálat államosítása. V. 1900. 568, 601, 703 lap. — *U. a.*: Aprosochia esete méhelő-eséssel. V. 1901. 249 lap. — *U. a.*: Hydromeningocele vízkóros borjunál. V. 1901. 252 lap. — *U. a.*: Két kőmagzat és két élőmagzat egy sertésben. V. 1901. 252 lap. — *U. a.*: A tannofom az állatorvosi gyakorlatban. V. 1901. 425 l. — *U. a.*: Visszapillantás a sertésvész elleni védekezésre. V. 1900. 129 l. — FERTICK Ottó: A háziállatok rákkórsága. Á. E. 1902. 28, 53 lap. — *U. a.*: A kérődzők tavaszi betegségei. Á. E. 1902. 131, 159 lap. — *U. a.*: Egészséges állatok, valamint ideges szopornyczás ebek vizeletének phosphorsav tartalma. V. 1901. 153 lap. — *U. a.*: Endermol (salicylsavas nicotin) új rákellenes szer. V. 1901. 281 lap. — *U. a.*: Az állati vizelet redukáló képességének meghatározásáról. V. 1900. 613, 646 lap. — FISCHER Jakob: Függő kérdések. V. 1902. 485 lap. — FOKÁNYI László: Útmutató a vasúti állatorvos szakértők részére. Á. E. 1901. 17 lap. — *U. a.*: Szarvasmarhák roncsoló orrhurutja. Újabb intézkedések a sertésvész ellen. Á. E. 1900. 113 lap. — *U. a.*: Az új marhalevelek. Á. E. 1901. 10 lap. — *U. a.*: Állatoknak szállítás előtti megvizsgálása. Á. E. 1901. 70 l. — FREUND Arthur: Adatok a lépfene gyógyulásához. V. 1901. 57 lap. — F.: Az állatorvosok kiszállása állatbetegségi esetekből kifolyólag. V. 1902. 504 lap. — GALLÉ Pál: Prophylaxis az állatorvosi gyakorlatban. V. 1900. 118 l. — *U. a.*: A gümőkór szavatossági szempontból. V. 1902. 151 l. — GERŐ Dániel: A juhok libegő kórja. Á. E. 1901. 182 l. — *U. a.*: Heveny jodmérgezés szarvasmarhánál. V. 1901. 529 l. — *U. a.*: Nyálkövek a Stenonvezetékben. V. 1901. 532 l. — *U. a.*: Halálos nadragulya mérgezés a „kek“ elállítása következtében. V. 1901. 593 lap. — *U. a.*: Oltógyomor-sipoly két esete. V. 1901. 593 lap.

— *U. a.*: Áthatoló has-seb a nagy cseplesz és lép előesésével. Gyógyulás. V. 1900. 257 lap. — HAJNAL József: Szarvasmarha fékezése és döntése. V. 1902. 65, 99, 139 l. — *U. a.*: Ausztriába irányuló állatforgalom szabályozása és állategészségügyi rendszetünk. V. 1900. 175 l. — *U. a.*: Lépfene a lép megbetegedése nélkül. V. 1901. 163 l. — *U. a.*: A vállbénaság kezelése atropin-morphiummal. V. 1901. 192 l. — *U. a.*: A szarvasmarha normális hőmérséklete. V. 1902. 419, 445, 472, 491 lap. — *U. a.*: A tannoform a sebészetben. Hasvízkór szarvasmarhában. V. 1900. 65 l. — *U. a.*: Tályog a hímvessző felett. V. 1900. 68 l. — *U. a.*: Soor szarvasmarhákban. V. 1900. 71 l. — *U. a.*: Nagy has-sérv malaczon, gyógyulása. V. 1900. 433 l. — *U. a.*: Trauma okozta tályog a lépben. V. 1900. 534 l. — HEISER Isidor: A lovak influenzája és az ellene való védekezés. V. 1901. 220 l. — HUTYRA Ferencz dr.: Az állatorvosi főiskola 1890—900-ban. V. 1900. 659, 692 l. — *U. a.*: 1900—901-ben. V. 1901. 576 l. — *U. a.*: A gümőkór és a takonykór szavatossági szempontból. V. 1900. 19, 52 lap. — *U. a.*: Az emberi és az állati gümőkór. Á. E. 1902. 125, 153 l. — H. F.: A vágó állatok gümőkórja és a szavatosság. Á. E. 1901. 135 l. — LASZCZITS Gyula: Adat a marhalevel kezelés történetéhez. V. 1901. 461 l. — ILLY György: A legeltetésről. Á. E. 1900. 129 l. — *U. a.*: Védekezés a szerzegő üszök ellen. V. 1900. 370 l. — I.—Y.: A budapesti XVII. tenyész állatvásár. Á. E. 1900. 75 l. — *U. a.*: A budapesti baromfikiállítás. Á. E. 1900. 46 l. — JAKAB László: Az előesett méh visszahelyezése. Á. E. 1901. 64 lap. — KÁROLYI Dezső: Az állatbiztosítás ügye Franciaországban. V. 1900. 515, 543 l. — KELETI József: A téli vandorelőadásokról. V. 1900. 212 l. — KEMÉNY Armand: A húgyhólyagsérülés egy esete. V. 1902. 658 l. — KOOS Mihály: Az állatorvosi állami közszolgálat államosításáról szóló 1900. XVII. t.-cz.-nek és a végrehajtása iránt kiadott 95000 sz. rendelet magyarázata. Á. E. 1901. 75 l. — KOSSA Gyula dr.: A chromsav diabetesről. K. Ó. 1901. — *U. a.*: A szervezetben mesterséges úton előidézhető emésztésekről. K. Ó. 1900. — KOVÁTS Bálint: Lépfene gyógyulásának egy esete. V. 1900. 619 l. — *U. a.*: Belsővel párosult méhsérv. V. 1900. 621 lap. — *U. a.*: Zsombolyázott bükköny okozta mérgezés. V. 1900. 624 l. — KOVÁRZIK Károly: A bacillus coli, mint a tengeri malaczkok járványos betegségének okozója. K. Ó. 1901. — *U. a.*: A betegség előzményei. Á. E. 1900. 154 lap. *U. a.*: — Fertőtlenítés és fertőtlenítő szerek. Á. E. 173 l. — *U. a.*: Járványos elvetélés. Á. E. 1900. 210 lap. — *U. a.*: Védőoltás a száj- és körömfájás ellen. Á. E. 1901. 69 lap. — *U. a.*: A gümőkór terjesztése tej útján. Á. E. 1901. 95 l. — KOZMA Ártur dr.: Új baromfijárvány. Á. E. 1902. 203 lap. — KRÁKKEK Mihály: Actinomycesis esete lovon. V. 1900. 562 l. — KRENEDICS Ferencz: A ló pályafutása. Á. E. 1902. 278 l. — KURTZ Ferencz és NUYESZKY Aladár: Csikók tömeges védőoltása veszettség ellen. V. 1901. 401 lap. — KUKULIEVICZ József: Vasmegyei állatbiztosító szövetségek. Á. E. 1902. 205 lap. — *U. a.*: Cloaka tehénnél. V. 1902. 470 l. — *U. a.*: Hüvely cysta 3 esete tehénnél. V. 1902. 470 l. — *U. a.*: Védőoltási kísérletek sertésvész ellen septicidinnel. V. 1902. 619 lap. — —K.: A tavaszi állatvizsgálatról. Á. E. 1902.

- 34 lap. — K. K.: Gümőkóros tehenek fertőző képessége. Á. E. 1902. 184 l.
- K-s: Tejgazdaságunk 1901-ben. Á. E. 1902. 236 l. — *U. a.*: Az angol sertés tenyésztése. Á. E. 1902. 262 lap. — LENDL Adolf dr.: Magyar iskolaszer múzeum. Á. E. 1901. 39 lap. — *U. a.*: A mikroskopi vizsgálat elemei. Á. E. 1901. 143 l. — LINTER Ákos: A szarvasmarhák járványos szaruhártya gyuladása. V. 1902. 40 l. — *U. a.*: A szarvasmarhák járványos szaruhártya gyuladása és annak oktana. V. 1901. 561 l. — LÖVY Gábor: Istálló és udvarzás. V. 1902. 461 lap. — *U. a.*: Adatok a lépfene gyógyulásához. V. 1900. 646 lap. — LUKÁCS Mór: A tojás operatív eltávolítása kacsáknál. V. 1900. 481 lap. — L. A.: A dermedés ellen való védekezés. Á. E. 1900. 39 l. — *U. a.*: Védekezés a lovak sántasága ellen. Á. E. 1900. 161 l. — MAREK József: A kopogtatási hangok keletkezési módjáról. K. Ö. 1902. — *U. a.*: Élősködők okozta juhbetegségek. Á. E. 1901. 21 lap. — *U. a.*: Állatorvosi szolgálat és állatorvos képzés. Á. E. 1901. 149 l. — *U. a.*: Csikók hurutos tüdőgyuladása. Á. E. 1900. 55 l. — *U. a.*: Étrendi hibák, mint a lovak betegségeinek előidézői. Á. E. 1900. 85 l. — *U. a.*: Magyarország állategészségügye az 1900. évben. V. 1902. 209 l. — *U. a.*: A lélekzési zörejek keletkezése és diagnostikus értéke. V. 1901. 1, 35, 62, 98 lap. — *U. a.*: Kombinált szívbaj érdekes esete lóban. V. 1901. 377 l. — *U. a.*: Remesebél helyzetváltozásának visszahelyezésre lóban. V. 1901. 381 lap. — *U. a.*: Gyomorsonda használata lovak felfuvódásánál. V. 1901. 385 lap. — *U. a.* és PLÓSZ Béla dr.: A remesebél lefűződésének megszüntetése laparotomiával lóban. V. 1902. 7 l. — MÁRK Dezső: A tüdőátgatalat a szavatosság szempontjából. V. 1900. 409 l. — P. MÁTYÁS Károly: Bivalyvesz áttragadása pingzau marhára. V. 1900. 584 lap. — MÉHELY Lajos: A lófélék őstörténete. Á. E. 1902. 49 lap. — MERMELSTEIN Lipót: Növényi mérgek elbírálása. V. 1900. 45 lap. — MONOSTORI Károly: Figyelemre méltó juhajtata. Á. E. 1900. 24 lap. — *U. a.*: Az állattenyésztő és az állategészségügy. Á. E. 1900. 45 lap. — *U. a.*: Tenyészállatok megválasztása és kihasználása. Á. E. 1900. 105 lap. — *U. a.*: Állatok jegyzése. Á. E. 1900. 190 l. — *U. a.*: Tuberculin próbával elért eredmények. Á. E. 1902. 228 l. — M-i: Állatvásáraink és állategészségügy. Á. E. 1902. 282 lap. — M-r N-t: Szövetkezeti tejgazdaságok Dániában. Á. E. 1902. 162 l. — NÁDASKAY Béla dr.: Az állatanatomia fejlődése. V. 1901. 642, 674 l. — *U. a.*: Rendellenes szívelhelyeződés borjunál. V. 1901. 217 lap. — NAGY Lajos: A magánmének ellenőrzése. V. 1902. 118 lap. — N. A.: A száj- és körömfájás ragályának megsemmisítése. Á. E. 1900. 91 lap. — PAVLIK Sándor dr.: A marhalevel kezeléséről. V. 1902. 120 lap. — PLÓSZ Béla dr.: Első segélynyújtás sebzésnél. Á. E. 1901. 41 lap. — *U. a.*: Csüdsömör. Nyúltem. Á. E. 1900. 82 lap. — *U. a.*: A scrotalis sérv operálása után bekövetkező előesetről. V. 1902. 97 lap. — *U. a.*: Funiculitis botryomycotica lóban. V. 1901. 683 l. — *U. a.*: Periostitis alveolaris suppuratívából fejlődött hyghmourég-hurut complicált esete lóban. V. 1902. 684 lap. — *U. a.*: Ökör bendőjébe becsúszott nádpálca esete. V. 1902. 686 l. — *U. a.*: Az emascuator. V. 1901. 89 lap. — *U. a.*: Hernia inguinalis és perinealis gyógyült

esete. V. 1901. 449 lap — *U. a.*: A kryptorchismus operálása. V. 1900. 193 lap. — *U. a.* lásd MAREK József. — PÖSCHL Károly: A lovak mirigykórja. V. 1900. 225 lap. — PREISZ Hugó dr.: Néhány szó a lépfene és orbánczellenes oltóanyagokról. V. 1902. 129, 162 l. — *U. a.*: A járványos elvetelés bacteriumáról. V. 1902. 321 lap. — QUASINSZKY Károly: Néhány szó a sertéshimlőről. V. 1901. 93 lap. — RASSOVITZ Ferencz: Thermochemiai intézetek és közvágóhidak. V. 1900. 206 lap. — RÁTZ István dr.: Új módszer helyiségek fertőtlenítésére. Á. E. 1900. 32 lap. — *U. a.*: Emberi betegségeket terjesztő állatok. Á. E. 1900. 110 lap. — *U. a.*: A gümőkór elterjedése, Á. E. 1900. 187 lap. — *U. a.*: Állategészségügyünk az 1899. évben. Á. E. 1900. 206 l. — *U. a.*: Védőoltások a sertésvész ellen. Á. E. 1902. 3 lap. — *U. a.*: Újabb tudományos intézetek Németországban. V. 1902. 531, 573 lap. — *U. a.*: Az öröklés kórtani jelentősége. V. 1902. 688, 719, 747 lap. — *U. a.*: 1878—1901. V. 1902. 1 lap. — *U. a.*: Állami állatorvosi közszolgálat. Á. E. 1901. 27 lap. — *U. a.*: A londoni gümőkór congressus. Á. E. 1901. 147 lap. — *U. a.*: Állategészségügyünk 1900. évben. Á. E. 1901. 177 lap. — *U. a.*: A veszettség vírusának ellenállása rothadáskor. V. 1900. 289 l. — *U. a.*: Két új galandféreg. V. 1900. 525 lap. — *U. a.*: Új *Distomum* faj. V. 1900. 532 lap. — RÉVÉSZ Hugó: Az állatorvosi közszolgálat államosításáról. V. 1900. 635 lap. — *U. a.*: Adatok a tuberculin ojtásokhoz. V. 1901. 568 l. — *U. a.*: Adatok a fedezési inger megszűnésének okaihoz. V. 1900. 463 l. — RIEGER Gyula: Az ellési bénulás. Á. E. 1900. 79 lap. — *U. a.*: Állandó egészségügyi intézményeink. V. 1902. 483 lap. — *U. a.*: A vasúti szakértők teendői és ebből folyó felelősségük. V. 1900. 145 lap. — *U. a.*: Prophylaxis az állatorvosi gyakorlatban. V. 1900. 246 l. — *U. a.*: Az állategészségügyi intézkedések várható reformjához. V. 1900. 397 lap. — *U. a.*: Előléptetés az állatorvosi közszolgálat államosítása esetén. V. 1900. 156 lap. — *U. a.*: A takarmány ellenőrzése. Á. E. 1901. 79 lap. — RODITZKI Jenő: Dánia állattenyésztési sikerei. Á. E. 1901. 3 lap. — RHORHER A.: A fehérjék savkötő képességének meghatározásáról, különös tekintettel a kicsapási módszerre. K. Ő. 1902. — RÖRN József: Négy vesedaganat. V. 1901. 121 lap. — RUBINSTEIN Mátyás dr.: A mózesi törvények és a gümőkór kérdése. Á. E. 1902. 10 lap. — R.: Nemzetközi gümőkór értekezlet. Á. E. 1902. 264 lap. — *U. a.*: A húskivitel szervezése. Á. E. 1902. 290 lap. — *U. a.*: Állategészségügyünk az 1901. évben. Á. E. 1902. 251 lap. — R. dr.: Állatorvosi congressus Franciaországban. V. 1900. 476 lap. — *U. a.*: A berni egyetem állatorvosi facultása. V. 1900. 541 lap. — SCHWENSKY Ármin: Meggörcsült v. ferde pata javítása. Á. E. 1901. 203 lap. — *U. a.*: Szarvasmarha csülkeire való füdeles patkók. Á. E. 1901. 163 lap. — *U. a.*: Újszülött borjok hasmenése. Á. E. 1900. 28 lap. — SOMOGYI Mátyás: A sertésvész elleni védekezésről. V. 1902. 85 lap. — Soós Jenő: Átható has-seb a vékonybél előesésével két éves csikón. Gyógyulás. V. 1900. 164 lap. — SZABÓ Antal: A sertésvész elleni védekezéshez. V. 1900. 339 lap. — SZABÓ István: Az állatbiztosítás érdekében. Á. E. 1901. 100

lap — *U. a.*: Előléptetés az állatorvosi közszolgálat államosítása esetén. V. 1900. 156 lap. — *U. a.*: Az állategészségügyi közszolgálat államosítása. V. 1900. 470 lap. — *U. a.*: Az állatorvosi közszolgálat államosítása. V. 1900. 22 lap. — *U. a.*: A francia állatorvosok kongresszusa. V. 1900. 125 l. — *U. a.*: A hatósági állatorvosok javadalmazása Németországban. V. 1900. 638 lap. — *U. a.*: A kör állatorvosok anyagi helyzete és az állati járványok. V. 1900. 376 lap. — *U. a.*: Dely Mátvás jubileuma. V. 1900. 475 lap. — *U. a.*: Hogyan kell pályázni a m. kir. állatorvosi állásokra. V. 1900. 547 lap. — *U. a.*: Kártalanítás takonykóros lovakért. V. 1900. 471 l. — *U. a.*: Magyarország állategészségügye. V. 1900. 596 l. — *U. a.*: A marhalevél kezelési díjak czélszerű felhasználása. V. 1900. 663 l. — *U. a.*: Hosszú incubatio a veszettségnél. V. 1900. 167 l. — SZAKÁLL Gyula dr.: A lóbögölyökről. Á. E. 1901. 113. 129 l. — *U. a.*: A veszettség elterjedése és az ebadó közötti viszony hazánkban. V. 1902. 257. 289 l. — *U. a.*: A lovak inhüvelyei és nyálkahártyatömlői, tekintettel azok sebési megbetegedésére. V. 1900. 501 l. — *U. a.*: Az agyvelő verőerei házi állatokban. K. Ó. 1900. — SZÁNTÓ Jakab: A kuruzslókról. Á. E. 1902. 186 l. — SZÉKELY Lipót: A marhalevél-kezelésről. V. 1902. 279 l. — *U. a.*: A m. kir. állatorvos kiszállásai. V. 1902. 636 l. — SZILÁRD Jakab: Az oltási bénulásnak jodkaliummal kezelt tizenhét esete. V. 1901. 313. 345 l. — Sz.: Állatjárványbiztosok. V. 1902. 675 l. — TANGY Ferencz dr.: Anyagcsere vizsgálatok mészben szegény takarmánnyal. Á. E. 1901. 166 l. — TÁTRAY János: A hús eltartásáról. Á. E. 1902. 105 l. — *U. a.*: Adatok a Németországban és Svájcban az 1899 év folyamán tett tanulmányútról. V. 1901. 105, 142, 168, 202, 234, 265 l. — TORMAI Béla: A sertések hazánkban. Á. E. 1902. 991. — UJHELYI Imre: Tenyésztési egyesületek. Á. E. 1900. 21. — *U. a.*: Adatok a tuberculin vizsgálatokhoz. V. 1900. 321. 357 l. — UNGOEVÁRY Mózes: Hol védekezünk még erélyesen? V. 1902. 458 l. — VÉTHY Alajos: Filaria papillosa az elülső szemecarnokban. V. 1901. 33 l. — WEISER István: A sásos és békarokkás széna tápláló értéke. Á. E. 1902. 151 l. — *U. a.*: Különböző rostaalak takarmányozó értéke. Á. E. 1902. 225 l. — WERKNER Mátvás: A községi állatorvosok feladatköre. V. 1902. 81 l. — Z. N.: Fialat sertések mesterséges táplálása. Á. E. 1900. 13 l. — ZIMMERMANN Ágoston: A nyeleső eldugulása répaszletekkel. Á. E. 1901. 82 l. — *U. a.*: Szarvasmarhák traumás szívburoklobja. Á. E. 1901. 101 l. — *U. a.*: A szabadszékről. Á. E. 1901. 107 l. — *U. a.*: A ferde patáról. Á. E. 1901. 118 l. — *U. a.*: Az angolkóróról. Á. E. 1901. 161 l. — *U. a.*: Az ember és a szarvasmarha gümőkórja. Á. E. 1901. 186 l. — *U. a.*: A lovak butasága vagy butacsirája. Á. E. 1901. 197 l. — *U. a.*: A esőkönnyösségről. Á. E. 1901. 6 l. — *U. a.*: Magyarország lótenyésztése. Á. E. 1901. 86 l. — *U. a.*: A fulladozás vagy keheesség. Á. E. 1900. 5 l. — *U. a.*: A jól tejelés jelei. Á. E. 1900. 67 l. — *U. a.*: Időszaki szemgyulladás vagy havi vakság. Á. E. 1900. 121 l. — *U. a.*: A tejhamisítás és tejvizsgálat. Á. E. 1900. 170 l. — *U. a.*: A feketehályog v. szépvakság. Á. E. 1900. 214 l. — *U. a.*: A szarvasmarhák ledöntéséről. Á. E. 1902. 6 l. — *U. a.*: Készülék nagyobb állatok felfüggesztésére. Á. E. 1902. 79 l. — *U.*

a.: A tej és a tejtermékek fertőző képességéről. Á. E. 1902. 80 l. — *U. a.*: A lótenyésztés Franciaországban. Á. E. 1902. 136 l. — *U. a.*: Vágóhídi állatbiztosítás. Á. E. 1902. 210 l. — *U. a.*: A patakenőcsökről. Á. E. 1902. 254 l. — *U. a.*: A lovak szemellenzőiről. Á. E. 1902. 263 l. — *U. a.*: Bacelli eljárása a száj- és körömfájás ellen. Á. E. 1902. 47 l. — *U. a.*: A papagálybetegség vagy pszittakózis. Á. E. 1902. 109 l. — *U. a.*: Állatorvosi közszolgálat Ausztriában. Á. E. 1902. 177 l. — *U. a.*: Tarlósmőr esikókon. Á. E. 1902. 210 l. — *U. a.*: A esánkpók kezelése tüzesvással. Á. E. 1902. 280 l. — *U. a.*: Kutyák sarcoptes rühének kezelése liquor creosoti saponatussal. V. 1902. 193 l. — *U. a.*: A vasogén készítményekről. V. 1902. 198 l. — *U. a.*: A pajzsmirigy gyúladása lóban. V. 1902. 467 l. — *U. a.*: A lovak polydactyliájáról. V. 1902. 415 l. — *U. a.*: Ujabb klinikai vizsgáló eszközök. V. 1902. 587 l. — *U. a.*: Adatok a galandféregűző szerek hatásáról. V. 1902. 651 l. — *U. a.*: Adatok a száj- és körömfájás történetéhez. V. 1901. 291 l. — *U. a.*: Köszvénynek piperazin kezelésre gyógyult esete. V. 1901. 185 l. — *U. a.*: Az amyloform alkalmazásáról. V. 1901. 473 l. — *U. a.*: A párta idült gyúladása. V. 1901. 497 l. — *U. a.*: A patán előforduló újképletekről egy kóreset kapcsán. V. 1901. 502 l. — *U. a.*: A ferde és görbült pata elbírálásáról. V. 1901. 505 l. — *U. a.*: Tőgygümőkór és az ellene való védekezésről. V. 1901. 597 l. — *U. a.*: A patarokkantság okairól. V. 1901. 625 l. — *U. a.*: Az elhízás kezelése pajzsmirigykivonattal. V. 1901. 657 l. — *U. a.*: Kergesség (coenurosis) szarvasmarhában. V. 1901. 689 l. — *U. a.*: Bázisíngtágulat kitérkedéssel. V. 1901. 694 l. — *U. a.*: A chlorsavas kálium mérgező hatása. V. 1900. 97 l. — *U. a.*: A Credé-féle ezüstkészítményekről. V. 1900. 677 l. — *y.*: A német birodalmi állategészségügyi törvény módosítása. V. 1902. 732 l. — *U. a.*: Budapesti sertésközvágóhíd és sertésvásár. V. 1902. 307 l. — Név nélkül: A budapesti m. k. állatorvosi főiskola a párisi nemzetközi kiállításon. V. 1901. 265 l. — Szabályzat az állatorvosi főiskolai magántanárak képesítéséről. V. 1900. 700 l. — Állatorvosi főiskola 1901,2 tanéve. V. 1902. 666 lap. —

Megjegyzés. Könyvek és különálló füzetek az egyes csoportok elején a szerző nevének „capitelchen“ betűkkel való nyomtatásával vannak jelölve. Rövidítések. — *Á. E.* = Állategészség. — *Á. K.* = Állattani Közlemények. — *B. K.* = Bába Kalauz. — *B. É.* = Balneologiai Évkönyv. — *D. B.* = Dolgozatok a bőrkórtani intézetből, az O. H. melléklete. — *Eg.* = Egészség. — *É.* = Erdélyi Múzeum-egyleti Értesítő. — *F. Sz.* = Fogászati Szemle. — *F. K. É.* = Fővárosi kórházak Évkönyve. — *Gy.* = Gyógyászat. — *Gy. gy.* = Gyermekegyógyászat. O. H. melléklete. — *Gy. É.* = Gyógyszerészi Értesítő. — *Gy. H.* = Gyógyszerészi Hetilap. — *Gy. K.* = Gyógyszerészi Közlöny. — *H. O.* = Honvéd Orvos. — *I. és Eg.* = Ifjúság és Egészség. — *K. K.* =

Közegészségügyi Kalauz. — *Kl. F.* = Klinikai Füzetek. — *K. O.* = Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből. — *M.* = Medikus. — *M. Ch. F.* = Magyar Chemiai Folyóirat. — *M. O. A.* = Magyar Orvosi Archivum. — *M. O. L.* = Magyar Orvosok Lapja. — *O. H.* = Orvosi Hetilap. — *O. L.* = Orvosok Lapja. — *O. O. Sz.* = Országos Orvos Szövetség. — *Sz.* = Szemészet. — *T. T. K.* = Természettudományi Közlöny. — *P. F.* = Előbbi pótfüzetek. — *V.* = Veterinarius. — *B. M.* = Belügyminiszter. — *F. M.* = Földművelésügyminiszter. — *P. M.* = Pénzügyminiszter. — *I. M.* = Igazságügyminiszter. — *R. T.* = Rendeleték Tára. — *V. és K. M.* = Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter.

Jegyzőkönyvek

az Erdélyi Múzeum-Egylet orvos-természettudományi szakosztályának orvosi szaküléseiről.

Elnök: LÖTE JÓZSEF dr. tanár.

Jegyző: KONRÁDI DÁNIEL dr.

VI. szakülés 1903. jun. 12.

1. NAGY LAJOS dr. egy méhen kívüli terhes nőnek méhét és adnexáit mutatja be. C. K. né 30–35 éves kolozsvári lakos hirtelen halálával adott okot arra, hogy holtteste a törvényszéki orvostani intézetbe szállíttassék felboncolás végett. Betegségére és halálára vonatkozó anamnestikus adat vajmi kevés van, mindössze annyit tudunk, hogy hirtelen lett rosszul s alig pár órai rosszullét után a hozzáhívott orvosok megérkeztekor meg is halt. Állítólag az ősszel abortált. A holttest vizsgálásánál elég sok régi terhességi heget találtak. Feltűnt a külvizsgálatnál a különben elég jól táplált és fejlett nő holttestének nagymérvű halványsága s a hullafoltoknak csaknem teljes hiánya. A mi hirtelen halál esetén szokatlan jelenség, a miből következtetni lehetett, hogy a nő nagyfokú vérvesztéséget szenvedett s mivel külső elvérzés felvételére alap nem találtatott, belső elvérzésre gondoltak. Ezen felvétel a további vizsgálat után tényleg be is igazolódott, mert a hasüregben egy liter híg és 1050 grm. alvadt vért találtak. Az alvadt vér a kis medenczében a méh körül halmozódott fel, a melynek gondos eltávolítása után a méh mellett előtűnt a jó lúd tojásnyira kitágult jobb oldali petevezeték. A kitágulás a petevezetéknek méh felőli fele részére vonatkozott, a melynek hátsó felső oldalán közelebb a petefészek felőli végéhez, megtalálták az elvérzés kapuját egy 2 és $\frac{1}{2}$ cm. hosszú repedés alakjában. E repedésen keresztül a kitágult petevezetékéből egy magzati végtag és a köldök zsinór lógott ki. A részben felnyitott petevezetékéből egy 10 és $\frac{1}{2}$ cm. hosszú magzatot vettek ki, a melynek köldökzsinórja 11 cm. hosszú volt. A méh mérsékelten megnagyobbodott, behártyája fellazult és decidua képződést mutat. A kitágult petevezeték és a méh ürege közt közlekedés nem állott fenn. Különösen érdekes az esetben az, hogy a corpus luteum nem az ugyanazon oldali, hanem az ellenkező, azaz a baloldali petefészekben találtatott meg. Tehát a

bal petefészkekből származó megtermékenyített pete a bal petevezetéken és a méh üregegen keresztül juthatott a jobb vezetékbe, azonban tekintve azt, hogy a kitágult petevezeték és a méh ürege közötti közlekedésnek még a méh interstitiumában sem lehetett nyomát sem találni, tehát tulajdonképen egy veleszületett elzáródás állván fenn, nézete szerint csak külső vándorlás útján képzelhető el az, hogy a bal petefészkek petéje a jobb petefészkekbe kerüljön, s mert útját az elzáródás miatt tovább nem folytathatta, ott tapadt meg közvetlenül a méh mellett.

Törvényszéki orvostani szempontból annyiban bir fontossággal az ilyen és ehhez hasonló eset, mivel a teljesen egészséges egyén hirtelen halála mérgezés gyanúját keltheti fel. De ha ismert is ilyen esetekben a halál ok, kérdés vetetik fel a hatóság részéről azon irányban, hogy bűnös műhasztás vagy hanyagság nem terhel-e valakit az élet veszedelemnek idejében való el nem hártásáért. Vagy más esetben halálát okozhatja egy ilyen állapotú nőnek egy a hasfalat érő, számba alig vehető kis külsőrelem, a mely azonban épen elég arra, hogy az ad maximum tágult petevezeték falát megrepessze s így a belső elvéréznek kapuja nyíljék. A felvetett kérdés a körülmények számbavételével a nő testének különleges állapota alapján többnyire a terhelt előnyére válaszolható meg.

BORBÉLY SAMU dr. (Torda.) bemutatásai.

a) *Rupturált kürti terhesség hasmetszéssel gyógyított esete.* A 29 éves nő két élő magzat szülése után háromszor abortált. F. évi május hó 19-től visszszámítva legutolsó havibaja azelőtt 6 héttel zajlott le, azóta kimaradt. Ezen idő óta, hogy a beteg szavaival éljek: „oly furesán éreztem magam, mint előző terhességem alatt soha.“ Eltekintve a folytonos gyötrő hányingerektől, az utóbbi időben jobb alsó végtagját nehezebben mozgathatta, lábán a tapintási érzés mind jobban és jobban lefokozódott.

Május 18-án este 11 órakor hirtelen heves göresös hasfájdalmak lépnek fel, a melyek kiindulási pontja a has jobb fele. A göresök mind fokozódnak, olykor hányásinger, majd hányás lép fel, a beteg mind jobban elerőtlenedik s reggel 4 órakor collabál. Előadó május 19-én d. e. 11 órakor látta a beteget először, teljes collapsusban volt, kréta fehér, hypokratesi arez, pihegő, olykor hortyogó légzés, a has puffadt, ha a coecalis tájra nyomást gyakorol, a beteg védekező mozdulatot tesz. A szemérem részből pár csepp vörös vér. Méh lenyomott, szája az introitus vaginae-ban kis újjat befogad. Hátsó boltozat erősen lenyomott. Rectalis vizsgálatnál a végből mellső fala kidomborított, halvány fluctuatio.

Pulsus alig érezhető, egy-egy erősebb hullám után szünet, majd finom inaequalis és irregularis hullámok.

A lelet után a rupturált extrauterinalis terhességet bebizonyítva látta s tekintve az elvérzés immár igen fenyegető voltát, műtétet ajánlott, a melyet csak az esetben vélt elvégezhetőnek, ha az alkalmazandó infusio a pulsus lényeges javulását eredményezi.

A beteget osztályára szállította, a bal vena mediana basilicába 1000 cm.³

normalis isothon oldatból infúzió után a pulsus ütésében valamivel erőteljesebb lesz, de irreguláris marad.

SCHLEICH-féle (I. oldat.) infiltrációban végzi a hasmetszést, jobb oldalt a paramedialis vonalban 20 cm. hosszúságban. A peritoneum megnyitása után másfél liter sötétvörös folyékony vér ömlik elő. Látható belek érintkezéseit mindenütt alvadt vérrögök borítják. Benyúl a hasüregbe, megkeresi a méhet s e mellett jobb oldalt felhaladva, legelőbb elővonja a tubát, a mely egész hosszában czafatosan meg van repedve. Az isthmus tubae alatt 3 alákötést alkalmaz, a tubát exstirpálja, a csonkon finom selyemmel peritonealis bürkolást végez. A képleteket súlyesztí. Az alvadt vérrögöket eltávolítja, a melyek mennyisége nem egészen egy liter. Az excavatio utero rectalisban nagyobb ökölnagyságú, az alvadéktól már tapintással megkülönböztethető képlet, a melyet kiemelve kitérítik, hogy az embryumot tartalmazza.

A beteg ezen manipulációk alatt 3 camphorolaj subcutan injekciót kap. A hasúrból az összes vérmennyiséget nem tudta eltávolítani, mert a beteg elesettsége fokozódott. A hasfalat 4 etageba zárja. Közvetlen a műtét után meleg borcsőre.

A kiírtott tubát, valamint a petét tartalmazó képletet bemutatja. A mi a beteg további állapotát illeti, a bemutatott láz-tábla ad felvilágosítást, a műtét után a pulsus megszámálhatatlan, a hő oly alacsony, hogy a hőmérő nem mérte. Meleg bepakolás, pezsgő, másnap hypodermoklysis a bal subclavicularis tájékban. Az állapot másnap, sőt harmadnap is collapsus-szerű. Peritoneum részéről zavar nincs. Harmadnaptól kezdődőleg a hő fedezi a pulsust, s ettől kezdve a beteg kezd magához térni.

Május 25-én lázas állapot lép fel, a melyet mivel a seb rendben volt a FRITSCH-féle felszívódási láznak nézett, azonban a hő 39.2-ig felment s ekkor vette észre, hogy a hypodermoklysis helyén egy fluctuatiót mutató hely van, a melynek megnyitása után a hő normalisra esett. Ettől kezdve a betegnek zavarai megszűntek s a nagy anaemia és elgyengülés mutatja még a nő súlyos betegségét.

b) *Adalék az üszkös belek csonkításának kérdéséhez.* Az utóbbi időben úgy a hazai, mint különösen a külföldi szaklapokban több szó esett a bemutatandó betegénél ismertetendő tünetről.

Ezen 8 cm. hosszú resecált bélkacson feltűnik, hogy a gangraenás résztől úgy az oda, mint az elvezető részen meglehetősen magosan vitétt keresztül az elhatároló metszés. A szorosabb vizsgálatnál kitérítik, hogy most is, bár a formalin által elhalványulva, a csonkítási barázdán felül és alul nagy vérömlények vannak. Miután KOCHER és CZERNY, majd NIKOLADONI első primaer bélresectiójukat elvégezték, a műtétet többen vitték keresztül, de nem sokára kitérít, hogy az ily elsődleges csonkolás után nemsokára átfúróási hashártya-gyulladás lép fel, a mely kiindul a teljesen jól tartó, talán már solidan tapadó bélvarrat felett, sokszor jókora távolban található necrotikus likból. A bélgangraena demarcatiójának hiányát okúl nem hozhatták fel, mert hisz a varrási helyek teljesen épek voltak,

Kocher hívja fel a figyelmet arra, hogy az odavezető kacsson a szorítási barázda felett igen sokszor vérömlények kaphatók. Ezen keringési zavar mellett az odavezető kacsson nagy elváltozások lépnek fel, így működik a kacs, kitágul s a nyákhártya igen nagy mennyiségű váladékot termel, a melyben a béltartalom fertőző mikrobái túlsúlyra szaporodnak. Ezen elváltozások összességének következménye aztán az, hogy a bélfal leggyengébb helyén, mely eseteinkben a sugillált terület, szöveti szétesés, elhalás jó létre, ezen necrosis tovább halad akkor is, ha az incarcerationio meg is szüntettetik. Természetes aztán, hogy a perforatio elkerülhetetlen. Ezt kiküszöbölni hivatott az, hogy a bél meglehetősen hosszú darabja vizsgáltsék át s az a rész, a hol vérömlények találhatnának, lehetőleg irtassék ki.

Ezen sugillatiók, jobban mondva vérömlények, a melyeket e készítményen jól méltóztatnak látni, vezették előadót akkor, midőn a 32 éves nőnél, a kinél 4 napos incarcerationált inguinalis herniát operált ápr. 11-én: a gangraenás ileumot ily nagy kiterjedésben csonkolja. A beteg május 4-én gyógyultán távozott előadó osztályáról.

c) *Genyes hashártya-gyulladás. Peritonealis drain Gyógyulás.* A 40 éves férfi április 23-án került osztályára. 5 éve van sérve, egy év óta állandóan sérvkötőt hord. 2 napja sok járás után sérve kitolul s künn rekedt. Nagy fájdalmak, csuklás, hányás lépnek fel, sem bélgázok, sem szék nincs. Erős taxis, mind súlyosabb állapot, has puffadt, kávéaljyszerű hányások lépnek fel, majd hidegrázás. Felvételkor nagyon elesett. Markirozott vonások, hideg izzadás, hő 37.4, pulsus 102, aequalis de irregularis. Nagy meteorismus, lép és máj tompulat eltűnt, penis félig erigált állapotban. Jobb oldalt az inguinalis árokban gyermekököllyi, kemény, tompa kopogtatási hangot adó dag, mely mozgatható, ennek belső széle élesen határolt és ívelt, úgy, hogy az egész képlet vese alakot mutat. Vizsgálat alatt a beteg olykor-olykor csuklik, majd barnásan füstözött folyadékot hány ki. A diagnosist nem merte egyszerűen incarcerationált herniára tenni, bizonyosnak látszott előtte az, hogy a peritoneum már a bántalom körébe van bevonva, hogy ez a tény csupán az incarcerationio miatt van-e, vagy pedig az erős taxis folytán jöhetett létre egy perforatio, azt sem állítani, sem tagadni nem tudta. A kórkép még inkább zavartatott az által, hogy az előkészítés alatt egy spontán flatus történt. (LITRE-féle sérv.) SCHLEICH-féle infiltratio. Metszés az inguinalis ároknak megfelelően. A tunica alatt egy vese-alakú 5 cm. hosszú, 4 cm. széles ínszerűen csillogó fehér, kemény, tömött képlet, mely szabadon mozog, ebbe bevágva kitűnik, hogy ez egy megvastagodott (2 cm—0.5 cm.) üres sérvtömlő, melynek belseje finom, vörös bársonyos endothellel fedett, a melyen itt-ott fehéres sárgás fibrin csapadékok vannak. Felhasítva az inguinalis nyíláson át, a hasüregből bő mennyiségű zavaros, fibrin pelyhekkel kevert savó ömlik elő. Inguinalis árok teljesen átjárható. Erre a metszést felfelé megnyújtja annyira, hogy a hasüregbe szabad s kényelmes belátása legyen, ezen művelet alatt a már leírt folyadék szivárog bőven. Megnyitva a hasürt, az előtte fekvő belek több, kevesebb belöveltséget mutatnak, egyes bélkacsok

fibrin csapadékkal összetapadva vannak, fibrin csapadékok elszórva találhatóak. Elővonva a beleket, mely művelet alatt a hasüregbe bő mennyiségű isothon oldatot tölt, megtörölve a beleket, többszörösen átmossa a már említett oldattal a hasűrt, a belek átvizsgálásánál kitérnek az, hogy a bélhúzzam átvizsgált része mindenütt ép, az ileum alsó részén egy 10 cm. hosszú darabot befogva, két typosos strangulációs barázda van, mivel az e feletti s alatti bélrészletek épek, perforatiót nem mutatnak; az összes belek kihelyezésétől elállott, annál bőségebb mosást alkalmazott, különösen ügyelve, hogy a Douglas alaposan kiöblítve legyen, most 4 széles gaze szalagot vezetett be, és pedig egyet a colon transversumnak, egyet-egyét a csipők irányának, egyet pedig a Douglas üregnek. Ezen gaze szalagok végét a seb szélein kihajtva, a seben át egy MIKULICZ-féle tamponot helyezett a hasüregbe. Evvel kötést alkalmazott. A beteg ezt a hosszú procedurát jól állotta ki. Este a kötésen az átvődés nyomai látszottak, tampon és kötés cserélés. Az éj türethően telt el, bár a csuklás és hányinger kísértett, mely másnap is fennállott, s morphin injectiókat tett szükségessé. 24-én reggel újabb kötés cserélés a hasűrbe ismét bő isothon-oldát. Az állapot 26-ig folyton javul, úgy-hogy 26-án a már nagyon kisebbedett seben csak egy gaze csíkot vezetett be, a melyet 29-én végleg eltávolított. A műtét d. u. észlelt 38·6 hő, valamint 110 pulsus successive esökkent 36·5 és 76-ra; eközben a meteorismus is kisebbedett, majd teljesen eltűnt, a beteg táplálása nem adott nagyobb gondot. Az első flatus 26-án éjjel 12 órakor, melyet reggel 4-kor spontán bő szék követett. A beteg május 17-én hagyta el osztályát s mint a hogy most látható, viruló színben van, a sebészi beavatkozást ezen hosszú heg jelzi és a herniája ma is meg van.

A purulens peritonitis sebészi kezelhetősége a sterilitás és az előre haladó pathologia vívmánya. Azon tény megállapítása óta, hogy a hasűri sebészelnél az infectio (a mikróbák) az, a mely ől s peritonitis az, a mely a mentséget hozza, a műtő beavatkozását oly területre vitte, a mely terület a LISTER-féle kezelés, az asepticus aera előtt megközelíthetetlen magasságban állott. Ma tudjuk azt, hogy a purulens peritonitisekből, ha azok nem operáltak, csak 21·7% gyógyul s erre is rendszeren a betokolt, a körülírott genyes hashártyalobokból indulnak ki, ellenben a diffus genyes hashártya gyuladásokból, ha azok operálva lesznek, a gyógyeredmény 35·7%. (KOCHER.) A műtét ilyenkorai ezélja az, hogy meggátoljuk a toxicus anyagok felszívását, szabadítsuk meg a beleket a nagy nyomás alól, ez által a bél működés ismét lehetővé válik és különösen az összenyomott s voltaképp működésükön kívül helyezett edények s nyirok-pályák hivatásukat ismét teljesíthetik. Legközelebbi út, hogy ezt elérjük, a hasűr megnyitása, a fertőző anyagok kibocsátása, egyidejűleg a peritonealis úr alapos kitakarításával, fődolog, mint a hogy KÖRTE mondja, hogy: „a genyes exsudatum eltávolíttassék, a nélkül, hogy a peritoneumot újabb infectio érje, az összes exsudatumot sokszor nem lehet eltávolítani, de a kis maradékkal már a peritoneum el tud banni“.

Tanulságosnak véli ezen esetet nemcsak az eredményért bemutatni, hanem azért is, hogy egy eclatans példáját látja itt annak is, hogy az erőltetve keresztül vitt taxissal mekkora kárt okozhatni, mert azt hiszi, hogy az vitán felül áll esetében, hogy itt a genyes hashártya-gyulladás okául a hő bacterium tartalmú sérvvíz hasírbe való sajtolását kell felvenni.

d) *Colon előtti gyomorbélszáj képzésen átment beteg demonstrálása.* Kevésbé magáért a műtétért teszi ezt, inkább a beteg műtét utáni láztáblájáért. Ez a 36 éves férfi 2 éve beteg, dilatatiója volt, ez pylorus stenosison alapúlt. Hyperaciditas, motoricus insufficientia. A beteg teljesen lefogyva került hozzá, úgy, hogy a műtét előtt 40 kgr. testsúlylyal bírt. E mellett görcsös gyomorfájdalmi elviselhetetlenek voltak s a naponként kétszer is ismétlődő hányások nagyon megviselték.

Május hó 29-én végzett nála chloroform narcosisban egy gastroenterostomia praecolica anticát, Murphy-gombot alkalmazott, mely felé egy sor sero-serosus varratot tett föl. A győgylefolyás ideális szép volt, a hő a műtét napján d. u. 37° C 88 pulsussal, ettől kezdve a 37° nem érte el soha, folyton 36° C—36°6 C° között ingadozott 66—70 pulsus ütéssel. A műtét eredményeként csak a megszűnt hányást, fájdalmakat s növekedő testsúlyt kell felemlíteni.

Élénk bizonyosságul szolgál ez az eset arra, hogy a rigorosus sterilitas mellett a hasúri sebészetet mily szép gyógyulás követi.

3. VERESS ELEMÉR dr. értekezése: „*Színkeverés a szemnek színes eltérése révén.*“ (Lásd előbbi füzet 130—136 lapjain).

4. LÖTE JÓZSEF dr. előadja „*Jelentését a helybeli egyetemi ált. kór-és gyógytani intézetben folyó vizsgálatokról a kísérleti vesztettségre vonatkozólag.*“ (Lásd jelen füzet 193—196 lapjain).

5. KONRÁDI DÁNIEL dr. előadásai: a) *Betegségokozó bacteriumok élettartama vízben*“ és b) „*Typhus bacillusok kimutatása kútvizben*“ czímen. (Lásd jelen füzet 197—210 és 211—219 lapjain.)

VII. Szakülés 1903. október hó 30-án.

1. SZILÁGYI GYÖRGY dr. bemutatásai: a) *Osteomalacia esete.* A 42 éves nő Kolozsme gyéből Kolozsról való, 7 éve Rödön lakik. Szülei s 3 testvére előtte ismeretlen betegségben haltak el, két testvére egészséges. Jelen bajáig állítólag soha beteg nem volt. 4 gyermeket szült, legutolsó szülés 3 év előtt volt, gyermekét bába segítségével minden nehézség nélkül szülte meg, annyit azonban megjegyez, hogy erősebb fájdalmi voltak az utolsó szülésnél. Ezt a gyermekét másfél éves koráig szoptatta s ezen idő alatt egészségesnek érezte magát, csak már midőn gyermekét elválasztotta, kezdett esontjaiban fájdalmat érezni és vette észre, hogy járása mind nehezebb és nehezebb lett, majd csak bottal tudott járni, egy év óta pedig állandóan fekszik,

Megtekintésnél erősen szembe tűnik az egész törzs megrövidülése s ezzel szemben a végtagok relativ hosszú volta. A nyak rövid, gerinceoszlop hátirésze erősen hátrafelé görbült, ágyéki része kissé mellfelé, a szegycsont előre görbült, majdnem szög alakban megtörött, a bordaív majdnem érinti a csípőcsont taraját. A szemérem-csonton ellágyulása folytán az izvápák tája erősen benyomott, a symphysis ormányszerű, a medence méretek jelentékenyen megváltoztak, így a kimenetben az egyenes átmérő 6.5 cm-re, a haránt átmérő 5.5 cm-re esökkent, a promontorium előre nyomatása következtében a coniugata diagonalis 9 cm.

A belkóródára jövele alkalmával (1903 július 2.) a betegnél igen erős csontfájdalmak voltak, a bordák, a szegycsont tisztán érintésre is fájdalmasak s ezek a csontok egészen puhák voltak. A beteg állandóan phosphort kapott, s ezzel a kezeléssel sikerült annyi javulást elérniök, hogy fájdalmai majdnem egészen megszűntek, csontjai nem olyan puhák, keménységüket egy bizonyos fokig már visszanyerték s a beteg, a ki a bejövetelkor majdnem magával tehetetlenül feküdt, magától fel képes ülni, járni azonban még nem tud.

Ezzel kapcsolatosan felemlíti, hogy ugyancsak ez év folyamán alkalma volt a belkóródán egy másik, de nem ilyen súlyos osteomalacia esetben a phosphor kezelés hasznáról meggyőződni.

Discussio: GÓTH LAJOS dr. kérdi előadótól, hogy melyik vidékről való a bemutatott beteg, mivel érdekes annak felderítésére, hogy szórványos megbetegedésről vagy egy endemicus fészeknek egy representációjáról van-e szó. Másodszor kérdi, hogy a phosphor vétele után mennyi idővel mutatkozott javulás, mert az operatív és medicamentosus kezelés szembe állítása szempontjából fontos volna ennek megállapítása. Phosphoros therapia mellett rendszerint csak későre mutatkozik a javulás, castratio után FEHLING, VELITS és mások szerint néha már másnapra szűnnek a fájdalmak és súlyos betegek is néha már 2 hét múlva fennjárnak. Viszont mondják, hogy bizonyos késedelem után már a castratio után is előrehalad.

ELFER ALADÁR dr. GÓTH kartárs felszólalására megjegyzi, miszerint a sebészi beavatkozás sokszor nem mutat rapid sikert, a mit egy olyan esettel igazol, a midőn ovariectomia után csak phosphor kezelés és hosszas fekvés után gyógyult.

SZABÓ DÉNES tanár. Tekintettel clinikai tapasztalataira, azt a benyomást nyerte, hogy az osteomalacia is mutathat bizonyos mértékben cyclicus lefolyást, amennyiben aránylag gyakran látta az osteomalacia typusos cíváltozásait megállapodottan, még fennálló terhesség mellett is. Így egy előző terhességben sectio caesareán átment nőnél végezte az 5-ik hónapban terhes méh supravaginalis amputatióját a fenyegető ruptura elkerülése végett oly fokú consolidált osteomalaciás medence szűkület mellett, hogy művi abortushoz sem lehetett folyamodni. Épen úgy észlelte többször azt is, hogy a fennálló csontlágyulás aránylag gyakran gyógyult dietetico medicamentosus kezelés mellett, a midőn természetesen nem könnyen dönthető el, hogy

mennyi tudandó be a javúlt hygienicus viszonyoknak. Mindenesetre beigazoltnak tartja azt, hogy az osteomalacia gyógyúlhat és csak bizonyos indiciók mellett tartja megengedhetőnek a castratiót, főleg akkor, ha e folyamat előrehaladása kimutathatólag a gyors egymásutánban következő terhes-ségekkel hozható kapcsolatba. Felfogása szerint a gyógyszeres és sebészi kezelés nem szembeállítandó, hanem a therapiában egymás mellett foglalhat helyet.

b) Ugyancsak SZILÁGYI György dr. bemutat egy 32 éves férfibeteget, a kinél valószínűleg a medenceövből kiindulólag egy csaknem csontkeménységű képlet tapintható, a mely kb. 2 hó óta érte el jelenlegi jókora emberrőnyi nagyságát. Megemlítésre méltónak tartja, hogy a jobb alsó végtagon jelenleg is látható pangási jelek már hónapok óta fennállanak, még mielőtt a külső objectiv jelek a dag jelenlétét elárulhatták volna.

2. ELFER ALADÁR dr. Mitralis stenosis és baloldali recurrens bénulás egy esetét mutatja be. A bemutatott eset 36 éves nő beteg, a ki 5 gyermek anyja; ezek közül kettő előtte ismeretlen betegségben halt el, 3 pedig egészséges. Lues nyomai ki nem mutathatók, úgyszintén egyéb előrement fertőző betegséget sem említ. Másfél év óta légzési nehézségei vannak, az elmúlt év október havában 2 hétig rekedt volt; ez év augusztus hó közepe óta ismételtlen rekedt, jelenleg compensatio szakában lévő mitralis szűkület és baloldali recurrens bénulása van. Miután semminémű aetiologiai mozzanatot nem találunk a recurrens bénulás felvételére, gondolnunk lehet az organicus bántalom esetleges összefüggésére.

3. GÁMÁN BÉLA dr. Mykosis (Algis. phycosis.) Tonsillae lingualis esetét mutatja be. A nyelv tonsilla lacunáiban sárgásfehér csapok ülnek, a melyek nem könnyen távolíthatók el és göreső alatt gombatelepeknek bizonyulnak. A baj félév óta áll fenn, a beteg szűrő fájdalomokról és idegen test érzésről panaszkodik. Sehöl semmi lobtünet, a garat összes képletei inkább anaemicusok.

4. KOZMA IMRE dr. 22 éves primigravidat mutat be, a kinél a terhesség alatt fejlődött condyloma acuminatumokból álló tömeg fedti az egész vulvát és a gátat majdnem az anusig. A condylomák ilyen erős burjánzásának okát a terhesség okozta vérbőségben kell keresni.

A szülésnél a mállékony daganatból igen erős, nehezen szüntethető vérzés keletkezhetnék, a sok recessusban pangó, bomló váladék pedig a desinfiálást lehetetlenné teszi. Ezért a beavatkozás indokolt. Kezelés operatív.

5. REINBOLD BÉLA dr. élet- és kórvegytani tanársegéd „A MOLISCH—UDRÁNSZKY-féle α -naphtól-kénsav reakzióról“ czímen tart előadást. (Lásd jelen füzet 220—254 lapjain.)

VIII. szakülés 1903. decz. 4-én.

1. BORBÉLY SAMU dr. a) spina bifida esetet mutat be. Annak illusztrálására, hogy a spina bifida a felnőtt korban igen ritka, Beaulieu statistikáját említi fel, a ki 1894-ben úgy találta, hogy 96 spina bifidával született gyermekből 74 a születés után egy héten belül, 22 két éven belül hal el, s csak egy éri el az 5-ik évet. Bemutatott betege érdekességét növeli az, hogy a fiú 16 évet betöltött. A keresztessont felett látható dag születése után 3—4 hétre vevődött észre s azóta folyton nőtt, a míg gyermekfejnyi nagyságot ért el. Az utóbbi időben ez a dag sokszor megkeményedett, s ilyenkor a fiúnál clonicus görcsök állottak elő. A szellemi működés kielégítő volt, testileg jól fejlett, ha a daganatot megszorította, a fiu megingott, majd erőtlennül rogyott össze. A spina bifida műtétek az asepticus' aera előtt igen veszélyesek voltak, a beteg a sepsis áldozata lett, ezért pelottákkal óhajtották gyógyítani, eredménytelenül. BELL a képlet lekötését ajánlja, azonban az eljárást tónico-clonicus görcsök kísérték s a beteg elpusztult.

Az asepticus aerában DOLLINGER, KÖNIG, BOBROF a gerincez anatomicus állapotát óhajtották visszaadni, s míg DOLLINGER erre a célra a gerincez-iv maradékát használja fel, addig az utóbbiak periost lapocskákkal óhajtják a csontos fedőt előállítani. A heteroplastica is feltűnt FRAENKEL ajánlatával, a ki a gerincez defectusát beillő celluloid lappal fedi. Bemutatott esetében a liquor cerebrospinalis óvatos kibocsátása után a tömlőt alapján csonkolta, matrác-, majd szűcszavarratokkal zárta, e fölé a csigolyából vett periost lapocskákat tett, s a fedő képleteket két, illetve három etageban egyesítette. A gyógyulás teljesen síma volt, a fiú görcsei teljesen elmúltak, s mint munkaképes egyén távozott a kórházból.

b) A másik bemutatott betegnél jóindulatú *pylorus szűkület* s consecutiv gyomortágulat miatt f. évi okt. 6-án chloroform narcosisban Murphy gombbal *gastroenterostomia retrocolica transmesocolicát* végzett. A bemutatott nő 26 éves és 13 évre vezet vissza baját, mely vérhányással kezdődött. Rövid időre nagy gyomorfájások, majd hányások léptek fel. A gyomor alsó határa a köldök s a symphysis között. A pylcrusnak megfelelő helyen ma is érezhető gyermekökölnyi immobilis dag. Motoricus insufficiencia. Tejsav negativ, HCl positiv, de ingadozást mutat, a mennyiben egy alkalommal 1'99⁰/₁₀₀ összcaciditas sósavra, máskor ennél több, illetve kevesebb. A testsúly 40'5 kg. A has megnyitása után kitűnt, hogy az a kiérezhető dag a pyloruston helyet foglaló, inszerien fénylő, körkörös kemény heg, mely a pylorust immobilissá tette. Műtét után pneumonia, mely 9-ik napon súlyed, ettől kezdve a beteg napról-napra javul, úgy, hogy a bemutatás alkalmával a testsúly 68 kg. élénk bizonyosságául annak, hogy a műtét mily jó irányban befolyásolta a gyomor és emésztő szervek működését.

Hozzászól PURJESZ tanár.

2. SZABÓ DÉNES tanár 3400 gr. súlyú daganatot mutat be, melyet f. hó 1-én hasmetszés útján távolított el, a daganat kemény *fibromának* bizo-

nyúlt s keletkezésének körülményei teszik különösen érdekessé. L. Györgyné, 60 éves nő havi baját 14 évvel kapta meg, az 4 hetenként 3—6 napi tartammal jelentkezett, kb. 43 éves korában megszűnt, ez idő alatt 5-ször szült rendszeren. 53 éves korában, 1896. június 29-én azzal jelentkezett, hogy kb. 7 hónap óta fehér folyása van, néhány hó óta kistokú állandó vérzése, majd pár hét óta hasfájdalma. A vizsgálat a méh hátsó ajkára és a hüvelyboltozatra korlátozott rákot derít ki nagy méhvel, mely a medenceze vájulatában kinyújtva fekszik, a végbélen át a szalagok beszűrődés nélkül találtatnak. Hüvelyen keresztül a méh teljes kiirtása végeztetett (1896. július 7.), a méh egész hátsó felülete rögzítve volt, a mi úgy a Douglas megnyitását, mint a méh kihozatalát tetemesen megnehezítette. A méhet ki kellett hámozni fehér, velős rákhoz hasonló tömegből, mely a Douglas hátsó falán baloldalt közel ökölnyi tömeget alkotott, ez utóbbinak teljes leválasztása, kocvány képzése nem sikerült, úgy, hogy egyes részek visszamaradtak, a Douglasba jodoforngaze csík vezetett, a lig. latum csomkjai a hüvelysebnak széléhez varrattak. A műtét után 13-ik napon az alákötési fonalak kiváltak és a hüvelyboltozat nyílásán át a puha képletnek nagyobb tömege távolítható el, 18. napon újra nagyobb diónyi tömeg, azután a rés összeesik és elzáródik.

A kórszöveti vizsgálat az egyik darabban nagy rákfészkeket, a másikkban teljesen elhalt kötőszöveti rostokat itt-ott elmeszesedéssel néhol jegeces és alakatlan haematoidinnel (lefűződött subserosus fibroma? corpus liberum?) talált.

A hüvelysebn elzáródott vonalos heggel, a beteg egy hónappal a műtét után elboesáttatott, de a gyökeres műtétel teljessége iránt jogos kételyvel, s nem nagy reményt fűzhetett előadó a gyógyulás tartósságához.

Folyó évi nov. 19-én ugyanaz a nő a belgyógy. kórodáról vétetett át azzal, hogy 8 hónap óta hasában csomót érez. A köldökig érő nagy karéjokból és kisebb göbökéből összetett kőkemény daganat a medenczéből nőtt ki, két oldala szabad s ez irányokban kissé mozgatható, a hüvelyboltozatban kemény, lapos mozdíthatatlan részlet, a méhkiirtás vonalás hegye puha változatlan. A rákos méh eltávolítása után 7 évvel mutatkozott kemény göbös daganat, 8 hónapos növekedésével, tudva az első műtétel körülményeit, kiújult rákos daganatnak a gondolatát keltette, bár ellene szólt a szabad hasvíz hiánya és a nő egészsége, mely távol áll a cachexiától.

A daganat fájdalmakat okoz, alkalmatlan, mozgatható, azért kiirtása megkísérlendő. F. hó 1-én mély chloroform. narcosisban a köldök fölé vitt nagy hasseben át a daganat a hasfalak elé gördítették, jobb oldalt omentumodanövés lekötve átmetszetik, bal oldalt 15 cm. hosszúságban választatik le erősebb vérzéssel a bélről, úgy, hogy a leválasztott hosszú álhártyás részletet csipőbe kell fogni, ezután a bal lig. latum esonkjának megfelelő részlet van még a daganattal összefüggésben, ez csipőbe fogva lemetszetik s a daganat eltávolítható. A esonkon nem látható nagyobb edény, a csipő levétele után végbél falában hosszanti rés mutatkozik, melynek nyákhártyáját catgut-szűcsvarrattal zárja, majd fölötte selyem-szűcsvarrattal a lig. latum. perit.

sebét. A leválasztott bélen sero-serosus varrat zárja el a vérző felületet, a bél egyéb helyein is véres aláfutások a serosa alatt. A jobb old. lig. latum esonkjának hátsó felületéből diónyi hasonló daganat hámozható ki, a felületet selyem-szücsvarattal zárja. A Douglas fenekén lép alakú s nagyságú daganatrészlet köröskörül álhártyaszerű rögzítéssel a Douglas hashártyáján, kihámozás után az ép peritoneum szélek egyesítése selyem-szücsvarattal. A sértett s varrott bélrészlet a Douglasban elhelyeztetvén, a hasfalak zárása az egész hasfalat átfogó silkwormgut fonalakkal (egy rétegben, mert vékony hasfalak).

A betegnél jó érlökés (108) mellett s kissé emelkedő hőmérsék (a 4. nap elején 37.8°) mutatkozik ugyan, de az egész bényomás kedvező.

A nagy daganat tehát a lig. latummal s az odavont végbéllel nagyobb terjedelemben össze volt növe, de kiindulása nem állapítható meg, kocsánya nincs. A két kisebb különálló göb a hashártya egy-egy részén álhártyákkal volt megtapadva s a méh teljes kiirtásával visszamaradt daganatrészek megtapadásából és tovább növéséből elég könnyen levezethető. Így nincs okunk, hogy ezt a lehetőséget a nagy daganattömegnél kétségbevonjuk. A kórszövettani lelet, az igaz, elhalt kötőszöveti rostokról szól, azonban ép növekedésre képes részletek lehettek jelen.

Vajjon az eredeti anyag a Douglas hátsó falával összenőtt s lefűződött fibroma, a mely a méh kihámozásánál éppen azért a méhről az első műtéttel s leválasztott részben visszahagyott, avagy a petefészeknek ritkán előforduló fibromája volt-e, ma már alig dönthető el. Az is minden esetre feltűnő, hogy a daganat növekedését a beteg csak 7 évvel az első műtét után veszi észre s az 8 hónap alatt nő ily tetemes tömeggé (3400 gr.).

Nem hagyhatja említés nélkül, hogy a méh kiirtása után rákos részek visszamaradását kell feltételezni s a rák kiújulása még 7 év után is kizárható, tehát az esettel örvendetes csalódás érte, a megállapítható jóslat tekintetében.

3. DR. VERESS ELEMÉR : a) „*A látóterek vetélkedésének egy példájáról*“, b) „*Megjegyzések a látással kapcsolatos szétsugárzás természetére vonatkozólag*“ czímen tart előadást. (I. jelen füzet 255—256 és 257—263 lapjain.)

Kivonat az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának ügyrendjéből.

1. §. Az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának alszakai: I. Orvosi szak, II. Természettudományi szak.

15. §. A szakosztály folyóirata: Értesítő az E. M. E. orvos-term.-tud. szakosztályából czímen évente 3 orvosi, 3 természettudományi és az esetleges népszerű estélyekről kiadott több füzetben jelenik meg és tartalmazza: azokat az értekezéseket, melyek az E. M. E. orvos-term.-tud. szakosztályának szakülései elé kerülnek, továbbá az esetleges népszerű előadásokat és a magyar orvosi és természettudományi szakirodalomban évről-évre megjelenő önálló dolgozatoknak névjegyzékét, valamint a szakosztály ügyeire vonatkozó apróbb közleményeket. Mindezt legalább kivonatban közli az Értesítőnek „Revue“-je, német vagy egyéb világnyelven.

18. §. Az Értesítőben megjelent értekezésekért tiszteletdíj jár, még pedig:

a) A népszerű előadás tiszteletdíja 70 korona, mely összeg csak a kézirat benyújtása után adatik ki; ezenkívül 25 különnyomatra tarthat igényt a szerző.

b) A szakdolgozatok nyomtatott ívének tiszteletdíját a választmány határozza meg a viszonyok szerint és az Értesítő borítékján közli.

c) Egy-egy értekezésből 2 ívnél több nem díjazható; ha pedig valamely értekezés 3 ívnél többre terjedne, ezen többlet nyomdai költsége az illető szerzőnek 2 ív után járó tiszteletdíjából levonatik.

d) A szakdolgozatok és népszerű előadások csak azon esetben díjaztatnak, ha a szakosztály Értesítőjében jelennek meg először.

e) Különnyomatok csakis a szerzők költségére adhatók ki. Áruk a szerző tiszteletdíjából levonatik kivéve az a) alatti esetet.

Tudnivalók.

A szakosztályi tagdíjak az E. M. E. orvos-természettudományi szakosztályának titkárához, dr. **Jakabházy Zsigmondhoz** (Libuzcgáti-uteza 4. sz.) küldendők be.

(Új tagok az Értesítő 1876., 1877., 1878-ki folyamának egyes füzött példányait két-két koronáért, az 1883—1895-ki folyamokat 4—4 koronáért a titkári hivatal útján megszerezhetik.)

Az Erdélyi Múzeum-Egylet kiadásában megjelent egy hátrahagyott műve **Herbich Ferencz** drnak: **Paläontologiai adatok a romániai Kárpátok ismeretéhez. I. A Dambovitia forrásvidékének krétaképződményei**, 17 könyomatú táblával, magyar és német nyelven. E munka bolti ára 3 korona, az egylet tagjainak azonban csak 2 korona, mely összegnek beküldése után bérmentve megküldjük azt a megrendelőnek.

Az „Értesítő“-ben megjelent szakdolgozatok egy nyomtatott ívének tiszteletdíja 32 korona, a pejtével szedett közleményeké ellenben 48 korona, mely tiszteletdíj a dolgozat megjelenése után adatik ki.

A külön lenyomatok ára (lapszámozva, borítékkal, füzve) a következőre van szabva:

25 példány $\frac{1}{4}$ íves.....	2 k 50 f		25 példány $\frac{3}{4}$ íves.....	5 k 50 f
50 " " ".....	3 k 20 f		50 " " ".....	7 k 60 f
100 " " ".....	4 k — f		100 " " ".....	9 k 90
25 " $\frac{1}{2}$	4 k — f		25 " $\frac{1}{1}$	7 k — f
50 " " ".....	5 k 40 f		50 " " ".....	8 k — f
100 " " ".....	6 k 80 f		100 " " ".....	10 k 80 f

Több íves füzeteknél a második sat. ívek 25% engedménnyel.

100 példányon felül, a második sat. 100 példánynál még külön 10%.

Külön czimlap: 25 pld. 2 korona, 50 pld. 2 korona 50 f, 100 pld. 3 k 50 f.

NYILVÁNOS NYUGTATÓ.

Az orvos-természettudományi szakosztály tagjai közül tagdíjokat befizették:

1902-re (Vidékiek): Szabó Péter, Szilágyi János dr., Nagy Lajos dr., Haberern Pál dr., Szentkirályi Géza dr., Félégyházi Antal, Elekes Károly, László Imre, Tauffer Vilmos dr., Vörös Cyril, Lenhossék Mihály dr., Fahn Károly dr., Fridrich Alajos dr., Papp Gábor dr., Récey Imre dr., Vajna Vilmos dr., Dirner Gusztáv dr., Herepey Károly, Bókay János dr., Wolff Gyula dr., Genersich Vilmos dr., Szokol Pál dr., Kinn Gusztáv, Bókay Árpád dr., Istvánffy Gyula dr., Farnos Árpád dr., székelyudvarhelyi főreáliskola.

1903-ra (Vidékiek): Novák István, Kerkápoly István dr., Klug Náudor dr., Grosz Emil dr., budapesti kir. orvosegyesület, Forgó György, Nagy Lajos dr., Haberern Pál dr., Szentkirályi Géza dr., Félégyházi Antal, Elekes Károly, László Imre, Tauffer Vilmos dr., Vörös Cyril dr., Lenhossék Mihály dr., Fahn Károly dr., Fridrich Alajos dr., Papp Gábor dr., Récey Imre dr., Vajna Vilmos dr., Dirner Gusztáv dr., Herepey Károly, Bókay János dr., Wolff Gusztáv dr., Genersich Vilmos dr., Szokol Pál dr., Kinn Gusztáv, Bókay Árpád dr., Istvánffy Gyula dr., Farnos Árpád dr., székelyudvarhelyi főreáliskola, székelyudvarhelyi ev. ref. collegium, békéscsabai „Rudolf“-főgimnázium. — *(Helybeliek):* Konrádi Dániel dr., Hevesi Imre dr., Jancsó Miklós dr., Veszprémi Dezső dr., Pfeiffer Péter dr., Orient Gyula dr., Donáth H. Géza dr., Kirchner Sándor dr., Györfi István, Ajtay K. Albert, Ákontz Károly dr., Ákontz Antal dr., Állattani intézet, Ásványtani intézet, Anka Aurél dr., Bartha János dr., Benel János dr., Bonczani intézet, Büchler Ignác dr., Borbély László dr., Benkő Zoltán dr., Csiky Mihály dr., Czece Dénés dr., Demeter György dr., Dax Albert dr., Engel Gábor dr., Elmekörtani intézet, Éltes Béla, Elfer Aladár dr., Filep Gyula dr., Frank-Kis István dr., Futó Mihály, Frankó György, ifj. Fabinyi Rudolf dr., Félégyházi Ernő, Förster Lajos, Gámán Béla dr., Genersich Gusztáv dr., Greisiger Irma, Gálbory Samu, Goldner L. Jenő, Hangai Oktáv, Hegyi Mózes dr., Höntz Kálmán dr., Issekutz Hugó dr., Kerekes Gyula dr., Keresztély Lajos, Kórbonczani intézet, Körtani intézet, Kovács Béla, Klug Lipót, Krich Béla, Kolozsvári Sándor dr., Kerekes István, Klímó Béla, Kappel Izidor, Kohler János, Loky Béla dr., Luszt Ferencz, Malom Dezső dr., Matusovszky András dr., Merza Lajos dr., Mezei Sándor dr., Máthé Gábor dr., Máthé Dénés dr., Novotni Endre, Perl József, Pintér Pál, Páter Béla, Pataky Jenő dr., Papp Ernő dr., Péterfy Tibor, Pataky Zoltán dr., Pfeiffer Péter dr., Reich Albert, Rosenberger Mór dr., Rudas Gerő dr., Reinbold Béla dr., Scheitz Vilmos dr., Szatmáry Ákos dr., Szécsi Ákos dr., Szombathelyi Gábor dr., Szülészeti intézet, Szvacsina Géza, Szentkirályi Ákos dr., Szabó Imre, Székly Tibor dr., Sárkány Loránd dr., Szegedi József dr., Schwarcz Aurél, Székely Jenő, Turcsa János dr., Török Imre dr., Teleki Kálmán dr., Unitárius főiskola, Veress Vilmos dr., Veress Elemér dr., Veress Ferencz dr., Verzár István, Wettenstein József dr., Zwarinyi Árpád dr.

1904-re (Vidékiek): Szontág Adolf, Daday Vilmos dr., Kerkápoly Gyula dr., Jendrassik Ernő dr., Fejér Dávid dr., Szilágyi János dr., Veress Lajos dr., Abt Alfréd dr., Koch Ferencz dr., László Imre, Istvánffy Gyula dr., Farnos Árpád dr., Boér Jenő dr. — *(Helybeliek):* Hevesi Imre dr., Jancsó Miklós dr., Fabinyi Rudolf dr., Pataky Jenő dr., Förster Lajos.